

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**ÇOCUK EDEBİYATI VE EĞİTİMİ KAPSAMINDA HAMDULLAH
KÖSEOĞLU'NUN ESERLERİNİN İNCELENMESİ**

Fatma BADILLI BEKTAŞ
ORCID: 0000-0001-7132-6612

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Murat TURNA
ORCID: 0000-0002-1413-6246

Konya – 2022

ÖN SÖZ

Çocuk edebiyatı, üzerinde durulması gereken bir edebiyat dalıdır. Edebî eserlerin, çocuklar üzerinde etkisi vardır. Doğru yöntemle yazılan eserler, çocukların gelecekları ve toplumun gelişimine katkı sağlar. Eserde; anlatılanlar, okuyucuların kendilerine çıkardıkları dersler önemlidir. Çalışmada, Hamdullah Köseoğlu'nun eserlerinin çocuk edebiyatına ve eğitime uygunluğu değerlendirilmiştir.

Çalışmanın verim sağlaması ve genel olarak yorum yapılabilmesi için Hamdullah Köseoğlu'nun tüm eserleri incelenmiştir. Çalışmanın ilk bölümü olan giriş bölümünde; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar, tanımlar yer almıştır. İkinci bölüm olan ilgili araştırmalarda Hamdullah Köseoğlu ile ilgili olan çalışmalar ve yaptığımız çalışmaya benzer çalışmalara değinilmiştir. Kuramsal çerçevede; edebiyat, çocuk, çocuk edebiyatının tanımlarına, gelişim dönemlerine, çocuğa görelilik ilkesine, estetik ve değere, değerlerin aktarımına, çocuk edebiyatının gelişimine, daha özelde ise Türkiye'de çocuk edebiyatının gelişimine, çocuk kitaplarında bulunması gereken özelliklere, Hamdullah Köseoğlu'nun hayatına, çocuk edebiyatı türlerine yer verilmiştir. Üçüncü bölüm olan yöntemde; araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama araç veya teknikleri, verilerin toplanması, verilerin analizine yer verilmiştir. Dördüncü bölüm olan bulgularda; eserler, çocuk edebiyatı ve eğitimi kapsamında analiz edilmiştir. Beşinci bölüm olan sonuç, tartışma ve önerilerde; incelenen eserlerin çocuk edebiyatına uygunluğu yorumlanmış, önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmam esnasında bilgisi ile yol gösteren sayın danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Murat Turna'ya, sabrı ve sevgisiyle bana cesaret veren sevgili kızım Adalet Beril Bektaş'a, yardımı ile bana destek olan eşim Yasin Bektaş'a teşekkür ederim.

Fatma BADILLI BEKTAŞ

Ağustos 2022

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	viii
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	ix
KISALTMALAR.....	x
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Tanımlar	4
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	6
2.1.1. Edebiyat, Çocuk, Çocuk Edebiyatı Nedir?.....	6
2.1.2. Çocuk Edebiyatında Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar.....	8
2.1.3. Çocuk Edebiyatının Gelişimi	14
2.1.4. Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişimi.....	17
2.1.5. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken İç ve Dış Yapı Özellikleri	23
2.1.6. Değerlerin Aktarımı	34
2.1.7. Çocuk Edebiyatı Türleri	39
2.2. Hamdullah Köseoğlu Kimdir?.....	75
3. YÖNTEM.....	77

3.1. Araştırmanın Modeli	77
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	77
3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri.....	77
3.4. Verilerin Toplanması.....	77
3.5. Verilerin Analizi.....	78
4. BULGULAR	79
4.1. Roman Türündeki Eserler	79
4.1.1. Aynalı Geyik (1998).....	79
4.1.2. Uzak Yaz (1999)	80
4.1.3. Kardelen (1999).....	82
4.1.4. Bir Yıldız Geçiyor (2002)	84
4.1.5. Kar Kuşları (2002).....	85
4.1.6. Yayla Çiçeği (2002)	87
4.1.7. Küçük Tay (2007)	88
4.1.8. Kent Düşleri (2009).....	90
4.1.9. Sesini Özledim Anne (2011)	93
4.1.10. Dilara'ya Mektuplar (2013).....	95
4.1.11. Konuşan Kitap (2015)	98
4.1.12. Dünyayı Kurtaran Çocuk (2015).....	100
4.1.13. Karabaş'ın Günlüğü (2015).....	102
4.1.14. Kumrunun Günlüğü (2015).....	105
4.1.15. Gece Karası (2016).....	106
4.1.16. Kaykaylı Simitçi (2016)	109
4.1.17. Yeraltı Kenti (2016)	111
4.1.18. Kınalı Keklik (2016)	113
4.1.19. Sezer'in Sezgisi (2016)	115

4.1.20. Gülşen'in Öyküsü (2017)	118
4.1.21. Telli Turna (2017)	120
4.1.22. Uçurum Kent (2017)	122
4.1.23. Ah Baba Ah! (2018)	125
4.1.24. Ormanın Sakladıkları (2018).....	127
4.1.25. Küçük Oyuncu (2020).....	129
4.1.26. Erik Dalı Okula Gidiyor (2021)	131
4.1.27. Manas Destanı (2021)	133
4.2. Hikâye Türündeki Eserler	134
4.2.1. Kırık Testi (1981).....	135
4.2.2. Gül Açar Yüreğimde (1981).....	136
4.2.3. Kara Bir Gecede (1984)	138
4.2.4. Canı Sıkılan Kitap (1997).....	139
4.2.5. Saksı ile Çekirdek (1997).....	141
4.2.6. Yiğit'in Arkadaşları (1998).....	142
4.2.7. Hoşçakal Çocukluğum (1999).....	143
4.2.8. Başlı Bulutlu Uçurtma (2000)	145
4.2.9. Trenler Nereye Gider? (2000)	147
4.2.10. Uçan Çocuklar (2001)	149
4.2.11. Ne Bu Sevda Olaydı Ne De Bu Ayrılıklar (2001).....	150
4.2.12. Elimi Bırakma Anne (2002).....	152
4.2.13. Küçük Ressam (2002)	153
4.2.14. Yazarına Direnen Öyküler (2003).....	154
4.2.15. Yaz Çırakları (2007).....	155
4.2.16. Küçük Savaşçı (2010)	157
4.2.17. Yorgunum Anne (2012)	158

4.2.18. Kendini Arayan Çocuk (2013)	160
4.2.19. Küçük Balık (2014).....	161
4.2.20. Çılgın Ezgi (2014).....	163
4.2.21. İki Arkadaş (2016).....	165
4.2.22. Adım Barış (2016).....	166
4.2.23. Çocuk ve Dede (2016).....	168
4.2.24. Işığın Atası (2017).....	169
4.2.25. Üç Ak Güvercin (2017).....	170
4.2.26. Yaramaz Eren (2017)	171
4.2.27. Karlı Sokak (2017)	173
4.2.28. Şaşkın Çırak (2017).....	174
4.2.29. Dede Korkut (2017).....	176
4.2.30. Benim Adım Çocuk (2018).....	177
4.2.31. Telli Kavak (2018)	178
4.2.32. Sevgi Köyü (2021)	179
4.2.33. Dedesini Kurtaran Torun (2021)	181
4.2.34. Anadolu Söylenceleri (2021).....	182
4.2.35. Kar Günlükleri (2021).....	184
4.3. Masal Türündeki Eserler	186
4.3.1. Kar Çiçekleri (1999).....	186
4.3.2. Çöl Çiçeği (2002)	187
4.3.3. Az Gittim Uz Gittim (2002).....	189
4.3.4. Çocuk ve Leylek (2004).....	190
4.3.5. Mavi Irmak (2004)	191
4.3.6. Korkak Oğlan (2008).....	192
4.3.7. Sevgi ile Barış (2008).....	193

4.3.8. Çil Horoz (2015)	195
4.3.9. Güzel Atlar Ülkesi (2015)	196
4.3.10. Kaplan Kedi (2015)	198
4.3.11. Sevimli Köpek ve Küçük Kız (2016)	199
4.4. Günlük Türündeki Eserler	200
4.4.1. Barış'ın Günlüğü (2011)	200
4.4.2. Koronavirüs Günlükleri (2021)	202
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	205
5.1. Amaçlarla İlgili Sonuçlar:	205
5.2. Diğer Sonuçlar:	207
5.3. Öneriler.....	219
KAYNAKLAR.....	221
EKLER.....	234

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Çocuk Edebiyatı ve Eğitimi Kapsamında Hamdullah Köseoğlu'nun Eserlerinin İncelenmesi başlıklı tez çalışmamın toplam **230** sayfalık kısmına ilişkin, 17/08/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%7** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarımı inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

22/08/2022

Fatma BADILLI BEKTAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Murat TURNA

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

22/08/2022

Fatma BADILLI BEKTAŞ

KISALTMALAR

Akt. : Aktaran

Çev. : Çeviren

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

TDK : Türk Dil Kurumu

TÖMER : Türkçe Öğretim Merkezi

TRT : Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TUDEM : Test Uygulama Değerlendirme ve Eğitim Merkezi

TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

ÇOCUK EDEBİYATI VE EĞİTİMİ KAPSAMINDA HAMDULLAH KÖSEOĞLU'NUN ESERLERİNİN İNCELENMESİ

Fatma BADILLI BEKTAŞ

Edebî eserler, okurların dünyasında anlam kazanan bir mahiyete sahiptir. Okurlar, kendi özelliklerinin ve tutumlarının oluşturduğu bir atmosfer içerisinde okuma tercihleri geliştirir. Bu tercihler; kişilerin ilgi alanlarına, yaş gruplarına, inanç ve alışkanlıklarına, değerlerine göre değişiklik gösterebilir. Edebî eserlerin birçok fonksiyonu vardır; ama bu fonksiyonların geçerli ve amacına hizmet eden bir hâlde olması için bazı ön şart ya da kabullerin var olduğunu göz önünde tutmak gerekir. Çocuk edebiyatı kapsamında, bu konu ele alındığında öncelikle çocuk edebiyatına dâhil olan eserlerin hitap ettiği yaş grubunun niteliklerini, özelliklerini gözetmesi gerekmektedir. Yine belirtmelidir ki bir eserin edebî konuya açılması, onun fonksiyonelliğini yerine getirmesi için yeterli değildir. Çocuk kitapları; yazın, sunum aşamasındaki mühim kurallara riayet ettiği takdirde nitelikli bir hâl kazanır. Kahramanların seçimi, okurların kimler olduğu göz önünde bulundurularak yapılmalıdır. Eserdeki iletiler, eserlerin sunduğu değerler, çocuğa verilmek istenen mesajlar da çocuk edebiyatı açısından oldukça önemlidir. Mevzubahis çocuk olunca, onlara yönelik olan eserlerde dikkat ve hassasiyet en üst seviyede olmalıdır. Çocuğun; bilişsel, zihinsel, psikomotor beceri alanlarının göz önünde bulundurulması ve eserlerin buna göre oluşturulması önemlidir. Bu bakımdan gelişim dönemlerinin özelliklerinin farkına varılarak oluşturulan eserler, çocuğun birçok yönüyle gelişmesine katkı sağlar. Eserlerin oluşturulmasında yazarın olduğu kadar, kitapları sunuma hazırlayan yayınevlerine de büyük sorumluluk düşmektedir. Nitekim kitabı okuyucuya ulaştırmak bir ekip işidir. Bu noktada, sorumluluk alan kişilerin ayrı ayrı yerine getirmesi gereken görevler vardır. Kısacası çocuklara yönelik eserler yazılırken hem içerik hem de biçimsel özellikler açısından nitelikli eserler ortaya koymak için oldukça dikkat etmek gerekir. Bu bağlamda, araştırmada; Hamdullah Köseoğlu'nun eserleri, çocuk edebiyatı ve eğitimi kapsamında incelenmiştir. Çalışmada; çocuk ve çocuk edebiyatı tanımlanmış, uyulması gereken noktalar belirtilmiş, edebî türler hakkında bilgi verilmiştir. Türk edebiyatında, çocuğun yaşamdaki yerine ve çocuk edebiyatının geldiği noktaya değinilmiştir. Betimsel analiz yönteminin kullanıldığı çalışmada; Hamdullah Köseoğlu'nun 75 (yetmiş beş) farklı eseri, çocuk edebiyatı ilkeleri açısından incelenmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre Hamdullah Köseoğlu'nun, çoğu eserini, insanî ve toplumsal değerler çerçevesinde şekillendirdiği görülmüştür. Bazı eserlerde ise dönem özellikleri ve şiddet olgusuna rastlanmıştır. Yazarın birçok eserinin çocuk dünyasına hitap ettiği söylenebilir. Kitapların iç ve dış yapıları üzerinde ise bazı yayınevlerinin dikkatli davranması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, çocuğa görelilik, kitap inceleme, Hamdullah Köseoğlu.

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences
Department of Turkish and Social Sciences Education
Turkish Education Program
Master Thesis

AN EXAMINATION OF THE WORKS OF HAMDULLAH KÖSEOĞLU WITHIN THE SCOPE OF CHILDREN'S LITERATURE AND EDUCATION

Fatma BADILLI BEKTAŞ

Literary works have a meaning that gains meaning in the world of readers. Readers develop reading preferences in an atmosphere created by their characteristics and attitudes. These preferences are; may vary according to people's interests, age groups, beliefs and habits, and values. Literary works have many functions; however, it is necessary to consider that there are some preconditions or assumptions for these functions to be valid and serve their purpose. Within the scope of children's literature, when this subject is considered, the works included in children's literature should consider the characteristics and characteristics of the age group addressed within the scope of children's literature. It should also be noted that opening a work to a literary subject is not enough for it to fulfill its functionality. Children's books; If the literature complies with the essential rules at the presentation stage, it becomes qualified. The selection of heroes should be made considering who the readers are. The messages in work, the values offered by the works, and the messages intended to be given to the child are also very important in children's literature. Regarding children, attention and sensitivity should be at the highest level in works aimed at them. It is essential to consider the child's cognitive, mental, and psychomotor skill areas and to create the works accordingly. In this respect, the works created by recognizing the characteristics of the developmental periods contribute to the development of the child in many ways. In the creation of the works, as well as the author, the publishers who prepare the books for presentation have a great responsibility. Delivering the book to the reader is a team effort. At this point, there are duties that each person taking responsibility has to fulfill individually. In short, while writing works for children, it is necessary to pay attention to producing quality works in terms of both content and stylistic features. In this context, in the research, Hamdullah Köseoğlu's works were examined within the scope of children's literature and education. In the study, children's and children's literature were defined, the following points were specified, and information was given about literary genres. In Turkish literature, the place of the child in life and the point of children's literature are mentioned. In the study using the descriptive analysis method, 75 (seventy-five) works of Hamdullah Köseoğlu were examined and interpreted in terms of children's literature principles. According to the results obtained from the study, it was seen that Hamdullah Köseoğlu shaped most of his works within the framework of human and social values. In some works, the characteristics of the period and the phenomenon of violence were encountered. It can be said that many of the author's works appeal to the world of children. It has been concluded that some publishers should act carefully on the internal and external structures of the books.

Keywords: Children's literature, relative to the child, book review, Hamdullah Köseoğlu.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze gelişen ve değişen dünya, çocuğa farklı anlamlar yükler ve zamanla ona yüklediği birtakım görevleri, gerek aile yapısı gerek çevre gerekse zamanın şartları belirler. Gelişim döneminde, 2-18 yaş arasında yer alan bireyler, çocuk olarak nitelendirilmektedir. Bu dönemde bulunan çocuklardan beklenen bazı davranışlar ve öğrenmesi gereken değerler bulunmaktadır. Örneğin çevreye uyum, düzen, temizlik aile bağlılığı, öfke kontrolü gibi davranışlar; ilgi, sevgi, şefkat, merhamet, yardımlaşma gibi değerler çocuğa verilmek istenmektedir. Bu şekilde yetiştirilmeye çalışılan çocuğun ortamına ve dünyasına ne kadar iyi seslenilirse, ortaya o derece iyi bir birey çıkacaktır.

Çocuk eğitiminde başta aile olmak üzere çevre şartları önemlidir. Aileden alınan ilk eğitim, çocukların sosyal ortama adım atışlarında, birbirleri arasındaki iletişimi belirleyen temel faktörü oluşturur. Küçüklükten itibaren ninnilerle başlayıp çocuğun dünyasına hitap eden masallar, öyküler, tekerlemeler; çocukların hayal dünyasını genişlettiği gibi olaylar üzerinde sebep sonuç ilişkisinin doğru bir şekilde kurulmasını sağlar. Kitaplar ve kitaplardaki kahramanlar, çocukluk gelişim dönemlerine has özelliklerle yaratıldığı zaman hem örnek teşkil eder hem de kahramanların olaylar karşısındaki tutumları, çocuğa çoğul bakış açısı kazandırır.

Çocuğa, üzerinde düşünülmesi gereken durumları, eğlenceli ya da eğitici bir şekilde sunan kitaplar, onun dil gelişimine katkıda bulunur. Çocuğun kendini ifade etmesinde okuduğu ya da dinlediği kitapların etkisi büyüktür. Önemli olan çocuğa göre olan kitapların uygun gelişim döneminde çocuğa sunulmasıdır. Bu noktada gerek aileye gerekse öğretmenlere çok önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir.

Farklı şartlar altında farklı tutum ve davranışlara sahip olan kitap kahramanları, çocuklar tarafından incelenir ve yorumlanır. Çocuklar, kahramanları bütün yönleri ile görür. Sever, (2007: 64) kahramanların düşsel bir arkadaş olarak görülebileceğini söyler. Dolayısıyla çocuk, kahramanları kendine yakın bulup, özdeşim kurabilir. Kahramanların, çocuklara kazandırılmak istenen güzel davranışlara sahip olması, çocuk için bir kazanım olacaktır.

Eserler yazılırken öncelikle çocuğun yaş dönemine dikkat edilmelidir ve o yaşta neleri anlayıp anlamayacağı göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuk edebiyatı eserleri; yazı, resim, anlatım ve dikkat çekiciliği ile bir bütün oluşturmalıdır. Çalışmada konu olan Hamdullah Köseoğlu'nun eserleri, bu bağlamda ele alınacak ve çocuk eğitime katkısı itibarıyla incelenecektir.

1.1. Problem Durumu

Çocuk edebiyatı zamanla ortaya çıkmış ve son zamanlarda önemi giderek artan bir edebiyat dalıdır. Türkiye'de çocuk edebiyatının ortaya çıkması, eğitimin konusu ile ilgili çalışmaların başladığı Tanzimat dönemine rastlar. (Sınar, 2006: 175) Tanzimat döneminde, eğitimle ilgili çalışmaların hız kazanması neticesinde, çocuk edebiyatı ürünleri sayıca artmıştır. Bu döneme kadar üzerinde pek durulmamış olan çocuk edebiyatı, nispeten geri planda kalmıştır. Sınar, (2006: 193) çocuk edebiyatına gösterilmesi gereken önemin geç gerçekleştiğini söyler. Çocuk edebiyatı alanındaki bu geri kalış hâli zamanla giderilmeye çalışılır. Ürünlerin nicelik bakımından artışı, alana rağbet olduğunu gösterse de asıl önemli olanın, nitelik olduğu hatırlanmalıdır. Çocuk kitaplarındaki hassas nokta, çocuğun anlayabileceği şekilde oluşturulması ve onun dünyasına hitap etmesidir. Dolayısıyla incelenecek birçok husus vardır. Gelişim dönemi bu hususların başında gelir.

Eserler, çocuk edebiyatı ilkelerine göre, doğru bir şekilde oluşturulur ise çocuk eğitime katkı sağlar. Hayata hazırlık aşamasında olan çocukların, kendi dünyalarını, kitaplarda araması normaldir ve gerekli bir husustur. Bu gerekliliğe cevap verecek olan kitaplar özenle yazılıp basılmalıdır.

Bu tez, Hamdullah Köseoğlu'nun çocuk edebiyatı ürünlerine odaklıdır. Bu konunun seçilmesinde, yazarın çocuk edebiyatı kapsamında çok sayıda eser kaleme alması etkili olmuştur. Araştırmada, sanatçının eserlerinin çocuk edebiyatı ilkelerine ne denli riayet edilerek yazıldığı, eserlerde ele alınan konu ve temaların çocuk eğitime nasıl bir katkı sağladığı, eserlerin Türkçe eğitiminde kullanılabilirliğinin incelenmesi problem durumunu oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, Hamdullah Köseoğlu'nun eserlerinin çocuk edebiyatı içerisindeki konumu değerlendirilecek olup, çocuk eğitime katkısı incelenecektir. Bu sayede hem eserlerin çocuklara uygunluğu hem de çocuk gerçekliğinin eserlerde hangi yönüyle var olduğu ele alınacaktır. Aynı zamanda okurlara mesajların nasıl verildiği ve bunların çocuk eğitime katkısı araştırılacaktır. Çocuk edebiyatı ve eğitimi kapsamında Hamdullah Köseoğlu'nun eserlerini incelemek araştırmamızın amacını oluşturur. Aşağıda sıralanan sorular ise amaca ulaşmamızı sağlayacak olan alt amaçlardır.

Kitapların İç Yapı Özelliklerinin İncelenmesine Yönelik Sorular:

1. Kitaplardaki mesaj, açık mı yoksa örtük olarak mı verilmiştir?
2. Kitaplardaki kahramanların hangi yönü üzerinde durulmuştur?
3. Kitaplarda, deyim ve atasözleri kullanılarak anlatım zenginleştirilmiş midir?

Kitapların Dış Yapı Özelliklerinin İncelenmesine Yönelik Sorular:

1. Kitapların kapağı içerikle örtüşmekte midir?
2. Kitapların sayfa sayısı, yazıların puntosu hitap ettiği yaş grubuna göre midir?
3. Kitapların içindeki resimler, anlatılanlarla örtüşmekte midir?

Kitapların Eğitsel Açıdan İncelenmesine Yönelik Sorular:

1. Kitaplar, çocuk gerçekliğine uygun olarak yazılmış mıdır?
2. Kitaplarda hangi değerlere atıf vardır?
3. Kitaplar, çocuğun, estetik beğenisini yükseltecek düzeyde midir?

Sorulara göre değerlendirme yapacağımız çalışma, eserlerin, çocuk edebiyatı ve eğitime ne denli riayet edilerek yazıldığını gösterecektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

İncelenecek kitapların; çocuk gerçekliğinin sunduğu dünyaya ne gibi katkısı olduğu görülecek ve çocuk edebiyatı ilkelerine göre kaleme alınıp alınmadığı anlaşılacaktır. Bu sayede çalışma; yazarlara, ailelere, öğretmenlere, öğrencilere yol gösterecektir. Hamdullah

Köseoğlu'nun eserlerinin, farklı gelişim dönemlerindeki çocuklara hitap etmesi, bu eserlerin birçok yönden değerlendirilip üzerinde yorum yapılmasını sağlayacaktır. Eserlerin çocuk edebiyatına ve eğitimine katkısının ne düzeyde olduğu görülecektir. Ayrıca yapılan çalışma, Köseoğlu'nun yetmiş beş adet eserinin incelendiği ilk çalışmadır ve alanında ilktir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışma, Hamdullah Köseoğlu'nun yazmış olduğu yetmiş beş eseri incelemektedir. Örneklem, evrenin tamamını kapsamaktadır.

1.5. Tanımlar

Çocuk Edebiyatı: Çocuk edebiyatı geniş bir bakış açısıyla temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında, sanatsal ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatı olarak tanımlanmaktadır. (Şirin, 2007:16)

Gelişim Dönemleri: Kişinin doğumundan ölümüne kadar geçen süreçteki yaş dönemlerinde, belirli davranışların beklenmesidir.

Çocuğa Görelik: Çocuğun içerisinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerinin göz önüne alınıp eserlerin buna göre oluşturulmasını sağlayan ilkedir.

Çocuk Gerçekliği: Çocuk gerçekliği, çocukların gerçekmiş gibi alımladıkları, yalnız hiç de nesnel olmayan alımlama farklılıklarının yakalanmasıdır. (Dilidüzgün, 2004:66)

Estetik: "Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bediiyat"tır. (TDK)

Çocuk edebiyatında estetik: Çocuk edebiyatı eserlerinde resmin ve dilin, çocukta estetik bir beğeni ve tavır oluşturacak sanatsal bir bakış açısıyla kullanılmasıdır. (Arıcı, 2016:32)

Değer: Kişiyeye yararlı olma ve haz alma hissi veren her şeye verilen anlamdır.

BÖLÜM 2

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Hamdullah Köseoğlu'nun eserleri ile ilgili araştırmalar mevcuttur. Bu araştırmalar, yazarın *Küçük Ressam*, *Elimi Bırakma Anne*, *Küçük Balık* eserleri üzerine kuruludur. Kuru, (2018) "Hamdullah Köseoğlu'nun 'Küçük Ressam' ve 'Elimi Bırakma Anne' Adlı Eserlerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi" isimli makalesinde, bahsi geçen eserlerin çocuk edebiyatına uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kuru'nun (2018) "Hamdullah Köseoğlu'nun 'Küçük Balık' Adlı Çocuk Kitabında Değerler ve Dil Zenginliği" isimli makalesinde ise, söz konusu eserin değerler açısından zengin olduğu ve çocuklara okutulabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Hamdullah Köseoğlu'nun yetmiş beş eserinin incelendiği bu çalışmaya benzer birçok tez vardır. Karakaya (2007) *Çocuk Edebiyatımızda Sulhi Dölek ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme* isimli tezinde, eserleri birçok yönden değerlendirmiştir. Eserlerin çocuk edebiyatına uygun olup olmadığını amaçlayan bu tezde, değerlere yer verildiği, eserlerin eğlendirirken düşündürdüğü, örtüklüğün yanı sıra didaktikliğinin de yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Meral (2016) "Ömer Seyfettin Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Ölçütleri Açısından Değerlendirilmesi" isimli tezinde, eserlerin hitap ettiği okuyucu grubuna uygunluğunu araştırmayı amaçlamıştır. Sonuç olarak, bazı eserlerde çocuğa görelilik ilkesine dikkat edilmediğini, şiddetin çocuğu etkileyebileceğini, ön yargılı düşüncelerin varlığını, anlatımdaki durağanlığı, bazı biçimsel özelliklerin çocuğun anlamasına olumsuz etki edeceğini söylemiştir. İpek (2017) "Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Eğitimi Çerçevesinde Numan Kartal'ın Eserlerinin İncelenmesi" isimli tezinde Numan Kartal'ın eserlerinin çocuk edebiyatı ve eğitimi açısından değerlendirmeyi ve Türkçe eğitiminde kullanılıp kullanılmayacağını araştırmayı amaçlamıştır. İpek, eğitsel iletilerin gelişimi destekleyecek düzeyde olduğu, anlatım tekniklerinin kullanıldığı, eserlerin sade ve anlaşılır ele alındığı, folklor unsurlarının olduğu sonucuna ulaşmıştır. Polat (2018) "Mevlâna İdris Zengin'in Çocuk Edebiyatı Türündeki Eserlerinin Değerlendirilmesi" isimli tezinde, çocuk edebiyatının ve yazarın çocuk edebiyatına etkilerinin ne olduğunu amaçlamıştır. Polat; okurların düşünmeye sevk edildiği, evrensel değerlere yer verildiği, imgelerin fazlasıyla kullanıldığı sonucuna varmıştır. Çetin (2021) "Orhan Kemal Hikâyelerinin Çocuk Edebiyatı İlkeleri Açısından İncelenmesi" isimli tezinde, eserlerin, çocuk edebiyatına uygunluğunu

araştırmak istemiştir ve belli bir dönemin özelliklerinin eserlere yansıdığı, diyalogun ve açık ve anlaşılır bir dilin kullanıldığı sonucuna varmıştır. Bilgen (2021) “Almila Aydın’ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkelerine Göre İncelenmesi” isimli tezinde eserlerin ilkelere göre incelenmesini esas almış ve eserleri alt sorulara göre incelemiştir. Sonuç olarak, eserlerin çocuklara hitap ettiğinden ve ilgi çekebilecek konular çerçevesinde yazıldığından, güncelden uzak kalınmadığından, kahramanların çocuklar tarafından dikkat çekebileceğinden söz etmiştir. Başar (2021) “Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Eğitimi Çerçevesinde Şermin Yaşar’ın Eserlerinin İncelenmesi” isimli tezinde eserleri iç ve dış yapılarına göre incelemeyi amaçlamıştır. Bunun sonucunda incelenen eserlerin; yaş gruplarının özelliklerine riayet edilerek yazıldığı, ayrıntılarla anlatımın sıkıcı hâle getirilmediği, farklı temaların ele alındığı sonucuna ulaşmıştır.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Edebiyat, Çocuk, Çocuk Edebiyatı Nedir?

İnsan, var olduğu günden bu yana, his ve düşüncelerini edebiyat vasıtasıyla dışa vurur. “Edebiyat, hayatı yansıtan ve düzenleyen, insanlara deneyimlerini şekillendirme gücü veren bir ifade sanatıdır.” (Gönen, 2017:1) Edebiyat, insanlığın varoluşundan bu yana vardır ve geçmişi geleceğe taşıma noktasında bir fırsattır. Edebiyat, dünyanın bir ucundan diğer ucuna haber vermeyi sağlar. Dolayısıyla duygu ve düşüncelere genişlik, derinlik, zenginlik katar. Çocuklar açısından değerlendirilecek olursa, çocukların kendilerini bulduğu bir dünyadır. Dolayısıyla hayata hazırlama noktasında işlev gören edebiyat, usta ellerde işlendiği vakit doğru maksatlara hizmet eder.

Bebeklik dönemini atlatan her insan, toplumca çocuk olarak adlandırılır. Çocukluk dönemi, bütün insanların hayat serüvenindeki ilk duraklarından biridir. Bu durağa gelen insan, gideceği yolun düzgün olması şartı ile hedefine ulaşır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne göre birinci maddede; “Bu sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” ibaresi geçer. Tabii ki bu on sekiz yıllık dönem, içerisinde birçok ara dönemi barındırır. Ara dönemler ise insanın belirli şartlar altında belirli ihtiyaçlarının karşılandığı ve bunun sonucunda birtakım görevlerin gerçekleşmesinin beklendiği evrelerdir.

Yavuzer'in (1997:36) aktardığına göre; "Erikson, çocukluk, insanı insanlığa başlatan ilk sahne, kendimize özgü yeti ve eksikleri yavaş, fakat açık bir şekilde geliştiren önemli bir ortamdır" der. Bu ortam ne kadar sağlıklı olursa, hayat serüvenine atılan çocuk, o kadar başarılı olur. Başarılı olmak, birçok insan tarafından iyi bir okul bitirmek ya da çok iyi paralar kazanmak olarak algılansa da, bu sadece insanın hayatta kalmasını sağlayan maddi ihtiyaçların karşılanması demektir. Eğitimle elde edilen birikim, hayatı anlamlandırmayla amacına ulaşır. Bu birikim, bazen bir insanın kalbine dokunmakla, bazen üzüntüsünü anlamakla, bazen doğaya ve canlılara karşı merhametli olmakla kendini belli eder.

Çocuk, gözlemleyerek ve hissederek öğrenir. Kişiyeye verilen emir, günü veya olayı kurtarıırken, çocuğun anlamasını ve yorumlamasını sağlayamaz. Ailenin ve çevrenin yaptıkları, çocuk için örnek teşkil eder. Ailenin ve çevrenin doğruları göstermesi için doğruları bilmesi gerekir. Bu doğruları anlama noktasında ise kitaplar devreye girer. Doğru kitaplarla büyüyen insanlar, bir sonraki kuşağa faydalı olur. Çocuk edebiyatının bu noktada önemi ve işlevi büyüktür.

Dış ortamdan bağımsız olmayan çocuk, sevinçten ve hüzünden etkilenir. Dünyaya geldiğinde ise ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumdadır. İnsanın ilk ihtiyaçları sadece fiziki değil aynı zamanda duygusaldır. Bu duygusal ihtiyaç, ilk etapta dokunma ile karşılanır ve bebek sevildiğini hisseder. Sonrasında ise ninnilerle tanışır. Yani insanın doğduktan sonra tanıştığı ilk edebî tür ninnidir. Ninni, her bebeğin dinlediği ve bu sayede huzur bulduğu bir türdür. Dünyanın neresinde olursa olsun bebeği rahatlatmak ya da susturmak için bu ve benzeri melodilere ihtiyaç duyulur. Çocuğun gelişim dönemlerine uygun edebi türler bulunmaktadır. Ninni ile başlayan gelişim süreci, masallar, hikâyeler ve fabl gibi türlerle devam etmektedir. Bu bakımdan çocukların gelişimini etkileyen türlerin de etkililiği şüphesiz önem arz etmektedir.

Edebiyatın insanî bir yanı bulunur. Çocuklara yönelik olan edebiyatı, Mustafa Ruhi Şirin (2000) "Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayâl, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır" şeklinde tanımlar. Bu tanımdan yola çıkacak olursak çocuğun hem fiziksel hem de duygusal ihtiyacına cevap veren çocuk edebiyatı, sağlıklı bir hayat için gereklidir.

Bilinçli aile, çocuğuna, çıktığı hayat serüveninde doğru rehber olmak zorundadır. Kitapların devreye girdiği bu noktada çocuğun bulunduğu dönem göz ardı edilemez. Çocuğun içerisinde bulunduğu dönem göz önünde bulundurularak o dönemde yaşadıkları ve yaşamak istedikleri kitaplarda sezdirilir. Bu öngörü neticesinde yazılan kitaplar, çocukların hayal dünyasının tercümanı olur.

Okumaya yönlendirilen çocuk, kitaplarda kendine göre bir dünya bulursa, okuma alışkanlığı edinir. O halde kitapların, dönem özelliklerine uygun yazılması gerekir ki çocuk açısından faydalı bir unsur haline gelebilsin. Çocuk, okuduğu kitaplar sayesinde hem bilgilenir hem de okuduklarından zevk alır. Bu amaca uygun şekilde oluşturulan kitaplar, çocuklarda dil gelişiminin iyi bir şekilde oluşmasına yardımcı olur. Bu sayede çocuk daha iyi anlar ve daha iyi anlatır. Eğitim hayatında başarılı olmasının yanı sıra çevresi tarafından da dinlenen biri haline gelir. Zincirin halkaları gibi birbirine bağlı olan bu unsurlar, bu kapsamda hatırd tutulmalıdır.

2.1.2. Çocuk Edebiyatında Dikkat Edilmesi Gereken Unsurlar

2.1.2.1. Gelişim Dönemleri

Gelişim dönemleri, doğum öncesinden başlar. “Fetüs evresindeki çocuk, ışığa tepki gösterir, yüz ifadesi değişebilir. Yüksek sese tepkide bulunur.” (Aydın, 2010: 32) Bu dönemden sonra yeni doğan, bebeklik, ilk çocukluk, son çocukluk, ergenlik, genç yetişkinlik, orta yetişkinlik ve ileri yetişkinlik dönemleri vardır.

Freud’un psikoseksüel gelişim kuramında farklı dönemler vardır. “Psiko-seksüel kuramda yer alan aşamalar; oral, anal, fallik, latent ve genital olmak üzere beş dönemden oluşmaktadır.” (Juni, Rahamim ve Brannon, 2001: 89-99, aktaran Celiloğlu, 2022: 285) Oral dönemde (12-18 ay) ağız yoluyla doyuma ulaşan çocuk, anal dönemde (1,5-3 yaş) tuvalet eğitimi almaya başlar. Fallik dönemde (3-6 yaş) çocuğun ilgisi cinsel organa kayar. Gizil dönemde (6-14), “Çocuk, öğrenme ve sosyalleşme sürecine girmiştir.” (Aydın, 2010: 9) Genital dönemde (14-18 yaş), ergenliğe giren çocuğun ilgisi karşı cinse kayar ve cinsel istekler oluşur. Bu dönemler neticesinde çocuğun beklentileri farklılaşır, hayata bakışı değişir. Bu noktada ailenin ve çevrenin çocuklara karşı sorumlulukları vardır. Gelişim dönemlerinde beklenen belirli görevler, ancak bu dönemlerin özelliklerini bilen insanlar tarafından anlamlı hâle

getirilir. Bu sayede aile ve çevre, çocukların ihtiyaçlarını anlar, davranışları altında yatan sebepleri kestirir ve ona göre davranır. Dolayısıyla çocuklar ve aileler sağlıklı iletişim kurarak gelişim dönemlerinde beklenen görevleri başarı ile tamamlamış olur.

Erikson, psikososyal gelişim kuramında dönemlere farklı bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Ona göre dönemler sırasıyla; “güvene karşı güvensizlik, özerkliğe karşı kuşku ve utanç, girişimciliğe karşı suçluluk, başarılı olmaya karşı aşağılık, kimlik kazanmaya karşı kimlik krizi, yakınlığa karşı yalıtılmışlık, üretkenliğe karşı durgunluk, bütünlüğe karşı umutsuzluk”tan oluşur. On sekiz yaşına kadar bireylerin çocuk kabul edilmesinden dolayı yakınlığa karşı yalıtılmışlık evresine kadar olan dönemler çocukluk döneminde karşılaştığımız dönemlerdir. Erikson’un oluşturduğu, temel güvene karşı güvensizlik döneminde, “yaşamın ilk yılında bağımlı olduğu kişilerin bebeğin temel gereksinimlerini düzenli bir biçimde karşılayıp karşılayamamaları, bebekte “güven” duygusunun ortaya çıkmasında etkili olur.” (Gürses ve Kılavuz, 2011: 155) Özerkliğe karşı kuşku ve utanç döneminde (1-3 yaş), “Bu aşamada çocuk, artık kendi davranışlarının kendine ait olduğunun farkına varmaya başlar. Yaptığı her eylem ve başlattığı her girişimde anne baba müdahalesi ile karşılaşan bir çocuğun kendi yeteneği hakkında kuşkuya kapılması durumunda, utanç duyguları geliştirmesi kaçınılmaz olacaktır.” (Gürses ve Kılavuz, 2011: 156) Girişimciliğe karşı suçluluk döneminde (3-6 yaş), “Erikson’a göre çocuk bu dönemde ayrı bir kendiliği olduğunun farkındadır ve nasıl biri olmak istediğini bulup çıkarmaya çalışır.” (Özdemir vd., 2012: 579) Başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu döneminde (6-12 yaş), “yaptıkları onaylanan ve takdir edilen çocukta başarı duygusu gelişir. Yaptıkları önemsenmez engellenirse çocukta aşağılık duygusu gelişir.” (Erzenli,2014:31) Çocuklar için takdir, büyük öneme sahiptir. Çocuk, takdir sayesinde başaracağına inanır. Kimlik kazanımına karşı kimlik krizi döneminde (12-18 yaş), "ergenlik çağındaki gencin kendilik ve kimlik algısının gelişimine ihtiyacı vardır. Bu algı gelişimi aksadığında kimlik karmaşası ortaya çıkar.” (Erzenli, 2014 :31) Görüldüğü üzere her dönemin üzerinde durduğu konular vardır. Bunlara önem verilmemesi halinde kişinin hayatı kötü yönde etkilenir. Kritik dönemlerden aile ve çevrenin el birliği ile sorunlara mahal bırakılmayacak şekilde çikılmalıdır.

Her dönem bir sonraki dönemin hazırlayıcısıdır. İyi bir şekilde atlatılan dönem, sonraki dönem için uygun bir zemin hazırlar. Dönemlerin farklılığı, bu dönemlerden geçen çocuktan beklenenleri de farklılaştırır. Çünkü zamanla insan büyür, gelişir, değişir. Bu süreçte beğeniler, ihtiyaçlar, ilgiler farklılaşır. Bir önceki dönemde zevk alınan bir durum, bir sonraki

dönemde anlamsız bulunabilir. Çocuk edebiyatı açısından da bu durum böyledir. Kitapların işledikleri konular, gelişim dönemlerine göre şekillenir. Anlatılanlar zamanla değişir. On sekiz yaşındaki çocuk, hayvanlarla saklambaç oynayan bir kitap kahramanına ilgi göstermeyebilir. Aynı şekilde yedi yaşındaki bir çocuk da iyi bir lise hayali kuran kahramana ilgi göstermeyebilir. Dolayısıyla ele alınan konular, çocuğun bulunduğu dönemler göz ardı edilmeden oluşturulmalıdır.

2.1.2.2. Çocuğa Görelilik:

Gelişim dönemlerinde bahsettiğimiz üzere her dönemin kendine has özellikleri vardır. Bu da gösterir ki her çocuğun özel gereksinimleri vardır. O halde çocuğun bulunduğu dönem üzerinde bilgili olmak gerekir. Çocuk, içinde bulunduğu hayatı kendi bakış açısıyla yorumlar. Olaylara büyüklerin gözünden bakamayacak olan çocuktan, bunu beklemek de doğru olmaz. “Çocuğa görelilik ilkesi dendiğinde;

-Çocuğun hayal gücüne seslenen,

-Onun rahatça ve zevk alarak okuyup anlayabileceği dili ve anlatımı kendinde barındıran,

-Onun ilgi duyabileceği konuları işleyen,

-Onu duygu ve düşünce yönünden besleyen,

-Olay örgüsü karmaşık olmayıp onun kavrayabileceği düzeyde olan metinler akla gelir.”

(Yılar ve Turan, 2011: 32)

Çocuğun ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda, bulunduğu yaş dönemi de dikkate alınarak, hassas bir şekilde çocuğa hitap eden ürünler ortaya konması çocuğa görelilik ilkesini oluşturur. Bu ilkeye riayet edildiği takdirde çocuğu sıkmayan, onun hayal gücünü geliştiren, ona arkadaş olacak, kendinden izler bulacak eserler meydana gelir. “Başlangıçtan on bir yaşlarına kadar somut düşünen çocuk, soyut düşünceye yaklaştığında karşısında sembollerle kurulu bir dünya bulur.” (Şimşek, 2002: 41) Dolayısıyla çocuğun yorumlayabildikleri değişir ve şekillenir.

Şair, eleştirmen Şeref Bilsel’in, dokuz yaşında olan ilkokul öğrencisi İlbey Güzeldere ile yaptığı söyleşide, “Sen hangi tür kitapları daha çok seviyorsun?” sorusuna “Ben en çok macera romanlarını ve çizgi romanları, Saftirik serisi var ya onun gibi çizgi romanları okumayı seviyorum. Bir de belgesel tarzındaki ansiklopedileri seviyorum. Mesela Mısır Piramitleri’ni,

dinozorları anlatan...” (Şirin, 2014:87) şeklinde cevap verildiğini görürken; araştırmacı, çocuk yayınları editörü Yunus Bekir Yurdakul’un, on dört yaşındaki Sıla Kutas’a sorduğu “Hangi türde kitapları tercih ediyorsun”? sorusuna “Her türlü kitabı okumak isterim. Bir kitabını sevdiğim yazarın başka kitaplarını da edinmek/okumak isterim. Şiirle de aram iyidir. Fantastik, bir de kişisel gelişim alanında yapıtları okumayı seviyorum” (Şirin, 2014:122) cevabını verdiği görülmektedir. Bu cevaplar, gelişim dönemlerinin özellikleri neticesinde, çocukların ne tür beklentiler içerisinde olduğunu gösterir. Yazarlar, eserlerini, hitap ettiği çocuklara göre şekillendirmelidir. Böylece çocuğa görelilik ilkesine uyulmuş olunur. Bu ilkeye göre yazarken devreye birtakım sorunlar girebilir. “Lukens (1998:103-133), bir çocuk öyküsünde, iyi yapılandırılmış bir konuyu, abartılmış merak (sansasyonellik), duygusallık, rastlantısallık gibi yaratılmış sorunların bozabileceğini söyler.” (Sever, 2008:129) Buradan anlaşılacağı üzere edebî türlerin oluşumunda ölçü önemlidir. Kitabı, çocuğa çekici kılan önemli öge meraktır. Kurgunun oluşturulmasında merakın abartılmış bir şekilde kullanılması çocuğun kitaptan soğumasına sebep olur. Çünkü çocuk, kitabı okumaya başladığı andan itibaren bir serüvenin içine girer ve olayları yorumlar, ipuçlarını yakalar. İpuçları üzerinde düşünen ve olayın devamı hakkında tahminler yürüten çocuğa, her şey apaçık şekilde verilir ise kitap çekiciliğini yitirir.

Diğer husus rastlantısallıktır. Okunan her eserin serim, düğüm ve çözüm bölümü bulunur. Olaylar belli bir sıraya göre ilerler ve sonuçlanır. Eğer kitapta akışı bozan, aniden okuyucunun karşısına çıkan, kurgudan uzak bir cümle ya da bölüm ile karşılaşılırsa, bu durum kitabın okunabilirliğini yitirmesine sebep olur. O halde kitaplarda karşımıza çıkan sebepler, özellikle çocuklar için belirli sonuçlar ile noktalanmalıdır. Rastlantı eseri meydana gelen ani sonuçlar, çocuğun zihninde oluşturduğu şemayı zedeler.

Diğer önemli husus duygusallıktır. Duygu ve düşüncelerin öğretiminde kitapların kullanılması önemlidir. Çocuklar kitaplardaki olayı görerek, iyiyi kötüden, güzeli çirkinden ayırt eder. Bu noktada ölçünün önemi ortadadır. Zira duygusallığın dozunun ayarlanamaması, çocuğun gerçek hayatta karşılaşabileceği bir olayı doğru bir şekilde adlandıramamasına sebep olabilir. Çocuk, farklı şekilde etkileneceği olumsuz durumlara aynı tepkiyi verebilir.

2.1.2.3. Estetik ve Değer:

Güzeli sevmek ve ona ilgi duymak doğuştan gelir. Çocuk öncelikle kendisine haz verecek olanı okumak ister. Bu yüzden çocuğa uygun olan, aynı zamanda onun için güzel olandır.

Doğada var olan her güzellik, sanatçı sayesinde şekillenir. Anlamlandırılan her “şey”, okuyucunun hayata bakış açısıyla değer bulur. Değerleri belirleyen önemli bir nokta ise, zaman ve zamanın insanlara yaşattıklarıdır. Bu aşamada sanatçının ele aldığı değerleri, içerisinde bulunduğu zamana göre şekillendirmesi ve bir sonraki zamana aktarması önemlidir. Sanatçıyı “zamanının çocuğu” olarak nitelendiren Schiller, belirli dönemlerdeki estetik ve değer algısının sanatçılar vasıtasıyla ileri zamana aktarıldığını bizlere anlatır.

Arıcı (2016:32) estetiği “Çocuk edebiyatı eserlerinde resmin ve dilin, çocukta estetik bir beğeni ve tavır oluşturacak sanatsal bir bakış açısıyla kullanılmasıdır” şeklinde tanımlar. Sanatsal anlamda bizi rahatlatan herhangi bir eser, beğenilerimize hitap eder. Çocuk edebiyatı alanında ise çocuğun ilgi ve gereksinimlerine seslenen eser, dikkatli bir şekilde seçilen kelimelerin bütünlüğü ile güzelliğe kavuşur. Dolayısıyla ele alınan konunun nasıl anlatıldığı önemlidir. Bu noktada estetik zevk devreye girer. “Güneş açtı” cümlesi ile “Perdenin arasından ışıklar sızıyordu yavaş yavaş. Aydınlandı her yer, ne kadar da güzel!” cümlesi sabaha varıldığı anlamına gelir. İlk cümle estetik açıdan zayıf, fakat ikinci cümle bu konuda daha başarılıdır. Kelimelere ruh verildiği zaman, o cümle değer kazanır.

Değer, insanın kendince güzeli aramasıdır. Güzelliğin ise birçok tanımı vardır. Aslında insan sayısınca tanımının olduğunu söylemek hiç de yanlış olmaz.

Akbaş’a (2008:9) göre, öğrencilerin eğitim aldıkları kurumlar, değer eğitimi konusunda öğrencilere yardımcı olma görevini üstlenir. Toplumsal olarak gelişmenin yolunu açan değerler, iyi bir eğitim sayesinde anlam bulur. Çocukların öğrenmeye olan merakı, değer eğitiminin başarıya ulaşması için fırsattır. Bu noktada, çocuklara önerilen kitapların içerikleri önemlidir. Öncelikle her insan, vatanına ve milletine bağlı bir vatandaş olmak zorundadır. Bu zorunluluk aslında bir görevdir. Bu görevin aktarılmasında, kitaplardaki kurgu önem taşır. İyi bir insan olmak ve düşünceli olmak ise yine kahramanlar vasıtasıyla öğretilir. Burada erdem ve ahlak devreye girer. Dünyanın her yerinde geçerli olan bu kavramlar, çocukluk yaşlarında

doğrudan ve dolaylı aktarım yoluyla öğretildiği takdirde kişide yer edinir. Dolaylı aktarımda ise sanatçılara büyük görev düşer. Yazar, eserinin rotasını çizer ve öğretmek istediklerini ele aldığı konu aracılığıyla aktarır. Saygılı ve hoşgörülü olmak, hayata güzel bakmak, dürüst davranmak, sorumlulukların bilincinde olmak, dayanışma halinde olmak, cömert olmak yaşantı neticesinde kazanılır. Burada doğrudan ve dolaylı yaşantılar önemlidir. İyi bir toplumun oluşması için iyi davranışlar görev edinilmelidir. Kuçuradi'ye (1995:8) göre değerler, kişinin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olur.

Değerler (Kaltsounis, 1987; MEB,2005:87; Quisumbing ve Leo, 2005):

- “İçten bir güç olarak bireysel davranışları etkiler.
- Yaşamda ikilemde kalma durumunda karar vermeyi kolaylaştırır.
- Toplum ya da bireyler tarafından benimsenen birleştirici olgulardır.
- Bireysel algı ve gerçeğin yorumlanmasını etkiler.
- Davranışları kontrol etmeyi sağlar.
- Zaman içinde çeşitli etmenlere ve bireylere göre değişebilir.
- Kişi ya da toplumların istek ve amaçlarını temsil eder.
- Duygu yüklüdür, düşünce ve anlayışa güç verir, davranışları yönlendirir.
- İnsan kişiliğinin etik, sosyo-ekonomik, zihinsel, politik, fiziksel, estetik, dinsel gibi çeşitli boyutlarını içerir.” Bu yönleriyle değerler, insanların hayatı yaşaması ve ondan aldığı güçle bakış açısı oluşturmasında etkilidir. Değer, kişinin hem kendisine hem çevresine hem de geleceğine yatırımdır.

Platon, güzeli isteyen çaba göstermesi gerektiğine inanır. Bu sayede mutluluğun yakalanacağını düşünür. Mutluluğu yakalamak ve ona değer katmak, güzeli öğrenmek ve hayata uygulamakla olur. İnsanların beğenileri de güzeli adlandırma noktasında önemlidir. Kant'a (2011:54) göre beğeni, hoşlanma ya da hoşlanmama duygusudur. Kişi, hoşlandığını güzel, yani estetik bulur ve ona bir değer yükler. Bu sayede, estetik değer oluşur. Eserlerde estetik değeri yakalamak, kurguya ve bu kurgunun anlatımına bağlıdır. Yazar, düşündüklerini kendi hayal gücü sayesinde belirli bir kalıba sokarak verir. Hayal gücü, estetik değeri ortaya çıkarmada önemlidir. Genel geçer yargıların olmadığı noktalarda estetik ortaya çıkar. Örneğin; bulutların rengi herkes tarafından tartışılmaya ve yorumlanmaya muhtaç değilken, bulutların kişiye verdiği duygu hali çeşitli şekillerde yorumlanabilir.

Çocuk edebiyatında, estetik zevk ve değer, çocuğun içerisinde bulunduğu dönemlere göre anlam kazanır. Çocuk, bedenen bulunduğu yerden zihinsel seyahate kitaplar sayesinde çıkabilir. Bu yolculukta onu yalnız bırakmamak yazarın elinde olan bir durumdur. Yazarın kullandığı kelimeler, kurduğu cümleler çocukta etki bırakır. Çocukların yıllar geçse de bazı kitapları hatırlayıp anmasını sağlayan, çocuğun içinde bulunduğu dönem veya kitaba yüklediği anlamdır. Eserin bir bütün olduğu ve bu eserin çocuklar tarafından dikkatli bir şekilde okunduğu hatırdan çıkarılmamalıdır.

2.1.3. Çocuk Edebiyatının Gelişimi

Çocuk edebiyatı, çocuklara hitap eden edebiyat dalıdır. Çınar'a (2017: 23) göre çocuk edebiyatı; "çocuğu" ve "edebiyatı" bir araya getiren bir kavramdır. Edebiyat ve çocuğun buluşması eğlenceyi ve öğreticiliği harmanlar. Eğlendirirken öğreten, öğretirken eğiten eserler, çocuk edebiyatına hizmet eder.

Tarihin ilk dönemlerinden günümüze kadar geçen süreçteki değişim, gelişimi de beraberinde getirmiştir. Yazının bulunmadığı dönemlere gidecek olursak, edebiyat ürünlerinin sözlü olarak aktarıldığı kesindir, fakat çocuklar için özellikle yapılması istenenlerin olup olmadığı bilinmemektedir.

Öğüt niteliğinde sunulan birtakım sözler her millette mevcuttur. Geçmişten günümüze değin süren nasihat olarak düşünülecek bu ifadeler, geleceğe de aktarılacaktır. Bu sözlerin özellikle çocuklar için söylenmediği gerçektir, fakat çocukların da dinleyip üzerinde düşünecekleri vardır. Eğitim ile ilgili olan bu sözlere ozan Kuam Tzu'nun sözleri örnek verilebilir:

*"Bir yıl sonrasını düşünüyorsan tohum ek,
Ağaç dik on yıl sonrası ise tasarladığın,
Ama, yüz yıl sonrası ise düşündüğün, halkı eğit.
Bir kez ürün verir ekersen tohum,
Bir kez ağaç dikersen on kez ürün verir,
Yüz kez olur bu ürün, eğitirsen halkı,
Balık verirsen bir kez doyurursun halkı,
Öğretirsen balık tutmayı, hep doyar karnı."* (Güleryüz, 2006:53)

Kuam Tzu'nun, MÖ 1000 yıllarında söyledikleri hem büyüklere hem küçüklere öğüttür.

Neydim'in (1998:12), Platon'dan aktardığına göre, çocukların farklı yeteneklere sahip oldukları, bu nedenle farklılıkların dikkate alınarak eğitilmeleri gerektiği savunulmuştur. (Güleryüz, 2006:54) Hititler döneminde ise yazılan şarkıların olduğundan ve bunların çocuklarla birlikte söylendiğinden söz edilir.

“Sen İhtar! Kocaları silip süpürüyorsun. Bir adam ihtiyarlattın; bir adamı dönüp dolaştırdın. Başka bir adamı en güzel çağında mahvettin. Sen İhtar! Adamları taze pırasa gibi parçalıyorsun...” (Çığ, 2000:84) Burada çocuklara yönelik bir durum söz konusu değil iken bu şarkının çocuklara ezberletilmesindeki amaç, eleştirilen kişinin yaptıklarının unutulmaması olabilir. Çocukların geleceğini yönetmesi için geçmişinde yatan birtakım olaylardan ders çıkarması gerekir. Çünkü çocuk var olan düzen üzerine dünyaya gelir ve henüz tam bir bilgiye sahip değildir.

Perrault, Rabelais, Montaigne, Jean Jacques Rousseau, La Fontaine, çocukların ilgisini çekecek eserler oluştururlar. “Denemeler” kitabı kısa ve ders verici olması niteliği ile ön plana çıkar ve hayvanlar üzerinden verilen mesajlar dikkat çekici olur. Montaigne, “Herkes kitabımda beni, bende kitabımı görsün” (Montaigne, 2000: 35-36) diyerek, üslûbun da okunan metinler üzerinde etkili olduğunu söyler. Çocuğun bu noktada dikkatini çeken, içtenlikle yazılan cümleler olabilir. Rousseau'nun “Emile” adlı eserinde ise çocuk eğitimi üzerinde durulur. “Bu kitapta Rousseau, çocuk ve gencin eğitimiyle ilgili görüşlerini açıklar. Çocuk doğumdan evleninceye kadar izlenir. Kız ve erkeklerin eğitiminde izlenecek yol ve yöntemler sürükleyici biçimde anlatılır.” (Binbaşıoğlu, 1982: 87)” La Fontaine ise, fabl yazar ve hayvanları konuşturarak hayat dersi çıkarılmasını sağlar. Hayvanların konuşması, çocukların dikkatini çeken bir durumdur. La Fontaine'nin de çocuksu ve meraklı bir yanı vardır. Davet edilen yemeğe geç kalınca, karıncanın cenaze törenine gittiğini ve bu yüzden geç kaldığını söyler. La Fontaine'nin çocuksu bir yanı vardır. Kendisini alanında başarılı yapan, bu özelliği olabilir.

Özellikle çocukları dikkate alarak, çocuk edebiyatı alanında gelişimin sağlanmasını sağlayan ülke İngiltere'dir. “İlk çocuk kütüphanesini de 1748'de onlar kurarlar. İngilizler, sadece ulusal balatlardan, çocuk şarkı ve tekerlemelerinden yararlanmamışlar; çocuğun toplumsal değişimine uygun çocuk kitaplarında da değişimler gerçekleştirmişlerdir.” (Güleryüz, 2006:59) Daniel Defoe'nun yazdığı “*Robinson Cruose*” önemli bir örnektir.

Çocuklarda, merak ve araştırma hissini olması, bu romanı onlar için çekici kılar. Demek ki, bir konunun nasıl işlendiği önemlidir. İngiltere’de 18.yy’da çocuklarla ilgili yeni görüşler oluşur. Jean Jacques Rousseau ve de John Locke’in etkileriyle çocuk kitaplarında gelişme yaşanır ve değişmeye gidilir. “Bu düşünürlerin etkisiyle çocuklara yönelik eserlerde çocuklara pratik bilgi kazandırma kaygısı göze çarpar. (Şimsek, 2012:46) O dönemde John Newbeery de “A Little Pocket Book” isimli kitabını çıkarır. “Newberry, anlayış değişikliğine rağmen, kendini küçük okurlara birtakım ahlâk kurallarını benimsetmeye çalışmaktan alıkoymaz. Ayrıca bu anlamda bir öncü kabul edilecek olan Newberry, çıkardığı “Lilliputan Magazine” adlı dergiyle de çocuk dergilerinin mustucusu olması bakımından önemlidir. (Oğuzkan,1987:15)

Toplumsal olaylar, insanların hayatlarını etkiler. Mesela göçler, toplumsal hayatı değiştirir. Sanatı ve edebiyatı da değiştirdiği bilinen bir gerçektir. “Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra dünyanın değişik yerlerinden İngiltere’ye giden ressam ve yazarlar çocuk edebiyatı alanına önemli katkılar yapmışlardır. Hayal ürünü kitaplara olan ilgi artmıştır. Çocukların bu ilgilerini Peter Pan adlı piyesiyle James M. Berrie; Define Arayıcıları (1900) adlı kitabıyla Edith Nesbit; Söğütlerden Esen Rüzgâr (1908) adlı eseriyle Keenth Grame besleyen, önde gelen yazarlardandır.” (Oğuzkan, 1987)

Çocuk edebiyatı; yaşamın tüm yönlerinden etkilenecek gelişir. Dünyaya gözlerini açan insan, nelerle karşılaşacağını bilmeden yaşar ve yaşadıkça öğrenir. Şirin’in (2014) Rousseau’dan (2000:17) aktardığına göre “Yaratıcının elinden çıkarken her şey mükemmeldir; ancak insan elinde bozulur”. Sanatçılar; gerçek hayattan bağımsız olunmayacağını, çocukların, hayatın gerçekleriyle tanışması gerektiğinin farkında olmakla birlikte, çocuk dünyasının gerçeklerine kayıtsız kalmazlar. *Kelile ve Dimne*’yi yazan Beydeba bu noktada örnek verilebilir. Bu eserde nasihatler, çocukların mutlu bir yaşama ulaşması için hikâyeleştirilerek anlatılır. Anlatım hem bireyi hem toplumu iyiye sevk edecek şekilde oluşturulur. Bu sayede bilinmesi gerekenler, değerler üzerinden örnek verilerek öğretilir.

Çocuk; nerede yaşarsa yaşasın, hangi dili konuşursa konuşsun, hangi renkte olursa olsun çocuktur. Onun hayali, merakı, isteği vardır. Onu bu açıdan doyurmak; ailelerin, öğretmenlerin, yazarların, toplumun görevidir. Dolayısıyla kaliteli bir birey, kaliteli bir topluma dönüşür.

2.1.4. Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişimi

Türk toplumunda yetişen bireyler, yaşam tarzları dolayısıyla belli bir eğitimden geçmişlerdir. Türklerin konargöçer bir yaşam geleneğinden gelmesi, onlara güçlü olmayı öğretmiş ve bu yönde eğitim almalarını sağlamıştır.

Geleceği çocukların yöneteceği düşüncesi, Türklere çocuklarını küçük yaştan itibaren yetiştirme görevini yükler. Akyüz’e (1982:4) göre çocuklar, küçükken koyunlara biner, fareleri okla vurmaya çalışır. Buradaki asıl amaç, çocuğun çekirdekten yetişmesini sağlayarak gelecekteki olası tehlikelere karşı onu dirençli kılmaktır. Verilen öğütler ise, çocuğun hayatını şekillendirmekte önem teşkil eder. Türklere ait olan ve tüm insanlığa sunulan *Göktürk Abideleri*, kağanın, devleti ve milleti için yaptıklarının belgesidir. Burada, hem yapılanlar hem de Türk milletine verilen nasihatler görülür. *Göktürk Abideleri*’nde geçen “*Kağan oturup aç, fakir milleti hep toplattım. Fakir milleti zengin kıldım.*” (Akt. Ergin, 1970:1-4) Bu ibare, hem tüm dünyaya hem de özellikle çocuklara yol göstericidir.

Gök tanrıya inanan Türkler; Maniheizm, Budizm, Musevilik dinini de benimser. Bu geniş bir coğrafyaya yayılmanın ve farklı milletlerle tanışmanın sonucudur. 751 yılında Karlukların, Müslümanlarla ittifak yapması, onların İslamiyet’e geçişini hızlandırır. Bu sayede Türklerin dini inanışları değişir. İnanç sisteminin değişmesi, insanların hayatları üzerinde de değişime yol açar. İslamiyet’e göre şekillenen yaşam, ibadetlerden mimarî yapılara kadar kendini hissettirir. Dolayısıyla verilen eğitim bu yönde olur. Genellikle çocukların eğitiminde, örnek gösterilecek şahsiyetlere yer verilir. Tabii ki bu aşamada İslamiyet’e göre gelişen edebiyat; şiir, atasözü, deyimler ile renklenir. İslamiyet’e geçiş ürünlerinden olan *Kutadgu Bilig*, Yusuf Has Hacib tarafından yazılır. *Kutadgu Bilig*’de adâletin, iyiliğin, doğruluğun yol gösterici olduğundan ve kötülükten yüz çevrilmesi gerektiğinden söz edilir. Bu öğütlerde, İslamiyet’in insanlara yüklediği sorumluluk etkilidir. Kur’an-ı Kerim’de; insanlardan yüz çevrilmemesi gerektiği, insanlara hor gözle bakılmaması gerektiği, merhametli olunması gerektiği vb. öğütlerin, *Kutadgu Bilig*’in hedefi niteliğinde olduğu söylenebilir. “Yusuf Has Hacip, *Kutadgu Bilig*’de eğitim anlayışının merkezine ‘öğüt vermek’, ‘yapmak ve yaşayarak öğrenmek’ gibi motifleri yerleştirir. Çocuğu ikna etmek için somut örnekler kullanır, kanıtlara başvurur. Somuttan soyuta ilkesine uygun bir tavır sergiler.” (Akyüz, 2002:181) Eserde bu özelliklere uyulması, yazılanların daha iyi anlaşılmasını sağlar.

*“Yaşama bel bağlama, düş gibi geçer;
boş mutluluğa güvenme, kuş gibi uçar.*

...

Her şeyi söyledim; buna inanır

ve sözümü tutarsan, her zaman mutlu olursun.”(Çakıcıoğlu,2011:139)

Öğüt verir tarzda yazılan bu eser yol gösterir. Sadece belli bir kitleye değil, tüm insanlığa gereken dersi vermeyi amaç edinir.

Türk edebiyatında çocuğa görelilik bağlamında iki eser bulunur. Bunlar Nabi tarafından yazılan “Hayriyye” ve Sümbülzade Vehbi tarafından yazılan “Lütfiyye”dir. Sanatçılar, eserlerinde kendi çocuklarının, iyi insan olma yolunda uyacakları kuralları öğüt verir tarzda açıklar. “Nabi, oğlu Mehmet’in şahsında örnek bir insan tipi ortaya çıkarma arzusundadır.” (Şirin, 2014:21) Bu sayede hem kendi oğlu için hem oğlu yaşındakiler için yol gösterici bir eser yazmıştır. Aslında bu eser, toplumun en önemli gereksinimi olan dürüstlük çerçevesinde şekillenmiş bir eserdir. Dürüstlük sayesinde kurulan toplumsal ilişkiler neticesinde dürüst bir toplum ve dolayısıyla dürüst bir yaşam oluşturulmak istenir. Bu yüzden eserlerde; ilim öğrenmek, güzel olanı benimsemek, iyi iletişim sağlamak, kalp kırmamak vb. birçok konuya değinilir. Bu değerlerden yola çıkılacak olursa, aşağıdaki beyitler örnek gösterilebilir:

“İtme ‘âr öğren okı ehlinden

Her şeyüñ ‘ilmi güzel cehlinden (304.beyit)

...

Kimsenüñ cevri ile cânın sıkma

Hâtırın yapmaga sa’y it yıkma” (548.beyit) (Akt. Kaplan, 2019: 65, 90)

Beyitlerden de anlaşılacağı üzere Nabi’nin, oğluna verdiği öğütler, aslında iyi bir yaşamın kapısını açmaya yarayan anahtardır. Nabi’ye göre hayatı huzurlu geçirmek, kişinin kendini iyi yönde geliştirmesi ile olur.

Sümbülzade Vehbi’nin oğlu Lütfullah için yazdığı *Lütfiyye* de, Nabi’nin oğlu için yazdığı eserle aynı doğrultudadır. Lütfullah’ın gereksiz işlerden uzak durup ilimle ilgilenmesinin öğütlendiği kitapta, iyi insan olmanın gerekliliği vurgulanır. Bu kitabın da toplumsal bir kaynak olduğunu söylemek yanlış olmaz. Sümbülzade Vehbi, eserini yazarken

daha önce yazılmış olan *Hayriyye*'yi örnek alır. *Hayriyye* gibi *Lütfiyye* de öğüt verir tarzda bir söylemle yazılır. Lütfullah'ın gereksiz işlerden uzak durup ilimle ilgilenmesinin öğütlendiği kitapta, iyi insan olmanın gerekliliği vurgulanır. Bu kitabın da toplumsal bir kaynak olduğu söylenebilir.

“Olma sazendelerin dem-sâzı

Çaldırırlar sana şayet sazı

...

Dâimâ halka tevazu göster

Rûy-ı dil tavrını herkes ister” (Akt. Tanıdır-Alıcı 2011: 86,116)

Osmanlı döneminde çıkarılan “Mümeyyiz” ilk çocuk gazetesi kabul edilir. “(...) çocuklara (...) hüsn-ü ahlak ve terbiyeye ve tahsil-i maarif ve kemâlât-ı insaniyeye dair büyüklerimizin te'lifatlarında gördüğümüz bahisleri çocukların anlayabileceği ibarelerle yazmaktır (...)” (Mümeyyiz: 1869) Buradan anlaşılacağı üzere çocuklar için çıkarılan dergi iyi insan olmayı, güzel terbiyeyi öğretmeyi amaçlar. Dergi çocuklar için sade bir dil kullanır. Selim Nüzhet Gerçek (1931:51-52) “İçinde dayaktan başlayarak bütün ibtidaî mektep usulleri münasip bir lisanla tenkit edilmektedir. Lisansı gayet sade olduğu gibi her nüshasında çocuklara muhtelif bilmeceler tertip eder...” der.

“Çocuklara Talim” dergisi çocukların eğitimi üzerinde durur. “İçerik noktasında ansiklopedik bilgilerin yanı sıra genel ahlaka ilişkin konuları da ele alan Çocuklara Talim dergisinin okuyucu kitlesi olarak ilkökul düzeyinde bulunan çocukları hedef aldığı söylenebilir.” (Demirkol ve Dağbaşı, 2017:826)

“Bunu Hazine-i Etfal, Sadakat, Etfal, Ayine takip eder. Bu dergilerin ortak özellikleri dergilerde yer alan hikâye ya da kıssaların edebiyat kaygısı taşımayan, çocuklara ahlâklı, çalışkan, faziletli insan olmayı öğütleyen bir çeşit nasihatname hüviyetinde olmalarıdır.” (Okay, 2006:511) Dergilerde okuyuculardan gelenlere ayrılan bir bölüm de vardır. “Çocuklara Talim’e (1887) gelen mektuplarda insan ve hayvan resimlerinin yayınlanması istenir yayıncılar da bu isteğe uyacaklarını bildirirler. Bununla beraber bir müddet sonra hem insan hem de hayvan resimleri yeniden derginin sayfalarında yer bulur.” (Okay, 2006:46)

Tanzimat döneminde, özellikle Fransız edebiyatının örnek alınmasıyla çeviri faaliyetleri hız kazanır. O dönemde La Fontaine'den yapılan masal çevirileri Şinasi tarafından "*Tercüme-i Manzume*" ye alınır. O da La Fontaine'den çeviriler yapar. Recaizade Mahmut Ekrem de Chateaubriand'a ait olan *Atala*'yı dilimize çevirir.

Maceranın, heyecanın, merakın ve düşün öne çıktığı Jules Verne'nin de eserleri bu dönemde dilimize çevrilir. II. Meşrutiyet döneminde, Satı Bey'in çocuklara yönelik eser çağrısı, yazmaya ilgi uyandırır. Bu çağrıya Ali Ulvi Elöve ve İbrahim Alaettin Gövsa cevap verir. İbrahim Alaettin Gövsa "...Bedii Terbiye adlı eserinde çocuk edebiyatının tanımı ve kuramsal temelleriyle ilgili dikkat çekici tespitlerde bulunur." (Şimşek, 2012:57) Gövsa'ya göre çocuğun da bir birey olduğu ve onun da kendine göre ihtiyaçları olduğu aşikârdır ve kendisi "çocuk edebiyatı" terimini kullanır. "Gövsa'ya göre, ülkemizde çocuklara yönelik basılmış eserler yok denecek kadar azdır ve toplumumuzda kitap kültürü oluşmamıştır; ancak Avrupa memleketlerinde bayram, isim günü gibi günlerde çocuklara aileleri tarafından kitap hediye edilmekte, her sınıfta yaşa uygun kütüphaneleri bulunmaktadır. Bu tespitlerin ardından Gövsa, çocuklara yönelik eserlerin özelliklerinden bahseder. Gövsa'ya göre çocukları hedef alan kitaplar mutlaka resimli olmalıdır. Çocuk yedi yaşına geldiğinde artık ona hakiki kitaplar verilebilir. Dokuz yaşından itibaren daha ciddi kitaplar okutulmalıdır." (Gövsa, 1925:93-95) Gövsa'nın sözlerinden yola çıkılacak olursa yaş ve estetik artık anlam kazanır. Çocuklara yönelik olanın, çocuğa göre olmasını ve çocuğa göre olanın da güzel olmasını vurgular.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilân edilir. 1 Kasım 1928'de ise yeni Türk alfabesi kabul edilir. Özellikle bundan sonra çocuk gazete ve dergileri artar. 23 Nisan 1923 tarihinin Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kabul edilmesi, çocuğa da öncelik verildiğini göstermek açısından önemli bir gelişmedir. Çocuğun ön plana çıkması ile çocuk edebiyatı ürünlerine ihtiyaç duyulur. Bu alandaki boşluk ise herkes tarafından bilinmektedir. "Çocuk Esirgeme Kurumu'nun 1943 yılında çoğu çeviri 100'e yakın kitabı bastırarak dağıtması, bu alandaki boşluğu doldurmaya yetmemiştir." (Yalçın ve Aytaş, 2006:25) Gösterilen çabalara rağmen alanda eksiklikler olmadığı söylenemez.

Zamanla eserler artar ve kitaplarda estetiğin gerekliliği anlaşılır. Çocuk edebiyatı kavramının doğuşuyla beraber bocalamalar görülür. Bu dönemde yazılan eserlerde, resimli kitap çok azdır. *Ayşegül ve Ayşecik* dizisi Türkiye'de basılır ve dizide olan resimler, batının aile

yapısına ve yaşayışına uygundur. Dolayısıyla çocuklar, bunu benimsemekte zorlanır. Daha sonrasında Türklere ait *Kirpi Masalı*, *Tarkan*, *Cin Ali* resimli kitapları basılır. Buradaki resimler, anlatılanları destekler niteliktedir. Resimli kitapların çocuklara sunulması onların hayal dünyalarına hitap eder.

Cumhuriyet'in ilânından sonra çıkarılan çocuk dergilerinde ise millî duyuş ve düşünüş ön plânda olur. Bu dergiler arasında; *Yeniyol*, *Haftalık Resimli Gazetemiz*, *Çıtu Pıtu*, *Sevimli Mecmua*, *Mektepliler Alemi*, *Çocuk Yıldızı*, *Gürbüz Türk Çocuğu*, *Resimli Dünya*, *Çocuk Dünyası*, *Bizim Mecmua* sayılabilir. Türklük bilinci, vatan sevgisi, millî değerler; geçmişi anma ve geleceği yönetme çerçevesinde dergiler üzerinden çocuklara öğretilir. Çocukların tarihlerini doğru öğrenmesi, gelecek için doğru kararlar almasını sağlar. Bu noktada dergiler, bu amaca hizmet etmeye çalışır.

Cumhuriyet'in ilânı ile tercüme eserlerin sayısı artar. Sabahattin Eyüboğlu ve Orhan Veli, La Fontaine'den çeviriler yapar. Aynı zamanda Orhan Veli, Nasrettin Hoca fıkralarını, nazma dönüştürür. Dünyaca ünlü *Polyanna* 1927 yılında dilimize çevrilir. Maurice Leblanc'ın, *Arsen Lüpen* serisi 1934 yılında dilimize aktarılır. Tomris Uyar, Cemal Süreya, Fatih Erdoğan *Küçük Prens'i* Türkçeye aktarır. İbrahim Alâettin Gövsa'nın, Edmondo de Amicis'in *Çocuk Kalbi* adlı eserini Türkçeye aktarmasıyla da çeviriler hız kazanır.

Millî duyuş ve düşünüşün ön plânda olduğu bu dönem, eserlerin hangi doğrultuda yazılacağını belirler. Halide Edip'in *Dağa Çıkan Kurt* adlı eseri, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Millî Savaş Hikâyeleri* adlı eseri millî bilincin ortaya çıkması noktasında önemli eserlerdir.

Reşat Nuri Güntekin, çocuklar için tiyatro yazar. *Ümit Mektebinde*, *İstiklâl*, *Şemsiye Hırsız* tiyatro eserleridir. Çocuklar için şiire de önem gösterilir. Şiir, eğitim aracı olarak görülür. Bu noktada Rakım Çalapala'nın *Yavrutürk Şiirleri* ve Şükrü Enis Regü'nün *Elma Ağacı* eserleri örnek verilebilir. Şiir alanında Fazıl Hüsnü Dağlarca, birçok eser yazar. Eserlerini, iletişim kurma aracı olarak kullanır. *Açıl Susam Açıl*, *Balina ile Mandalina*, *Bitkiler Okulu*, *Cinoğlan*, *Cin ile Cincik*, *Uykular Ülkesi*, *Yazıları Seven Ayı* eserlerinden bazılarıdır. Cahit Zarifoğlu, Afganistan'daki çocuklar için *Ağaç Okul-Çocuklara Afganistan Şiirleri*, *Gülücük* isimli şiir kitaplarını yazar.

Abdullah Ziya Kozanoğlu, *Atlı Han* ve *Kolsuz Kahraman* eserleri ile çocuklara tarih bilincini aşlamak ister. Cahit Uçuk, *Türk İkizleri* adlı romanı ile *Hans Christian Andersen Şeref Armağanı*'nı alır. Gerçek hayatı ve yaşananları eserlerine aktaran Kemalettin Tuğcu, üç yüzden fazla eser yazar. Eserlerinin, çocuklara yönelik olup olmadığı tartışılan Tuğcu'nun eserlerinden bazıları sinemaya aktarılır. Gülten Dayıoğlu ise bilim kurgu, hikâye, roman türünde eserler yazar. Özellikle *Fadiş* romanı ile tanınır.

Muzaffer İzgü, mizahi bir üslup kullanır. Sanatçının bu yönü, eserlerinin çocuklar tarafından sevilerek okunmasını sağlar. *Uzay Dolmuşu Kalkıyor*, *Can Dayım*, *Zıkkımın Kökü* sanatçının eserleri arasındadır. Gelenekten yararlanarak eserlerini yazan Cahit Zarifoğlu, 1984 yılında Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Çocuk Edebiyatı Yazarı ödülünü alır. *Serçekuş*, *Katıraslan*, *Ağaçkakanlar* eserleri arasındadır.

Mustafa Ruhi Şirin, çocuk ve çocuk sorunları ile ilgili eserler yazar. Birçok türde eser yazan sanatçının, *Masal Atlası* adlı araştırması, *Kuş Ağacı* adlı masalı, *Her Çocuğun Bir Yıldızı Var* adlı öyküsü, *Dünya Kardeş Sobe* adlı denemesi, *Dünyanın En Güzel Yeri* adlı şiiri eserlerinden bazılarıdır.

Mavisel Yener, çocuklara yönelik yazdığı eserler ile birçok ödül alır. *Tömer Anadili Masal Yarışması Ödülü*, *Tudem Yayınları Çocuk Romanı Yarışması Ödülü*, *Mizah Öyküleri Ödülü*'nü kazanır. *Evinden Kaçan Masal*, *Üşengeç*, *Mavi Zamanlar* adlı eserleri ona birincilik kazandırır.

Aytül Akal, 1995'de düzenlenen Eflatun Cem Güney 0-6 Yaş Çocuk Kitabı Yarışmasında ödül alır. Bu ödülü, *Ben Minicik Bir Bebeğim* eseri ile kazanır. Eserlerinde hayvan sevgisi, çevre bilinci, dostluk kavramlarını işleyen yazarın birçok eseri yabancı dillere çevrilir.

Cumhuriyetten günümüze kadar geçen süreçte, çocuklar için yapılan çalışmalar artarak devam eder. Kurumlar, çocuklara yönelik yayınlar çıkarır. Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından çıkarılan *Çocuk* dergisi, Kültür Bakanlığı tarafından çıkarılan *Elma Şekeri*, İş Bankası tarafından çıkarılan *Kumbara*, Şekerbank tarafından çıkarılan *Şeker Çocuk*, Ziraat Bankası tarafından çıkarılan *Başak Çocuk*, Pamukbank tarafından çıkarılan *Pamuk Çocuk* bu kapsamda

yapılan çalışmalara örnek verilebilir. Ayrıca gazeteler de çocuk ekleri hazırlar. *Milliyet Kardeş*, *Tercüman Çocuk*, *Türkiye Çocuk* buna örnektir.

1981 yılında çıkarılan *Can Kardeş*, 1998 yılından itibaren yayımlanan *Bilim Çocuk* ve 2001 yılında çıkarılan *Miço* dergisi önemli çocuk dergileri arasında yerini alır. 2002 yılında yayımlanan *Gonca* dergisi de adını duyuran bir dergi olur. 2007 yılında okul öncesi çocuklara yönelik olarak çıkarılan *Meraklı Minik* dergisi ise TÜBİTAK tarafından yayımlanır. *TRT Çocuk* dergisi de son dönem çocuk dergilerinden biridir.

2.1.5. Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken İç ve Dış Yapı Özellikleri

Kitapların her yönüyle değerlendirilmesi gerekir. Yazarın yazdığı konu ne olursa olsun, bunu destekleyen ve okuyucuya çekici kılan birçok faktör vardır. Yazarın iletmek istediği düşünceden, iletiyi destekleyen resme kadar birçok özellik bir bütün oluşturur. Bu noktada iç ve dış yapı özellikleri karşımıza çıkar.

2.1.5.1. İç Yapı Özellikleri

Konu

Konu, kitabın ana noktasıdır. “Konu, bir yazıyı oluşturan, üzerinde söz söylenen, düşünce belirtilen olay, olgu, durum veya sorundur.” (Özdemir,2002:1945) Ele alınan konu, hitap ettiği yaşa uygun olmalıdır. Çocuğun gelişim dönemi ve konuya olan hazır bulunuşluğu önemlidir. Konu, “anlatının parçalarını bir arada tutan iplik gibidir ve okuyucuyu okumaya teşvik eder” (Huck ve Kiefer, 2003:15)

Konu, kitabın okunabilirliğini artırır. Hitap ettiği yaş grubuna göre seçilmesi gereken konular, çocuk gerçekliğini göz önünde tutmalıdır. Çocuğa yönelik kitaplarda konu, çocuğa göre olmalı fakat çocuklaşmadan verilmelidir. Zira çocuk, yaş itibarıyla küçük, dünyaya bakış açısı ile derin anlamlar barındıran insandır. Çocuğun her gördüğünden ve okuduğundan kendine göre anlamlar çıkarıyor olması, yazılanların hassasiyetle oluşturulmasını gerektirir. O halde çocuğun dünyası iyi bilinmeli ve ona seslenilmelidir. Çocuk dünyasına giren konular, çocukların anlayabileceği şekilde oluşturulmak zorundadır. Bu, çocuğun kitaba olan sevgisini arttırmakla birlikte ona okuma alışkanlığı kazandırır.

Gelişim aşamasında olan çocuklar sürekli öğrenmeye açıktır ve birçok konuya meraklıdır. Konular oluşturulurken yaşa uygun merak ve hayallere yer verilmeli; yardımseverlik, iyilik, adâlet, merhamet duyguları çerçevesinde işlenmelidir. “Çocukların yüreklerinde ve belleklerinde sevgi, dostluk ve barış anlayışının gelişmesine katkı sağlamalıdır.” (Sever, 2008:121) Ele alınan konunun işlenişi başarıyı beraberinde getirir. Huck ve Kiefer’a (2003:16) göre çocukların kitapları sevmesi, onların akıllarında yer edinmesi ile olur. Bu noktada konu ve konunun işlenişi önemlidir.

İleti

Eserler, bir amaca hizmet eder. Her eserin bir yazılış amacı ve iletmek istedikleri vardır. İletilmek istenenler ana fikri oluşturur.

“İleti (ana düşünce), yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşüncedir.” (Sever,2008:140) Sanatçı, konuyu işlerken ana fikri de sezdirir. Çünkü ana fikir, anlatılan konunun varmak istediği duraktır. “Yazınsal metinlerde ileti belki bir sorunu, bir insanlık durumunu ya da bir olay ve olguyu aydınlatmaya yönelik olur. Bir bakıma yazarla paylaştığımız ya da metinden yaşantımıza kattığımız şeydir.” (Özdemir, 2002:115)

Çocuk edebiyatında ileti açık bir şekilde verilmez. Açık şekilde verilmemesinin nedeni çocuk için gerekli olan heyecan ögesinin zayıflatılmak istenmemesidir. Eserlerde verilecek olan iletiler, çocukların yaşam serüvenlerine katkı sağlar. “Çocukların hayata hazırlanması, sevgi, arkadaşlık, dostluk, yaşam gibi duyuşsal gelişimini destekleyecek kavramları, yazılı-sözlü anlatım, görsel okuma ve görsel sunu, kelime dağarcığının zenginleşmesi, okumaya karşı isteklilik, zihinsel süreçlerin aktif kılınması gibi birçok gelişmeye katkı sağlayabilecek olan çocuk yayınlarında hangi iletilerin verileceği önem kazanmaktadır” (Arpacı, 2006:52) Bu noktada çocuklara hitap eden eserlerdeki ileti hassas bir şekilde oluşturulmalıdır.

Tema

Tema; TDK’ye göre “birinci anlamda; asıl konu, ikinci anlamda; öğretici veya edebî bir eserde işlenen konu, düşünce, görüş, tem, ana konu” dur. Tema genel bir düşünceyi ifade eder ve bu düşünce çerçevesinde ele alınan konu işlenir.

“Çocuk kitaplarında tema ve konu ilişkisi güçlü kurulmalıdır. Konular akla yakın ve inandırıcı olmalı, mantıklı bir olay örgüsü içinde gelişmeli, konu ve olaylar tutarlı bir şekilde ilerlemelidir. Kitapta işlenen konularda din, dil ve cins ayrımcılığına dayalı ön yargılar yerine aklın ve bilimin üstünlüğü çıkarılmalıdır.” (Şimşek, 2012:101) Konunun, temaya göre şekillendiği gerçeğinden yola çıkılacak olursa, arasındaki ilişki güçlü tutulmalıdır ki anlatılmak istenen, çocuklarca anlaşılabilir.

“Çocuk kitaplarındaki temalar değerlendirildiği zaman üzerinde durulması gereken iki önemli husus, yazarın hayat ve toplum hakkında ne iletmek istediği ve bu temin çocuklara uygun olup olmadığıdır.” (Sımar, 2007:79) Bu noktada çocuğa görelilik ilkesine uygunluk akla gelir. Temanın, evrensel ahlak ilkelerine uygun, çocukta kin ve nefret duyguları uyandırmayacak, çocuğu kötüye sevk etmeyecek şekilde oluşturulması önemlidir. Yazarın kendine has üslubu temayı biçimlendirir. Aynı temanın farklı şekillerde yazılabilmesi, sanatçının tema ışığındaki konuyu işlerken kullandığı dili ve anlatımınıdır.

Plan

Plan, belli bir düzen dâhilinde konunun ele alınıp işlenmesidir. Belirli aşamalardan geçen konu, plan sayesinde sonuca ulaşır. Oğuzkan (1997:309)’a göre plan, yazma işini disipline bağlar. Bu sayede yazılanlardaki düzen, anlamaya yardımcı olur.

Eserlerdeki plan, hitap ettiği yaşa göre düzenlenir. Her kitapta giriş, gelişme, sonuç bölümü olmakla birlikte bu kısımların uzunluğu hitap edilen yaş grubuna göre değişir. Giriş bölümünün gelişme bölümüne, gelişme bölümünün sonuç bölümüne hazırlanması gerekir. “Bir sonraki adımda ne olacağını merak etme, kitapta geçen olaylara ilgi duyma çocukta kitap okuma isteğini daha da artırır. Çocukların ilgi alanlarına giren konu, kahramanlar ve olaylar iyi kurgulanırsa okuma ilgisi canlı tutulabilir.” (Şimşek, 2012:107) O halde planın, kitabın bütün unsurlarını barındıran bir öge olduğu söylenebilir.

Kişiler

Her kitapta, konunun odağında olan ya da olmayan kişi unsuru vardır. Kişi, eserlerde, olayın yürütücüsü olabileceği gibi olaylara yardımcı olan bir unsur olarak da karşımıza çıkabilir. Karakter ve tip olarak karşımıza çıkan kişiler, belirli özellikleri ile birbirinden ayrılır.

Karataş'a (2007:261) göre karakter, "anlatı içindeki diğer figürlerden farklı olarak, özel hayatları dışında, cemiyet içindeki hayatları ve fonksiyonları ile de okura tanıtılan, kendilerine özel bir önem atfedilen kişiler" dir. Bu önem, karaktere yüklenen görevler ile kendini gösterir. Kitaplarda yer alan karakterler, birçok yönüyle örnek olan veya olmayan davranışları sergiler. Konular, karakterler üzerinden anlatılır ve karakterlerin hayata olan bakış açıları çocuklar tarafından gözlemlenir. Karakterin davranışları kendine hastır.

"Tip, bireysel özelliklerinden, yani çeşitli huyları, davranışları, duygulanış ve düşünüş biçimleri, içsel gelişim ve değişimlerinden pek fazla söz edilmeyip, daha çok dıştan görünüşüyle ele alınan, nesnel şekilde gösterilen, benzerlerinin temsilciliğini yapabilmek için genel niteliklerle donatılmış, öncelikle toplumsal gerçekliğin bir kesitini yansıtan" kişidir. (Belge,1994:20) Geneli ifade eden tip, düşünce ve davranışlarıyla da bunu destekler. Karataş (2011:367) "tipler karakterlerden farklı olarak şahsî değillerdir" der. Bu yönüyle tip, kendine özgü değildir ve temsil ettiğinin özelliklerini gösterir. Karakter ve tip, kitapta kahraman ve başkahraman olarak karşımıza çıkar.

Başkahraman, kitaptaki ana kişidir. Başkahraman, çocuğun en çok dikkatini yoğunlaştırdığı ve kendisini onunla özdeşleştirip birtakım sonuçlara ulaştığı ögedir. Kahraman ise kitapta yer alan, başkahraman kadar üzerinde durulmayan, başkahramana ve anlatılan olaya yardımcı olan kişidir. "Çocuğun kitaptaki olumlu karakterle/kahramanla özdeşleşmesi, bütünleşmesi, anlatının içine girebilmesi için, yazarın eserde betimlediği karakterin inandırıcı, güvenilir, günlük yaşamdaki kadar gerçekçi ve çocukla aynı yaş düzeyinden olması gerekir." (Şimşek, 2012:103) Çocuk, kendisiyle aynı yaşta olan kahramana ya da başkahramana daha fazla ilgi duyar. Bunun sebebi; olaylara, dünyaya, insanlara aynı yerden bakıyor olmalarıdır. Burada önemli olan husus, kahraman ya da başkahramanın tutarlı davranışlara sahip olmasıdır. Bu sayede çocuklar, kitaba saygı duyar ve kitap amacına ulaşmış olur.

Çocuk, gerçek yaşamında karşısına çıkabilecek kişilerle karşılaştığında kitaba ilgi duyar ve onu sever. Bu, yabancı kalmadığı ve kendinden bir şeyler bulduğu içindir. Özellikle kahramanın, okuyucunun yaş dönemine uygun özellikler ile yaratılıp, onun yapabileceği ve düşünebileceği şekilde davranması önemlidir. "Çocuk kitaplarında, çocukların yeni yaşantılar kazanmalarına olanak sağlayan en temel öğelerden biri de öykündükleri kahraman/kahramanlar ve onların nitelikleridir. Kahramanın yaşama bağlılığı, karşılaştığı sorunları çözümedeki

kararlılığı, amaca ulaşmada izlediği yöntemlerin niteliği ve bu eylemler bileşkesinin söz ve davranışlarla somutlanması, çocukları da kahraman gibi duymaya, düşünmeye ve hareket etmeye istekli kılar” (Sever, 2008:77)

Çocuk, kitabı okuduğu süre içerisinde karakterler ve kahramanlarla tanışır. Kitabın, çocuğun zihninde kalması, sağlam ve güçlü bir kahramanın/ karakterin yaratılmış olması ile ilgilidir. Sanatçı bu noktada, okuyucu çocuğun gerçek yaşamını baz alarak kahramanın yapabileceklerini ya da yapamayacaklarını bilir ve eserini buna göre oluşturur. Çocuk, bu şekilde kitabı kendine yakın bulur.

Dil ve Anlatım

Dil ve dili kullanma şekli, kitabın tamamına hâkim olan bir unsurdur. Çocuklara hitap eden kitaplarda kullanılan dil ve buna bağlı olarak anlatım, kitaptan zevk duyulmasını sağlar.

Akıcı bir şekilde kullanılan dil, hedef kitlenin özelliklerine göre anlam kazanır. Gereksiz kullanılan sözcükler ya da sık tekrarlar okumayı olumsuz yönde etkiler. Anlaşılmanın ön koşulu, anlatımın sade ve çekici olmasıdır. Bu yüzden çocukların yaşına göre kullanabileceği sözcüklere yer verilmelidir. Çocukların bilmediği kelimeleri öğrenmesi açısından kitaplar önem taşır fakat bu kelime sayısı fazla olursa kitap hem sıkıcı hem de anlaşılmaz hâle gelir. “Çocukların birçoğu anlamadıkları ve çok zor olduğunu söyledikleri kelimelerin kullanılması bahanesiyle bir kitabı okumaktan vazgeçerler.” (Aytekin, 2011: 57)

“Çocuk kitaplarında genellikle, üçüncü kişi ağzıyla anlatım yapılması ilke olarak benimsenmiştir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, özellikle kafa sesi ile düşünceleri yansıtan üçüncü kişi, anlatımı zorlaştırdığı, inandırıcılığını yitirdiği gibi çocukların da hoşuna gitmemektedir. Çünkü, bir kişinin diğer bir kişinin beyninden geçenleri aynen okuyabilmesi mümkün değildir.” (Yalçın ve Aytaş, 2005:48) Genellikle kahramanın ağzından anlatılan olaylar, çocuklar için daha çekici olur.

Anlatımdaki etkililiği sağlamanın yolu ise kullanılan tekniklerden geçer. Teknikler sayesinde anlatım renklenir ve sıkıcı olmaktan çıkar. Anlatılan konu da kullanılacak teknikler açısından önemlidir.

Gülmece tekniği, özellikle çocuk edebiyatı eserlerinde ele alınan konuyu renklendirmek amacıyla kullanılır. Çocukların gülüp eğlenmeyi sevdiği göz önünde bulundurulursa, bu tekniğin önemli olduğu açıktır.

Tasvir tekniğinde, zihinde resmedilenler çocuklar için daha anlaşılır hâle gelir. “Tasvir, insan, tabiat, eşya ve mekânın kelimelerle resmedilmesi, adeta görünür hâle getirilmesi, okuyucunun gözü önünde tecessüm ettirilmesidir. Böylece söz konusu insan, tabiat, eşya veya mekân sadece soyut bir isim olmaktan çıkar; okuyucunun onu benzerlerinden ayırıp kendi çizgileriyle tanıması sağlanmış olur.” (Çetişli, 2004: 100) Tasvir tekniği; anlatılanların, zihinde resimleriyle var olmasını sağlar. Bu teknik, anlatılan konuyu destekler ve renklendirir. Özellikle çocuklara yönelik kitaplarda ele alınan konuları göz önünde bulunduracak olursak tasvir tekniğinin çokça kullanıldığı söylenebilir. Çünkü çocuklar; canlandırabildiklerini, zihinlerinde daha uzun süre muhafaza ederler.

Diyalog tekniği, eserlerde sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Özellikle çocuk kitaplarında, çocukların belli bir aile veya çevre ile yaşaması bu tekniğin kullanılmasını zorunlu kılar. Bu sayede iletişimin nasıl sağlanması gerektiği çocuklara öğretilir. Cümlelerde geçen “öyle mi?, sence de doğru mu?, böyle mi düşünüyorsun?” şeklindeki sorular, çocukları düşünmeye ve sorgulamaya sevk eder.

Mektup tekniğinde kişi, iç dünyasını kâğıda döker. Bu, aynı zamanda kişinin psikolojik açıdan rahatlaması için bir fırsattır. Karşıdaki ile iletişime geçmeye çalışan kişinin bu sayede yazma becerisi de gelişir. “Romandaki şahısların hayatlarındaki önemli kesitleri aydınlatan ve onların bu durumdaki hislerini, duygularını an be an, inceden inceye işleyen, tahlil eden belgeler bir nevi iç monologlardır.” (Kefeli, 2002: 32) Mektuplar da kişinin iç konuşmalarıdır. Bu açıdan duygular ilk elden açık bir şekilde ifade imkânı bulur. Mektup tekniğinde karakterlerin karşılıklı yazışmaları farklı bakış açılarını kullanma olanağı sağlar (Tekin, 2001: 246)

İç çözümleme tekniğinde yazar, yazdığı karakteri yorumlar. Bu yorumlar genellikle bir olayın sonrasında yapılırsa okuyucu için daha anlaşılır olur. Bu teknik “anlatı türleri içerisinde kahramanların iç dünyası, duygu, düşünce ve hayallerinin ifade edildiği bir anlatım tekniğidir.” (Karabulut, 2012:1379) İç çözümleme tekniğinin kullanılması, meydana gelen olayların ne tür sonuçlara yol açabileceğini ve bu sonuçların kişilere nasıl etki edeceğini göstermek açısından önemlidir. Bu tekniğe benzeyen diğer bir teknik bilinç akışıdır. Bu teknikte yazar, iç

çözümlemedeki gibi belli sebeplerden yola çıkarak sonuçları yorumlamaz ve var olanı anlatır. “İç çözümlemede söz, anlatıcıya aittir ve kahramanın iç dünyası bize onun tarafından anlatılır. Şuur akımında ise anlatıcı, okuyucu ile kahraman arasından çekilir ve kahraman iç dünyasını doğrudan doğruya kendi diliyle bize anlatır. Dolayısıyla şuur akımı, tahkiye değil, bir tür gösterme/sahnelemedir.” (Çetişli, 2004: 108) Bu teknikte “kahramanın kafasından geçenler düzensiz bir şekilde, çağrışımlarla, zıplamalarla farklı yönere gider. Burada, roman karakterlerinin anlattıklarının çoğunda geçmişle şimdiki zaman, gerçekle hayal, kendi iç hesaplaşmaları ön plândadır. Bu teknikte dil bilgisinde sapmalar, duygu ve düşüncelerdeki karmaşıklık dikkati çeker.” (Karabulut, 2012: 1378) Cümleler ve düşüncelerde mantık aranmaz.

İç monolog tekniğinde yazar, oluşturduğu karakterin yaşadıklarını, okuyucunun yorumlamasını ister. Yazarın yorumunun bulunmadığı bu teknik, yaşananların kahraman üzerindeki etkisini okuyucuya hissettirir ve yorumlatır. “Bu yöntemin uygulandığı bölümlerde yazar aradan çekildiği için, anlatım yeni bir boyut kazanmakta, gerçeklik, doğal bir akışla kendini göstermektedir.” (Tekin, 2006:266) Dolayısıyla, okuyucu kitaptan soyutlanmamakta ve ona da görevler yüklenmektedir.

Montaj tekniğinde yazar; bir deyim, atasözü ya da daha önceden yazılmış bir eserdeki herhangi bir bölümü alıp kendi yazdıklarının arasına yapıştırır. Burada önemli olan nokta, montajlanan kısmın anlatılanlara ve akışa ters düşmemesidir. Bu sayede anlatım pekişmiş olur ve okuyucu gözünde güçlenir. Bu teknikte, “yazarın aktarmak, yararlanmak istediği metnin, şu veya bu maksatla kullanılmasından çok, alınan metnin, eserin genel yapısıyla bütünleşmesi, eserin genel dokusunda sırtmamasıdır.” (Tekin, 2006:247)

Geriye dönüş tekniği, önceden anlatılanların hatırlatılması ve canlı tutulması açısından önemlidir. Yeri geldiği vakit, karakterin geçmişte yaptıkları ya da düşündüklerine yer verilmesi anlatımı canlı tutar. Bu sayede olayın geçmişteki nedeni, gelinen noktanın yorumlanması açısından önem kazanır. Yaşananlardan çıkarılmış bir ders ya da önceden anlatılmış bir olaya kısaca değinmek, yazılacak olaylara da yön verir.

Günlük tekniğinde, kahraman gün içerisinde yaşadıklarını yazar. Bu teknik sayesinde, çocukların olayları yorumlama güçlerinin gelişeceği söylenebilir. Günlük sadece yaşananların saati saatine yazılması değil, yaşananlardan çıkarım yapılmasıdır. Günlük tutan birinin, anlatma becerisi gelişir. Eserlerde, günlük tekniğinin kullanılması, çocuklara günlüğün nasıl

tutulması gerektiğini de gösterir. Günlük, aslında kişinin iç dünyasının dışı vurumudur. Karakter tahlili yaparken, tutulan günlüklerden yola çıkılabilir.

Bir diğer teknik ise leitmotiftir. “Leitmotif (main theme, central motif), ana motif, anlamlı tekrar, nakarat, tema anlamlarına gelmekte olup özellikle psikanalitik eserlerde kendini hissettirir. Bu unsur, edebî anlatılardaki psikanalitik yapıyı çözmeye yardımcı olur.” (Karabulut, 2012:1381) Tekrarın neden ve hangi durumlarda yapıldığına bakmak, psikolojik yorumlamalar yapılmasını sağlar. “Edebî eserde vurgulanmak istenen olay, kavram, düşünce, ifade, tavır, kelime veya kelime grubunun vurgunun yoğunluğuna göre tekrar edilmesi olarak tanımlanan leitmotiv tekniğiyle metin içerisinde bir akıcılık yaratılır ve metinde estetik tarzda bir ritim oluşturulur. Leitmotiv müzik menşeli bir terimdir. Müzik eserlerinde ‘ana, kılavuz motif’ anlamında tekrarlanan düşünce diye ifade edilir.” (Çetişli, 2014: 134)

Tekniklerin hepsi, anlatımı destekleyen ve zenginleştiren özelliklere sahiptir. Tekniklerin, çocuk edebiyatı ürünlerinde kullanılması eserin temelini sağlamlaştırır.

2.1.5.2. Dış Yapı Özellikleri

Kapak ve Cilt

Kapak, kitabın dış görselini oluşturur. Bu görsel, çocukların kitabı seçmesinde etkilidir. Çocuk, ilgi alanına göre en dikkat çekici olanı arar.

Kapak, kitabın içeriği hakkında ipuçları verir. Bu ipuçları başarılı bir şekilde kapağa yansıtılırsa, kitabın tercih edilme oranı da artar. “Kitaplar çocukları okumaya isteklendirecek bir tasarım anlayışını yansıtmalı, çocuklar kendileri için üretilen bir araca verilen önemi, gösterilen saygıyı, kitabın dış yapı (biçimsel) özellikleriyle bütünleşmiş olan tasarım özeninden anlayabilmelidir.” (Yazıcı-Okuyan,2009:135-159) İçeriği yansıtma noktasında tasarıma verilen önem, bir kitabı diğerlerinden ayırır. Kapağın tasarımı, hitap ettiği yaş grubuna göre düzenlenmelidir.

Kapağın tasarımında bir ölçü olmak zorundadır. “Kitap kapağındaki tasarımın yeteri kadar dikkat çekmemesi, yanlış, eksik ya da abartılı tasarımı, kitabın içeriği iyi de olsa, ilk bakışta kitabın itici olmasına neden olabilir.” (Şimşek, 2012: 94) Bu nedenle çok iyi yazılmış bir kitap, kapak tasarımından dolayı tercih edilmeyebilir.

Kitabın sağlamlığı da kapak tasarımı kadar önemlidir. Sağlam bir ciltleme sayesinde kitap, hem kolay okunur hem de uzun ömürlü olur. Ciltleme yapılırken öncelikli olarak uzun süre sağlam kalması amaçlanır. “Kitapların üç türlü ciltlenme şekli vardır. Bunlardan birincisi sicimle ciltleme ince tel ya da iplikle dikilmesi; ikincisi tel zımba ile dikme; üçüncüsü kitap formalarının tutkallama tekniğiyle bir araya getirilerek ciltlenmesidir.” (Şimsek, 2012: 95) Dikişle veya tutkalla ciltleme, kitabı uzun süre ayakta tutar. Ciltlemenin iyi yapılması aynı zamanda okunabilirliği kolaylaştırır. Sayfaların açılmasında sıkıntı görülmez.

Ağırlık

Kitabın ağırlığı, onu taşıyacak ve kullanacak olan çocuğun dōnemsel özelliklerine göre oluşturulmalıdır. İlkokul öğrencisine hitap eden bir kitap ağır olmamalıdır. Bu, çocuğun kitaptan bıkmaması ve ondan korkmaması için önemlidir.

Kitapların seriler şeklinde yazılması da ağırlık üzerinde olumlu bir etki yaratır.

Sayfa Düzeni ve Harfler

Kitaptaki her bir sayfanın intizamlı bir şekilde hazırlanmış olması, rahat okumayı sağlar. Sayfa düzeni; kâğıttaki üst, alt, yan boşlukların uygun bir şekilde bırakılması ile olur. Aynı zamanda satırlar arası ve kelimeler arası boşluk mesafeleri de önemlidir. Gelişigüzel yazılan bir kitap hem düzensiz bir görüntü oluşturur hem de okunmak istenmez. “Bunun için sayfa kenarlarında geniş boşluklar bırakılmalı, satır araları normal aralıklı ya da normalden biraz daha fazla aralıklı olmalı ve paragraf uzunlukları, 1 ve 3.sınıflar için kısa tutulmalıdır.” (Gürel vd., 2007: 35)

Harflerin büyüklüğü ise, hitap edilen okuyucu grubuna göre değişkenlik gösterir. Küçük yaş grupları için, büyük puntolu harfler tercih edilirken; büyük yaş grupları için, küçük puntolu harfler tercih edilir. Bu, yaş arttıkça aşamalı olarak büyür. “Punto harf karakterinin boyutunu ve harf tipinin çizgileri arasındaki boşluğu ölçmek için kullanılır. Bir inçte 72 punto(nokta) vardır ve 1 inç 2.54 cm’dir. Okul öncesi veya okumaya yeni başlayan çocuklar için 36 punto kullanılabilir. Daha büyük çocuklar için 12 punto normal sayılır.” (Çakmak-Güleç ve Geçgel, 2006:169)

Punto büyüklüklerine, hitap edilen yaş grubunun daha iyi okuması için dikkat edilmelidir. “Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının ders kitapları ve diğer yayınlar için belirlediği harf büyüklükleri şöyledir:

6 yaş için 24 punto

7-9 yaş için 16-18 punto

12 yaş ve üstü için 11 punto.” (Şimşek, 2012:96)

Cümle kurulumunda da çocukların dönem özelliklerine dikkat edilir. Küçük yaş grupları için üç beş kelimelik cümleler kurulurken, yaş ilerledikçe cümledeki kelime sayısı artar. Buna bağlı olarak dil bilgisel kuralların ve farklı cümle çeşitlerinin kullanıldığı görülür. Güneş (2000: 337), cümlelerin kısa ve basit olması durumunda, belleğe daha kolay yerleştiğini, tek bir anlam ifade eden cümlelerin okunabilirliği de arttırdığını vurgular. Yaş büyüdükçe çocukların aldıkları eğitim ve bunun neticesinde öğrendikleri göz önünde bulundurularak uzun kelimeler, birleşik yapıları cümleler kullanılır.

Kâğıt Özellikleri ve Resimleme:

Yazının aktarıldığı kâğıt, zemini oluşturur. Kaliteli bir kâğıt kullanımı, okunabilirliği artırır ve bu sayede gözü yormaz. “Kitaplarda gözü yormayacak mat (sarımtırak) ve mürekkebi dağıtmayacak kalınlıkta kâğıtların kullanılmasına dikkat edilmelidir.” (Şimşek, 2012:95)

Kitaptaki konuyu destekleyecek şekilde yansıtılan resimler, kurguyu tamamlar. Resimler tam bir sayfayı kaplayacak şekilde konumlandırılabilir gibi, sayfanın yarısında ya da küçük bir kısmında yer alabilir. Resimlerin gelişigüzel çizilmediği ve üzerinde durulduğu, canlılığından ve çekiciliğinden belli olur. Resimlerdeki estetik değere, okuyucu tarafından dikkat edilir ve bu metin resim arasındaki uyumu güçlü kılar.

Resimler, işinin ehli kişiler tarafından çizilmelidir. Yanlış bir çizim ya da alakasız bir resim kitaptaki inandırıcılığı zedeler. Renkli resimlerin kullanılması, siyah beyaz resimlere göre daha fazla dikkat çeker.

Resimler, konuları destekleyecek şekilde oluşturulur. Bazı resimler kabartmalıdır. Kabartmalı resimlerin aşama belirten konularda kullanılması çocuklar açısından eğlenceli

olabilir. Örneğin; mevsimlerin konu edildiği bir kitapta, güneş, kar ya da yağmurun kabartmalı olması mevsim özelliklerinin daha iyi kavranması açısından önem teşkil eder.

Yazım, Noktalama ve İmla

Bir eserde anlatılmak istenen, ne kadar doğru anlatılırsa o derece doğru anlaşılır. Yazım, noktalama ve imla birbirini tamamlayan ve yazar tarafından doğru kullanıldığı ölçüde bir arada başarılı olan öğelerdir.

Çocuk edebiyatına hizmet eden eserler, diğer edebiyat dallarındaki eserlere göre daha fazla dikkat ister. Çünkü bu eserlerin muhatabı çocuklardır. Kurgudaki itina ve düzen, biçimsel olana yansıtıldığı ölçüde başarıyı yakalar. Yazım, noktalama ve imla; cümleyi cümle haline getirmede, kurguyu güzelleştirmede, okuyucunun okumadaki akıcılığı yakalamasında önemlidir.

Yazımda, öncelikle çocuğun gelişimsel dönemlerine dikkat edilmelidir. Devrik cümlelerin fazlaca kullanılması küçük yaştaki çocukları sıkır ve anlatılanı anlaşılmaz hale getirir. Uzun cümlelerin kullanılması da aynı sebebi doğurur. Zira küçük yaştaki çocuklar, henüz bu yapıları anlayacak düzeyde değildirler. “5.sınıf ve sonrasında, çok özneli, karmaşık ve bileşik yapıda cümleler kurulabilir; ancak yazar, anlatmak istediği düşünceyi çok iyi kavramış olmalıdır ki anlaşılabilir bir metin halinde sözcüklere dökülsün ve okuyan da onu alımlayabilsin.” (Akal, 2008:2)

Doğru yazım aynı zamanda çocuğun eğitimi için gereklidir. Küçükken öğrenilenlerin daha iyi yer edindiği gerçeği göz önünde bulundurulacak olursa, öğrenildiği gibi hafızada kalacağı söylenebilir. Yazım, kitabın görünümünü güzelleştirir ve saygı görmesini sağlar.

Noktalama işaretlerinin yerinde kullanılması, okumayı düzene sokar ve temel dil becerilerinin gelişimine katkı sağlar. Nerede cümlenin sonlanacağını bilip, nerede az bir süre bekleneceğinin farkına varılması, anlatılanların daha iyi kavranmasını sağlar. Bu sayede günlük hayatta kullanılan dil etkili hale gelir.

Kelimelerin doğru yazımı okumanın da doğru olması demektir. Burada yazarın geniş bir bilgi birikimine sahip olması gerekir. Güncel kılavuzların takip edilip kelimelerin doğru şekilde yazılması, okuyucunun da doğru olarak öğrenmesini sağlar. Kitabın her yönüyle başarılı

olabilmesi, okuyan kişinin kitaptan neler alabildiği ile ilgilidir. Bu noktada dilin anlaşılır ve doğru kullanılması kitabın verimini artırır. “Kazandırılmak istenen söz grubu, deyim gibi kalıplar geçtikleri bağlamdan, cümlelerin bütününden anlamı çıkarılacak şekilde verilmelidir. Çünkü kültürün bütün öğelerini taşıyan ve edebî söyleyişlerle zenginleştirilen bir kitap görsel açıdan ne kadar iyi ve güzel olursa olsun, çocuğun düzeyine uygun değilse, ilgisini çekmeyecektir.” (Şimşek, 2012: 118) Öncelikle yazılanları anlamak gerekir.

2.1.6. Değerlerin Aktarımı

2.1.6.1. Değer Nedir?

Değer, TDK'deki anlamına göre “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” tir. Değer, kişinin dünyayı algılamasına göre anlam kazanır.

İyi ve kötü, dünyanın oluşumundan bu yana vardır. İyiyi ve kötüyü belirleyen, insanların olaylara bakış açısı ve olayları yorumlama biçimleridir. Birçok insan, iyinin ve kötünün ne olduğunu bilse de, davranışlarını ona göre şekillendirmeyi tercih etmez. Bunun sebebi, kendisine fayda sağlayıp sağlamayacağı ile ilgili olabilmektedir. Halbuki tam manasıyla doğruyu kavrayan insan, şartlar ne olursa olsun iyiye yatkın olmalıdır. Bu noktada, değer devreye girer. Değer; kişinin inandıklarını uygulama yolundaki inancıdır, denebilir.

İnsanoğlu dünyaya geldiği an, yaratılış gereği temizdir. Büyüyen, fiziksel ve zihinsel olarak olgunlaşan insan, zamanla temiz yönünün kirlendiğini görür. Yaşantı, birtakım şartlar, iletişim bozukluğu vb. gibi sebepler, kişinin iyi yönünü zedeler. Kötünün ortaya çıkması, yayılması, zihinleri ve yürekleri kirlenmesi yine insanoğlunun isteğinin sonucudur. “Platon, iyinin Tanrı'dan önce geldiğini söyler ve iyinin iyi olduğu için Tanrı tarafından istendiğini vurgular.” (Arslan, 1998:110) Demek ki Platon'a göre, inanç sisteminin temelinde yer alan ve insanların medet umduğu Tanrı; iyiliği, iyi kabul ettiği için ister. İnsanlar ise kendi menfaatleri gereği iyiyi yaşamak ister. Değer, bir anlamda iyi ve kötünün yorumlanma biçimlerinin farklılığıdır.

Kişi, beklediklerini ve görmek istediklerini belli değer yargılarına göre yorumlar. Kendinden ve toplumdan istediklerini bekler. İnsan sayısı kadar değer yargısı olduğunu söylemek yanlış olmaz. O halde toplumsal değerleri belirleyen yine insanın kendisidir ve bu değerler durağan değil dinamik yapılardır. İnsan, şahit olduğu eylemlerden yaptığı çıkarımları

gelecek nesillere aktarır. “Böylece bir eylemin değeri, o eylemin insan için ifade ettiği anlam olarak karşımıza çıkar.” (Kuçuradi, 1996: 17) İnsanlar için anlamlar farklılaşacağından, değerler de farklılaşacaktır. Güngör (1993: 18) değeri; bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkında inanç olarak tanımlar. O halde, insanların istedikleri ya da istemedikleri, değer kavramının niteliğini belirler. Yeşil’e (2016: 12) göre ise değer; olumluluk ya da olumsuzluk niteliğindedir. İnsan, herhangi bir olay, durum, kişiye karşı kendi dünyasına göre anlam verebilir. Olumlu ya da olumsuz duygu ve düşüncelere sahip olabilir. “Değerlerin önemli bir özelliği, doğuştan bireyle birlikte gelmeyip yaşanılarak ve öğrenilerek kazanılmasıdır.” (Yeşil ve Aydın, 2007: 65) Bu noktada ilk olarak aile sonra da çevre önemli rol oynar. Fitcher’e (1990) göre; sosyolojik anlamda değerler, grubun veya toplumun, kişilerin, davranış modellerinin, amaçların ve diğer sosyo-kültürel şeylerin önemlerini ölçmeye yarayan ölçütlerdir.

Değerleri belirleyen önemli bir nokta ise cinsiyettir. Toplum, erkek ve kadına farklı sorumluluklar yükler. Bu sorumlulukların karşılığında ise birtakım görevler bekler. Bu noktada insanlar, kendilerine yüklenen görevleri üstlenip ona göre davranmayı ya da davranmamayı uygun bulur. Anne ve babalar, kız ve erkek çocuklarını kendi değer yargılarına göre yetiştirirler. Çocuklardan beklenenler her ne kadar farklı olsa da evrensel toplum kuralları her zaman aynıdır ve değişmez. Değişmeyen kurallar için yazılı bir hükme de lüzum yoktur. Burada kuralların, değerler çerçevesinde anlam kazandığı söylenebilir.

Değeri, değerli kılan birtakım unsurlar vardır. İnanç bu unsurların başında gelir. İnsanlar, inançlarından dolayı korkar ya da haz alır. Korkularından kaçan insan, haz aldıklarına yaklaşır. Gelenek ve görenekler ise bir diğer unsurdur. Gelenek ve görenek, bir anlamda, geçmişe bağlılığın ve saygının göstergesidir. Bu noktada, insan yaşamak ve yaşatmak için buna saygı duyar. Takdir görme hissini de değer kapsamında ele almak yanlış olmaz. İnsanlar, takdir gördüğü zaman sevildiklerini ve saygı gördüklerini hissederler. Bu yüzden, diğer insanlar tarafından beğenilecekleri şekilde davranmaya meyilli olurlar.

Birey, grup ya da toplum tarafından önem atfedilen, çoğunluk tarafından kabul gören, beğenilen ve istenilen şeyler, değeri tanımlar. (Haralambos, 1987:6, aktaran Kara, 2016:151) Dolayısıyla değeri belirleyen, kişiler ve kişilerin toplamıdır. Kişinin toplumda, toplumun kişide büyük etkisi vardır.

Dünyanın oluşumundan bu yana insanlar, bir öndere ve birtakım kurallara ihtiyaç duyar. Peygamberler, insanların başında bulunarak onlara yol gösterir. Yaratıcının gönderdiği peygamberlerin gösterdiği yol, değerlerin ana noktasıdır. Zira peygamberler, tüm insanlık için iyiyi ve doğruyu öğütler. Bu doğrular arasında yer alan adalet, sevgi, saygı, merhamet, doğruluk, samimiyet, şükür, kanaat, tevazu, barış vb. tüm insanların beklediği ve görmek istediği değerler arasında yer alır. Güngör'e (2000:58) göre kişi, karşıdaki kişiye göre tepki geliştirmez ve kendine göre bir sistem geliştirir. Vicdanına göre hareket eder ve orada kendini bulur. Dolayısıyla değerler, kişinin aslında kendini bulmasıdır. Fitcher (1990), iki değer kaynağı olduğundan söz eder. Dışsal ve içsel. Dışsal; kişinin yetiştiği toplum iken, içsel; kişinin öz denetimidir. Kişi, kendisi ve çevresi sayesinde değer sistemini oluşturur. Bu değer sisteminde iyi ve kötü, insanın kendisinin ve atalarının inandıklarından gelir.

Güngör (2008), değerün üç ana unsuru olduğunu söyler: Bilgi, duygu ve hareket. İnsan elde ettiği bilgiye göre duygularını yönetir ve buna göre hareket eder. Kişinin duygularını, düşünceleri belirler. Bir davranışın doğru ya da yanlış olarak nitelendirilmesi, kişinin dünyasında nasıl bir yer edindiği ile ilgilidir. O halde insanın kendi duygularını yönetmesinde birçok faktör etkilidir. Bu faktörler, öncelikle kişinin vicdanıyla yaptığı muhasebedir. Toplumda birtakım yanlış işler yapanların "vicdansız" olarak nitelendirilmesi, onların duygularının köreldiğini düşünmekten gelir. İnsanlar davranışlarını sergilerken "özgürlük" kavramına sığınır ve kendi doğrularına göre istediğince yaşamak ister. Pieper (1999:35) ise "kuralsız özgürlük insani olmayan bir özgürlüktür" diyerek, özgürlüğün belirli kurallarla sınırlı kalması gerektiğini savunur. Her insanın kendine göre istediği gibi yaşaması, diğer insanlara zarar verebilir. Bu noktada da insani değerler zedelenir. Protogaras'ın dediği gibi "insan her şeyin ölçütüdür." İyinin ve kötünün sınırlarını belirlemede ve topluma zarar vermeden yaşamada kişi, kuralları ve sınırları belirleyebilir. Bu şekilde mutlu bir toplum ortaya çıkar.

2.1.6.2. Değerlerin Aktarımı Nasıl Sağlanır?

İnsanların dünyada bulunmasının bir amacı vardır. Her insan, amaçlarını kendi belirler ve ona ulaşmak için çabalar. İnsanların fiziksel özellikleri, düşünceleri, duyguları farklı olduğu gibi inandıkları da farklıdır. Kişi yetiştiği aileye, bulunduğu çevreye, eğitim aldığı ortama uygun hareketler sergileme eğilimindedir. Bu gibi kurumlar, kimi zaman belirli kurallar ve amaçlar belirler.

Türk Millî Eğitim Temel Kanunu'nda millî eğitimin amaçları belirlenmiştir. “Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek” (1973: 5101) bu amaçların başında yer alan maddelerden biridir. Çocuğun, burada sayılan özelliklere sahip bir birey olması şemalarının doğru bir şekilde oluşturulması ile mümkündür.

Eğitim, kişinin kendisine ve topluma faydalı olduğu müddetçe yarar sağlar. “Eğitim en azından iyi bir insan, iyi bir yaşam ve iyi bir toplum oluşturmak yolunda gösterilen kısmi bir çaba olarak görülmelidir.” (Maslow, 1996, aktaran Akbaş, 2004:4) O halde bu çabanın iyi bir hâl alması, amacına ulaştığında anlam kazanır. Bu amaca ulaşmak, yaşantı zenginliği ile mümkündür. Yaşantı zenginliğinde, edebî eserlerin etkisi olduğu açıktır. Kişi, birçok olayı, davranış şeklini eserler üzerinden görüp yorumlayabilir.

Çocuklar, dünyaya geldikleri andan itibaren öğrenmeye açıktır. Her ailenin inandıkları ve düşündükleri farklı olacağından çocuklar da farklı bir şekilde yetişir. Farklılık, ortak düşüncelerin bulunduğu noktada güzelleşir. Herkes kendi için iyi ve güzel olanı ister. Ortak iyi ve güzel olanı anlamak için ise edebî eserler dile gelir.

Doğrudan ve dolaylı yaşantılar, kişinin olayları anlayıp yorumlaması ve üzerinde düşünmesini sağlar. Her olayla doğrudan muhatap olunması mümkün değildir. Her insanın yaşadığı şartlar, bulunduğu ortamlar, iletişimde olduğu kişiler aynı değildir. Durum böyle olunca, diğer insanları ve olayları anlama noktasında eserlerin katkısının olduğu görülür. Eserlerde zıt olaylar ve karakterler üzerinden verilen mesaj, kişinin düşünmesini sağlar. Duyguların, davranışların, düşüncelerin dili olan edebî eserler, çocukların gelişim dönemlerinin özelliklerine göre anlayabilecekleri şekilde oluşturulduğunda verim alınır.

Kişi, bir topluma doğar ve toplumdaki kurallara göre hareket eder. Toplum kuralları ise yine toplum tarafından belirlenir. Ortak paydada buluşmak, değerlerin varlığı ile mümkün olur. Değerleri oluşturan faktörler arasında ise öncelikle insan olmanın bilincine erişmek ve insana yakışır biçimde yaşamak vardır. Ortak bir dil, ortak bir tarih, ortak bir kültür ve bunun getirdikleri, toplumu ve o toplumun değerlerini belirler. Bunlar aslında toplumu birbirine bağlayan ve duygu birliğini oluşturan faktörlerdir. Bu duygular, edebî eserler aracılığıyla

anlatılır. Kişi; kendini anlatılanlarda, anlatılanları kendinde bulur. Merhamet, saygı, sevgi, samimiyet, kanaat, tevazu vb. değerler zıtlıklarıyla birlikte bazı olaylar üzerinden anlatıldığı zaman, var olmalarının önemi anlaşılır.

Edebî eserler, kişileri geliştirir. Gelişimin beraberinde getirdiği değişim, kişinin olgun davranışlar sergilemesine vesile olur. Olgunluk; daha iyi anlamayı, dinlemeyi, önem vermeyi beraberinde getirir. Bu sayede ortaya saygılı ve düşünceli bir toplum çıkar.

Aristoteles'e göre eğitimin amacı; "Doğru eylem için gerekli ahlaki ve entelektüel erdemleri öğretmektir." (Suppes, 1995:3, aktaran Çetin ve Balanuye, 2015:193) Çocuklar için geleceklerini garanti altına almanın yolu olarak düşünülen eğitim, her yönüyle ele alınıp, iyiyi öğrettiği zaman anlam kazanır. Kitabın açılıp kapandığı, insan ilişkileri adına bir şeylerin öğretilmediği bir ortam, dört duvardan ibaret kalan bir yapı olarak karşımıza çıkar. Dolayısıyla, hayata dair bir bilginin sağlanamadığı eğitim eksik kalır.

Eğitimin amacına ulaşması, her yönüyle kişiye hitap etmesi ile olur. Kişinin vicdanıyla yaptığı iletişim, doğruları düşünüp ona göre hareket etmesini sağlayan bir yolculuktur. Bu yolculukta aile, öğretmen, çevre önemli rol oynar. Yazarların; kişisel gelişimi sağlayacak, çocuğun dünyasına hitap edecek, güzeli telkin edecek eserler yazması, değerlerin anlamının farkına varılarak öğrenilmesini sağlar.

Güngör (1993), değerde; psikolojinin, ahlâkın, ilgilerin, ihtiyaçların, cinsiyetin, yaşın etkili olduğunu söyler. Turna'ya (2011: 13) göre; değerler, sosyal hayatın sirayetidir. Bu sirayetinin etkilerini ise bilim, din, inanç, gelenek, görenek vb. oluşturur. Macit (2016:189-215), *Değerlerin Kaynağı Olarak Hadisler* adlı makalesinde, hadislerin verdiği mesajlar üzerinde durur. Dolayısıyla değer; kişiye, hayata, yaşama göre biçim alır ve tanımlanır. Değerlerin yaratılmasında ve aktarımında geçmişten gelenler ve gelecekte beklenenler yer alır.

Hamdullah Köseoğlu, eğitimci bir yazar olması sebebiyle değerlerin geleceğe eğitimle taşınacağına farkındadır. Köseoğlu, değerlere değinmiş ve iyi olanı çocuklara öğretmek istemiştir. Yazarın; roman, hikâye, masal ve günlüklerinde bir değer üzerinde durulmuş olup, olaylar bu değerler üzerinden şekillendirilmiştir.

2.1.7. Çocuk Edebiyatı Türleri

Çocuk edebiyatı esasen edebiyatın genelinden bağımsız değildir. Tüm edebî türler, aslında çocuk edebiyatı için de geçerli türlerdir. Bununla beraber edebî türler, çocukların gelişim dönemleri göz önünde bulundurularak oluşturulur. Küçük yaşlarda masal dinleyen çocuk, zamanla hikâye ve romanı anlama noktasına gelir. Pertev Naili Boratav'a (1997:75) göre masal; nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatıdır. Masal hayal gücünü geliştirir ve çocukların olayları anlamasına katkı sağlar. Masallardaki yerin ve zamanın belirsiz olması, çocuğa yorumlama gücü kazandırır. Kültürü anlatma ve aktarma noktasında ise yine masalların ön planda olduğu görülür. Bunun sebebi ise masalların yerellik özelliğinin ön planda olmasıdır. "Hint masallarında Budizm, Japon masallarında Şintoizm ve Budizm'in etkisi görüldüğü gibi Türk masallarında da İslam dininin etkisi görülmektedir." (Arıcı, 2012: 19)

Çocuklara hitap eden bir diğer tür, hikâyedir. "Hikâye ve roman birer edebiyat türü olarak temel özellikleri bakımından birbirine çok benzer. Belli bir zaman ve yerde birkaç kişinin başından geçen gerçeğe uygun bir olayı anlatan veya birtakım kimselerin karakterini çizen ve çoğu kez ancak birkaç sayfa tutan kısa yazılara hikâye denir." (Oğuzkan, 2013: 98) Hikâyeler, çocukların dünyasına seslendiği ölçüde başarılı olur ve takdir görür. Hikâyelerde karmakarışık olmayan bir kurgu, uygun bir üslup, çocuk seviyesine hitap eden bir dil kullanıldığı takdirde başarı yakalanır. Hikâye çocuk için bir ihtiyaçtır. Çünkü eğitim, sadece okulda okutulan dersler değildir. Hayatı anlamak ve yorumlamak için hikâye dinlemek veya okumak gerekir.

Hikâye türü, her yönüyle bir bütün oluşturur. "Çocuk öyküleri konusunda yazılan eserlerin pedagojik açıdan olduğu kadar, kültürel açıdan da çocuğa göre uygunluğu tartışılmaktadır. Özellikle ülkemizde yayınlanan çocuk kitaplarının hemen tamamına yakınında bu durumu görmekteyiz." (Yalçın ve Aytaş, 2005:146) Hikâyeyi yazan sanatçının, eserini, hedef kitleye en uygun şekilde ulaştırması gerekir. Bu bağlamda yaş, gelişim dönemi, hazır bulunuşluk faktörleri etkili olur. Anlatılan konu kadar, anlatım şekli de önem arz eder.

Masal ve hikâye formunda yazılarak çocuklara hitap eden fabl, kahramanlarının hayvanlardan ve cansız varlıklardan oluştuğu edebî bir türdür. Bu tür, içerisinde bulunduğu kahramanlar ve işlediği konular itibarıyla çocukları eğlendirir. Eğlendirirken düşündürür

fabl'da, günlük hayattan birçok konu yer alabilir. Özellikle ahlak dersi vermeyi amaçlayan fabllar sayesinde, çocuklar, belirli durumlar karşısında nasıl davranılması gerektiğini öğrenir. İlk fabl yazarı olarak bilinen Ezop, fabllarını eleştiri yapmak amacıyla yazmıştır.

Fabllarda, eleştirmek ve doğru yolu göstermek vardır. Anlatım, basit tutulur. Bunun sebebi, özellikle çocuklara hitap ediyor olmasıdır. Hayvanların üzerinden birtakım konuların anlatılması ve konuyu destekleyen atasözü, deyimlerin kullanılması dil gelişimine katkı sağlar. Bazı hayvanların özelliklerinden yola çıkılarak yönetimin ya da düzenin eleştirilmesi çocuklara konu hakkında bilgi verir. Örneğin; fabl'da tilkinin kullanılması, kurnazlık özelliğinin bilindiğinin varsayılmasıdır. Kullanılan kahramanlar, özellikleri ile anlatıma destek olur.

Mektup, bir iletişim aracıdır. İletişim aracı olması yanında duygu ve düşüncelerin karşı tarafa aktarılmasını sağlayan edebî türdür. Mektubun hangi amaçla yazıldığı önemlidir. Resmî bir amaçla yazılan mektuplarda üslup resmî olur. Bu amaç dışında yazılan mektuplarda samimi bir üslup vardır. Çocuklara yönelik kitaplarda mektup kullanılabilir. Bu mektuplardaki dil, çocuğun anlayacağı şekilde düzenlenir. Yazıldığı konuyu destekleyen basit anlatımlar, tasvirler mektubu renklendirir. Yazarlar tarafından çocuklara yönelik mektuplar yazılabileceği gibi, kitaplardaki şahıslar da birbirine mektup yazabilir.

Günlük türü, kişinin hayatına dair çıkarımlar yapmayı sağlar. Günlük, günü gününe tutulur. Kişinin, kendine ve hayata dair çıkarımlarını yazıya aktardığı bu tür, çocuklara yazma alışkanlığı kazandırır. Düşünme becerileri gelişen çocuk, günlük tutarken kendisiyle birlikte dir. Düşündükleri ve yazdıklarında özgürdür. Günlüğün yazımında belli bir kuralın olmaması, çocuğu rahatlatır. Bu sayede çocuk, rahat bir şekilde istediklerini yazabilir. Bu edebî tür, çocuk için aynı zamanda bir motivasyon kaynağıdır. Günlük yazılırken, hem yaşananlara dair çıkarımlar hem ruh hali gözler önüne serilir. Çocuk için günlük, sessiz bir arkadaşır.

Efsane, kısa ve içerisinde olağanüstülükler barındıran edebî bir türdür. Oğuzkan'a (1987) göre tarih, toplum ve doğa olaylarının olağanüstü ve akıl dışı açıklama ve yorumlarla anlatıldığı hikâyelere efsane denir. Masaldan ayrılan yanı, inandırma kaygısının olmasıdır. Efsanenin anlatımında öğreticilik esastır. Efsaneyi, olağanüstü kişi ve olaylardan oluşması heyecanlı kılar. Efsanelerin dili, bulunduğu bölgeye göre değişebilir. Aynı konular, farklı şekillerde anlatılabilir. "Efsane duygusal, ahlâkî (etik), objektif, zamana ve mekâna bağlı bir anlatım türüdür." (Öğüt-Eker vd., 2003:315) Efsanedeki inandırıcılığı sağlayan öge, dayanak

göstererek anlatmadır. İnsanın doğa ile olan iletişimi, ona anlamlar yüklemesini sağlar ve bu noktada efsane ortaya çıkar. Kültür aktarımını sağlamada ve hayal gücünü geliştirmede çocuğa yararlıdır.

“Çocuk edebiyatı türü olarak roman, çocuğun, somut işlemler dönemini bitirdikten sonra olayları çok boyutlu düşünmeye başladığı on bir yaşından sonra zevkle okuyabileceği sanat ürünleridir. Roman çocuklara, olayların neden ve niçinleri üzerinde geniş düşünme, olaylar arası bağ kurma, olayları bütün içinde ayrıntılara inerek görme fırsatı verir.” (Güleryüz, 2006: 279) Bu yüzden roman çocukların gelişimleri üzerinde önemli bir rol oynar. Romanlardaki kahramanlar ve olaylar, çocukların yorumlayabileceği düzeyde olduğu takdirde çocuğun hayal dünyasını ve yorumlama kapasitesini geliştirir. Olaylar arasında kurulan bağ çocukların neden sonuç ilişkilerini görmesini ve iletileri anlamasını sağlar. Roman okuyan çocuklar okuma alışkanlığı kazanmaları yanı sıra hayata da hazırlanırlar. “Çocuk roman okurken oradaki olayları kendisi yaşıyormuş gibi hisseder bazen de olayları kendine göre yeniden tasarlar. Romanlarda karşılaştıkları durumlar kendi başlarına geldiği zaman nasıl tepki vermeleri gerektiği konusunda deneyim sahibi olurlar. Romanlar çocuğun hayata hazırlanmasında yardımcı olurlar.” (Yılar ve Turan, 2001: 167)

Çocukların buldukları gelişimsel dönemler de dikkate alınarak yazılan kitaplarda kelime sayısı önem arz eder. “Çocuk romanının dili artık toplumda konuşulan günlük dilin bütün inceliklerini taşımalı ve genel bir söz dağarcığına sahip olmalıdır. Böyle bir çocuk romanının dili toplum içinde en çok kullanılan 2000 kelimeye dayanmalıdır.” (Yalçın ve Aytaş, 2005:164) Romanlardaki kahramanlar çocuğun dünyasına fazlasıyla hitap ettiği için çocukların içinde oldukları dönem göz önüne alınarak oluşturulmaları gerekir. “Eserlerde yer alan karakterler, gerçek hayatla uyumlu olmalı, abartılı ve gerçek hayattan kopuk tip ve karakterlere yer verilmemelidir. Özellikle çocukların serüvenci yapıları göz önünde bulundurularak, detaylı ve uzun tanım ve tasvirlerden kaçınarak, diyalogları bol, heyecan, ilgi ve kurgusal gelişim zevki uyandıracak olaylara yer verilmelidir.” (Yalçın ve Aytaş, 2005:164) Bu sayede, kendine göre oluşturulan eseri okuyan çocuk, anlama ve anlatma becerilerini geliştirir. Çocuğun, okumaya karşı ilgisi uyanır ve çocuk, okuma alışkanlığı kazanır.

Yukarıda bilgisi verilen edebî türler dışında, çocuklara hitap eden başka edebî türler de mevcuttur. Çalışmamızda incelediğimiz eserlerin türleri, aktardığımız tür bilgisini sınırlı tutmuştur.

2.1.7.1. Masal

Masal ve Bölümleri

Masal, basit anlatımı ve geniş konu alanıyla çocuklara hitap eden türlerin başında gelir. “Gerçek dışı (olağanüstü) olaylarla süslü, gerçek dışı kişilerin başından geçen, zaman ve mekân (yer) kavramları belli olmayan hikâyelere masal denir.” (Korkmaz vd., 2010:439) Boratav’a (1997:75) göre “Masal, nesirle söylenmiş, dinlik ve büyüklük inanışlardan ve törelerden bağımsız, tamamıyla hayal ürünü, gerçekle ilgisiz ve anlattıklarına inandırmak iddiası olmayan kısa bir anlatıdır.” Hayal ürünü olması sebebiyle uçsuz bucaksız bir konu yayılımına, inandırma kaygısı olmaması sebebiyle rahat bir üslupla yazılmaya uygundur.

Masal, insanlığın ortaya çıkardığı kültürel bir mirastır. İnsanların birbirleriyle olan iletişim hâli masalı oluşturmuştur. Eski zamanlarda şimdiki teknolojinin olmadığını düşünürsek, insanların ortaya masal ya da masalımsı türleri çıkarmaları oldukça normaldir.

Masalların, çocuklar tarafından sevilmesi ise onlara hitap eden basit bir anlatım tarzı olmasıdır. Bu basitlik, içinde anlaşılabilirlik ve özgünlük barındırır. Masalın, kısa olması sebebiyle akıllarda yer edinmesi ve geleceğe aktarılması kolay olur.

Her edebî türde olduğu gibi masalın da bölümleri bulunur ve bu bölümlerde kalıp sözler yer alır. Masalı masal yapan kalıp sözler, masalı renklendirdiği gibi onun olağanüstülüğünü de gösterir. “Masalların yapısı, kendi içinde ‘başlangıç-bağlayış’, ‘gövde-gelişim’ ve ‘bitiş’ bölümü olarak üç bölümde incelenebilir.” (Güleryüz, 2006:199) Başlangıç bölümü genellikle “Bir varmış, bir yokmuş” kalıp cümlesiyle başlayan, masala girişin yapıldığı bölümdür. Bu kalıp cümle, aynı zamanda masalın gerçek bir olay olmadığı sinyalini verir. Bu sayede anlatılacak olayların zemini hazırlanmış olur. Gelişim bölümü ise, asıl olayın anlatıldığı bölümdür. Bu bölümde; anlatımın güçlendirilmesi maksadıyla betimlemeler, konuşmalar, soru cevap yollu sözler görülebilir. Bu bölümde anlatılanlar çocukların düşsel dünyalarını besler. Bu yüzden masalın kurulumu önemlidir. Bitiş bölümü ise gelişim bölümündeki olayın sonuca bağlanmasıdır. Bu bölümde gelişim bölümündeki olay neticelenerek çözülür ve biter. Masalı

anlatan kişi, bu bölümde kalıp sözler kullanabilir. Genellikle bu bölümde “onlar erdi muradına, biz çıkalım kerevetine” veya “gökten üç elma düştü; biri bana, biri masalı anlatana, biri de sizlerin başına” kalıpları kullanılır. Bu, masalı bitirirken dinleyenlerin yüzünde ufak bir tebessüm oluşturmak amaçlıdır ve bu sayede masal, diğer türlerden ayrılır.

Masal, aynı zamanda kültürel birikimin ayak izleridir. Geriye dönüp bakıldığı zaman inançların, geleneklerin, göreneklerin, yaşamın nasıl şekillendiği hakkında tanıklık eder. Olağanüstümlüklerin estetik bir şekilde anlatılması, yazarın hayalini toplumun beklentileri ile harmanlar. Masal hangi topluma aitse o toplumdan izler taşır. Bu yönüyle toplumların yaşantılarını ve inandıklarını gözler önüne serer. Farklı toplumlarda ortak olarak işlenen konulara rastlamak mümkündür. Bu daha çok bütün insanlığa hitap eden ve tüm insanlardan beklenilmesi gereken özelliklerin işlendiği masallardır. Dürüstlük, iyilik, kötülük vb. konular tüm toplumların edebiyat ürünlerinde görülür. Bununla birlikte toplumda yer edinmiş kişilerin, kahramanların, yöneticilerin işlenmesi de ele alınan konunun şekilleneceği zemini ve çevreyi gösterir.

Masalların Kaynakları ve Sınıflandırılması:

Masal, dünyanın her yerinde görülen bir türdür. Birçok araştırmacı masalların kaynağına dair araştırma yapar ve farklı görüşler ortaya çıkar.

“Masalın en canlısı, halkın düşünce ve geleneğine bağlı olanlardır. Halk masallarının söyleyenleri, yaratıcıları belli değildir.” (Gökşen, 1980:52) ıkış noktası hakkında net bir bilgi sahibi olunmayan masallar, halk ürünü olarak görülür ve değerlendirilir. Yapılan araştırmalarda ise hangi toplum tarafından ortaya çıkarıldığına dair tahminler vardır.

Birçok yöreyi gezerek masal toplayan Grimm Kardeşler, masalların kaynağının İndo-Avrupa olduğunu söyler. “İndo-Avrupa çevresine giren milletlerin mitolojileri zaman içinde değerşerek masalları oluşturmuştur.” (şimşek, 2002:59) Mitolojinin, olağanüstü anlatılar olduğu göz önünde bulundurulursa masalların genel yapısının da olağanüstümlük üzerine kurulduğu aşikârdır. Nerede anlatılırsa anlatılsın genel olarak masalarda olağanüstü olaylar ve kişiler görülür.

Hint mitolojisi üzerine araştırmalar vardır. “Eski araştırmacılar, masallara kaynak olarak ‘Hint mitolojisi’ni gösterirler.” (Güleç, 2012:178) Dünyanın yaratılışından itibaren doğayla baş

başa kalan insan, ona karşı aynı zamanda bir savaş halinde olur. Bu süreçte doğa olaylarını yorumlamak, ona anlamlar yüklemek kişinin yaşantısına dolayısıyla ürettiği anlatılara etki eder. Mitoloji bu noktada devreye girer ve mitolojinin kaynak gösterilmesi, aslında kişinin yaşamla mücadelesinin başlangıcıdır. Masalların doğadan, insandan ve yaşamdan etkilenmemesi olanaksızdır.

Antropolojik görüş, insanların ortak birtakım yaşam biçimlerinden yola çıkarak farklı topraklarda hemen hemen aynı masalların üretildiğini savunur. İnsanoğlu, birçok yönden farklıdır fakat bulunduğu ortak noktalar yok değildir. Bu görüş, masalın ortak noktaları barındırıp ürettiğine inanır.

Von der Leyen, masalların kaynağını rüyalara bağlar. Masalın hayal ürünü olması ve akla yatkın olayların olmaması rüyaya benzeme bağlamında değerlendirilebilir. Uçsuz bucaksız bir konu alanı, olağan dışı olaylar, insanüstü varlıklar, mekân ve zamandaki ani değişimler, Von der Leyen'i destekleyici niteliktedir.

Wilhelm Radloff, Ignac Kunos, Thedor Menzel, Albert Wesselski masalları derleme çalışması yapmıştır. F. Wilhelm Radloff, Türk masallarını derleyen ilk kişidir. Sakaoğlu'nun (1999:27) söylediği üzere, Radloff, Asya Türklerinden derlediği masalları on cilt olarak yayımlamıştır

Boratav, *Zaman Zaman İçinde* ve *Az Gittik Uz Gittik* eserlerinde masallarla ilgili bilgi verir. Eflatun Cem Güney ve Naki Tezel de Türk masalları üzerine derlemeler yapar. Eflatun Cem Güney, Türk toplumunun özüne ait masallar yazarken; Naki Tezel, Malatya masallarını derler.

Sözlü olarak gelişen masallar, dilden dile aktarılarak geniş bir alana yayılır. Müslümanların cihat anlayışı bu yayılım üzerinde etkilidir. Yeni yerlerin fethedilmesi oraya aynı zamanda yeni bir kültürün taşınması demektir. Bu sayede masallar, yeni bir kültüre aktarılmış ve o kültüre göre şekillenmiştir.

Masalların çeşitli konuları ele almaları sınıflandırma çalışmalarını güçlendirir. Masallar ele alınan kahraman veya konuya göre ele alınır. Max Luthi, kendi sınıflandırmasını yaparken bunu üç kategoriye ayırır:

“1. Hayvan masalları, Vahşi Hayvanlar, Vahşi Olup Evcilleştirilebilen Hayvanlar, Ormanda Yaşayan Hayvanlar, Ev Hayvanları, Kuşlar, Balıklar, Diğer Hayvanlar.

2. Asıl Masallar, Peri Masalları, Legend Tarzındaki Masallar, Şeytan Masalları.

3. Fıkralar, Karı koca fıkraları, Budala fıkraları.” (Luthi, 1997:70)

“Boratav ile Eberhard’ın 1953 yılında Almanya’da yayınladıkları ‘Typen Turkischer Volkmarchen’ (Türk Halk Masalları Tipleri) adlı eserdeki sınıflandırma ise şöyledir:

- Hayvan masalları
- Hayvan ve insan masalları
- Hayvan veya bir ruh bir insana yardım eder
- Tabiatüstü bir ruh veya hayvanla evlenme
- İyi ruhla ve evliyalarla yaşama
- Kaderin hâkimiyeti
- Rüya
- Kötü ruhlarla yaşama
- Sihirbazlar
- Bir kız sevgili bulur
- Bir erkek sevgili bulur
- Fakir bir kız zenginle evlenir
- Kıskançlık ve iftira
- Hor görülen koca kahramandır
- Zina ve baştan çıkarma
- Acayip icraat ve olaylar
- Acayip davalar
- Realist masallar
- Acayip tesadüfler
- Komik hikâyeler
- Aptal ve tembel erkek ve kadınlar
- Hırsız ve dedektif
- Akıllı, hilekâr veya cimri erkek ve kadınlar” (Arıcı, 2009:17-18)

Bir diğerk sınıflandırma ise Vladimir Propp'a aittir. Propp, "Masalın Biçimbilimi" adlı eserini yazar ve masallarda ortak öğelerin olduğundan söz eder. Masallardaki konu farklılıklarının, ortak yapıları değıştirmedigini söyler. Propp, olağanüstü masallar üzerine çalışır. Değişen ve değışmeyen öğeleri belirler. Masalın anlatımını, cümleler haline getirerek maddeler halinde sıralar. Propp'a (2001:40-43) göre;

1. "Kişilerin işlevleri, kimin tarafından ve nasıl gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin masalın değışmez, sürekli öğeleridir.
2. Masallardaki işlevlerin sayısı sınırlıdır.
3. İşlevlerin sıralanışı hep aynıdır.
4. Bütün olağanüstü masallar, yapılarına göre tek bir tipe aittir"

Çobanoğlu'na (2012:216) göre; Propp'un sınıflandırmasında değışken ve sabit unsurlar vardır. Propp, masaldaki kişilerin hareketlerini sabit, kişilerin yaşadığı çevreyi değışken unsur olarak niteler.

Propp'un sınıflandırmasında kısa bir şekilde yazılan cümlelerin her birinin bir işlevi vardır. Olayın başlangıcı, seyri ve gelişiminde meydana gelen olaylar, birtakım anlamlar ve işlevler barındırır. Örneğin; biriyle tanışma, birinden ayrılma, gidilen bir seyahatte bir olayın meydana gelmesi vb. hepsi bir anlam içerir. Biriyle tanışma; tanıma ögesi iken, birinden ayrılma; uzaklaşma ögesidir.

Yapılan sınıflandırmalara bakılacak olursa masalın hem gizemli hem gerçekçi bir yanı olduğu söylenebilir. Gizemli yanı, olaya heyecan katarken; gerçekçi yanı, olaydaki kahramanların özellikleri açısından önemlidir.

Masalların Özellikleri:

Masal, kısa bir edebî türdür. Kısa olması dolayısıyla uzun uzadıya olaylar anlatılmaz ve masaldaki kahramanlar en ince ayrıntısına kadar tanıtılmaz. Masal, özellikle çocuklara hitap etmesi yönüyle, basit bir anlatım tarzına sahiptir. Uzun bir tür olmaması sebebiyle bir olay anlatılır ve bitirilir. "Bir anda kıtalarca mesafe alındığı gibi bir anda korkudan sevince, aşktan ayrılığa geçilir. Masalı diğerk türlerinden ayıran ölçülerden biri de bu hayale kaçış, her dala konuş ve hiçbir şeyde uzun boylu durmayıştır." (Köksal, 1985:137)

Masalın dili, dinleyici grubun anlayacağı şekildedir. Bu, masalın dilinin aynı zamanda anlatılan toplumun diline göre şekillendiğini gösterir. Çünkü dinleyici, masaldaki unsurlarla ne kadar tanışкса ona o kadar kendini yakın hisseder.

Masallar, anlatılan kültürün izlerini taşır ve masalda o kültürden kişiler vardır. Türk masallarında herkes tarafından bilinen “padişah, keloğlan, cadı, şeyh vb.” gibi kişilere rastlanır. Masallardaki iyi kişiler, kötü kişilerle mücadele eder ve galip gelir. Masal, iyiyi ve doğruyu gösterme açısından önemlidir. Bunun, olaylar üzerinden anlatılması çocuklara örtük bir şekilde mesaj ulaştırır. Çocuğa direkt verilen emirler, işe yaramadığı gibi bir etkiye de sahip değildir. Masal, çocuklara birtakım nedenlerin nasıl sonuçlanacağını anlatmak açısından önemlidir. Burada çocuk, kendi öğrenecek ve iletilmek istenen mesajı kendi yorumlayacaktır.

Masallarda zıt karakterlerin ve olayların var olması, olayların akışını belirler. Çünkü bu sayede iyi ve kötü gösterilir. İyilerin ödüllendirilip güzel bir sonuca ulaşması, kötülerin ise cezalandırılıp kötü emellerine ulaşamayışı, çocuklara her zaman iyinin yanında olunması gerektiğinin mesajını verir.

Masalda kullanılan deyim ve atasözleri, anlatılan konuyu destekler ve anlatıma estetik bir değer katar. Bu yönüyle çocuk eğitimindeki yeri yadsınamaz. Deyim ve atasözlerinin en iyi öğretilme yolu bir olayın içinde geçmesidir. Olaylardan sonra deyime ya da atasözüne bağlanan konu, hem pekiştirilmiş olur hem daha anlaşılır hâle gelir. “Çocuğa anadilinin, bir işçinin elindeki alet gibi nasıl kullanıldığını ilk öğreten, ona bu dilin türlü hünerlerini, kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren, kişiye kendi dilini aşıl原因an masaldır.” (Boratav,1958:14-15)

Birbirine yakın toplumlarda benzer kahramanların olması olağandır. Çünkü, toplumlar birbirleriyle her zaman bir iletişim içinde olur. Dolayısıyla bu iletişim, kültürel öğeleri birbiriyle kaynaştırır. Yaşamın benzerliği ve dini inançların varlığı asıl konudaki kahramanı benzer, ele alınan konuyu ise farklı kılabilir. “Türkiye’de Keloğlan olarak adlandırılan masal kahramanı, Azerbaycan’da Keçel Mehmed ya da Keçel Yeğen, İran’da Keçel, Gürcülerde Kel Kafalı Kaz Çobanı, Almanlarda ise Grindkopt ya da Goldener olarak adlandırılmıştır.” (Elçin, 1981: 388) Görüldüğü üzere kahraman, kendine has özelliğe ile birçok toplumda var olmuştur.

Masalların kısa anlatılar olması dolayısıyla olayın başlangıcı ayrıntılı olarak ele alınmaz. Böyle bir durumda masal, hem kısa olma özelliğini hem işlevine hizmet etme özelliğini kaybeder. Bir anda mantıklı sebepler olmadan birtakım sonuçlar doğabilir. Bir hayvan insan olabilir ya da bir insan göğe uçup ülkeler arası seyahat edebilir. Masal aynı zamanda toplumdaki aksaklıkların ve yanlış uygulamaların gösterilip öğüt verilmesini sağlar.

Masallarda zaman belirsizdir. Zaman kavramı yoktur. Genellikle masalların başında kullanılan “Evvel zaman içinde” başlangıcı, hem bir kalıp olarak kullanılır hem de masalın daha en başından bir belirsizlikler toplamı olduğunu gösterir. Zamanın belirsizliği, mekândaki belirsizliği kolaylaştırır. Bu sayede birbirini tamamlayan iki öge her yere ve her konuya uygun olarak anlatılabilir. Olağanüstü mekânların kullanımı, zamandaki gelgitler için uygun zemin hazırlar. Hatta bazı formellerin kullanılması, zamana bir gizemlilik katar. “Kafdağı” formelinin masalarda karşımıza çıkması, oraya ulaşacak kişinin ve ulaşacağı zamanın üstün oluşunu gösterir.

Masalların Katkısı:

Masallar, anlatıldıkları toprakların filizidir. Bu yönüyle doğdukları kültürden ayrı kalamazlar. Kültür aktarımı ve öğretimi noktasında masallar, pratik bir görev üstlenir. Bu görev sayesinde özellikle öğrenmeye açık olan çocukların bilgiye ulaşması kolay olur. Masal, onlar için hem eğlence aracı hem de bilgi aktarımıdır.

Kitaba her zaman ulaşamadığı düşünülecek olursa masallara ulaşmak ve onlardan faydalanmak daha kolaydır. Bu, her kesimin bu türü öğrenmesini sağlar. Masalların geneline yayılmış olan ders verici üslup sayesinde, çocuklar hayatlarına dair dersler çıkarabilirler. Bu yönüyle masal, aynı zamanda bir öğretmendir.

İnsanların, hayatta kalma çabaları onlara birtakım sorumluluklar yükler. Günün yirmi dört saatinin çoğunu çalışarak geçiren insan, dinlenme gereksinimi karşılar. Çocuk için ise masalı, ara verme yöntemi olarak nitelendirmek yanlış olmaz. Eğitim için ayrılan zamandan sonra, ödevler için de vakit ayıran çocuk, ancak oyun oynayarak veya hoşuna gidenleri dinleyerek enerjisini boşaltır. Masallardaki kahramanların, çocukların ilgisini çekecek düzeyde oluşturulması, onların kendilerine yalnız olmadığını hatırlatır. Bu sayede çocuklar dinlerken öğrenir, öğrenirken eğlenir. Anlama becerileri yanında anlatma becerileri de gelişir. Hayata

hazırlanan çocuk, kendini daha iyi ifade eder ve başarılı olur. Masalların olumlu düşüncelerle bitmesi ise çocuğa, dünyada kötüyeye ve kötülüğe yer verilmemesi gerektiğini öğretmesi açısından önemlidir.

Masalların birtakım unsurlarla süslenmesi estetik değerini artırır. Direkt olarak verilen hiçbir söz, bir olayın içinde anlatılan ve ders çıkarılan durum kadar etkili olmaz. Masallarda olayın uzatılmadan, birtakım söz sanatları kullanılarak anlatılması estetik değerin sağlanması ve anlatımın güçlendirilmesi yönünden önemlidir. Atasözü ve deyimlerin kullanılması, anlatılan konuyu daha açık hale getirir. Deyim ve atasözleri anlatıma dayanak sağlar.

“İnsan geçmiş çağlarda hayal ederek yaşardı, modern teknoloji çağında ise hayal ettiğini gerçekleştiriyor.” (Şirin, 1998:121) İnsanlar, masalları ürettiği çağlarda hayal etmişlerdir ve bu hayal, aklın sınırlarını zorlamıştır. Çünkü hayal dünyası her duruma açık ve özgürdür. Eskiden düşünülenler anlatılmıştır. Zamanla birlikte imkânların oluşması, düşünülenlerin gerçekleşmesini sağlamıştır. Masalın, geçmiş ile gelecek arasında birikim oluşturduğu söylenebilir. Bu birikim hem estetik hem imkân bakımından yarar sağlamıştır.

Okullarda anlatılan konular, masallarla desteklenebilir. Bu, konunun pekişmesini sağlar ve çocukların dikkatini toplamaları için olanak verir. Öğrencilerin dersi uzun bir süre dinlemelerinin onlara yorgunluk vereceğinden yola çıkılacak olursa masal, bir dinleme ve dinlenme aracıdır. Dolayısıyla her sınıfın seviyesine göre seçilecek olan masallar, öğretime ve eğitime katkıda bulunur.

“Çocukların sağlam karakterli bireyler olarak yetişmelerini sağlamak için hem okul öncesinde hem de okul döneminde öğretim aracı olarak masallardan ve öykülerden yararlanma bütün dünyada yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. İyi ile kötünün, doğru ile yanlışın, güzel ile çirkinin, güçlü ile zayıfın bir arada bulunduğu ve bu zıtlıkların kıyasıya yarıştığı masalları erken yaşlardan itibaren çocukların beğeni ile dinlediği ve okuduğu bir gerçektir” (Karatay, 2007: 471) Masalın okuldaki eğitimi desteklemesi, öğrencilerin bu türe olan ilgisini artırır. “Toplumun eğitimine katkı sunan masallar bireyin insanî, ahlâkî, kültürel, toplumsal ve evrensel konularda duyarlılık göstermesini, değerleri özümsemesini ve benimsemesini amaçlar” (Cerrahoğlu, 2014: 171) Bu sayede masallar, kişilik gelişimine yardımcı olur ve bakış açısı kazandırır. Bakış açısı ise olaylara çok yönlü bakmayı sağlar ve beyin fırtınasına olanak verir. Olaylara farklı yönlerden bakmayı başaran insan, tekdüze bir anlayışı reddeder.

Masallarda kullanılan tekerlemeler, çocukların dil gelişimine katkı sağlar. Boratav'a (1992: 135) göre tekerlemeler; masal, oyun, tören ve bağımsız söz cambazlığı değerindeki tekerlemeler olarak ayrılır. Masal tekerlemeleri, anlatılan konuyu hareketlendirir. Oyun tekerlemeleri, çocuğun arkadaşlarıyla vakit geçirirken söylediği ve eğlendiği tekerlemelerdir. Bu tekerlemeler, ezbere söylenebilecek tekerlemeler olabileceği gibi anlık da oluşabilir. Özellikle oyuna ve o ana özgü söylenebilecek tekerlemeler, çocukların ne kadar üretken olduğunu da gösterir. Tekerlemeler, çocuklar için bir dil alıştırmadır. Bu yönüyle tekerlemeler, Türkçenin doğru ve güzel kullanılmasını sağlar.

Masalı tüm yönüyle değerlendirecek olursak hem geçmiş hem gelecek arasında bir köprü, hayallerin dışı vurumu, dilin en güzel gösterimi, ataların ve yaşananların tanığı, anlama ve anlatma aracı, kültürün aktarımı, düşüncelerin kompozisyonu olarak nitelendirebiliriz.

Edebiyatta Türk Masalları:

Türkler, yaşayış itibarıyla geniş topraklara sahip olma isteğindedir. Bu yüzden yüzyıllar boyunca savaşır ve topraklarına toprak eklerler. Türkler, aldıkları topraklarla birlikte yeni dinler ve dolayısıyla yeni kültürler de edinirler.

Türklerin Müslüman olmadan önceki yaşam tarzlarıyla, Müslüman olduktan sonraki yaşam tarzları aynı değildir. Yaşam ve inanç sistemi değişen Türkler, bu durumu sanat eserlerine de yansıtırlar. Edebî ürünler, doğdukları toplumlardan ve toplumun özelliklerinden bağımsız olamaz. Masal da birtakım değişiklikler ile kendine yeni konu alanı bulur. Genel olarak iyiliğe sevk eden masallara İslamiyet ile birlikte birtakım unsurlar da eklenir. “Hızır, derviş, pir” bu noktada örnek gösterilebilir.

Türklerin, Müslüman olmadan önce oluşturdukları eserlere bakılacak olursa masala benzeyen eserler oluşturdukları söylenebilir. Uygurların yazdığı “*Altun Yaruk* bölümleri arasında masal özelliği taşıyanları da vardır.” (Sakaoğlu, 1999:20) *Kuanşi İm Pusar*, “*Ses İşiten İlâh*’ diye de bilinen bu eser, karşılıklı konuşma temeline dayanır.” (Sakaoğlu, 1999:20) Olağanüstü kahraman ve olayların olduğu bu eser, masal özelliği gösterir. *Uigurica* da içerisinde masal parçaları barındırır.

“*Dâstan-ı Ahmed Harami*”de sihir ve büyü vardır. Konusu aşk olan bu eserde, Ahmet Harami, Bağdat sultanının hazinesine ulaşmak için yola koyulur. Hazineye ulaştığında ise bir

şeyler okur ve hazinenin kapısını açar. Bir anda olaylara müdahale edilmesi ve olağanüstülükler masalla örtüşür. *Mecma'ü'l Letâ'if*, Lamiî Çelebi tarafından yazılmış olup halk masallarına yer verilmiştir. Giritli Aziz Efendi tarafından yazılan *Muhayyelât* hakkında Tanpınar (1974:31-32) şunu söyler: “Daha ziyade tılsım, büyü ve tabiatüstü mahluklar etrafında dolaşır; üçüncü hayalin tasavvufî çeşnisi, bir değişiklik getirir...” *Billur Köşk Masalları*’nı kimin yazdığı bilinmemektedir. Sakaoğlu’nun (1999:24) aktardığına göre “Georg Jacob 1899’da böyle bir nüshayı gördüğünü söyler.”

“*Proben der Volksliteratur der Türkischen Stamme*” eseri Radloff’a aittir ve içerisinde 25 adet masal barındırır. “*Told In The Coffee Houses/Turkish Tales*” eseri “Cyrus Adler ile Allan Ramsey, tarafından yayımlanır. Bu eserde meddahların masallarına yer verilir.

Turkish Fairy Tales, Selma Ekrem tarafından yayımlanmıştır ve içinde eski masallar vardır. Walker’in, Ahmet Edip Uysal ile yaptığı çalışmalar vardır. Bu çalışmalarda fıkra, masal, efsane, hikâyelere yer verilir. *More Tales Alive in Turkey, A Turkish Folktale/The Art of Behçet Mahir, Tales Alive in Turkey*’de bu türleri görebiliriz. Barbara Walker’in *Turkish Folktales for Children* adlı eserinde ise Türk kültürünün yapı taşı olarak nitelendirebileceğimiz Keloğlan ve Nasreddin Hoca’ya rastlarız.

Türk Derneği’nin kurulması ve Türk kültürü üzerine çalışmalar, masalla ilgili çalışmaların ortaya çıkmasını sağlar. Zamanla bazı araştırmacılar geçmişe ve kültüre dair sonuçlara ulaşır. “İzzet Ulvi adlı bir yazar Türk Yurdu dergisinin uyandırmaya başladığı Türklük şuurunu daha belirgin bir şekilde getirebilmek için masallar yayımlar... Türk Masalları başlığı altında verilen bu ilk örneklerde, alanın yeni olmasından kaynaklanan bazı aksamalar da görülmektedir.” (Sakaoğlu, 1999:34)

K.D. Hanım, *Türk Masalları* adlı kitabında masallara yer verir. Eser 1912 tarihlidir. Eserin ikinci cildinin yazılması tasarlanmış olsa bile bu gerçekleştirilememiştir. Bir eser ile sınırlı kalan bu kitapta, K.D Hanım’ın giriş cümlelerinden biri şu şekildedir: “İngilizlerin, Fransızların kadîm Yunanîlerin, Hindlilerin, daha bilmem hangi milletlerin edvâr-ı sâlife masalları kemâl-i ihtimam ile toplanmış, bir araya getirilmiş bir demet çiçek hâlinde nesilden nesile irsen intikâl edip dururken bizimkilerin eser-i tesbîtimiz neticesiyle mahv ü perişan olmasına gönül kail olmadı. İşte bu fikir bizi, onları bir araya toplayıp bu eseri vücüde getirmeye sevketti. An’anât-ı milliyesine sâdık olanlar elbet şu fikrimizi tasvib ederler.” (Akt.

Arslanoğlu,1991) K.D. Hanım bu sayede Türk kültürüne ait masallara sahip çıkar ve onların yok olmasına engel olur.

Ziya Gökalp'in *Kızılma, Alageyik, Altın Işık* eserlerinde masallara rastlanır. *Küçük Mecmua* eserinde de halk masallarına yer verir. Bahtaver Hanım'ın da *Türk Masalları* adlı bir eseri vardır. Diğer bir araştırmacı ise Naki Tezel'dir. *Keloğlan Masalları ve İstanbul Masalları*, derleyip topladığı masallardan oluşur.

Pertev Naili Boratav, Türk halk edebiyatı üzerinde çalışan bir araştırmacıdır. *Az Gittik Uz Gittik, Zaman Zaman İçinde, Türk Masal Tipleri Katalogu, Hayvan Masalları Katalogu*, onun masal üzerine yaptığı çalışmalardan bazılarıdır.

Necatigil'in (1985:151) "Türk folklor ürünlerini sadece sözden yazıya geçirmek, derlemekle kalmayarak, onları değerlendirdi, bir masal yazarı oldu" dediği kişi ise Eflâton Cem Güney'dir. Güney; *Evvel Zaman İçinde, Bir Varmış Bir Yokmuş, Az Gittim Uz Gittim, Gökten Üç Elma Düştü, Açıl Sofram Açıl* eserlerini yayımlar. Eflâton Cem Güney, halk kültürü üzerine çalışır. Bu sayede halkı ve halkın geleneğini eserlerine yansıtır. Hatta kendisi bir folklor enstitüsü kurmak için de çabalar. Halkın diline ve geçmişine yönelerek, geleneği geleceğe aktarmak ister. Bu sayede diri bir kültür oluşturur.

Tahir Alangu, "Masal Araştırmaları Sahasına Toplu Bir Bakış ve Türk Halk Masallarının İç Yapısı ve Kahramanları Üzerine Bir Deneme adlı bitirme teziyle masal dünyasının kapısını aralar. O, uzun bir süre sonra 1961 yılında Billur Köşk Masalları'nı, 1967 yılında da Keloğlan Masalları'nı yayımlar." (Sakaoğlu, 1999: 48)

Masal ve masal üzerine yapılan çalışmalarla görülmektedir ki, Türk masalları geniş bir yelpazeye sahiptir. Ülkemizin coğrafi farklılıkları, masallar için de zenginlik oluşturur. Bu sayede birçok ağız, dolayısıyla birçok inanış ve kültür masallarda yer alır.

2.1.7.2. Hikâye

Hikâyenin Tanımı ve Çeşitleri:

Hikâye, çocuklara hitap eden edebî türlerin başında gelir. TDK' ye göre hikâye, "birinci anlamda, bir olayın sözlü veya yazılı olarak anlatılması; ikinci anlamda, aslı olmayan söz, olay; üçüncü anlamda, gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düzyazı türü, öykü" anlamına gelir.

Bu türün geçmişi de masal kadar eskidir. Masal ile arasında küçük farklılıklar bulunan hikâye; yer, zaman, mekân, şahıs kadrosu, konunun işlenişi bakımından masaldan ayrılır. Hikâyenin çocukların sevdiği bir tür olmasının birtakım sebepleri vardır. Öncelikle hikâyeler, hitap ettikleri yaş grubunun gelişim özelliklerine göre oluşturulur. Bu, hikâyeyi çekici kılar. Çünkü çocuklar, karşılarında kendilerini anlayan biri olduğunu hissederler.

Okul öncesi çocuklarının oyuna daha meyilli oluşu, onlara anlatılacak hikâyelerin konusunu ve biçimini etkiler. Oyuna dökülebilecek şekilde yazılan hikâyeler, eğlenceli ve bir o kadar da öğretici olur. Bu özellik, çocukların konuşma ve dinleme becerisini geliştirir. Aynı zamanda basit canlandırmalar, davranışları öğretme açısından önemlidir.

İlköğretim çağına hitap eden hikâyeler, o dönem çocuklarının merakını gidermeye yönelik olmalıdır. Hikâyelere sorular sorulmalı ve cevaplar alınmalıdır. Yeni yeni bilgilendirilmeye başlanan çocuk, bu dönemde bilgiye açtır. Bu açlığı, merak edip sordukları ile öğrenir.

İlk gençlik çağındaki çocuklar, ergenliğin ilk adımlarını attıkları için çevreye ve hayata farklı bakarlar. Onlar gibi görünenleri ve davrananları kendilerine daha yakın bulurlar. Kitaplardaki kahramanların kendilerine benzeyenlerinin hayatlarını örnek alabilir, onlar gibi davranabilirler. Onlarla özdeşim kurabilir ya da onları yargılayabilirler. Bu dönemin hassas bir dönem olması sebebiyle, yazılan eserlerin de aynı hassasiyeti içermesi şarttır.

Bunun dışında hikâye, aslında bütün insanlar için yazılır. Hedefi bir grup ya da kişi değildir. Çünkü insanların ortak yaşamları, ortak değerleri oluşturmakta zemin yaratır. İnsan rahat vakit geçirmek, dinlenmek, dinletmek vb. nedenlerle hikâyeyi tercih eder. “Bir milletin dil ve edebiyatında o milletin yaşaması ve uzun ömürlü olma sırrı vardır.” (Güzel, 1996:1) Hikâye; milleti yaşatır, kültürü ve değerleri diri tutar.

Hikâye yazıldığı şekle göre isim alır. Hayatta insanların başından geçen olaylar olmakla birlikte, anı, anlamlı kılan durumlar da mevcuttur. Olay hikâyesi ve durum hikâyesi olarak ikiye ayrılan hikâyeler, isimlerini konunun anlatımına ve ele alınış şekline göre alır. Olay hikâyesinde, bir konu seçilir ve baştan sona o olay anlatılır. Konunun ne olduğu ve nasıl gelişip sonlandığı açıkça görülür. Sonuçların sebebi vardır ve bu sebepler giriş, gelişme ve sonucu birbirine bağlar. Durum hikâyesinde ise ele alınan konu bir etkidir. Bu etki, birtakım

davranışlara ve sonuçlara sebebiyet doğurur. Burada, zaman kavramı da farklılaşabilir ve giriş, gelişme, sonuç bölümleri her ne kadar var olsa da sınırı çizilen bölümler olarak görülmeyebilir. Bunu, bir kişinin başından geçen olayı anlatmakla ve o olayın, kişiye verdiği ruh halini anlatmakla örnekleyebiliriz. Olayı anlatmak görüleni söylemek, durumu anlatmak ise sanılanı söylemek gibidir.

Hikâyenin Öğeleri:

Hikâye birtakım unsurları içinde barındırır ve bu sayede bütün olur. Yer, zaman, olay (konu), kişi hikâyenin başlıca öğeleridir.

Öncelikle yazılan her kitabın bir konusu olur. Konu üzerine düşünülmeden kitap yazılamaz. Tabii ki bu konuyu düzenlemek de konuyu seçmek kadar önemlidir. Bu yüzden her yazarın bir üslubu vardır. Üslup, konunun gideceği yolları belirler. Konunun ele alınışı ile birlikte hikâyenin gidişatına yön verilir. Birçok konuda hikâye yazılır. “İnsanın insanla, insanın doğal ve toplumsal çevresiyle ya da insanın kendisiyle olan çatışması, ilişkileri, öyküde bir soruna dönüşür. Bu sorunun çözümü de yazarı özel bir yapılandırmaya götürür. Çünkü her olayın ortaya çıkışı, gelişimi ve bir de sona eriş aşaması vardır.” (Özdemir, 1999: 222) Çok yönlü bakılacak olursa insanın herkesle ve her şeyle olan iletişimi, iletişimsizliği, ilişkisi, alışverişi hikâyeye konu edilir.

Kişi ögesi ise hikâyenin vazgeçilmez unsurudur. Konunun kişi ya da kişiler üzerinden ilerlemesi gerekir. Kişi, konuyu canlandırandır. Olayın kahramanı ya da yardımcı yol yürütenidir. Kişilerin, çocuklara uygun seçilmesi gerekir. Çünkü çocuklar, her okunulmuş ve anlatılanı anlar. İnce mesajları fark eder. Kötüye ve kötülüğe sevk edecek olan kişinin, çocuklara fayda sağlayacağı söylenemez. Kötü de kötülük de hikâyelerde gösterilir fakat bu, iyunin farkına varmak için kullanılır.

Yer ve zaman ise hikâyenin diğer öğeleridir. Bu öğeler hem konu hem kişi ile anlam kazanır. Olayların gerçekleştiği bir ya da birkaç yer vardır. Zaman ise hayatın akışını devam ettiren kavram olması sebebiyle anlatılan konu içerisinde verilir. Gerçek olup olmaması ya da ona yüklenen anlamlar, yazarın konuyu ele alış şekli ile alakalıdır.

Türk Edebiyatında Hikâyenin Gelişimi:

Sözlü gelenekten gelen Türk edebiyatı, birçok evreden geçmiştir. Bu evrelerde, hikâyenin gelişimine bakacak olursak, dönemlerin birbirini etkilediğini görürüz. Dolayısıyla gelişim, beraberinde değişimi getirmiştir.

Uygurlarda dini nitelikli eserler vardır. Bu eserler arasında yer alan *Kalyanamkara* ve *Papamkara* hikâyesi, iki kardeş arasında geçer. Burada iyi ve kötü düşünceye yer verilir.

Dede Korkut kitabı, içerisinde on iki hikâye barındırır. “Oğuznamecilik geleneğinin en önemli eserlerinden olan bu kitap, nesir ve nazım karışımı, eski Türk inanış ve kültürleri hakkında bilgi de ihtiva etmektedir. Dede Korkut kitabı destandan halk hikâyesine geçiş döneminin en önemli bir eseri olma niteliğini de taşımaktadır.” (Aça vd., 2004:9)

Halk hikâyeleri, tamamıyla halkın yaşantısından kopan, halkla ilgili her şeyin bulunabileceği bir hikâye türüdür. Sözlü olarak gelişen halk hikâyeleri, anlatma sahasının genişlemesi üzerine şekil değiştirir. Bu değişiklikte genellikle ana olay aynı kalır. Halk hikâyeleri bir süre sonra bazı sanatçılar tarafından yazıya geçirilir. “Türk halk hikâyeleri, zaman seyri ve coğrafya-mekân içinde ‘efsâne, masal, menkabe, destan, vb.’ mahsullerle beslenerek, dinî, tarihî, içtimaî hadiselerin potasında iç bünyelerindeki bağlarını muhâfaza ederek milletimizin roman ihtiyacını karşılayan eserlerdir.” (Elçin, 1986:444) Türler her zaman birbirini etkiler ve birbirinin devamı niteliğinde olur. Bunu yaparken belli bir birikim üzerine kurulur. Halka dair birtakım bilgileri edinebileceğimiz cönklerde de halk hikâyelerine rastlanır. Evliyaların hayatlarına ve yaşamlarına dair bilgi veren menakıpnameler, kısa hikâyeler içerir. Ele aldığı veli ve kerametleri ile ilgili bilgi verir. Halk hikâyeleri, nazım nesir karışıktır. Nazım kısımlarda duygular, nesir kısımlarda ise olaylar anlatılır. Halk hikâyelerinde, halk tarafından oluşturulan türkülere, manilere rastlamak mümkündür. Bu yönüyle halk hikâyeleri, halkın geleneğinin, göreneğinin, kültürünün şahididir. Halk hikâyelerinin dili, doğduğu yer itibarıyla anlaşılırdır. Genellikle aşk konusunun işlendiği halk hikâyelerinde, olağanüstü olaylara da yer verilebilir. Hikâyelerde, kahramanlar olağanüstü bir şekilde dünyaya gelir ya da olaylar karşısında olağanüstü güç gösterir. Bu hikâyeler mutlu sonla biter ve anlatılan konu olumlu bir sonuca bağlanır. Alptekin, (1997:39) halk hikâyelerinin kaynağını şu şekilde belirtir:

“1. Türk kaynağından gelen halk hikâyeleri: Köroğlu, Âşık Garip, vb.

2. Arap, Fars ve Hint kaynağından gelen halk hikâyeleri: Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Yusuf ile Züleyha, vb.
3. Masal-efsane kaynaklı halk hikâyeleri: Kirmanşah, Latif Şah, Şah İsmail, vs.
4. Âşıkların hayatından kaynaklanan halk hikâyeleri: Kerem ile Aslı, Tufarganlı Âşık Abbas ve Gülgez Peri, Gurbani ve Peri, Ercişli Emrah ile Selvi Han, vb.”

Saim Sakaoglu ise halk hikâyelerini üç kategoride sınıflandırır. Ona göre halk hikâyeleri; gerçekçi hikâyeler, kahramanlık hikâyeleri, sevda hikâyelerinden oluşur. Halkın içinden doğan hikâyeler, yaşamlarının ürünüdür.

Hikâyeler, hem nazım hem nesir özelliği gösterir. Bu bölümler oluşturulurken bir olayın anlatılmasına ve duygu durumlarına dikkat edilir. Olaylar nesir ile, duygu durumları nazım ile yazılır. Tosun’a (2014a:24) göre heyecan, kalıcılığı yakalar.

Hikâyelerin geçmişten günümüze olan değişikliğine bakılacak olursa basit anlatımlar zamanla sistemli anlatımlar haline gelir. Bunda edebiyattaki dönemsel özelliklerin etkisi vardır. Eğitim görmemiş halk sanatçıların eserleri, zamanla, eğitim görmüş sanatçılar vasıtasıyla düzenlenir ve yazıya aktarılır. Halk hikâyelerinin konuları genellikle günlük yaşamdan seçilir. “*Tahir ile Zühre, Ercişli Emrah*” gibi konusunu aşktan alan hikâyeler de vardır. “*Kirmanşah, Âşık Efgan ile Belendihüma*” gibi konusunu hem aşk hem kahramanlıktan alan hikâyeler de vardır.

Halk hikâyelerinin genellikle mutlu bir şekilde bittiği görülür. Aynı zamanda eskiden gelen bir meddahlık geleneği vardır. Çok sade bir şekilde, bütün meselenin hikâyeyi dinlettirmek olduğu bu gelenek, el verme ile günümüze kadar gelir. “Halk hikâyeciliğinin bu meddahlık şubesi, kahramanlık maceralarının anlatılmasından, realist mevzulara doğru bir gelişme göstermiştir” diyen Boratav (1988:102) bizlere zamanla birlikte konuların da değiştiğini söyler. Tosun’a (2014b:238) göre, halk hikâyeleri, halkın aşklarını, acılarını, özlemlerini gelecek kuşaklara aktarır.

Türk edebiyatının “hikâye” ismi ile tanışması Tanzimat döneminde olur. Tanzimat dönemi birçok yeniliğin görüldüğü, yeni uygulamaların eskiye uyarlandığı bir dönemdir. Bu döneme kadar okunanlar, nazım şeklinde yazılmış divan edebiyatı ürünleri olur. Tanzimat döneminde Ahmet Mithat ve onun gibi davranarak eskiyi yeniye uyduranlar olduğu gibi Namık

Kemal'in açtığı yoldan giderek yeniyi benimseyenler de olur. İlk etapta bu yeni hamleyi benimsemeyen yazarlar, bir süre sonra yeniyi takip ederler. Fransız hikâyecilerinin örnek alındığı bu dönemde Şinasi ile birçok yenilik edebiyata girer. Birçok çeviri yapılır.

Bu dönemin yazarları eski gelenekten geldiği için yeniyi başarabilme konusunda zorluklar çeker. "Ahmet Mithat'ın hikâye ve romanlarındaki meddah tesiri, hele tahkiyede (anlatımda) ve üslupta çok daha bellidir. Tam bir meddah hikâyesi karakteri taşıyan *Dolabtan Temaşa* adlı büyük hikâyesini bir yana da bıraksak, bütün diğer büyük hikâye ve romanlarında, tahkiye ve üslûb bakımından kendimizi -sık sık- bir meddahın karşısında hissedebiliriz." (Akyüz, 1995:75) Ahmed Mithat'ın bu özelliğine karşı Namık Kemal, dönüşümün ve değişimin eskiden bağımsız halde devam etmesi gerektiğini savunur.

Servet-i Fünun döneminde, yazarlar, edebiyatı en yükseğe çıkarmak ve yeniyi iyi bir şekilde yaşatmak isterler. Önceden bile kullanılmayan Arapça, Farsça kelimeleri bulup hikâyelerinde kullanırlar. Bu da Türkçeyi anlaşılabilir hale getirir. Halid Ziya Uşaklıgil'in; *Bir İzdivacın Tarih-i Muaşakası ile Bir Muhtıranın Son Yaprakları* adlı hikâyeleri bu dönemin ürünüdür. Hikâye ile başlayıp daha sonra romancı olan Mehmet Rauf, iç dünyanın sesini eserlerine yansıtır. Hüseyin Cahid Yalçın'ın hikâyeleri ise teknik olarak çok iyi görülmez. *Hayat-ı Muhayyel* adlı eseri, baskı altında yaşayan Servet-i Fünûn sanatçıları ile ilgili hikâyeleri anlatır.

Ahmed Hikmet Müftüoğlu, milliyetçi yönünü edebî yönüne yansıtır. Henüz lisedeyken hikâye yazmaya başlayan Müftüoğlu'nun birçok hikâyesi *Servet-i Fünûn*'da yayımlanır. Kendisine ait olan *Çağlayanlar* adlı hikâyede Türklük değerleri ön planda olur.

Bu dönemden sonra ise Fecr-i Ati dönemi vardır ve *Servet-i Fünûn* dergisinin kapatılmasının ardından beyanname ile sahneye çıkarlar. Beyannameye bakıldığı zaman, Fecr-i Ati topluluğunun, Batı ile ilişki kurmak istediği ve edebiyatı ile yakından ilgilendiği görülür.

Fecr-i Aticiler, bir önceki dönemin devamı niteliğinde olur ve kısa bir sürede dağılır. Bu dönem hikâyelerinin, pek de başarılı olduğu söylenemez. Edebiyatın özünün kavranamamış olması ortaya kaliteli ürünler çıkarmaz. Cemil Süleyman Alyanakoğlu; *Timsâl-i Aşk* ve *Ukde* hikâye kitaplarını yazar. İzzet Melih Devrim'in ise *Sermed* isimli hikâyesi vardır. Bu dönem hikâyeleri, sosyal sorunlardan genellikle kopuk durur.

Milli Edebiyat dönemi, önceki dönemlerden duyuş ve düşünüş yönünden farklı olur. Siyasi hayat itibarıyla kurtuluşa ermeye çalışan bir milletin sanatı da o yönde gelişir. Sanatçılar da sosyal ruhtan geri kalmaz ve eserlerini bu yönde oluşturur. Bu dönem sanatçılarından olan Ömer Seyfettin, hikâyecilikte önemli bir şahsiyettir. Hikâyelerinin konularını daha çok günlük olaylardan alır. *Genç Kalemler* dergisi ise onun için önemlidir. Çünkü ilk hikâyeleri bu dergide yayımlanır ve o, hikâyeciliği bir meslek olarak da benimser. Hikâyelerini, millî şuuru uyandırmak ve yönetimin olumsuz yönlerini eleştirmek amaçlı yazar.

Halide Edip Adıvar, eserlerinde kadın kahramanları ön plana çıkarır. Kahramanlar aracılığıyla millî uyanışı gerçekleştirmeye çalışır. Adıvar, eserlerinde yabancı tamlamalardan kaçınır, halkın anlayacağı dil ile yazar. Yakup Kadri, hikâyelerinde sosyal temalar üzerinde durur.

Refik Halid Karay, mizah dergilerinde hikâyeler yazar. Günlük olaylarla ilgilenmesi, hikâye yazmasında etkilidir. İnce ayrıntılara inen Karay'ın eserlerinde, tasvirler ön plandadır.

Aka Gündüz, hikâyelerinde milliyetçi yönünü gösterir. Yer yer mizah içeren bir üslubu vardır. Hikâyelerinde sadece belli bir kesime değil, geniş bir çevreye yer verir.

Reşat Nuri Güntekin, küçük hikâyeler yazar. Yanlış batılılaşmaya, halkın yanlış inançlarına değinir. Samimi bir üsluba sahip olan Güntekin'in eserlerinde konuşma dili hakimdir.

Râif Necdet Kestelli'nin *Ziya ve Sevda*, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Yaz Yağmuru*, Abdullah Efendi'nin *Rüyaları*, Halide Nusret Zorlutuna'nın *Büyük Anne ve Aydınlık Kapı*, Şukufe Nihal'in *Tevekkülün Cezası*, Orhan Seyfi Orhon'un *Düğün Gecesi*, Nazım Hikmet'in *Sevdalı Bulut*, Şükran Kurdakul'un *Kurtuluştan Sonra* adlı hikâyeleri bu dönemde yazılan önemli hikâyelerdir.

Günümüze doğru gelindiğinde hikâye rezervimizin derinlik ve zenginlik kazandığı gözlemlenir. Neredeyse işlenmeyen hiçbir konu kalmamıştır. Gerek teknik gerekse muhteva itibarıyla Türk hikâyeciliğinin birikimini arttırdığı söylenebilir. Bu birikim, çocuk edebiyatı eserlerinde de kendisini gösterir.

Hikâyelerin Çocuk Eğitime Katkıları:

Çocuk, öncelikle en yakın çevresi olan ailede hayata dair ilk düşüncelerini geliştirir. Bu düşüncelerin oluşması için ise yaşantı olması şarttır. Yaşantı, direkt öğretilenlerin yanı sıra kişinin kendi dünyasına bakış açısıyla yakından alakalıdır.

Herhangi bir konuda bilgisi olmadan dünyaya gelen çocuk, öğrenmeye açıktır. Çocuğu istenildiği gibi eğitmek ise öncelikle ailelerin görevidir. Collin vd. nin (2019:71) aktardığına göre Watson, “Bana kendi özel olarak tasarlanmış dünyamda yetiştirmek üzere bir düzine sağlıklı, yapılı çocuk verin. İçlerinden herhangi birini yeteneklerine, tutkularına, eğilimlerine, kabiliyetine, mesleki ilgisine ve atalarının ırkına bakmaksızın seçeceğim herhangi bir alanda doktor, avukat, sanatçı, tüccar ve evet hatta dilenci ve hırsız olarak yetiştirmeyi size garanti ederim” der. Çocuğu iyi ya da kötü olarak eğitmek ve onu yetiştirmek büyüklerin elinde ve inisiyatifindedir. Bu eğitim sürecinde çocuk, ne kadar iyi durumla karşılaşırsa iyiyi öğrenecek ve onu öğretecektir.

İyiyi öğrenmede ve uygulamada mutlaka kötü yaşantıların da etkisi vardır. Çünkü hayat, iyilikler üzerine kurulu değildir. Kötü yaşantılar ya da yapılan çıkarımlar iyinin öğrenilmesi ve onun değerinin anlaşılması üzerinde etkilidir.

Genellikle her ebeveyn, çocuğunun iyi yetişmesini ve hayata karşı dirençli olmasını ister. Bu noktada çocuğa anlatılanlar, okunanlar, öğretilenler önem teşkil eder. Hikâyeler de buna yardımcı olur.

Hikâye uzun olmaması ve yalnızca bazı unsurlardan oluşması sebebiyle çocuklar için uygun bir edebî türdür. Çocuk, hikâye sayesinde hem geçmişini öğrenebilir hem de geçmişten, geleceğe dair dersler çıkarabilir. Hikâyelerin okunması veya dinlenmesi, temel dil becerilerini de geliştirir.

Çocukların, eğitimlerinin desteklenmesi açısından konuyu izah edici hikâyeler, daha önceden masalda da söylediğimiz gibi eğlendirir, dinlendirir ve öğretir. Bu sayede okul, korkulup sıkılacak bir yer olmaktan çıkıp, çocukların huzurla gidip, verimle döndükleri bir yer olur.

Hikâyelerin uzunluğu ve ele aldığı konular, anlatılacak öğrenci grubuna yönelik olmalıdır. Çünkü bir ilkokul öğrencisinin dinleme süresi ile bir lise öğrencisinin dinleme süresi aynı değildir. Bunda hazır bulunuşluğun ve öğrenmenin etkisi büyüktür. O halde, hikâyeler hassasiyetle seçilmeli ve sunulmalıdır.

Düzenli olarak hikâye anlatılan ya da okuyan öğrencinin öz güveni artar. Öğrenci hikâye ile birçok beceri edinir. Bu becerileri kullanan öğrenci hem iyi bir dinleyici hem iyi bir konuşmacı olur. Dilin estetik bir şekilde hikâyelerde kullanılıyor oluşu, öğrencinin ufkunu genişletir. Topluma farklı bir gözle bakmaya fırsat bulan çocuk, görünenin ardındaki özü yorumlar.

Hikâyeler kelime hazinesini genişletir. Deyim ve atasözlerini öğretir. Bu zenginliklerin bir olay çerçevesinde öğretiliyor olması ise kalıcılığı sağlar. Hikâyelerdeki konuların hassasiyetle seçilecek olması, okuyan çocuğu kötülüğe ve karamsarlığa itmez. Bu sayede hikâye, hem görevine hizmet etmiş olur hem de çocuğun okuduklarından ders çıkarmasını sağlar.

Hikâyelerin tekdüze anlatılmaması ve öğrenciyi sıkıkmaması, okuma noktasında alışkanlığı kazandırır. Açık ve yalın bir şekilde oluşturulan hikâyeler, hızlı okumaya katkıda bulunur. Cümlelerin uzunluğunun çocukların buldukları gelişimsel dönemin özelliklerine göre oluşturulması, anlatılanların kavranması noktasında önemlidir. Hikâyede anlatılanları destekleyici resimlerin kullanılması hem göze hem zihne hitap eder. Bu sayede hayaller canlanır, düşünülenler anamlanır. Bu resimlerin renkli olması özellikle küçük yaş grubu öğrencilerinin dikkatini daha fazla çeker.

Çocukların cinsiyetleri, ailelerin hikâye seçmesinde göz önünde bulundurulur. Belli bir döneme kadar kişisel ilgilerin henüz oluşmadığı düşünülecek olursa kız çocukları ve erkek çocukları için yazılan hikâyeler vardır. Tabii ki en doğru seçim, aile ve çocuğun kitabı incelemesi ve almasıdır.

Hikâyelerde olağanüstü olaylar olabileceği gibi gerçek olaylar da olur. Hikâye bazen geçmişten günümüze gelen bir geleneği anlatacağı gibi, hayvanların maceralarını anlatan bir olayı da barındırabilir. Konu alanı geniş olan hikâye, ilgi alanına göre tercih edilebilir.

Hikâye, drama ve rol oynama teknikleri ile renklendirilebilir. Hikâye içindeki kişilerin konuşmaları senaryo haline getirilip sınıfta sergilenebilir. Bu sayede öğrenci ezber yapabilir ve aklında tutabilir. Rol oynama ile kendi duygularını da işin içine katabilir. Bu teknikle, duyguların ve düşüncelerin ne gibi sonuçlara yol açtığı öğrenciler tarafından görülür.

Hikâye okuyan çocuğun muhakeme becerisi gelişir. Okuyan çocuk, neden sonuç ilişkisi kurmada okumayan akranlarına göre başarılı olur. Sorumlulukların farkına, hikâyelerde anlatılanlardan yola çıkılarak varılabilir.

Hikâye okuyan veya dinleyen çocuklar anlamlı cümleler kurar. Bu, sosyal hayatı olumlu yönde etkiler. Çocuklar, bu sayede topluluk karşısında kendilerini doğru ifade ederler.

Hikâye, çocukları üretken hâle getirir. Üretken hâle gelen çocuk, herhangi bir konu hakkında kısa veya uzun konuşabilir, yazabilir. Hislerin ve hislerin yol açacağı durumların farkına varan çocuk, iletişim kurmada başarılı olur.

2.1.7.3. Fabl:

Fabl, hayvan ve bitkilerin konuşulduğu, masala yakın edebî bir türdür. Fablın masaldan farkı, dikte edici üslubudur. Genellikle kötü giden gidişat, fabllarda eleştiri imkânı bulur. Fabllarda, cansız varlıklar ya da hayvanların kullanılması, eleştirilen kişi ya da kurumların kim olduğunu göstermez. Bu yönüyle rahat yazılan edebî bir türdür.

Ahlak ilkelerine değinilen bu türde, atasözleri ve deyimler sıklıkla kullanılır. Atasözleri ve deyimler, anlatılan konuyu destekler. Bu yönüyle, dil becerisine katkıda bulunduğu söylenebilir.

Pançatantra Masalları, fabl türünün en eski örneği olduğu kabul edilir. Arbuthnot'a (1947:254) göre bu masallar, Keşmir'de derlenir. Beydeba tarafından yazılan *Kelile ve Dimne* ise Debleşem'e sunulur. Kelile doğruluğu, Dimne ise yalanı simgeler. Bu eserde hayvanların konuşulması ile halkın nasıl idare edileceği anlatılır. *Kelile ve Dimne*'deki, *Fil ile Çalığışu* adlı fablın sonuç bölümünde geçen şu sözler, böbürlenmemenin ve akıllı davranmanın önemini anlatmaktadır:

“Ey büyüklüğüne güvenen fil, beni küçük gördün! Zayıfları aşağılama diye ünlü bir söz vardır. Sen kocamansın, ben mini minnacık... Ama sende beyin yok. Benim ise kafam var aklım çalışıyor. Bak sonuç ne oldu?” (Çev.Gökçe,2003)

Fablın, geleceğe mesaj verme çabası vardır. Ders niteliğinde olan fabllar, bu işlevi yerine getirmek için anlatımı basit tutar. Basit anlatımın altında ise birçok konuya değinir. Konu kısıtlaması olmayan bu tür, çocukların soyut kavramları anlamasını sağlar. Soyut kavramlar, belirli kahramanlar ve olaylar üzerinden anlatılarak somutlaştırılır. Fabllar, hitap ettiği yaş dönemine göre yazılır. Uzunluğu ya da kısalığı da okuyucu kitleye göre değişir.

Fabllarda ders verme amacı güdülür. Anlatılan olaylar, ders bölümü ile neticelendirilir. Fablın asıl ulaşmak istediği, çocuklara bir şeyler öğretmektir. La Fontaine'nin *Suda Kendini Gören Geyik* adlı eserindeki ders bölümü şöyledir:

“Çok kereler en faydasız şeylere biz
Güzel diye kapılır, zarar ederiz.
Ve bilâkis en faydalı
Şeylere değersiz deriz”.

Görüldüğü üzere sonuç, çocukları düşünmeye yöneltir. Bu sayede çocuk, anlatılan konu üzerine kafa yorar. Fablın, çocuklar tarafından dikkat çekici olmasının sebebi, kahramanları ve kısa anlatımıdır. Kısa anlatım, eğlendirici bir şekilde sunulduğunda ana tema anlaşılır.

Demirel ve diğerlerine (2011) göre fablın;

1. “Sonunda her zaman bir ahlâk dersi verilir. Ders ve öğüt vermek amacına yönelik oldukları için çocuklara yönelik eğitim ve öğretimde kullanılır, gündelik hayatla ilgili yararlar sağlar.
2. Çocuklar için eğlendirici ve eğitici niteliktedir.
3. Öykü plânıyla yazılan ve masalımsı eserler olarak kabul edilen fabllarda, yer ve zamana bağlı kalınmaz.
4. Özellikle 10-12 yaş çocuklarına hitap eden fabllar, onlara bazı erdemler ve iyi davranış biçimleri kazandırıcı nitelikler taşır. Bu nedenle kısa, açık ve canlı bir dile sahiptir.”

Fabl verdiği ders ve kahramanları ile çocuklar için eğlendirirken öğreten bir edebî tür olur.

Fabln Kaynağı ve Gelişimi:

Fablların kaynağı tam olarak bilinmemekle birlikte Hindistan'a uzandığı söylenir. Batıda ilk fabl yazarının ise Ezop olduğu kabul edilir. Ezop, kötü yönetimi eleştirme maksatlı fabl yazar. Demetrius ise, Ezop masallarını yayınlar.

Phaedrus bir köledir. Köle olduğu için açık bir şekilde düşüncelerini söyleyemez ve Ezop masallarını, manzum hale getirir. La Fontaine bir diğer önemli fabl yazardır. Eserleri birçok sanatçı tarafından çevrilmiştir. Beatrix Potter, Rudyard Kipling, Levis Carroll fabl türünde eser yazmışlardır.

Sadi, *Gülistan ve Bostan* adlı eserinde hayvan hikâyelerine yer verir. Gülşenî'nin *Gülşenname* eseri, Fedaî Dede'nin *Mantıku'l Esrar* eseri, Zaifî'nin *Gülşen-i Simurg* eseri fabl tarzı eserlerdir.

Şeyhi'ye ait olan *Harnâme*, Kayserili Rüştü'ye ait olan *Nuhbetü'l Etfal* adlı eserdeki fabllar, Türk edebiyatının bu türdeki ilk örnekleridir. Recaizâde Mahmut Ekrem, La Fontaine'den fabl çevirileri yapar. Bunlar arasında; *Horoz ile Tilki*, *Karga ile Tilki*, *Meşe ile Saz*, *Kurbağa ile Öküz* gibi fabl örnekleri yer alır. Şinasi de La Fontaine'den çeviri yapar ve *Tercüme- i Manzume* eserinde buna yer verir. Ahmet Mithat ise *Kıssadan Hisse* adlı eserinde, La Fontaine'den çevirilere yer verir.

Ali Ulvi Elöve, *Çocuklarımıza Neşideler* eserinde, Lamartine'den fabl çevirileri yapar. Nabizade Nazım'ın *Bir Sansar ile Horoz ve Tavuk* eseri de fabl türündedir. Orhan Veli, Fuat Köprülü, Sabahattin Eyüboğlu da fabl yazarları arasında yer alır. Tarık Dursun Kakınç, La Fontaine ve Ezop'tan çeviriler yapar. *Hayvan Masalları* adlı derlemesiyle Ali Berat Alptekin de bu türe katkıda bulunur.

Fabln Çocuklara Katkıları:

Fabl, hayvanlar ve cansız varlıklar üzerinden anlatılan edebî bir tür olması sebebiyle, eğlendirici bir özelliğe sahiptir. Çocuklar öncelikle fabln bu yanını severler ve okumaya ilgi duyarlar. Hayvanlar ve cansız varlıklar sayesinde toplumun değerlerini tanır ve öğrenirler.

Çocuklar dünyanın neresinde yaşarlarsa yaşasınlar, toplumların ortak değerlerini bilmek zorundadırlar. Fabl, bütün toplumların ortak değerlerini barındırması yönüyle de ön planda olan bir türdür. Yabancı yazarlardan çevirilerin fazlasıyla yapılmış olması bunun kanıtıdır. Değerlerin öğrenilmesinde ve öğretilmesinde fabl önemlidir.

İyiliğin getirisi yanında kötülüğün götürüsü fabllarda verilen dersler ile anlaşılır. İyiye yöneltmeyi amaçlayan fablda anlatılanlar; yardımseverlik, cömertlik, güler yüzlülük, sadakat, alçak gönüllülük vb. olur. Bunların karşısında ise her zaman kötülüğü içeren bir özellik vardır. Anlatılanlar neticesinde iyi galip gelir. Çocuklar bu sayede kötünün ve kötülüğün hiçbir zaman işe yaramayacağını ve toplumda yer edinmeyeceğini anlar.

Çocuklar için doğrudan verilen öğütler etkili olmaz. Fabllar, bu öğütleri renklendirerek verir. Bu sayede çocuklar, eğlenirken öğrenir, öğrenirken hayata dair dersler çıkarır. Fabl bu yönüyle, çocuklara tecrübe edindirme görevini üstlenir. Fabllar sayesinde, çocukların eleştirel düşünceleri gelişir. İyiyi ve kötüyü ayırt eden çocuklar, gerçek hayatta karşılaşacakları durumlar üzerinde doğru kararlar alır.

Fablları destekleyen resimler, okuyucu grubun özelliklerine göre önem teşkil eder. Küçük yaştaki çocuklar için daha fazla resim kullanılırken, yaş büyüdükçe resimler azalır. Resimlerin anlatılanları desteklemesi istenilen bir özelliktir. Bu sayede anlatım desteklenmiş olur ve bu durum çocuğu okumaya teşvik eder.

Dil becerisine katkısı olan fabllar sayesinde, anlatılan konuyu destekleyici atasözleri öğrenilir. Öğrenilen atasözleri, günlük hayatta kullanılır hâle gelir. Bu sayede çocukların anlatma becerileri gelişir ve öz güvenleri artar.

2.1.7.4. Günlük:

Bir insanın gün içerisinde yaşadıklarını, günü gününe yazdığı edebî türe günlük denir. Günlük; yaşanılanların yazılması değil, yaşanılanlardan yapılan çıkarımların yazılmasıdır. Günlük ile aynı anlama gelen günce terimini, Nurullah Ataç edebiyatımıza kazandırır.

Bu edebî türün ortaya çıkış kaynağı tam olarak bilinmez. Bütün insanların yaşadıklarını anlatma gereksinimi duymaları bu edebî türü, ortak bir ürün haline getirir.

Türk edebiyatında ruznameler, günlük sayılır. Ruznamelerde sanatçılar, gün içerisinde gördükleri olaylardan yaptıkları çıkarımları yazarlar. Savaşlarda meydana gelen durumlar da ruznamelerde anlatılır. Mısır Seferi'nin anlatıldığı *Haydar Çelebi Ruznamesi* örnek verilebilir. Batılı anlamda günlük, birçok yeniliğe kapının açıldığı Tanzimat döneminde görülür. Ali Bey'in *Seyahat Jurnal* adlı eseri günlük türündedir. Şair Nigar Hanım'ın *Hayatımın Hikâyesi* adlı eseri de ilk günlük türü eserler arasında yerini alır.

Nurullah Ataç'ın *Uçuş Günlüğü*, Oktay Akbal'ın *Geçmişin Kuşları*, Falih Rıfkı Atay'ın *Yolculuk Defteri*, Tomris Uyar'ın *Sesler* adlı eserleri önemli günlüklerdir. Ömer Seyfettin'in de *Ruznameler* adlı günlük türünde bir eseri vardır.

Salah Birsnel, Cumhuriyet dönemindeki ilk günlüğü yazan sanatçıdır. Bunun dışında İlhan Berk, Necati Cumalı, Mehmet Seyda, Cemal Süreya, Oğuz Atay günlük türünde eser yazmışlardır.

Günlüğün Katkıları:

Günlük, günü anlatan bir edebî türdür. Günlüğün tarihi, geçmiş ya da gelecek değil o andır. Geçmiş ile gelecek arasındaki bağlantısı hatırlama ya da tasarlama ile ilgili olabilir.

Çocuklar, gün içerisinde birçok olayla karşılaşır. Aslında önemli olan olayların çokluğu değil, düşünülenlerdir. Düşünülenler veya hisler, ifade etme imkânı bulunduğu zaman anlam kazanır. Günlükler bu noktada çocuğa arkadaştır, denebilir.

Günlük ile baş başa kalan çocuk, samimi bir şekilde yazar. Günlük, çocuğa özel ve ona aittir. Duygu ve düşüncelerin apaçık şekilde ortaya konmasını sağlayan günlükte, konu sınırlaması da olmaz. Kişinin istediği şekilde yazacağı günlükte edebî bir kaygı yoktur.

Yazarlar tarafından çocuklar için yazılan günlüklerde ise, anlaşılmasız bir üslup kullanılmamalıdır. Öncelikle bu, günlüğün asıl özelliği olan samimi havayı olumsuz etkiler. Günlükte uzun tasvirler kullanılmamalıdır, sıkıcı bir metin yaratılmamalıdır. Günlük bir manada günün stresinin atıldığı bir türdür. Bu durum göz önünde bulundurularak, içten ve yalın bir dil kullanılmalıdır.

Çocukların gelişim dönemleri, günlük yazımında önemlidir. Her dönemin kendine has özelliği, dolayısıyla ilgisi vardır. İlgilerin düşünceler üzerinde etkisi vardır. Bu etkiler ise,

çocuğun dünyaya bakış açısını belirler. Bir yetişkin ile bir çocuk, aynı olaylara farklı gözle bakar ve yorumlar. Günlüğün, çocuklar üzerinde istedik davranışları arttıracak şekilde düzenlenmesi gerekir.

Günlük, çocuğu karamsar bir dünyaya itmemeli ve çocuğa iyiyi aşılmalıdır. Günlüğün, amacına ulaşması için kısa ve net yazılması gerekir. Bu sayede günlük, okunulması bir hâle gelir ve alışkanlık kazandırır.

2.1.7.5. Mektup:

Mektup, TDK'ye göre; "Bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt, name" anlamına gelir.

Mektubun yazılmasında birçok amaç vardır. Mısırlıların, haberleşme aracı olarak mektubu kullandığı söylenir. Genellikle karşı tarafa duygu ve düşüncelerin bildirildiği mektup; kişinin isteklerini, merakını, özlemine giderme işlevini de görür.

Özel mektuplar, iki kişi arasındaki özel konuları içerir. Bunun yanı sıra iş mektupları, edebî mektuplar, siyasî mektuplar vardır. İş mektupları belirli bir işin halledilmesi üzerine yazılırken, edebî mektuplar yazarlar tarafından kullanılan bir türdür. Bu tür, estetik bir amaç güdülerek yazılır ve roman, hikâye türleri içinde kullanılabilir. Siyasî mektuplar, özellikle haberleşme araçlarının henüz gelişmediği dönemlerde kullanılmıştır. Ülke liderlerinin devlet meseleleri üzerine yazıştıkları mektuplar bu türdendir. Yavuz Sultan Selim ile Şah İsmail arasındaki mektuplar buna örnek verilebilir. Fuzulî'nin yazdığı *Şikayetname* de mektup olmakla birlikte, yazarın kendisine yapılan haksızlığı dile getirmesinin aracı olmuştur. Bu yönüyle mektuplar, çağının belgesi konumundadır.

Gelişen teknoloji birçok haberleşme aracı sunsa bile mektuptaki samimiyeti sunamaz. Mektubun gelmesini beklemek, uygun kelimeler ve cümleler bulmak, düşüncelerin kâğıda aktarımında duyulan hassasiyet, mektubu mektup yapar. Mustafa Ruhi Şirin'in (1990) *Masal Mektuplar*'dan *Dedeme Mektup* adlı mektubundaki şu cümle bize samimiyeti hissettirir:

Sevgi Padişahı Dedeciğim

... Çocuk ruhuma yağan kelime yağmuru beni ıslatmadı. Güneş, ışıktan siyah elleriyle geceyi getirdiği bir akşam saatinde mektubunu okurken seni en yakınımda, kalbimin içinde hissettim...

Mektuplar sayesinde karşı taraf elinde bir hatıra bulundurur. Bu hatıra, seneler sonra dahi mektubun ilk okunduğundaki hissi uyandırır. Mektup, eşsiz bir hediyedir.

Edebiyatımızda mektup türünde yazılan birçok eser vardır. Ziya Gökalp'in *Malta Mektupları*, Orhan Seyfi Orhon'un *Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'e Açık Mektup*, Nurullah Ataç'ın *Okuruma Mektuplar*, Hasan Ali Yücel'in *Kıbrıs Mektupları*, Kemal Tahir'in *Kemal Tahir'den Fatma İrfan'a Mektuplar*, Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun *Kardeş Mektupları*, Hüseyin Nihal Atsız'ın *Atsız'dan Adile Ayda'ya Mektuplar*, Nazım Hikmet'in *Piraye'ye Mektuplar* ve daha birçok eser önemli mektuplarımızdır. Batı'da ise Cicero, Voltaire, Jean Jacques Rousseau, Diderot, Lady Mary Wortley Montague, Gotthold E. Lessing'in mektup türünde eserleri vardır.

Mektubun Katkıları:

Mektup, iletişim kurmada kullanılır. Buradaki iletişim, duygu ve düşüncelerin yazıya aktarımı şeklinde olur. Çocuklar, mektup aracılığıyla samimi bir metin oluşturabilir.

Mektubun senli benli bir havası vardır. Bu özelliği yazarların çocuklar ile olan iletişimini kuvvetlendirir. Çocuklar, iki kişi arasındaki iletişim ve duygu aktarımının nasıl olacağı yönünde bilgilenir.

Belirli dönemlere ait olan mektupları okuyan çocuk, o dönemin özellikleri hakkında bilgi edinir. Geçmiş ile geleceği karşılaştırma fırsatı bulur. Empati kurma yeteneği gelişen çocuk, kendisiyle ilgili doğru kararlar alır.

Konuşma dili ile yazılan mektuba çocuklar yabancı kalmaz. Bu sayede ilgi çekici hâle gelen mektup, konu sınırlaması olmaması yönüyle rahat bir türdür. Anlama ve anlatma becerisine katkısı yüksektir.

Eserlerin içinde mektuplaşmaların olması, kitaba ayrı bir hava katar ve kitabı renklendirir. Çocuk, anlatılan bir konunun mektuplar ile desteklendiğini görünce düşüncelerin duygulara nasıl dönüştürebileceğini kavrar.

Mektuplardaki hitap cümleleri, yazım, imla kuralları bir yazının nasıl oluşturulabileceği hakkında bilgi verir. Anlatıma nasıl başlandığı ve anlatımın nasıl bitirildiği önemlidir. Edebî sanatların kullanımı, anlatımı hareketlendirir. Bu sayede yazılanlar, sıkıcı olmaktan çıkar.

2.1.7.6. Efsane:

Efsane, TDK'ye göre; ilk anlamda, “Eski çağlardan beri söylene gelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayalî hikâyeye, söylencedir. İkinci anlamı ise mecaza karşılık gelir. Gerçeğe dayanmayan, asılsız söz, hikâyeye vb. demektir.” Luthi (1995: 66) efsanede duygusal bir anlatımın ve nesilden nesile aktarımın olduğunu söyler. Malinowski'ye (1990:93-94) göre efsaneler, olağandışı gerçekliklerden oluşur ve güvenilir bir tanıktır.

Seyidoğlu'na (1992:315) göre efsanenin temelinde inanç unsuru vardır. İnanç, her insanın umut bağladığı bir sistemdir. Dolayısıyla efsanelerin yayılması ve çeşitlenmesi olağandır. Toplumların inandıkları, değişiklik gösterir. Bu değişiklik, inançların farklılığından kaynaklanır. Farklılık bir manada zenginliktir. Farklı insanlar, farklı toplumlar, farklı inanışlar beraberinde farklı anlatımlar oluşur. Bu anlatımlardaki farklılık, efsanenin doğduğu yere ve topluma dair izler taşır ve onla ilgili bilgi verir.

Efsanelerin Özellikleri ve Sınıflandırılması:

Efsaneler, inandırma kaygısı taşır. Efsaneyi anlatan kişinin, olayı bizzat yaşadığını söylemesi, gördüğünü söylemesi ya da bir kişiden duyduğunu söylemesi olaya inanma derecesini artırır. Bu sayede dilden dile aktarılan efsaneler, büyüklerden gelen bir miras niteliğindedir. Boratav (1988: 99) efsanenin kendine has bir tarzı olduğundan söz eder ve sonuç bölümünün olumsuz bir şekilde sonlanabileceğini söyleyerek bu türü masaldan ayırır.

Saim Sakaoğlu (1980: 5-6), efsanenin özelliklerini şu şekilde sıralar:

1. “Şahıs, yer ve hadiseler hakkında anlatılırlar.
2. Anlatılanların inandırıcılık vasfı vardır.
3. Umumiyetle şahıs ve hadiselerde tabiatüstü olma vasfı görülür.
4. Efsanelerin belirli bir şekli yoktur; kısa ve konuşma diline yer veren bir anlatımdır.”

Efsane, bu özellikleri ile halka aittir ve halk tarafından anlatılır. Olağanüstülüğün olması, merak ögesinin ön planda olmasını sağlar. Kişi, merak ettiği üzerine düşünür.

Olağanüstülükler insan aklında yer edinir ve aktarılır. Bu noktada, inanç sistemi devreye girer. Yapılması hoş görülme ya da yapılması durumunda cezası olduğu bilinen olaylar, başkalarına anlatılır.

Efsaneler, doğduğu yerin ürünü ve tanığıdır. Seyidoğlu (1985:198-199), efsanelerin toplum içinde gelişen olayların ve durumların oluşum nedenlerini açıkladığını söyler. Dolayısıyla efsaneler; geleneğin, göreneğin, yaşayışın, inancın, davranışın aktarım aracıdır.

Boratav'a (1988: 100-107) göre efsaneler; yaratılış, tarihlik, olağanüstü kişiler, varlıklar ve güçler üzerine efsaneler ve dinlik efsaneler olmak üzere dörde ayrılır. Bu sınıflandırmadan yola çıkarak şunu söyleyebiliriz ki; efsane bir yaratılışın, inancın, yaşamın anlatımıdır.

Seyidoğlu'nun (1992: 315-316) aktardığına göre International Society for Folk-Narrative Reseach (Uluslararası Halk Anlatmalarını Araştırma Enstitüsü)'nin yaptığı sınıflama şöyledir:

1. Yaratılış ve dünyanın sonu ile ilgili efsaneler,
2. Tarihi efsaneler ve medeniyet tarihi ile ilgili efsaneler,
3. Olağanüstü varlıklar ve güçler/mitik efsaneler,
4. Dinî efsaneler

Genel itibarıyla efsaneler diri anlatımlardır. Bu dirilik, halkın yaşamından kaynaklanır. Halk, inandırıcı bir şekilde anlatılan efsaneleri dinler ve kendi de inandırıcı bir şekilde anlatır. Bu, efsaneyi sürekli kılar.

Efsanelerin Çocuğa Katkısı:

Efsane, basit ve yalın anlatımıyla çocuklara hitap eder. Çocuklar, sıkıcı olmayan anlatıları sever. Bu yüzden efsane, dinleme ve okuma becerisinin gelişimine katkı sağlar.

Sözlü kültür, efsaneler vasıtasıyla aktarılabilir. Atalar ve onların inançları efsaneler üzerinden öğretilir. Çocuk, yüzyıllar öncesinde var olan bir inancı efsaneler sayesinde öğrenebilir ve üzerinde düşünebilir.

Efsanede, olağanüstü olay ve kişilerin olması dikkat çekici bir özelliktir. Tekdüze anlatım yerine dinamik bir anlatımın olması efsaneyi heyecanlı hâle getirir. Her konuda

yazılabilen efsanenin yaratılışı anlatması, gizemli bir havaya bürünmesini sağlar. Bu sayede efsane hayal gücünü geliştirir ve olaylar üzerine düşünülmesini sağlar.

Efsaneler sayesinde çocuklar, üzerinde yaşadığı topraklarla ilgili bilgi sahibi olur. Kültür, dil ve dolayısıyla edebî türler vasıtasıyla aktarılan bir unsurdur. Bu noktada efsanelerin, kültürü diri tuttuğu ve öğrettiği söylenebilir.

2.1.7.7. Roman:

Roman, TDK'de “İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutkularını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî tür” olarak tanımlanır.

Romanda; kişi, mekân, zaman, olay, konu unsurları yer alır. Yazar, istediği şekilde kurguyu oluşturur. Kimi zaman bir konu etrafında dönen olay, kimi zaman konular etrafında kurgulanarak yazılır. Konular, bir halkanın zincirleri şeklinde yazılabileceği gibi bağımsız şekilde yazılıp birleştirilebilir. Roman geniş bir konu alanına sahiptir. Geniş bir konu alanı, romanın uzunca yazılmasını sağlar.

Hayatı, farklı yönlerine dokunarak anlatan romanlar, onu yansıtır. Bir ideolojiyi anlatmak, kültürel değerleri aktarmak, kişinin ruh halini yansıtmak, dönemin durumunu eleştirmek ve daha birçok sebep için yazılabilen romanlar, gerçeğin hayallerle yoğrulmasının sonucudur. İnsanoğlu sürekli istediğine doğru koşar ve onu gerçekleştirmek için uğraşır. Bu etapta devreye hayal girer. Hayaller gerçeğe ulaşmanın ve onu yaşamının adımdır. Roman ise bu hayalleri yaşatmanın aracıdır.

Romanlarda anlatıcı, yazar olabileceği gibi yazarın oluşturduğu kahraman da olabilir. Romanlarda farklı anlatıcılar karşımıza çıkar. Romanın kahramanı olayları anlatıyorsa kahraman anlatıcı, üçüncü kişi uzaktan bakıyormuş gibi anlatıyorsa tanık anlatıcı vardır. Olayların geçmişi ve geleceğini bilen, kahramanların düşüncelerine kadar tahmin edebilen bir anlatıcı varsa, burada hâkim anlatıcıdan söz edilebilir.

Türk edebiyatında roman, diğer edebî türlere göre sonradan ortaya çıkar. Roman türü bize intikal edene dek fıkralar, masallar, hikâyeler çocuklara anlatılır. Tanzimat dönemi ile batıdaki romanlar Türkçeye çevrilir. Bu romanlar büyüklere hitap etse de bazıları ele alınan

konu itibarıyla çocuklar tarafından okunur. Buna, Ahmet Lütfi Paşa'nın *Robinson Crusoe* çevirisi örnek verilebilir.

Yusuf Kâmil Paşa, *Telemak*'ı çevirir. Çocuk eğitimi üzerine yazılan *Telemak*, çevirideki dilin ağır olmasından dolayı anlaşılır değildir. Mahmut Nedim'in *Gulliver'in Gezileri* tercümesi ve Jules Verne'nin eseri olan *Kaptan Patras'ın Sergüzeşti* tercümesi ise yine dilinin ağır oluşu dolayısıyla çocuklara hitap edemez. Genellikle bu çeviriler, büyüklerin okuması için yapılır. Çocuklara yönelik özellikle bir uğraş söz konusu olmaz.

Tanzimat dönemi, roman türünün ilk olarak ele alındığı dönemdir. Ahmet Mithat Efendi, halk için romanlar yazar. Bu yüzden eserlerinin dili basit ve samimidir. Eserleri, halk için ders niteliğindedir. Kendisine hâce-i evvel denmesi, öğretici yönünün olmasıdır. Namık Kemal ise batı tarzı romanı destekler. O, *İntibah* adlı eserinin ön sözünde “roman, faydalı bir eğlencedir” der. Roman denemelerinin yapıldığı bu dönemde, türe ait birtakım teknik sıkıntılar görülür. Şemsettin Sami'nin, *Taaşuk-ı Talat ve Fitnat* eseri ilk roman denemesidir. Aslında bu, uzun hikâye olarak da kabul edilir. Batılı tarzda yazılması onu ilk yapar. Sami Paşazade Sezai ise, Türkçe'nin yabancı dillerin etkisinden kurtarılması gerektiğini söyler fakat eserlerinde bunu başaramaz. Kendisi özel hocalardan dersler gördüğü ve eski gelenekle yetiştiği için yeni dilde bocalamalar yaşar. Bu durum, Tanzimat dönemi yazarlarının genelinde vardır. Geleneğin etkisi, yazarların eserlerinde görülür. Birçok ilkin denendiği bu dönem, romanın Türk edebiyatına girmesini sağlar. Edebiyatın topluma yönelimi bu dönemde görülür. Nabizade Nazım'ın *Karabibik* romanı buna örnek verilebilir. Bu romanda, sade bir dille köy hayatı anlatılır. İnsanın davranışları altında yatan sebeplerin olduğu ve yetiştirilme tarzının kişinin üzerinde nasıl bir etki yaratacağı da işlenen konular arasındadır. *Zehra* romanı buna örnek verilebilir.

Tanzimat dönemi yazarları, eserlerindeki konular ve kahramanlar aracılığıyla buldukları dönemi eleştirirler. Mahmut Ekrem'in Bihruz Bey karakteri, batılılaşmaya çalışırken, kendi özünü zedeleyen bir kişidir. Burada yapılan eleştiri şudur ki, insanlar batılılaşmayı yanlış anlamakta ve kendilerini gülünç duruma düşürmektedirler. Siyasi dönemin baskıcı tutumu, ülkenin batıya yönelimi, insanların batılılar gibi davranma isteği romanlarda farklı özelliklere sahip karakterler aracılığıyla verilir ve eleştirilir. Bu dönem, halkı eğitmeye ve halka yenilikleri tanıtmaya yöneliktir.

Servet-i Fünûn döneminde sanatçılar, şahsi duygulara yönelir. Zamanla, roman tekniğinde de iyileşmeler görülür. Tanzimat döneminde yazılan ilk roman denemelerinin tekniğindeki acemilik, Servet-i Fünûn döneminde giderilir. Bu dönemdeki yazarlar da, yabancı sözcükleri fazlasıyla kullanır. Anlaşılmak istenmek, ağır tamlamaların kullanılması ile olumsuz bir şekilde sonuçlanır. Buna, Halit Ziya'nın, romanlarının dilini sadeleştirerek tekrar baskılarını yaptırması örnek verilebilir. Mehmet Rauf, psikolojik tahlillere yer verirken çevrenin insan üzerindeki etkisini inceler. *Eylül* adlı romanda konak ve yalıda yaşayan çift, mekânda yapılan değişiklik ile farklı düşüncelere sahip olur. Hüseyin Cahit Yalçın ise Ahmet Mithat formunda romanlar yazar. Bunda Ahmet Mithat'a olan hayranlığının etkisi vardır. Bir süre sonra sadeliği tercih eden Yalçın, anlaşılır bir dil oluşturur. Servet-i Fünûn sanatçıları genel olarak memnuniyetsiz bir tavır içerisindeyler. Okay'a (2013:73) göre, Servet-i Fünun romanı, sosyal problemlerden uzak kalır ve iyi düzeyde psikolojik tahliller yapar. İç çatışmalar ise romanlarda fazlasıyla görülür. Bihter ve Behlül, iç çatışmaları yaşayan karakterlere örnek verilebilir. Bu dönem romanları, belirli bir mekânda geçer ve bu mekânın kişiler üzerinde etkisi vardır.

Tanzimat döneminden sonra Servet-i Fünûn dönemi, romanların artarak yazıldığı bir dönem olur. Bu dönemin bir önceki dönemden farkı, romanlarda bireysel konulara yer vermektir. Romanlar, yeni düzen yanlısı veya karşıtı olmaktan çıkar, toplumdan kopuk ve içe kapanık bir hâle gelir. Hüseyin Cahit Yalçın'a göre Servet-i Fünûn dönemi, edebiyatın başladığı dönemdir. Ona göre bu dönemde Avrupa, olması gerektiği gibi anlaşılır. Servet-i Fünûn romanlarının karakterleri de batıya hayranlık duyan kişilerden oluşur.

Fecr-i Ati dönemi romanında, dilin kullanımı dikkat çeker. Yapmacık bir dil, eserlere hâkimdir. Bu, Fecr-i Ati topluluğunun, farklılığı arama isteğinin sonucudur. Onlar, sanatın şahsiliğine inanır. Hisler önemli ve değerlidir. Cemil Süleyman Alyanakoğlu, halktan kişilere yer verip, onların psikolojilerine değinir. İzzet Melih Devrim ise, aşk temasına fazlasıyla değinir.

Milli Edebiyat dönemi, bireysel temalardan sosyal temalara geçiş dönemi olur. Ülkenin bulunduğu şartlar dolayısıyla sanatçılar, insandan ve yaşamdan soyutlanmış bir edebiyat düşünmez. Yöntem'in (1918: 9) Lanson'dan aktardığına göre "edebiyat milli hayatın bir manzarasıdır." Kitaplardaki kahramanlar, halkı örgütleyen kişilerdir. Halide Edip'in romanlarında bu açıkça görülür. Halide Edip, özellikle kadın kahramanları öncü seçer. Halkın

meselelerini eserlere yansıtmak bu dönemin asıl özelliğidir. Yakup Kadri, eserlerinde geçmişten bulunduğu döneme kadar olan dönemleri inceler. Bunu; *Kıralık Konak, Hüküm Gecesi, Sodom ve Gomora, Yaban, Ankara, Panaroma I, II, Bir Sürgün* adlı eserlerinde görürüz. Olaylar ve olaylar üzerinden eserlerdeki kahramanlara yönelik gözlem ve sonuçlara Refik Halid Karay'da rastlanır. Anadolu ve Anadolu hayatını kendine konu alanı yapan Reşat Nuri Güntekin, ülkenin gelişimi önündeki engelleri eleştirir.

Cumhuriyet dönemi romanı, konusunu halktan alır. Cumhuriyet'in ilânıyla birlikte yeni bir kapı açılır ve bu, edebiyata tesir eder. Çağdaş yapılanma, ulus bilinci, eğitim ve öğretim noktasındaki gelişmeler insanları değiştirir. İnsanlar için iyi olanın seçilmesi, eserlerdeki temenniler arasındadır. Tanpınar'a (1977:49-51) göre yazarlar, kendi iç dünyasını anlatmalıdır. İç dünyasını anlatan yazarlar, kendini tanımıştır. Dolayısıyla kendini tanıyan insan, başka insanları da tanır ve anlatır. Halkı tanıma ve anlama noktasında yazılan *Çalılık*, idealist bir gençlik özlemine de bizlere aktarır. Zamanla roman tekniğinde değişme görülür. Acemice yazılan roman denemelerinden, roman tekniklerinin kullanıldığı bir döneme ulaşılır. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*, iç monologun kullanıldığı bir romandır. Bu teknik, psikolojik betimlemeleri kavratmaya katkı sağlar.

Romanlar, yaşamsal şartlardan etkilenir. İnsanı ve insanı ilgilendiren her olay, romana malzemedir. Maddi ve manevi şartlar; romanların, kimi zaman bir araç kimi zaman bir amaç olarak kullanılmasını sağlar. Yazarlar, bu konulara kayıtsız kalmaz ve yönlendirici bir konum üstlenir. "Romanın hacim sıkıntısı yoktur ve neredeyse istediği her şeyi değerlendirir." (Tosun, 2014b: 250) İnsanı, dolayısıyla onunla ilgili her şeyi konu edinen roman, hislerin de dili olur.

Çocuklara yönelik roman ise sonradan ortaya çıkar. Bunun sebepleri yukarıda belirtilmiştir. Çocuğun, kahraman olarak kullanıldığı ilk roman *Küçük Paşa*'dır. Bu roman Ebubekir Hazım Tepeyran tarafından 1910 yılında yazılır. Cumhuriyet döneminde ise Abdullah Ziya Kozanoğlu, çocukların ilgisini çekecek romanlar yazar. Bu romanlara; *Atlı Han, Gültekin, Türk Korsanları* örnek verilebilir.

Kemalettin Tuğcu çocuk romanları yazan bir sanatçıdır. Eserlerindeki aşırı karamsarlık eleştirilir. *Süt Kardeşler, Sokak Köpeği, Cambazın Kızı, Bir Dağ Masalı, Devlet Kuşu, Benim Annem, Eskicinin Köpeği, Taşyürek, Küçük Mirasyedi, Balıkçının Kızı* eserlerinden bazılarıdır.

Cahit Zarifoğlu, çocuklara yönelik eserler oluşturan bir diğer sanatçıdır. *Katıraslan, Yürek Dede ile Padişah, Küçük şehzade* eserleridir. *Gülten Dayioğlu ise Fadiş, Dört Kardeştiler, Ben Büyüyünce, Akıllı Pireler, Ölümsüz Ece, Turna'dan Kaçan Kuş, Işın Çağı Çocukları* adlı romanlarıyla çocuk edebiyatına katkı sağlar. Muzaffer İzgü, *Yumurtadan Çıkan Öğretmen, Uzay Dolmuşu Kalkıyor, Ekmek Parası* eserlerini yazar. *Yıldız Yavrusu Ramram'in Dünya Serüvenleri, Merhaba Sevgi* Ayla Kutlu'ya aittir. Tarık Dursun Kakinç da çocuk romanları yazar. *Otobüsüm Kalkıyor, İyilikçi Tilki* romanları ona aittir. Bilgin Adalı'nın *Zaman Bisikleti, Mavi Gezegenin İlk İnsanları, Dünya Artık Daha Güzel, Atlantis'in Çocukları* eserleri ve İpek Ongun'un *Mektup Arkadaşları, Yaş On Yedi, Lütfen Beni Anla, Adım Adım Hayata* eserleri çocuk edebiyatı alanında yazılan romanlar arasındadır. Türk romanında çocuklara yönelik eser kaleme alan kişi sayısı gün geçtikçe artmıştır. Böylece roman dünyamız oldukça genişlemiştir.

Romanın Çocuğa Katkısı:

Romanın konu alanı geniştir. İğneden ipliğe her şey romanın konusu olabilir. Mühim olan nokta, romanın çocuklara hitap etme durumudur. Burada, çocuğa görelik ilkesinden yararlanılabilir.

Çocuk romanları yazılırken, çocukların gelişim dönemleri dikkate alınarak yazılmalıdır. Bu sayede kelime sayısına, cümle türlerine, sayfa sayısına dikkat edilir. Çocuğun, bir edebî türü okurken sıkılmaması önemlidir. Çocuk romanları, ele aldığı konuyu sıkıcı boyuta varmadan anlatmalıdır.

Çocuklar, romanlar sayesinde dili öğrenir ve dili öğrenirken tüm yönüyle kendini geliştirir. Romanların, anlama ve anlatma becerilerine katkısı büyüktür. Yazarların, hassasiyet göstererek romanlarını yazması gerekir. Her şey dozunda kullanılmalıdır ve çocuğun yaşına göre anlatılmalıdır. Beşinci sınıf öğrencisi ile sekizinci sınıf öğrencisi hayata aynı yerden bakmaz. Dolayısıyla, roman yazılırken gelişim dönemlerinin özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Goethe, “insan, kendini yalnızca insanda tanır” der. Roman, insanı insanda tanıtmanın aracıdır. Çocuğun hayat serüveninde emin adımlarla ilerlemesi, okumaktan geçer ve roman bu

amaca hizmet eder. Birçok konuda bilgi sahibi olunabileceği gibi hayal de kurulabilir. Öğrenmenin, öğretmenin, sosyalleşmenin sağlanması noktasında romandan faydalanılır.

Çocuğun, yaşadığı hayatı anlamlandırması ve üzerine düşünmesini sağlaması roman okumasıyla olur. Gün içerisinde birçok olayla karşılaşan çocuk, sebep sonuç ilişkilerini roman okuyarak kurabilir. Roman, insanı anlattığı için insanın hayatını ve yaşadıklarını gözler önüne serer.

Roman, çocuğun hislerine tercüman olur. Çocuk, romanda kendini bulur. Bu, ele alınan konu ve kahramanlar aracılığıyla gerçekleşir. Çocuğun, kendine yakın bulduğu olay ya da kahramanlar, kitaba daha fazla ilgi duymasını sağlar. Okuma alışkanlığı bu sayede kazanılır. Okuma alışkanlığını kazanan çocuk, düzenli bir şekilde kitap okur. Okuduğu kitaplar, insan ilişkileri üzerine yorum yapmasını sağlar. Gördükleri üzerine düşünen çocuk, kendine güven duyar ve kendi kararlarını kendi verir.

Romanlar, güzel konuşabilmenin kapısını aralar. Tabii ki burada kitapların yazımı önemlidir. Kaliteli kitapları okuyan çocuk, zamanla daha iyi konuşur ve kendini doğru bir şekilde ifade eder. Romanın içerisinde geçen kelimeler, cümleler, atasözleri, deyimler, söz sanatları, edebî türler dilin varlığını göstermek açısından önemlidir. Dilin varlığı, kullanımın doğruluğu ile doğru bir şekilde aktarılır. Bu noktada, çocukların romanları okuyarak dil becerilerine katkı sağlayacakları söylenebilir.

2.2. Hamdullah Köseoğlu Kimdir?

Hamdullah Köseoğlu Kars'ta doğar. İlk ve ortaokulu Kars'ta okur. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 1969 yılında mezun olur. 1970-80 yılları arasında Tire Lisesi'nde, 1980-96 yılları arasında Tire İmam Hatip Lisesinde görev yapar. Varlık Yıllığı'nda, Gülenaz isimli öyküsü çıkar.

Çocuk edebiyatına yönelen Köseoğlu, eserlerini, çocuklara yaşama sevinci ve Türk kültürünün zenginliğini göstermek amacıyla yazar. Eserlerinde önem verdiği bir diğer nokta kız çocuklarıdır. Kız çocuklarının, değerli olduğuna ve kendilerini geliştirip iyi yerlere geleceğine inanır. Eserlerinin bazılarında erken evliliğin yıkıcı etkisine değinir. Asıl anlatmak

istediği ise oyun oynayacak, eğitim görecektir yaştaki çocukların, evlilik gibi bir kurumla alelacele tanışırılıp heba edilmemesi gerektiğidir.

Roman, hikâye, masal, günlük türünde birçok eser yazan Köseoğlu, eserlerinin bazılarında olayı desteklemek adına anlatım tekniklerine yer verir. Efsanelere de değinen Köseoğlu, bunları hikâyeleştirerek anlatır. Bu, kültürü tanıma ve tanıtma noktasında önemlidir. Değerleri ele alan yazar, iyiliğin, insanı güzelleştireceğine inanmıştır.

Kırık Testi, Gül Açar Yüreğimde, Kara Bir Gecede, Sevgi ile Barış, Okuma Sevgisi, Yiğit'in Arkadaşları, Canı Sıkılan Kitap, Saksı ile Çekirdek, Kar Çiçekleri, Uzak Yaz, Kardelen, Yayla Çiçeği, Bir Yıldız Geçiyor, Küçük Savaşçı, Barış'ın Günlüğü, Yorgunum Anne, Keloğlan Masalları, Dilara'ya Mektuplar, Konuşan Kitap, Çocukluğum Hoşça kal, Aynalı Geyik, Trenler Nereye Gider? , Başı Bulutlu Uçurtma, Ne Bu Sevda Olaydı Ne de Bu Ayrılıklar, Kar Kuşları, Çöl Çiçeği, Az Gittim Uz Gittim, Elimi Bırakma Anne, Küçük Ressam, Yazarına Direnen Öyküler, Çocuk ve Leylek, Mavi Irmak, Yaz Çırakları, Korkak Oğlan, Kent Düşleri, Kendini Arayan Çocuk, Ormanın Sakladıkları, Küçük Tay, Sesini Özledim Anne, Küçük Uzaylı, Kurtuluş Masalı, Kumrunun Günlüğü, Çılgın Ezgi, Küçük Balık, Çocuk ve Dede, Telli Kavak, Benim Adım Çocuk, Çil Horoz, Kaplan Kedi, Sevimli Köpek ve Küçük Kız, Karabaş'ın Günlüğü, Güzel Atlar Ülkesi, Dünyayı Kurtaran Çocuk, Karganın Günlüğü, Gece Karası, Kaykaylı Simitçi, Yeraltı Kenti, Üç Ak Güvercin, Dede Korkut, Küçük Gülşen, Yaramaz Eren, Şaşkın Çırak, Uçurum Kent, Kaçak Öykü, İki Arkadaş, Sezer'in Sezgisi, Kınalı Keklik, Karlı Sokak, Telli Turna, Işığın Atası, Küçük Oyuncu yazarın eserleridir.

Kara Bir Gecede eseriyle *Halkevi Öykü Ödülünü*, *Saksı ile Çekirdek* eseriyle Bu Yayınevi Mansiyon Ödülünü, *Aynalı Geyik* eseriyle Mevlüt Kaplan Roman İkincilik Ödülünü, *Canı Sıkılan Kitap* eseriyle Vedat Dalokay Öykü Ödülünü, *Kar Çiçekleri* eseriyle Bu Yayınevi Masal İkincilik Ödülünü, *Çocukluğum Hoşçakal* eseriyle Mevlüt Kaplan Öykü Ödülünü, *Barış Koyağı* eseriyle Tömer Masal Üçüncülük Ödülünü, *Uzak Yaz* eseriyle Bu Yayınevi Roman Ödülünü ayrıca Ömer Seyfettin, Gezinler Kulübü, Samim Kocagöz, Ümit Kaftancıoğlu öykü ödülleri almıştır.

Görüldüğü üzere yazar, birçok eser kaleme almış ve ömrü boyunca çocuk edebiyatı üzerine çalışmıştır. Köseoğlu, Ocak 2022'de vefat etmiştir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama araç veya teknikleri, verilerin toplanması, verilerin analizi hakkında bilgi verilecektir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çocuk edebiyatı ve eğitimi kapsamında Hamdullah Köseoğlu'nun eserlerinin incelendiği bu tezde, nitel betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma; “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir süreci izlendiği araştırma”dır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39) Betimsel tarama modeli, ele alınan konuyu ayrıntılı bir şekilde yorumlar.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Hamdullah Köseoğlu'nun çocuk edebiyatı alanında yazdığı yetmiş beş adet eseri oluşturmaktadır. Örneklem, evrenin tamamını kapsamaktadır.

3.3. Veri Toplama Araç ve/veya Teknikleri

Veriler doküman analizi yöntemi ile toplanmıştır. Bu yöntem “araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.” (Yıldırım ve Şimşek, 2013:217)

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmadaki veriler, Hamdullah Köseoğlu'nun yetmiş beş eserinden toplanmıştır. Eserler çocuk edebiyatı ve eğitimi ile ilişkilendirilmiştir. Alanyazında verilen bilgiler için ise birçok kaynak kitaptan, makalelerden, tezlerden yararlanılmıştır. Yazarın yetmiş beş eserinin künyesi ekler kısmında yer almaktadır.

3.5. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. “Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür.” (Özdemir, 2010: 336)

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

4.1. Roman Türündeki Eserler

Bu başlık altında, yazarın, roman türündeki eserleri ilk basım yıllarına göre sıralanarak incelenmiştir. İlk basım yıllarının yer almadığı eserlerin, basım yılları yazılmış ve sıralamaya dâhil edilmiştir.

4.1.1. Aynalı Geyik (1998)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Romanda; Ersin, Ozan, Erdal, Önder, Ersoy ve Aysu isimli arkadaşlar, gezerken bir geyik görürler. Geyiğin, tedirgin ve sürekli bir yere baktığını görünce meraklanırlar. Yavrusunu, bir oyuğa düşüren geyiğe yardım etmek isteyen arkadaşlar, halat bulup gelirler. Birtakım uğraşlardan sonra yavru geyiği kurtarırlar fakat ayağının sakat olduğunu görürler. Onu bir sınıkçıya tedavi ettirmeye götürürler. Evden izin almadan, dağlara bayırlara giden çocuklara aileleri ceza verir. Çocuklar ise geyiğe yardım etmenin huzuru içerisindeyler. Bir süre sonra sınıkçı, yavru geyiği iyileştirir ve yavru geyik tekrar doğaya salınır.

Romanda Ozan isimli karakterin, arkadaşları arasında ayırım yapmadığı ve kimseyi kayırmadığı vurgulanmıştır. Arkadaşlarını yatıştıran, olayları doğru bir şekilde yönlendirmeyi başaran Ozan, arkadaşlığın ve yol göstericiliğin önemini bizlere anlatır. Aysu isimli karakterin henüz çocuk yaşta aşağı köye gelin gitmesi kitapta eleştirilen bir noktadır. Oyun oynaması gereken yaşta, gelin olan Aysu karakteri, küçük yaşta yapılan evliliklerin yanlışlığını gösterir. Kahraman bakış açısı ile yazılan romanda, diyaloglar oldukça fazladır. Ayrıca kitapta kısa bir efsane anlatımına yer verilmiştir. Yavru geyiği tedavi eden kişinin, doğa ile ilgili söyledikleri, çevreye verilen zararın kişinin kendisine döneceğini anlatır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Kitapta yazım hataları vardır. Ayrı yazılması gereken “oy birliği” sayfa 18’de, “bir gün” sayfa 20’de, “yer altı” sayfa 21’de bitişik yazılmıştır. Sayfa 39, 40, 44, 59, 71’de da benzer hatalar mevcuttur. Sayfa 38’de, hikâye başlığında yazım hatası vardır. “Sınıkçı” şeklinde yazılması gereken kelime “şınıkçı” şeklinde yazılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. “İçi içine sığmamak”, “başından aşağı kaynar sular dökülmek”, “içi cız etmek”, “göz göze gelmek” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri:

Eser, seksen sayfadır. Eserin dış ön kapağındaki çocuk ve geyik görseli, içeriği destekler niteliktedir. Arka kapakta, yazarın resmi ve hayatıyla ilgili kısa bir bilgi yer alır. Eserin içinde herhangi bir görsel yoktur. Tutkal ile ciltlenen eserin basımında birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin ağırlığı, sayfa sayısı, puntosu okuyucu için uygundur. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; yardımseverlik, dostluk, sabır, saygı, sevgi değerleri işlenmiştir. Hayvanların yaşam hakkına saygı duyulması, onlara iyi davranılması gerektiği kitabın iletisidir. Ayrıca insanlara tercih hakkı verilmemesi ve sonuçları Aysu karakteri üzerinden okuyucuya aktarılmıştır. Eserde, sakatlanan bir hayvana yardım edilmesi, hayvan sevgisini aşlamaktadır. Hayvanın tedavi ettirilmeye götürülüşü ise olası bir durumda nasıl davranılması gerektiğini öğretir. Hayvanı tedavi eden kişinin, para beklememesi ve hayvanın iyileşmesine vesile olması, okuyucuya hayattaki her şeyin maddiyattan geçmediğini öğretme noktasında önemlidir. Erken evliliğin yanlış bir uygulama olduğu ve çocukların, erken yaşta evlenmeye meyilli hâle getirilmemesi gerektiği de verilen mesajlardandır. Bu yönleriyle eserin, eğitsel açıdan uygun olduğu ve çocuklara okutulabilir olduğu söylenebilir.

4.1.2. Uzak Yaz (1999)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Gençlere yönelik yazılan eserde, Yalnız Martı lakaplı Barış, hayalperest ve duygusal bir çocuktur. O, fiziki özellikleri dolayısıyla çevrenin ilgi odağıdır. Kitapta, Barış’ın yaşı belirtilmemiştir fakat okuduğu Halkla İlişkiler bölümünden yola çıkılacak olursa, yirmili yaşlarda olduğu varsayılabilir. Barış’ın ailesiyle iletişimi oldukça iyidir.

Olga ve Yakov adlı çiftin Alyoşa isminde bir kızı vardır. Ukrayna’da yaşayan aile, kızları Alyoşa’nın dünyaya gelişiyle çok sevinir ve ailenin hayatı güzelleşir. Alyoşa, bir gün

kuşlara bakarak annesine, kuşların nereye gittiğini sorar ve annesinden güneye gittikleri cevabını alır. Bunun üzerine ileride Türkiye'ye gitme kararı verilir. Belli bir zaman sonra Türkiye'ye gelen Alyoşa ve annesi Olga, Barış ile tanışır. Barış ile Alyoşa arasında duygusal bir bağ gerçekleşir fakat Alyoşa'nın Ukrayna'ya dönmesi gerekir. Birbirlerini özleyen Barış ile Alyoşa mektuplaşır ve birbirlerine özlemlerini dile getirirler.

Eserdeki bazı bölümlerin başında mısralar bulunmaktadır. Mısralar, bölüm içeriği ile uyumludur. Barış'ın ve Alyoşa'nın ailesi ile olan güzel iletişimi ve çocukla çocuk olunması gerçeği kitapta aktarılmıştır. Sayfa 52'deki "öyle yetiştirilmişim, dilim tutmuyor" cümleleri, bazı konularda ailelerin çocukları üzerinde baskıcı tutumları olduğunu gösterir. Sayfa 66'daki sınav korkusu ve beraberinde gelen başaramazsam korkusu, çocuğun öz güven konusundaki tereddütlerini meydana serer. Sayfa 81'deki Alyoşa'nın annesi Olga'nın, kocası Yakov'u özledikçe kızı Alyoşa'ya sarılması ve ona düşkünlüğü, ödünleme mekanizmasının devreye sokulduğunu gösterir. Sayfa 87'de ergenlik çağı ile ilgili birtakım sıkıntıların, anne ile iletişimi bozabileceği anlatılır. Alyoşa'nın büyüdükçe bazı konularda annesiyle anlaşamaması, gelişimsel döneminin bir özelliğidir. Barış'ın annesinin, Alyoşa'yı duyduğu andan itibaren tepki gösterdiği görülür. Bu da kültürel farklılığın, ne gibi çatışmalara sebebiyet vereceğini düşündürür. Kitapta, Barış'ın kendisiyle olan konuşmaları ve düşüncelerinden iç monologa yer verildiği görülmektedir. Eser, hâkim bakış açısı ile yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Sayfa 19'da "ne...ne", sayfa 20, 72'de "hem...hem" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 30'da çift tırnak ile başlanılan cümle, çift tırnak ile bitirilmemiştir. Sayfa 30'da ayrı yazılması gereken "göz ağrısı" bitişik yazılmıştır. Sayfa 35'te yer alan "eyvah" kelimesi ayrılarak yazılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. "Göz göze gelmek", "yalayıp yutmak", "içi içine sığmamak", "insan içine çıkmak", "içi daralmak", "duymazlıktan gelmek", "içinden gelmek" kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 191 sayfadır. Eserin içinde görsel kullanılmamıştır. Eserin dış ön kapağındaki görsel, içerikle uyumludur. Arka kapakta kitaptan bir bölüm yer alır. Eserin ağırlığı, sayfa sayısı, puntosu okuyuculara uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, arkadaşlık, dostluk değerlerine yer verilmiştir. Farklı ülkelerden olan kişilerin duygularının anlatılması, arkadaşlığın, sevginin, dostluğun sınırının olmadığını gösterir. Eserin iletisi; sevginin, arada mesafeler dahi olsa yaşanabileceğidir. Dolaylı olarak barış iletisi de okuyucular tarafından eserden çıkarılabilir. Eser, okuyucuyu anlayabilmeye ve sevgiye ileten bir olay örgüsü etrafında yazılmıştır. Cinsellikle ilgili bazı kelimeler, kitabın belli bir yaş üzerine hitap etmesini gerekli kılmıştır. Eserin kapağında, “gençlik roman” ibaresinin geçmesi, okuyucuyu ve ailesini yönlendirme noktasında önemlidir. Eser; güzelliği, iyiliği, sevgiyi vurgular ve belli bir yaşın üzerinde olan okuyucu tarafından okunabilir.

4.1.3. Kardelen (1999)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Gençlere yönelik yazılan bu eserde; Çetin, Ozan, Önder, Özer, Eray, Özlem, Doğan Amca, Güllü Ana karakterleri vardır. Güvercin Kayaları, Demirkent, Dumanlı Dağı olayların geçtiği mekânlardır. Bir gün, çocuklar vakit geçirirken, Doru Kısrak'ın uçurumdan aşağı doğru baktığını görürler. İlk etapta buna anlam veremeyen çocuklar, atın baktığı yere odaklanırlar ve orada atın yavrusunun olduğunu fark ederler. Birbirleriyle istişare eden çocuklar, tayı, annesine ulaştırmayı başarırlar. Doğan Amca'ya giden çocuklar, olayı ona anlatır ve Doğan Amca, kendi atına yardım ettikleri için çocuklara teşekkür eder. “Ata siz bakın” diyerek, onlara ikramda bulunur. Sürekli beraber vakit geçiren arkadaşlardan Özer'in kente taşınacağı konuşulur. Özer, kente iş bulup çalışma ümidiyle gidecektir. Bu yüzden Özer'in arkadaşları üzülür. Kente giden Özer'in, iş bulamadığı haberi gelince üzüntüleri ikiye katlanır. Soğuk kış geceleri, Doğan Amca'nın anlatımlarıyla geçer. Yine soğuk bir kış gecesi, dışarıdan kurt ulumaları duyulur. Atların dışarıda olduğunu bilen çocuklar, endişelenir ve uyuyamaz. Bir sonraki gün, atları kontrol etmeye giden çocuklar, Doru Kısrak'ın olmadığını, Göktay'ın ise yerinde bulunduğunu görürler. Göktay için sevinse de Doru Kısrak için üzülür ve bir gün geleceğini ümit ederler. Havaların ısınmasıyla birlikte, tay şehre gelir. Bunu gören çocuklar ve Doğan Amca çok sevinir.

Bir sorunla karşılaşıldığında, çocukların aralarında konuşmaları ve bu şekilde çözüme varmaları, birlikten kuvvet doğar mesajını verir. Doğadan bahsedilen kısımlarda bolca tasvir kullanılmıştır. Sayfa 54'te Özlem'in, Onur'a sınavının nasıl geçtiğini sorması ve onu

yüreklenmesi, arkadaşların birbirlerine moral kaynağı olması yönünden dikkat çekicidir. Eserde, iç monolog vardır. Sayfa 71’de çocuk işçi gerçekliğine değinilmiştir. Bu durum, çocukların oyun oynaması gereken dönemde, çalıştırılmasının yanlışlığını düşündürür. Sayfa 81’deki “küçük yerin dedikodusu büyük olur” söylemi toplumsal baskının insanlar üzerindeki etkisini belirtir. Sayfa 138’de erkeklerin ağlamayacağı yönündeki başka bir toplumsal baskı göze çarpar. Eser, kahraman bakış açısı ile yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Sayfa 11, 143’te “ne...ne” bağlacı, sayfa 52, 58, 122’de “hem...hem” bağlacı, sayfa 115’te “kimi...kimi” arasına virgül konulmuştur. Sayfa 19’da “birden” kelimesi ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 58’de bitişik yazılması gereken “başkaldırmak” ayrı yazılmıştır. Sayfa 93’te hâl ekinin yazımında hata yapılmıştır. “En onulmaz durumlarda bile, gülmeye, güldürmeye çalışırlardı” şeklinde yazılması gereken cümlede -da ayrı yazılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. “Hoş görmek”, “göz göze gelmek”, “canı yanmak”, “içinden gelmek”, “içi burkulmak” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 191 sayfadır. Eserde görsel kullanılmamıştır. Eserin dış ön kapağında başına çiçek takan bir kız ve at görseli vardır. Arka kapakta kitapla ilgili bilgi yer alır. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin ağırlığı, sayfa sayısı, puntosu okuyucular için uygundur. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, duyarlılık, yardımlaşma, merhamet değerleri vardır. Bu değerler, okuyucuyu olumlu davranışları öğrenmeye sevk eder. Çocukların hayvanlar için endişelenmesi, bakımını üstlendikleri hayvanlar üzerindeki sorumluluklarını vurgulamak açısından önemlidir. Okuyucu, sorumluluk duygusunun gerektirdiklerini anlatılanlar üzerinden görür. Bu yönüyle eser, eğitsel açıdan çocuklara uygundur.

4.1.4. Bir Yıldız Geçiyor (2002)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, lise çağlarındaki bir gencin hayata bakış açısı üzerinde durmuştur. Özer isimli gencin dedesinin anlatılmasıyla başlanan romanda, Doğan Dede atını ve parasını askeriye bırakıp yaya şekilde eve geldiğini anlatır. Doğan Dede, torunu Özer'i çok özlemiştir. Özer'in babası Oğuz, annesi Özlem'dir. Özer, ergenlik döneminin getirdiği düşüncelerle doludur. Kendini beğenmeyen, boyundan ve burnundan şikâyet eden Özer, ailesinin kendisini yönlendirmesinden yakınıdır. Özer, insanların gözlerinin sürekli kendisinde olduğunu düşünür. Rahat bir öğrencidir ve kendisine bakan yeşil gözlerden çok etkilenir. Aslında bu yeşil gözleri görüp görmediğini bile tam olarak anlayamaz. Öyle biri var mıdır yoksa bu sadece bir hayalden mi ibarettir? Arkadaşı Turan'a durumdan bahseden Özer, bir süre, yeşil gözlü kızı arar ve ona Ezgi ismini koyar. Ezgi'yi bulamayınca ümidini keser. Özer, ailesinin oku ve dersine çalış telkinlerinden bıkmıştır. Sürekli oku diyen ailesini, yönlendirmek ve öğüt vermekle suçlar. Kendisinin dinlenmediğini düşünür. Bu konuyla ilgili anne ve babasıyla bazen tartışır. Gitar çalmayı çok seven Özer, ailesinin kendisini toplum içine çıkarmadıklarını, öne sürmediklerini, kendisini tam manasıyla ifade etmesine fırsat vermediklerini söyler. Özer'in Ezgi ismini verdiği kız aslında vardır fakat o da kendisine ulaşmak isteyen Özer'e ulaşsa bile ailesi tarafından uyarı alacağını bilir.

Kitapta insanların yetiştirildikleri gibi yetiştirdiği söylenmiştir. Özlem'in, anneannesine benzediği ve onun gibi yasaklar koyduğu söylenerek bu düşünce desteklenmiştir. Oğuz Bey de ailesinden nasıl görmüşse öyle davranan bir babadır. Çocukları ile arkadaş gibi olan ailelere özenir ama yine de onlar gibi davranamaz. Sayfa 44'te, Özer'in fiziki özelliklerini dert etmesi üzerine söylenen, insanı insan yapan asıl unsurun, düşünceleri olduğu gerçeği vurgulanmıştır. Özer'in, çevresinin kendisini gözetlediğini söylemesi, ergen benmerkezciliğini gösterir. Lise çağında olan Özer'in bunu düşünmesi ve hayatı sorgulaması olağandır. Özer'in sık sık kendisiyle olan konuşmalarının olduğu bölümler iç konuşma tekniğinin kullanıldığını gösterir. Özer'in babasının "oku" öğüdüne karşılık, "yaz" dememekle suçlanması, Özer'in kendisini ifade etmeye duyduğu ihtiyacı anlatır. Özlem Hanım'ın başka çocuklardan bahsederek, kıyaslama yapması, özellikle kişiliğin geliştiği ergenlik çağındaki çocuklar için uygun bir durum değildir. Sayfa 192'de Özer'in, annesi Özlem ile yaptığı konuşmada, annelerin kızlarına

yasakladıklarını oğullarına yasaklamaması bahsi toplumsal bir aksaklık olduğunu anlatır. Eser, kahraman bakış açısı ile yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Sayfa 10, 12, 14, 30, 54, 87, 90, 136, 160, 189, 203, 204'te tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar görülür. Sayfa 26, 192'de "hem...hem" bağlacı, sayfa 59'da "ya...ya" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 44 ve 177'te iyelik eki ile ilgili yazım hatası mevcuttur. Sayfa 164'te "Neden düşünmüyorsun" şeklinde yazılması gereken cümlede "düşünmüyorsun" kelimesi ayrılarak yazılmıştır. Lamba şeklinde yazılması gereken kelimece inceltme işareti kullanılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. "Söz geçirmek", "eli ayağı titremek", "iç çekmek", "içi erimek" kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 223 sayfadır. Eserde görsel kullanılmamıştır. Eserin dış ön kapağında genç erkek görseli vardır. Arka kapakta kitapla ilgili bilgi yer alır. Eserin ağırlığı, sayfa sayısı, puntosu okuyucuya uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; vatanseverlik, saygı, sevgi, adil olma değerleri yer alır. Kıyaslama yapılması, duyarlılığı zedeleyen bir durumdur. Eserin hitap ettiği okuyucu, bu durumu yorumlayabilir. Özellikle gençlere hitap eden bu romanın, eğitsel açıdan faydalı olduğu söylenebilir.

4.1.5. Kar Kuşları (2002)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Köyde kar çok yağar. Göz gözü görmemektedir ve hava okula gitmek için hiç uygun değildir. Çocuklar, okula gitmek isterler. Aileler, öğretmenlerinin de okula gelmeyeceğini düşünür ve bunu çocuklarına söyler. Çocuklar, öğretmenlerinin durum ne olursa olsun, okula geleceğinden emindir. Öğretmen, köye ilçeden gelmektedir ve öğretmenin eşi Nesrin, eşini gitmeme konusunda ikna edemez. Okula giden çocuklar, öğretmenlerini bekler. Bekledikleri süre içerisinde sobayı yakarlar. Uzun süre bekleyen öğrenciler, birinci sınıfları evlerine gönderip öğretmeni aramak için yola çıkarlar. Zor da olsa öğretmeni bulurlar fakat öğretmen yorgunluktan bitap düşmüştür. Eve giden birinci sınıflar, durumu ailelere

anlatınca köylüler, öğretmen ve öğrencileri bulmak için yola koyulurlar. Bir süre sonra hepsine sağ bir şekilde ulaşırlar.

Çocukların, kar yağmasına rağmen okula gitmeleri sorumluluk, öğretmenin ise ilçeden yola koyulması sorumluluk ve görev aşkının göstergesidir. Çocukların, öğretmenlerinin zor durumda olduğunu düşünerek, tehlikeye atılmaları sevgi ve yardım duygusunun göstergesidir. Eserden yapılacak olan çıkarımlar örtük olarak verilmiştir. Bölüm başlarında mısralar vardır. Eser, kahraman ve hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde, sayfa 4'te "lapa" kelimesinin ilk hecesine inceltme işareti konularak hata yapıldığı görülür. Sayfa 5, 37, 39, 40, 61'de "ne...ne", sayfa 68'de "hem...hem" bağlacının arasına virgül konulduğu görülmüştür. Sayfa 7'de "kiler, gibi odalar vardı" ifadesinde "kiler" den sonra virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 18'de ayrı yazılması gereken "tez canlı" nın bitişik yazıldığı görülür. Sayfa 21'de "ya da" dan önce virgül konulduğu görülür. Sayfa 43'te "Nesrin Hanım'ın" şeklinde yazılması gereken ifadede de "ın" kelimeye bitişik yazılmıştır. Sayfa 71'de bitişik yazılması gereken "başvurmak" kelimesinin ayrı yazıldığı görülür.

Kullanılan Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. "İçi daralmak", "dört dönmek", "gözü yolda kalmak", "açığa vurmak", "göze alamamak", "yüreği daralmak", "dili varmamak", "bilmezlikten gelmek", "anlamazlıktan gelmek", "ele avuca sığmamak", "yüreği ağzına gelmek" kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 80 sayfadır. Eserde, içeriği destekleyici renkli resimler kullanılmıştır. Eserdeki görsellerin, içerikle uyumlu olması çocuğun okudukları ile görseller arasında mantıklı bir ilişki olduğunu görmesi açısından önemlidir. Resimlerin estetik beğeniye üst düzeyde karşılayacağı söylenemeyebilir. Eserin dış ön kapağında kar ve çocuk görseli yer alırken, arka kapağında yazarın hayatı ve eserleri yer almaktadır. Eserin ağırlığı, sayfa sayısı ve puntosu okuyucuya uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, saygı, sorumluluk, çalışkanlık, dayanışma, birlik ve beraberlik, fedakârlık değerleri yer alır. Öğrenci ve öğretmenin birbirlerine

karşı olan görevi, değerler çerçevesinde şekillendirilerek anlatılmıştır. Bu yönüyle eser, eğitsel açıdan çocuk gerçekliğine uygundur.

4.1.6. Yayla Çiçeği (2002)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Güney ve ailesi yaylaya gitmek için hazırlanırlar. Güney, yaylayı çok sever. Orada annesine yardım eder. Yaylaya gidenler arasında amcası Oğuz da vardır. Oğuz, Güney ile ilgilenir. Amcası, çocukluğunu anar ve bunu Güney'e söyler. Yaralı bir keklik bulan Güney, onu tedavi etmek için çadıra götürür ve annesi, kekliğin kaçmasını engellemek için onu sandığa koyar. Yayladaki diğer çocuklar ise kekliği sürekli görmeye gelirler. Bir gün kurt, sürüye saldırır. Yayladaki aileler buna engel olmaya çalışsa da hayvanlarından bazılarını kaybederler. Güney'in annesi, çok üzülen oğluna bu durumun doğa kanunu olduğunu hatırlatır. Yayladan ayrılma zamanı geldiğinde, Güney sandıkla birlikte arabadan düşer. Uyuduğu için bu durumu fark etmeyen Güney, uyandığı zaman keklikle birlikte çadırda bekler. Güney'in olmadığını anlayan aile büyük şaşkınlık içerisinde. Yaylaya giden amcası, Güney'i bulur.

Eserde, Güney'in kendisine verilen sorumlulukları gerçekleştirdiği ve bunun sonucunda mutlu olduğu görülür. Bu, Güney'in sorumluluk bilincine erişmesine ve öz güven kazanmasına yardımcı olmuştur. Annenin, Güney'e ağladığı zamanlarda ve uyuduğu zamanlarda erkek adam olmanın şartlarını sıralaması, toplumun erkeğe yüklediği yanlış rolleri gözler önüne serer. Dedenin ve Oğuz'un çocukluğu özlemeleri ve hemen büyüme isteğinin gereksiz olduğunu vurgulamaları, çocukluk döneminin ne kadar güzel ve önemli bir dönem olduğunu belirtir. İletiler örtük olarak verilmiştir. Eserde, bölüm başlarında mısralar yer almaktadır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 24, 48, 58, 65, 75, 90, 94, 96, 100, 101, 130'da tek tırnak kullanımı ile ilgili hata yapılmıştır. Sayfa 20'de cümle içerisinde büyük harfle başlanarak hata yapılmıştır. Sayfa 28, 119'da ayrı yazılması gereken “tez canlı” bitişik yazılmıştır. Sayfa 34, 113'te “birkaç” ın ayrı yazıldığı görülür. Sayfa 46, 85, 91, 96, 113'te “lamba” kelimesinin ilk hecesine inceltme işareti konularak hata yapıldığı görülür. Aynı hataya sayfa 48'de “lale” kelimesinde, sayfa 98'de “selam” kelimesinde rastlanır. Sayfa 65, 84'te “ne...ne” bağlacı, sayfa 72, 79, 120, 125'te “hem...hem” bağlacı arasına virgül konulduğu

görülür. Sayfa 65'te "sevimli mi sevimli" ifadesinde "mi" den sonra virgül konulduğu görülür. Sayfa 73'te "dağın ön yüzü" ifadesinde "ön yüzü" nün bitişik yazıldığı görülür. Sayfa 112'de "bende kalsın" şeklinde yazılması gereken ifadede "de" ayrı yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözü ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "Göze girmek", "gözünü dört açmak", "içi gitmek", "ağızına bakmak", "baş etmek", "sürüden ayrılanı kurt kapar", "dört döndürmek", "içi titremek", "ödü kopmak", "iç geçirmek", "görmezlikten gelmek", "bilmezlikten gelmek", "anlamazlıktan gelmek", "yüreğine inmek", "pılavdan dönenin kaşığı kırılınsın", "içi içine sığmamak", "boyun eğmek", "kara kara düşünmek" kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 152 sayfadır. Eserin ön kapağında yeşillikler içinde sevinçli bir çocuk yer alırken, arka kapağında eserle ilgili bilgi yer alır. Kapaktaki görsel, içeriği destekler. Eserde görsel kullanılmamıştır. Sayfa sayısı, ağırlık ve punto okuyucuya uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sorumluluk, sevgi, saygı, güzellik, aile birliğine önem verme, dayanışma, hoşgörü, merhamet, yardımlaşma değerleri yer alır. Olayın, değerler çerçevesinde şekillendirilmesi değerlerin önemini anlatmak açısından önemlidir. Çocukluğa duyulan özlemin sık sık dile getirilmesi, çocukların hemen büyüme isteğine cevap niteliğindedir. Kekliği iyileştirmek ve onun için çaba göstermek, olası bir durumda nasıl davranılması gerektiğini öğretir. Okuyucu, anlatılanlardan kendine göre bir yorumda bulunabilir. Eser eğitsel açıdan hitap ettiği yaş grubuna uygundur.

4.1.7. Küçük Tay (2007)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Liseli abla ve gelinin diyalogları ile başlayan roman, ablanın büyüme arzulanması, gelin hanımın ise küçüklüğüne duyduğu özlemi dile getirmesi ile başlar. Romanın baş kahramanı ise Gürbüz'dür. Gürbüz yaramaz, yerinde duramayan, meraklı bir çocuktur. Gürbüz, Doru Kısrak'ın doğum yaptığını ve yavrusuna Tayfun adını koyduğunu söyler. Tayfun'u sürekli merak eder ve onun, hava şartlarından dolayı hastalanıp hastalanmayacağı konusunda tereddüt eder. Gürbüz'ün annesi ise, tayı görmeye giderken izin almayan ve bir anda ortadan kaybolan oğluna kızar. Bir gün, Gürbüz, yine izin almadan

Tayfun'u görmeye gider ve bunu öğrenen annesi alelacele oğlunun ardına düşer. Havanın kötü olmasından dolayı sele kapılan anne ve oğul kurtulurlar. Gürbüz bu olaydan sonra hastalanır ve bir süre yatakta dinlenmesi gerekir. Arkadaşları, Tayfun'u Gürbüz'e getirirler ve hasret gidermelerini sağlarlar. Oğlunun yaramazlıklarından yakınan anne, Gürbüz'ün bir an önce eski günlerine dönüp yaramazlıklar yapmasını ister. Yavaş yavaş havaların ısınmasıyla at yarışı heyecanı ortalığı sarar. Gürbüz, Tayfun ile bu yarışa katılmayı düşünür. Babası, Tayfun'a beraber yarış yapmalarını ve kazanması dahilinde yarışa katılabileceğini söyler. Babasıyla yaptığı yarışı kazanan Gürbüz, diğer at yarışında da birinci gelir. Tayfun'u satın almak isteyenler olur. Gürbüz buna karşı çıkar fakat babası onu satar. Tayfun'u almaya gelenler, onu tutmak ve götürmek isterler ama Tayfun gitmek istemez. Uçurumun kenarına kadar gelen Tayfun kendini boşluğa bırakır.

Gürbüz'ün Tayfun'a olan ilgisi ve onun için endişelenmesi hayvan sevgisini açıkça gösterir. Ona zulüm etmemesi ve onunla konuşması, iyi bir kalbinin olduğuna işaretler. Gürbüz'ün bir gün kahvaltı hazırlamak isterken tabakları kırması ve bunun üzerine annesinin ona darılması, çocuğun öz güvenini zedeleyecek bir davranıştır. Gürbüz yaş itibarıyla sakarlıklar yapabilecek bir dönemdedir. Babanın, tabağın kırılmasının önemli olmadığını belirterek oğluna teselli vermesi, moral verici ve destekleyici bir davranış olmuştur. Sayfa 82'de çocuğun ve babanın beraber sofrayı topladığı görülür. Bu sayede, çocuğun öz güveni oluşur ve sorumluluk bilinci gelişir. İletiler, örtük bir şekilde verilmiştir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Sayfa 29'da "iş adamı" tamlaması bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Benzer hata sayfa 92'deki "su çiçekleri" tamlamasında da mevcuttur. Sayfa 37'de "günaydın" kelimesi tek tırnak içine alınmış ve hata yapılmıştır. Sayfa 39, 40'ta da benzer hataya rastlanır. Sayfa 37'de "bugün" kelimesi ayrı yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde; "kaş yapayım derken göz çıkarmak", "Halebi orada ise arşın burada", "boynuz kulağı geçer" deyim ve atasözleri kullanılmıştır.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 148 sayfadır. Eserde görsel kullanılmamıştır. Eserin dış ön kapağında at görseli vardır. Eserin arka kapağında kitapla ilgili bilgiye yer verilmiştir. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu okuyuculara uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Eserde; sevgi, güven, hoşgörü, duyarlılık değerleri yer alır. Eserde, çocuğu karamsarlığa itebilecek anlatımlar mevcuttur.

4.1.8. Kent Düşleri (2009)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Engin, İzmir'in Tire ilçesinden İstanbul'a taşınır. Okula gitmek için ise otobüse binmesi gerekir. Durakta bekleyen Engin'in orada yaşadıkları ve üzerine düşündükleri üzerine roman kurgulanmıştır. Engin, geldiği yer ile şehir hayatını karşılaştırır. Geldiği küçük yerin kendisinde oluşturduğu büyük anlamları düşünür. Şehir hayatının büyüklüğü ve kargaşasının sevgiyi ve insan ilişkilerini zayıflattığını söyler. Çocukların, şehir hayatında çocukluğunu yaşayamadığının ve çabuk ergenleştiğinin söylendiği eserde, doğrudan yaşantılar edinmediği üzerinde de durulmuştur. Engin, evine gideceği servisi beklerken, Tire'deki günlerini ve arkadaşlarını hatırlar. O günleri hatırlayan Engin mutlu olur. Büyüklerin çocuklara olan müdahalelerine de değinilen kitapta, Engin'in babasının, bazı işlerde Engin'i büyük, bazı işlerde ise küçük görmesi ve ona güven vermemesi üzerinde durulmuştur. Engin, durakta beklerken birçok insanla karşılaşır. Yaşlı bir adamla muhabbet eden Engin, onun da büyük şehirden yakındığını görür. Okuldaki öğretmenin, olduğu yerdeki eğitimi ve geldiği yerdeki eğitimi kıyaslayıcı bir şekilde konuşup Engin'i küçümsediği görülür. Eski öğretmenini hatırlayan Engin, onun yüreklendirici konuşmasını düşünür. Engin ile konuşan Ezgi'nin, babasının yargıç olması dolayısıyla halk içine karışmadığını ve ailesini utandıracak hareketlerden kaçındığını söylemesi, sosyal statü ve bu statünün baskısı altında ezilen bir çocuğun, çocukluğunu yaşamaktan mahrum bırakıldığını gösterir. Ezgi'nin çizdiği resimlere bakan öğretmen, Ezgi'nin ailesinin işleri ile ilgilendiğini anlar ve ailesi ile görüşür. Bir süre Ezgi ile ilgilenen aile tekrar eski haline döner.

Hayatı sorgulayan Engin, birçok şeyi ardı ardına düşünür. Annesinin, kendisini artık bir bebek gibi sevmemesi ve birtakım durumlarda “alıp başımı gideceğim” demesi, annesine sarıldığında annesinin ona “şımarıklık sevmem” şeklindeki söylemi onu hüznendirir. Eve geç kalan Engin, nasıl bir tepki ile karşılaşacağını da tahmin eder. Evde ailenin, dışarda ise toplumsal çevrenin, çocuklara olan müdahaleleri üzerine düşünür. Bu, aslında toplumsal bir baskının çocuk üzerinde ne denli etkisi olabileceğini de bizlere düşündürür. Durakta, farklı insanlar gören ve onlarla konuşan Engin, ileride büyük adam olunca kimsenin dilenmeyeceğini,

zorluk çekmeyeceğini ve en önemlisi de çocukların zorluklarla karşılaşmayacağını hayal eder. Durakta uzun süre bekleyen Engin, evinin olduğu semti bilmemektedir. Bu konuda ailesinin kendisini yönlendirmesi gerektiğini düşünür. Bir yandan da annesinin okutulmadığını, hiç durakta beklemediğini düşünerek, böyle bir beklentinin yanlış olacağını farkına varır. Burada yaşantı eksikliği vardır. Bu da annenin ön görüşü yeteneğini etkilemektedir.

Kitapta akran baskısının olduğu da görülür. Eski günleri hatırlayan Engin, bir kızdan hoşlanmıştı. Arkadaşlarının kendisine, o kız hakkında söylediği yöündeki söylemleri, Engin'in öz güvenini zedelemeye dönük bir davranıştır. Eski öğretmenin, Engin'e onu anlayacak şekilde konuşması, kendini açması, öğrenci öğretmen arasındaki ilişkinin dersten ibaret olmadığını gösterir. Öğretmen, öğrencisinin duygu ve düşüncelerini anlamaya yönelik konuşmalar yaparak, öğrencisine, eksikliklerin herkeste olabileceğini ve bunun normalliğini anlatmıştır. Hassas biri olan Engin, durakta simit satan çocuktan, simit almak ister fakat yanında parası olmadığını hatırlar ve bunu yardım amaçlı yapmayı düşünür. Bu, kendisine bir anısını hatırlatır. Engin'in küçükken bir dilenciye simidini vermesi ve bu durumun annesinin hoşuna gitmesi, onu eskilere götürür. Annesinin bu olayı çevresiyle paylaşması ve Engin'e iyi dönütler vermesi, davranışın zihinde kalıcı olmasını sağlamıştır.

Kitapta okuma yazma bilmeyenlerin çektiği zorluğa da değinilmiştir. Okuma yazma bilmeyenler gelen otobüslerin nereye gideceğini çevreye sorarak öğrenirler. Bu, Engin'in dikkatinden kaçmaz ve eğitimin her durumda ihtiyaçlara cevap verebileceği gerçeğini gözler önüne serer. Engin'in annesinin, Engin'e taşradan geldiğini belli etmemesi ve bu nedenle görgüsüz sanılmalarından korktuğunu belirtmesi, gurur kırıcı bir davranıştır. Bu, çocukta değersizlik duygularının oluşmasına neden olur. Sayfa 237'de Engin'in babasının, "biz babamızı görsek ayağı kalkardık" demesi, eski ile yeniyi karşılaştırdığını ve kuşak farklılığının davranışlar üzerinde belirgin bir şekilde görüldüğünü gösterir.

Engin'in şehre gelmeden önce yaşadığı Tire'yi özlemesi, Tire'deki arkadaşlarıyla yaşadıklarını hatırlaması, büyük şehrin telaşını kendine göre yorumlaması, aile ve çevre baskılarının birçok kişide olduğunu görmesi, kitabın genel kurgusu içerisindedir. Bölüm başlarında mısralar vardır ve bu mısralar anlatılan konu ile örtüşür. Engin'in birçok yerde kendi kendine düşünmesi ve konuşması iç konuşma tekniğinin kullanıldığını gösterir.

Kitapta; Deli Dumrul'a, 35 yaş şiirine, Heraklitos'un ve Andre Gide'nin sözüne değinilmesi, montaj tekniğinin kullanıldığını gösterir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Kitapta tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar vardır. Bu hatalara; 12, 24, 26, 27, 28, 75, 81, 82, 94, 95, 97, 137, 145, 146, 153, 186, 211, 215, 216, 217, 218, 219, 224, 227.sayfalarda rastlanır. Sayfa 9'da "iş adamı" tamlaması bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Benzer hata sayfa 32'de "iş yerinde" tamlamasında da mevcuttur. Sayfa 69'da da aynı hata vardır. Sayfa 10'da "kül rengi" tamlamasının ayrı yazılması gerekirken bitişik yazıldığı görülmüştür. Sayfa 236'da "kapkaççı" kelimesinin bitişik yazılması gerekirken ayrı yazıldığı görülmüştür. Sayfa 111'de de benzer hata mevcuttur ve burada "alışveriş" kelimesi üzerinde hata yapılmıştır. Sayfa 123'te "bugün" kelimesi ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 227'de "öyle mi ya" cümlesinde "mi" bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 142'de bağlaç olan "de" nin yazımıyla ilgili hata yapıldığı görülür. Sayfa 223'te bir tanım cümlesi kullanılmıştır ve bu tanım cümlesinde noktalı virgül kullanılması gerekirken virgül kullanılmıştır. "Diller, kültürlerin, düşüncelerin aracıdır." Bu cümlede "diller" kelimesinden sonra noktalı virgül gelmelidir.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde, anlatılanları desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "Bilinmeyen aş ya karın ağrıtır ya baş", "pireyi deve yapmak", "kara kara düşünmek", "balık baştan kokar", "kıldan ince, kılıçtan keskin", "el mi yaman bey mi yaman", "hayvanın alacası dışında", "insanın alacası içinde", "ayıkla pirincin taşını", "görmezlikten gelmek", "azı karar, çoğu zarar", "ana gibi yâr, bağdat gibi diyar olmaz", "ayıkla pirincin taşını", "kör ölür badem gözlü olur, kel ölür sırma saçlı olur", "dokuz doğurmak", "içi kan ağlamak" kullanılan atasözleri ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 238 sayfadır. Kitabın dış ön ve arka kapağında doğa görseli kullanılırken, kitabın içinde herhangi bir görsel yer almamaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu okuyucu grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Eserde; öz denetim, sevgi, saygı, hoşgörü, yardımseverlik değerleri yer alır. Eserin ele aldığı olay birçok yönden değerlendirilmiştir. Kahramanın sürekli bir muhasebe içinde olması esere sıkıcı bir hava katmıştır. Eserde küçümseme, hor görülme ve hoşgörüsüzlük anlatılır. Bunların olumsuz yönlerinden bahsedilir.

Okuyucu; kahramanın anlattıkları aracılığıyla iyi ve kötü arasındaki farkı görebilir, yorumlayabilir. Genel olarak karamsar bir ruh hâli barındıran eserde çocuk gerçekliğinin göz ardı edildiği noktalar vardır.

4.1.9. Sesini Özledim Anne (2011)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, Ezgi'nin günlüğüne yazdıkları ile başlar. Ezgi, arkadaşı olan Betül'ün sıkıntılarına değinir. Betül'ün anne ve babası boşanmıştır. Güler Hanım Betül'ün annesi, Barış Bey ise babasıdır. Betül, anne ve babasının ayrılmasına çok üzülmemektedir. Diğer bir arkadaşı olan Aysu da Betül'ü sormaktadır. Betül babasında kalırken, kardeşi Savaş annesinde kalmaktadır. Boşanma ile sadece anne ve baba değil kardeşler de ayrılmıştır. Arkadaşları, Betül'ü teselli etmeyi ve ona yardımcı olmayı görev edinmişlerdir. Aysu, bu olayı ailesine anlatınca babası tarafından uyarı alır ve “el için ağlama” cümlesi ile karşılaşır. Aysu'nun babasının bu yorumu, sosyal duyarlılığı yok saydığını gösterir. Ezgi ve Aysu'nun her konuda Betül'ün yanında olmaları ve onu derslerine tekrar yönlendirmeleri dayanışmayı ve dostluğu gösterir. Arkadaşlarının, Betül'e derslerini çalışması gerektiğini, aksi takdirde hocaların kendisine durumunu sormayacaklarını ve anlayışlı davranmayacaklarını belirtmesi, öğretmenlerin öğrencilerinin davranışları altında yatan sebepleri göremediğini göstermektedir. Ezgi'nin Betül'ü ders çalıştırmak üzere Aysu'yu araması ve Aysu'nun annesinden izin alması arkadaşı için uğraştığını ve düşünceli olduğunu gösterir. Kız olmanın zorluğundan, eve geç kalındığı zaman oluşacak korkudan ve erkek olunduğu zaman böyle bir sıkıntının olmayacağından söz edilmesi, toplumun erkek ve kız çocuklarına yüklediği anlamdır.

Savaş Bey ile Nermin Hanım, çocukları için bir araya gelip etkinlikler düzenler. Bu, birbirlerini ne kadar özlediklerinin farkına varmalarını da sağlar. Savaş Bey'in, Nermin Hanım'a özlemini dile getirmesi, Nermin Hanım'ın Savaş Bey'i düşünmesi, yaşanmışlıkların bir anda silinip atılamayacağı gerçeğini ortaya serer. Betül, zamanla durumu kabullenir ve derslerine kendini verir. Aile, yaz tatilinde Alanya'ya gider. Büyükanne ise eski karı kocayı barıştırma çabalarına girer ve tekrar düşünmeleri gerektiğini söyler.

Savaş Bey'in zaman zaman, eşi ile barışmayı düşünmesi ve bunu erkeklik gururuna yedirememesi göze çarpan bir detaydır. Davranışlar, birtakım sosyal ya da kişisel baskılardan

dolayı istendik yönde ortaya çıkamamaktadır. Savaş Bey'in, barışma durumunda çevrenin söylemlerinden çekinmesi de bunu destekler niteliktedir. Öğretmenlerin, Betül'ün ders başarısındaki düşüşünü saygısızlık olarak nitelendirmeleri, her davranışın altında yatan bir sebep olduğunun farkına varılamamasındandır. Halbuki, eğitim süreci ve öğrenci her yönüyle ele alınmalıdır. Ezgi'nin günlüğüne bir şeyler yazması ve bunun bir terapi olduğu şeklindeki düşünceler, edebî türlerin kişisel gelişime katkısını da göstermektedir. Çocukların, büyükleri, sürekli öğüt veren kişiler olarak nitelendirmesi kitapta göze çarpan bir detaydır. Sayfa 94'te “saygıyı yitiren sevgiyi de yitirir” cümlesi yer alır ve bu, sevginin oluşması için saygının bir ön koşul olduğunu anlatır. Sevgi ve saygı birbirini besleyen iki unsurdur. Çocuklar, büyüklerin ve çevrenin yönlendirmelerinden bıkmıştır. Bölüm başlarında yer alan mısralar, konu ile ilgilidir. Kitabın bazı kısımlarında Ezgi isimli karakterden Gizem olarak bahsedildiği, hata yapıldığı görülmüştür. İletilerin örtük olarak verildiği görülür. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Sayfa 27'de “hanımefendi” şeklinde yazılması gereken kelime ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hata sayfa 75'de “ikiyüzlülük” kelimesinde, sayfa 160'ta “büyükanne” kelimesinde yapılmıştır. Sayfa 57, 84, 95, 119, 142, 162'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hata vardır. Sayfa 79'da “mi” soru edatı ile ilgili bir yazım hatası vardır. “Olumlu bir gelişme mi var?” şeklinde yazılması gereken cümlede, “mi” önündeki kelimeye bitişik yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatılanları desteklemek amacıyla birçok atasözü ve deyim kullanılmıştır. “Güvendiği dağlara kar yağmak”, “mızrak çuvala sığmaz”, “bin dereden su getirmek”, “ince eleyip sık dokumak”, “köprünün altından çok sular geçti”, “bir fincan kahvenin kırk yıllık hatırı olur”, “başının etini yemek”, “içi içine sığmamak”, “devede kulak kalmak”, “ağzının tadı kaçmak”, “düşenin dostu olmaz”, “zaman her şeyin ilacıdır”, “göze almak”, “gözden geçirmek”, “içi içine sığmamak”, “iğneye ipliğe dönmek”, “içinde fırtınalar kopmak”, “ipleri koparmak”, “burnunda tütme”, “kendi ayakları üzerinde durmak”, “kara kara düşünmek”, “eli ayağına dolaşmak”, “dizlerinin bağı çözülmek”, “başının etinin yemek”, “içini karartmak”, “yelkenleri indirmek”, “yola gelmek”, “ayaklarına kara sular inmek”, “dili dönmek” kullanılan atasözleri ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 176 sayfadır. Eserde görsel kullanılmamıştır. Eserin dış ön kapağında, günlük ve kız çocuk görseli yer alır. Arka kapakta, kitapla ilgili bilgi yer alır.

Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu okuyucuya uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, saygı, aile birliği, arkadaşlık, duyarlılık, sorumluluk, sadakat, dürüstlük, öz denetim, dayanışma değerleri yer alır. Eser, arkadaşların birlik ve beraberlik neticesinde birtakım sorunları çözülebileceğini göstermesi açısından başarılıdır. Aile sevgisinin ve birliğinin çocuklar açısından önemi vurgulanan eser, eğitsel açıdan çocuklar için uygundur.

4.1.10. Dilara'ya Mektuplar (2013)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Özgür'ün anne ve babası boşanmıştır. Özgür, annesi ile kalmaktadır. Özgür, Akyaka'dan İzmir'e taşınır. Akyaka'daki arkadaşı Dilara ile sürekli mektuplaşırlar. Dilara ve Özgür birbirini çok seven iki arkadaştır.

Akyaka'ya taşınan Özgür ve annesi, Ayla isimli biriyle tanışır. Ayla Hanım, onlara ev işlerinde yardımcı olur. Ayla Hanım'ın kızı Sevgi ile Özgür aynı okula giderler. Dilara ile mektuplaşan Özgür, Aysu isimli arkadaşlarının evleneceği haberini alır ve buna çok üzülür. Gittikleri yerde kitabevi olduğunu gören Özgür çok sevinir. Kitabevinin sahibi ile konuşan Özgür, yirmi beş yıl önce açıldığını öğrenir. Özgür yeni taşındığı İzmir'de birtakım sorunlarla da karşılaşır. Kaydını yaptığı okulda, bazı arkadaşları ile kavga eder. Bu, Özgür'ü çok üzer ve apartman görevlisi bu konuda ona yardımcı olmak ister. Okula gidip kavga çıkaran öğrencileri uyarır. Yazmaya merakı olan Özgür, yazdığı günlük ve mektuplarıyla bu becerisini geliştirme imkânı bulur. Yapılan bir şiir yarışmasında birinci olur.

Özgür'ün annesiyle taşınırken, komşuların onlara yardım etmesi ve yemek yapmaları, yardımlaşmanın ve komşuluğun önemini gösterir. Özgür'ün, taşınırken “erkekler ağlamaz gerçeğini bırakıp ağladım” demesi, toplumun erkeklere yüklediği duygusal sorumluluğun altında ezilme gerçeği ile karşılaşmaktır. Buna karşı koyamayan Özgür, doğal olarak ağlamış ve duygularını dışa vurmuştur. İzmir'e taşınan Özgür'ün, evi temizlikçilere temizletmenin bir övünç kaynağı sayılması düşüncesini eleştirdiği görülür. Temizlikçi kadın Ayla Hanım, geldikleri yere dönmek istediklerini ve gittikleri zaman, insanların birtakım olumsuz eleştirilerine maruz kalacaklarını bildikleri için bunu başaramadıklarını söyler. Bu, toplumun,

neyi nasıl düşündüğünün fazlasıyla önemsenmesi ve düşünülenlere karşı koyulamadığı gerçeğini bizlere anlatır.

Dilara, Erdem, Sezer, Gülay isimli arkadaşların gezerken ölmüş balıkları görmesi ve bunu yapanları uyarması, doğaya ve canlılara kayıtsız kalmadıklarını gösterir. Herkesin bu toprakları korumak zorunda olduğu mesajı verilir. Aysu isimli arkadaşlarının erken yaşta evlendirilmesine de tepki gösteren arkadaşlar, henüz çocuk yaşta olan bir kızın, sorumlulukları olduğunu ve onun bir mal gibi görülüp satılmasının insanlık ile bağdaştırılmayacağını gözler önüne serer. Aynı zamanda bu tepki, düzenin bu şekilde ilerlemesinin durdurulmasına yönelik bir başkaldırıdır.

Özgür'ün kitabevini gezerken, kitabevinin sahibi ile yaptığı konuşma ve sahibinin uzun yıllar önce açılmasına rağmen “yaşatamadık” demesi okuma alışkanlığının olmadığını anlatır. Özgür'ün günlük tutması ve onunla konuşması, günlük türünün insanın yoldaşı ve arkadaşı konumuna geleceğini, ona içini dökebileceğini ve günlüğün bu sayede bir terapi yolu olabileceğini gösterir.

Şiir yarışmasına katılan Özgür, eskiden katıldığı yarışmayı anımsar ve buradan elenme nedenine üzülür. Küçük bir çocuktan, yazdığı gibi bir şiir çıkmayacağı gerekçesi ile elenen Özgür, şimdi katıldığı yarışmadan da mağlup çıkacağını düşünür. Bu, öğrenilmiş çaresizliktir ve Özgür'ün öz güveni zedelenmiştir. Ayrıca küçük bir çocuktan büyük bir şiir çıkamayacağını düşünülmesi, yeteneğin küçümsendiğini gösterir. Yarışmayı kazandığında ise başarıyı kendisini destekleyenlere, öğretmenlerine, okuduğu şiirlere bağlayan Özgür, aynı zamanda çok mütevazıdır. Dilara'nın, bir mektubunda öfke ile ilgili söyledikleri ve öfkenin insanın yüreğini kirlettiğini vurgulaması sosyal bir mesajdır. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Kitapta tek tırnak ile ilgili hatalar vardır. Sayfa 14'te “Erkekler ağlamaz” cümlesinde görülen bu hata sayfa 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 25, 31, 37, 39, 44, 46, 49, 54, 57, 58, 59, 76, 77, 80, 81, 82, 83, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 98, 101, 104, 105, 108, 110, 111, 112, 118, 121, 125, 128, 129, 131, 135, 137, 141, 143, 144, 147, 157, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 178, 180, 186, 188, 190, 195, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 209, 210, 211, 216, 220, 221, 223, 225, 226, 229, 232'de de görülür. Sayfa 19'da “bugünkü” kelimesi “bu günkü” şeklinde yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 22'de “Nedense

koca ilçede, ya da o semtte kitapçı yoktu” cümlesinde ilçede kelimesinden sonra virgül olmamalıdır. Sayfa 27’de “ner’de iş, ner’de aş” kelimeleri yanlış yazılmıştır. Sayfa 33 ve 40’ta “hem...hem” bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Aynı hata sayfa 37’de “ya...ya” bağlacında yapılmıştır. Sayfa 34, 35 ve 36’da çift tırnak ile başlanan cümlelerin çift tırnak ile kapatılması gerekirken tek tırnak ile kapatıldığı görülür. Sayfa 189’da “ön yargı” kelimesi bitişik yazılmıştır. Sayfa 81’de “alışveriş” kelimesi ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hata 82’de “yüzyıllar” kelimesinde, sayfa 111’de “ilköğretim” kelimesinde mevcuttur. 101’de “korusun” kelimesi “korsun” şeklinde yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 123’te üç noktadan sonra büyük harfle başlanması gerekirken buna uyulmamıştır. Sayfa 151’de “da” bağlacının ayrı yazılması gerekirken ek olan “da” şeklinde bitişik yazıldığı görülür. “O da vuracaktı” şeklinde yazılması gereken cümlede “da” önündeki kelimeye bitişik yazılmıştır. Sayfa 211’de “bir yandan da” söz grubu “bir yan dan da” şeklinde yazılarak hata yapılmıştır. Ayrıca sayfa 174’te Savaş ismiyle geçen öğretmen, sonraki sayfalarda Barış olarak anılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Kitapta anlatımı destelemek için birçok atasözü ve deyim kullanılmıştır. “Çamur atmak”, “arkadan konuşmak”, “ayran gönüllü olmak”, “göze girmek”, “kabuğunu kırmak”, “kör ölür badem gözlü olur, kel ölür sırma saçlı olur”, “yuvayı dişi kuş yapar”, “işine gelmek”, “kara kara düşünmek”, “pişmiş aşa su katmak”, “içi cız etmek”, “burnunu sokmak”, “içi daralmak”, “kolu kanadı kırılmak”, “eli ayağı soğumak”, “ağırdan almak”, “yüzü kara etmek”, “içine sinmek”, “ağzına tıkamak”, “ağzı açık kalmak”, “dili dönmek”, “yüreği titremek”, “ağzının tadı kaçmak”, “duymazlıktan gelmek”, “gözdağı vermek”, “davulun sesi uzaktan hoş gelir”, “parayı veren düdüğü çalar”, “iç çekmek”, “atı alan Üsküdar’ı geçer”, “rengi atmak”, “akla yatmak”, “içi gitmek”, “başını duvarlara vurmak”, “suya sabuna dokunmamak”, “vakit nakittir”, “yüreği daralmak”, “yüreği kararmak”, “baş etmek”, “taşına suyla değirmen dönmez”, “deli deliyi görünce sopasını saklar”, “battı balık yan gider”, “gözden geçirmek”, “dil dökmek”, “yüreği ağzında olmak”, “içine su serpilmek”, “göze girmek”, “kabuğunu kırmak”, “ağırdan almak”, “göz atmak”, “saçını süpürge etmek”, “gözden irak olan gönülden de irak olur” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 238 sayfadır. Eserin ön ve arka kapak görselinde harfler kullanılmıştır. Eserde herhangi bir görsel yoktur. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, saygı, yardımseverlik, doğruluk, duyarlılık değerleri yer alır. Kahramanın duyarlı biri oluşu ve olaylar üzerine düşünerek yorumlar yapması, okuyucuyu da düşünmeye sevk eder. Eserde, günlük türü üzerine düşüncelerin belirtilmesi okuyucuyu bu türe yönlendirebilir. Çocuk gerçekliğine uygun olan eser, eğitsel açıdan fayda sağlayabilecek özelliktedir.

4.1.11. Konuşan Kitap (2015)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Gizem, annesiyle kitap fuarına gider. Orada, kitapları inceleyen Gizem, bir kitabı almak ister. Bu kitap ise, alınmayı dört gözle beklemektedir. Konuşan kitap, Gizem tarafından beğenilince çok mutlu olur. Olayları ve insanları yorumlayan kitap, insanların kitap okuma bilincini sorgular. Fuardaki insan manzaraları, belli bir yerde oluşan kalabalık ve bunun bir sürü psikolojisi oluşturmasını yadırgayan konuşan kitap, Gizem ve annesi tarafından satın alınır.

Gizem, okumayı sever ve hızlı bir şekilde okuyarak kitapları bitirir. O sıralar babası Gürbüz, iş yerinde birtakım sorunlarla karşılaşır. Gürbüz'den bazı kişileri işten çıkarması istenir. Bu durum, Gürbüz'ü olduğu kadar ailenin diğer üyelerini de etkiler. Gizem, bu konuya kafa yorduğu için kitabı hemen bitiremez. İş yerindeki bu konu daha sonraya ertelenince Gizem ve ailesi rahat bir nefes alır.

Eserde, yaşlı bir dede, kendisinin çocukluğunda çocuk kitaplarının olmadığını söyler. Şimdiki gibi yazarlara ulaşmanın ve onlara kitap imzalatmanın ise çok güç bir mesele olduğunu Gizem'e anlatır. Çocuk kitabı yazılırken dikkatli olunması gerektiğini söyleyen yaşlı dede, çocuk edebiyatının diğer edebiyat türlerine göre biraz daha geç başladığını doğrular. Konuşan kitabın, okumamak için insanların bahanelerinin çok olduğunu, birçok gereksiz şeye zaman ve para harcadıklarını söylemesi, insanların okuma bilincine varmadıklarını gösterir. Ders kitapları ile aynı ortamı paylaşan konuşan kitap, çocukların ezberle bilgiler edindikten sonra o kitapları attıklarını ve yararlanmadıklarını söyler. Bilgiler ezberlenmeye zorlandığı için ise kalıcılık yakalanmaz. Öğrencilerin her gün andı okuduklarını gören konuşan kitap, onların saygıdan ve sevgiden uzak olduklarını gözlemler. Arkadaşı Aysu'ya kitap aldığını söyleyen Gizem, Aysu tarafından bazı sorulara maruz kalır. Bu sorular, yazarın dış görünümünün nasıl olduğu ile

ilgilidir. Bu tür sorular, okumanın amacının kavranmadığını gösterir. Gizem'in annesi Özlem'in, Gizem'e birtakım küçük ev işleri yaptırıp, ilerde eşi tarafından yadırganmamasını istemesi, çocuğun öz güvenine hizmet etmez. Ailelerin, çocukların ders konusundaki başarılarını küçümsemeleri ve onlarda eksiklik bulmalarına rağmen kendilerini değerlendirmemeleri kitapta ele alınır. Burada söylenmek istenen; bir çocuktan ilgi, sevgi ve emek esirgenirse, doğal olarak çocukta birtakım eksiklikler meydana geleceğidir. Aileler bu gerçeği göz ardı ederek, asıl üzerinde durulması gereken konularla ilgilenmezler ve bu da her çocuğun aynı yoldan geçmediğini kanıtlar. Dolayısıyla bir çocuğu başka çocukla kıyaslamak yanlış olur. Gizem'in babasının, annesine ev işlerine yardım teklifi, sorumlulukların ortak olduğunu gösterir ve böyle bir ortamda yetişen çocuklar bilinçli ve saygılı davranmayı öğrenir. Kitapta söylenen bütün dinlere ait olan “oku” emri ise okumanın ve öğrenmenin önemine vurgu yapmaktadır. Yapılacak olan çıkarımlar örtük olarak verilmiştir. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Kitapta sayfa 8’de “hedef kitle” ifadesinde tek tırnak kullanılarak hata yapılmıştır. Benzer hata sayfa 12, 13, 14, 15, 17, 19, 21, 27, 34, 45, 52, 53, 61, 62, 65, 66, 71, 73, 79, 90, 96, 99, 114, 115, 116, 122, 127, 128’de de mevcuttur. Sayfa 9’da “iz düşümü”, ayrı yazılması gerekirken bitişik yazılmıştır. Aynı hata sayfa 82’de “kara yel” kelimesinde, sayfa 93’te “geri zekâlı” kelimesinde, sayfa 105’te “iş yerleri” kelimesinde, sayfa 105’te “ön yargı” kelimesinde yapılmıştır. Sayfa 30’da “birkaç” ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 37’deki “hak ettin” kelimesi “hakkettin” şeklinde yazılmalıdır. Sayfa 79’da “göz altları”nın ayrı yazılması gerekirken bitişik yazıldığı görülür. Sayfa 83’te “Gürbüz Bey’in” şeklinde yazılması gereken ifadede de “in” eki bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 115’te “öbürü” şeklinde yazılması gereken kelime “öbürüsü” şeklinde yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Kitapta anlatımı desteklemek amacıyla birçok deyim ve atasözü kullanılmıştır. “Armut dibine düşer”, “ot kökünün üstünde biter”, “açığa vurmak”, “damarına basmak”, “yüreğine inmek”, “göze girmek”, “gözden düşmek”, “kül yutmamak”, “göze almak”, “içi cız etmek”, “ağzında bakla ıslanmamak”, “içine atmak”, “içi acımak”, “kara kara düşünmek”, “tadından yenmemek”, “kuzguna yavrusu anka görünür”, “kılı kırk yarmak”, “kuyruk sallamak”, “kuyruğunu dik tutmak”, “kuyruğuna basmak”, “gözdağı vermek”, “içi içine sığmamak”, “kılı kırk yarmak”, “parayı veren düdüğü çalar”, “içine su serpilmek”, “evdeki hesap çarşıya uymaz”, “külahıma anlatmak”, “suya sabuna dokunmamak”,

“etliye sütlüye karışmamak”, “boyundan büyük sözler etmek”, “kaş yapayım derken göz çıkarmak”, “alttan almak”, “ağırdan almak”, “emir demiri keser”, “ya bu deveyi güdersin ya bu diyardan gidersin”, “yere göğe sığdıramamak”, “ağzından bal damlamak”, “içi titremek”, “ununu elemek, eleğini asmak”, “açtı ağzını yumdu gözünü”, “ağzından yel almak”, “kıldan ince kılıçtan keskin”, “nabza göre şerbet vermek”, “ağzından baklayı çıkarmak”, “bana dokunmayan yılan bin yaşasın”, “görmezden gelmek”, “söz gümüşse sükût altındır”, “pireye kızıp yorgan yakmak”, “öfkeyle kalkan zararlar oturur”, “akşamın hayrından sabahın şerri daha iyidir”, “tadı tuzu kalmamak”, “gün doğmadan neler doğar”, “bir kapıyı kapatan diğerini açar”, “kul daralmayınca Hızır yetişmez”, “elle gelen düğün bayramdır”, “gözden geçirmek”, “el için ağlayan gözden olur”, “ağzına biber sürmek”, “yüzünden düşen bin parça olmak” kullanılan deyim ve atasözleridir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 128 sayfadır. Eserin dış ön kapağında yüz görseli, arka kapağında eserin içinden bir alıntı vardır. Eserin 2015 ve 2017 yıllarında basımları mevcuttur. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap ettiği okuyucu grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Eserde; sevgi, dostluk, saygı, sorumluluk, duyarlılık değerlerine yer verilmiştir. Okuma bilincinin gelişmesi gerektiğine vurgu yapılan eser, okuyucuyu düşünmeye sevk eder. Eser, örtük bir şekilde insanların okuma alışkanlığının olmadığına vurgu yapmaktadır. Eğitsel açıdan uygundur.

4.1.12. Dünyayı Kurtaran Çocuk (2015)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Koçak, dedesi ve ninesi ile yaşar. Bu ismi dedesi koymuştur. Kendi çocuklarıyla ilgilenemeyen dede, Koçak ile ilgilenmek ister. Zamanında yorgun argın eve gelen dede, kendi çocuklarının gürültülerini duymak istemez ve şimdi ne kadar büyük bir yanlış yaptığını anlar. Çocuklarına gereken eğitimi aldırın dede, birçok yönden çocuklarının yanında olamamıştır. Koçak’ın yanında olan ve onunla vakit geçiren dede, torununu çok sever. Emekli olan dedenin, evinin altında bir dükkân vardır. Vakit geçirmek için açtığı bu dükkânda Koçak ile tamir yapar. Bir gün dede, bir yere kadar gider ve dükkânı Koçak’a emanet eder. Bu sırada,

dükkânda küçük bir çocuk olduğunu fark eden iki hırsız, Koçak'ı kandırarak vitrindeki gitarı alır. Dedesi geldiğinde durumun farkına varır fakat Koçak'a kızmaz. Hırsızlardan biri, çocuğu kandırdıklarını söyleyerek büyük pişmanlık duyar ve iki hırsız gitarı teslim edip özür diler.

Dedesiyle parka giden Koçak, dedesinin oynamak istediğini görür. Dedesinin oynama girişimi, çevredeki dedeler ve nineler tarafından da desteklenir ve ortaya eğlenceli bir görüntü çıkar. Koçak, meraklı bir çocuktur. Radyodan gelen sesleri ve bu sesleri çıkaran insanları merak eder. Radyoyu açan Koçak, içinde umduğu gibi bir şey olmadığını görür. Saat tamiri de yapılan dükkânda bir saat ile konuşan Koçak, onunla arkadaş olur. Tamiri yapıp sahibine teslim edilen saat, Koçak'ı özler ve onu görmek ister. Sahibinin kendisini duymadığı görülen saati, Koçak duymuş ve onunla konuşmuştur. Tez canlı olan Koçak, birçok şeyin hemen olmasını ister. İyi bir yazar olacağını da düşünen Koçak'a, ninesi tarafından bunun bir emek işi olduğu hatırlatılır. Koçak'ın, öğretmenin okula başladığı ilk gün, ilerde hangi mesleği istediği sorusuna, dünyayı kurtaracağını söylemesi üzerine Koçak'a böyle bir isim verilmiştir.

Dedenin, kendi çocukları ile ilgilenmemesinin pişmanlığını yaşaması, hayattan ders çıkardığını gösterir. Koçak ile yakından ilgilenen dede, onu birçok konuda destekler ve bu da Koçak'ın öz güvenini olumlu yönde etkiler. Evde yenilen yemekten sonra masal anlatılması ve bunun bir âdet haline getirilmesi, zamanın verimli bir şekilde kullanılabilceğini ve bu sayede çocukların eğitimine katkı sağlanacağını gösterir.

Gitarı çalan hırsızlardan birinin, kendi çocukluğunu hatırlaması ve saf yürekle kendilerine inanan Koçak'ı düşünmesi, vicdanının sesine kulak verip doğruyu yaptığını gösterir. Koçak'ın meraklı olması ve bazı işlere giriştiği zaman dedesinin desteğini alması, Koçak'a başarıya duygusunu aşılır. Büyüklerin, çocuklar ile çocuk olması, onlara arka olması, çocuğu hayata hazırlar. Bu sayede iyi bir insan dolayısıyla iyi bir toplum oluşur.

Eserdeki bölümlerin başında mısralar, ünlü kişilere ait sözler, atasözleri bulunmaktadır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Sayfa 12'de "Ne demek erkek oldun? Yoksa kız mıydım?" cümlesi tek tırnak içine alınarak hata yapılmıştır. Benzer hataya sayfa 13, 14, 17, 18, 20, 27, 28, 30, 35, 36, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 53, 54, 56, 60, 62, 69, 71, 72, 76, 82, 84, 85, 98, 100, 102, 104, 105'te de rastlanır. Sayfa 10, 21, 28, 29'da "iş yeri" bitişik yazılarak hata

yapılmıştır. Aynı hata sayfa 88’de “dev anası” kelimesinde mevcuttur. Sayfa 98’de “hem...hem” bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözü ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek için birçok deyim ve atasözü kullanılmıştır. “Dünya malı dünyada kalır”, “gözünü dört açmak”, “canı çıkmak”, “vakit nakittir”, “ayaklarına kara su inmek”, “içi acımak”, “iç çekmek”, “yakayı ele vermek”, “bir dinleyip iki düşünmek”, “kol kırılır yen içinde kalır”, “kulağına küpe etmek”, “arayı uzatmamak”, “ağzından bal akmak”, “içi içine sığmamak”, “bir deri bir kemik kalmak”, “sermayeyi kediye yüklemek”, “ok yaydan çıktı”, “gözden geçirmek”, “kan ter içinde kalmak”, “yükte hafif pahada ağır olmak”, “gözden düşmek”, “geceyi gündüze katmak”, “elden ayaktan düşmek”, “akıl almamak”, “kafa yormak”, “akılsız başın derdini ayaklar çeker”, “aklına takmak”, “içi cız etmek”, “gözü gönlü açılmak”, “yüreğine akmak”, “içine işlemek”, “kırk fırın ekmek yemek”, “ununu elemek, eleğini duvara asmak” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 112 sayfadır. Eserin ismini destekleyecek iki resim, kitabın başında ve sonunda kullanılmıştır. Bunun dışında eserde görsel yoktur. Eserin dış ön ve arka kapağında içerikle uyumlu çocuk görseli vardır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap edilen okuyucu grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; dürüstlük, sevgi, saygı değerlerine yer verilmiştir. Kahramanın temiz kalpli oluşu, herkesi kendisi gibi görmesini sağlar. Kahramanın bulunduğu yaş aralığındaki çocukların geneli için bu durum geçerlidir. Okuyucu, olayı bu yönüyle kendine yakın bulabilir. Eserde, dürüst olunması gerektiği ve iyiliğin suistimal edilmemesi gerektiği anlatılmıştır. Bu yönüyle eser, eğitsel açıdan çocuklar için uygundur.

4.1.13. Karabaş’ın Günlüğü (2015)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Bir köpeğin yazdığı günlüklerden oluşan kitapta, Karabaş’ın başından geçenler yer alır. Karabaş, bir çiftlikte yaşar. Yönlendirmelere uyan köpek, hayvanları değersizleştirenlerin insanların buyrukları olduğunu anlatır. Hayvanların, insanların yönlendirmesi sonucunda çevreye karşı saldırgan tavırlar göstermesi, onların özellikleri hâline gelmiştir. Bir gün, çiftlik sahibinin küçük çocuğu ona bir taş atar. Örselenmekten bıkan köpek,

çiftliği terk eder. Çocuğun, ona taş atmasının sebebi; verilen emri yerine getirmemesidir. Ondan istenen, kuzulara saldırmasıdır ve köpek bunu yapmak istemez. İnsanların buyruklarının yerine getirildiği zaman değer gördüğünü aksi takdirde işe yaramadığını söyler. Çiftliği terk eden köpek, yolda birtakım zorluklarla karşılaşır. Birkaç çoban köpeği tarafından kapana kısıtılan Karabaş, çobanın müdahalesi ile kurtulur. Karabaş, büyüklerin, çocuklarına “okumazsanız çoban, çöpçü olursunuz” sözünü hatırlar. Halbuki hayattaki en büyük eğitimin insanlık olduğunu, çobanın davranışları ve sözlerinden bir kez daha anlar. Karşılaştığı bazı zorluklara, kendisine davranıldığı gibi davranmayı aklından geçirirse de öfkenin ne denli kötü ve zedeleyici olduğunu düşünür. Bir gün yine bir çocuk tarafından kulübeye kilitlenen Karabaş için, çocuğun babasının söylediği düşündürücüdür. Babası oğluna; “sen köpeği istiyorsun, köpek seni istiyor mu” demiştir. Özgürlüğün ve istenilenlerin her zaman yapılamayacağı vurgulanmıştır.

Eserde; hayvanların, insanların zevkleri için köle edilmesinin ne kadar yanlış olduğu anlatılmıştır. Hayvanların da bir can taşıdığı, onların da hakları olduğu ortadadır. Onları hor görmek, taşlamak ve onların bakımını yapmamak kötülüktür. Gücü elinde bulunduran insanoğlunun, güçsüzü ezmek gibi bir hakkı yoktur. Bilakis insan, güçlü olduğu için ve akıllı olduğu için davranışlarını akıllıca yönetmelidir. Zulüm yapmak akıllıca bir davranış olmadığı gibi insanlık dışıdır. Eserde, çobanın köpeği kurtarması ve köpeğin onun için söyledikleri, hiçbir mesleğin küçümsenmemesi gerektiğini ve asıl önemli olanın yürekte gelen düşünceler olduğunu gösterir. Kulübeye hapsedilen köpek için babanın söyledikleri, hayvanın haklarına riayet edilmesi gerektiğini anlatır. Çocuğun köpeğe sahip olmak istemesi, köpeğin kendisini ona ait hissetmesi ile anlam kazanır. Eserden yapılacak olan çıkarımlar örtük bir şekilde verilmiştir. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Sayfa 10’da “kurt köpeği” kelimesi tek tırnak içine alınarak hata yapılmıştır. Aynı hataya sayfa 15, 17, 19, 48, 53, 54, 63, 67, 68, 71, 74, 76, 79, 80, 81, 84, 91, 100, 108, 110, 112, 114, 115, 116’da da rastlanır. Sayfa 10’da bitişik yazılması gereken “yüzyıl” kelimesinin ayrı yazıldığı görülür. Aynı hata sayfa 20’de “birkaç” kelimesinde de vardır. Sayfa 13’te “ön yargı” kelimesi bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hata sayfa 43’te “gün ışığı” kelimesinde, sayfa 45’te “iç yapı” kelimesinde, sayfa 49’da “yüz karası” kelimesinde, sayfa 64’te “yaban keçisi” kelimesinde, sayfa 83’te “söz gelimi” kelimesinde, sayfa 104’te “ön yargı” kelimesinde yapılmıştır. Sayfa 42 ve 69’da “ne...ne” bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 75’te çift tırnak ile başlayan “Taşlar

bağlı, köpekler başıboştu” cümlesi, tek tırnak ile bitirilerek hata yapılmıştır. Sayfa 81’de “ya da” dan önce virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 118’de “...dinlemesini bilmek de bir erdemdir” şeklinde yazılması gereken cümlede “de”, “te” şeklinde, kelimeye bitişik yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek amacıyla birçok deyim ve atasözü kullanılmıştır. “Ekmek elden su gölden”, “kurt kocayınca köpeğin maskarası olur”, “can yakmak”, “boğaz tokluğuna çalışmak”, “duymazdan gelmek”, “attan inip eşeğe binmek”, “kefeni yırtmak”, “aklının ucundan geçmemek”, “görmezden gelmek”, “tükürdüğünü yalamak”, “içi gitmek”, “anlamazlıktan gelmek”, “borusu ötmek”, “ağırdan almak”, “içi acımak”, “ekmek aslanın ağzında”, “yüreği çatlamak”, “gözüne dizine durmak”, “burnundan gelmek”, “ele avuca sığmamak”, “gözü kararmak”, “tüyleri diken diken olmak”, “ağzından yel almak”, “içine su serpilmek”, “yüreği ağzına gelmek”, “karalar bağlamak”, “göze almak”, “içi gitmek”, “içinden geçirmek”, “boşa kürek sallamak”, “güveni boşa çıkarmak”, “pilavdan dönenin kaşığı kırılısın”, “iki arada bir derede kalmak”, “akıl etmek”, “ders almak”, “dört ayağının üstüne düşmek”, “gözdağı vermek”, “bülbulü altın kafese koymuşlar, ah vatanım demiş”, “el için ağlayan gözden olur”, “böyle gelmiş böyle gider”, “insan yedisinde ne ise yetmişinde de odur”, “kızını dövmeyen dizini döver”, “bana dokunmayan yılan bin yaşasın”, “her koyun kendi bacağından asılır”, “dayak cennetten çıkmıştır” kullanılan deyim ve atasözleridir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 136 sayfadır. Eserdeki bölümlerin sonundaki pati görseli dışında başka görsel bulunmamaktadır. Eserin dış ön ve arka kapağında köpek resmi bulunmaktadır. Ayrıca arka kapakta, köpek ağzından yazılan ve kitabı okumaya yönlendirmeyi sağlayacak kısa bir yazı bulunur. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap edilen okuyucu grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Eserde; saygı, sevgi, merhamet, duyarlılık değerleri yer alır. Anlatılanlar, hayvanların haklarının olduğunu ve onlara saygılı davranılması gerektiğini vurgular. Hor görmenin zarar verici bir davranış olduğu ve üzüntü vereceği, örtük bir şekilde anlatılmıştır. Okuyucu, anlatılanlardan yola çıkarak bunu hem hayvanlara hem de

insanlara genelleyebilir. Eğitsel açıdan hitap ettiği yaş grubuna uygun olan eser, iyiliği temel almıştır.

4.1.14. Kumrunun Günlüğü (2015)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Çocuklar dışarıda oyun oynarlar. Serkan, bir kumruyu sapanla vurur. Caner ise kumruya yardım etmek ister. Onu eve götürür. Kumrunun kanadı yaralanmıştır. Annesi ile beraber kumruya bakan Caner, onu veterinere götürme kararı alır. Bir gün tatile gitmeye karar veren aile, kumruyu ninelerine bırakır. Kumru, ninenin yanında çok sıkılır ve nine de bunu fark eder. Nine, Caner’i arayıp durumu anlatır. Kitapta anlatılanlar, kumrunun günlüğüne yazdıklarıdır. Ninenin yalnızlığına üzülen kumru, sıkıldığını belli ettiği için pişman olur. Kendisine yardım eden bu aileyi çok seven kumru iyileşir. Caner, onu bırakmak istemese de o, doğal ortamına dönmek durumundadır.

Çocukların sapanla kumruyu vurmaları yanlış bir davranıştır. Caner’in, kumruyu vuran Serkan’a olan kötü söylemlerine annesinin karşı çıktığı görülür. Annenin bu davranışı, yanlış davranışa karşı yanlış bir şekilde davranıldığında hiçbir etkinin olmayacağını anlatır. Doğru olan, konuşup bilinçlendirmektir. Kumrunun, ninenin yalnızlığına üzülmesi, yaşlı insanların belli bir zamandan sonra iletişim kuracak insanlara duyduğu ihtiyacı gösterir. Kumrunun, günlük tutmadan önceki zamanları daha az anımsadığını söylemesi; günlük türünün, anıları canlandırıcı özelliği olduğu gerçeğini yansıtır. Kumrunun, Caner’in evinde birçok kitap görmesi ve Caner’in konuşmadaki güzelliğini buna bağladığı görülür. Kitap okumak, anlama ve anlatma gücünü geliştirir. Kitapta, dünyanın çocuklar tarafından yönetildiği zaman daha iyi bir yer olabileceği üzerinde durulmuştur. Çocukların masum yüreklerinin daha hassas kararlar alacağı ve doğaya daha iyi bakacağı söylenmiştir. Kitapta Caner’in annesinin, ona “salak oğlum” diye konuşması, çocuk edebiyatı türlerinde kullanılmaması gereken bir kelimedir. Özellikle küçük yaşa hitap eden kitaplarda, böyle kelimelerin kullanılması, gerçek hayatta kullanımına kötü gözle bakılmamasına sebep olur. Bu da yanlış davranışların normalleştirilmesine yol açar. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde sayfa 40 ve 72’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar yapılmıştır. Sayfa 6, 7, 8, 32’de “ne...ne” bağlacı arasına virgül konulduğu görülür.

Sayfa 20’de “ki” nin yazımı ile ilgili hata vardır. “Sanıyorum ki” şeklinde yazılması gereken kelimedede “ki” kelimeye bitişik yazılmıştır. Sayfa 23’de “boğazdan” kelimesi “boğandan” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 27’de “herhâlde” şeklinde yazılması gereken kelime ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 37’de “köşe bucak” ikilemesinin arasına “-” işareti konmuştur. Sayfa 44’te “laf” kelimesindeki “a” sesine şapka konularak hata yapılmıştır. Sayfa 82’de “Bende paramı var?” cümlesinde “Ben de” ayrı yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek için deyim ve atasözleri kullanılmıştır. “Suya sabuna dokunmamak”, “bana dokunmayan yılan bin yaşasın”, “yüreği ağzına gelmek”, “ödü kopmak”, “aklına takılmak”, “sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer”, “can boğazdan gelir”, “gözleri kararmak”, “dili varmamak”, “yüreğine oturmak”, “açığa vurmak”, “yere göğe sığmamak”, “havalara sıçramak”, “kefeni yırtmak”, “zararın neresinden dönersen kârdır”, “kara kara düşünmek”, “içinden gelmek”, “yüreği daralmak”, “aklı ermek”, “bardaktan boşanırcasına yağmak”, “ödü kopmak” kullanılan deyim ve atasözleridir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 96 sayfadır. Eserde, konuyu destekleyen renkli görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında tavşan, kuş, çocuk görseli yer alırken, arka kapağında kitaptan bir bölüme yer verilmiştir. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap ettiği okuyucu grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Eserde; sevgi, saygı, dayanışma, özgürlük, merhamet değerlerine yer verilmiştir. Hayvanlara eziyetin yanlış olduğu vurgulanan eserde, kahramanın ve annesinin yaralı olan hayvana yardımını, iyiliği sergileyen ve öğütleyen bir davranıştır. Eserdeki görsellerin, içeriği desteklediği ve görsellere özen gösterildiği anlaşılır. Bu durum okuyucuda estetik zevk uyandırır. Eser vurguladığı noktalar açısından hitap ettiği okuyucu grubu için eğitsel açıdan uygundur. Eserdeki mesaj, örtük bir şekilde verilmiştir.

4.1.15. Gece Karası (2016)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Barış, çiftlikten bir haber alır. Haberde Kara Kısırak’ın doğum yaptığı yazılıdır. Bu habere çok sevinen Barış, bir an önce çiftliğe gitmek ister. Varlıklı bir ailenin çocuğu olan Barış, çiftliğe vardığında çok sevinçlidir. Kara Kısırak’ın yavrusunu görmek

için can atar. Arkadaşları ise ona yavrunun kaybolduğunu söyler. Bunu büyük bir şaşkınlıkla karşılayan Barış ve arkadaşları, atı aramak isterler. Annesinin, yavrusunu bulabileceği düşünülerek, o da salınır. İkisi de bir daha dönmezler. Barış, Doğan, Uğur atları aramaya koyulurlar fakat onlardan bir iz bulamazlar. Söz arasında geçen bazı muhabbetler, Barış'ın Uğur'dan şüphelenmesine yol açar. Barış kimi zaman düşler görür kimi zaman derdini günlüğü ile paylaşır. Çiftlikte geçirdiği vakit Barış'a annesini özletir. Bazı zamanlar ailesinden dert yanan Barış, anne ve babaların çocuklara kendilerinin uygulamadığı yönlendirmelerde bulunduğunu söyler. Dağ, bayır, çayır demeden atları arayan çocuklar, onları bulamaz. Bir gün Uğur, kendi kendine konuşur. Kendisine birçok iyiliği dokunan bu çiftliğe vefasızlık yaptığını düşünür. Yavruyu kendisi alıp bir mağaraya bağlamıştır. Annesi, yavrusunu bulmuştur fakat Uğur, onu da oraya bağlayarak geri dönmesini engellemiştir. Sonunda durumu itiraf eden Uğur, atların tekrar çiftliğe dönmesini sağlar. Kara Kısırak ve yavrusu Gece Karası yuvalarına döner.

Atların, insanlar gibi olmadığını ve zora geldiği zaman bırakıp gitmediklerinin söylenmesi, hayvanların sadık canlılar olduğunu gösterir. Barış'ın çiftliğe gittiğinde, çantasını görevliye taşıtmaması, onun ne kadar mütevazı ve düşünceli biri olduğunu gösterir. Okula gittiği zamanlarda da arabasını uzakta durdurması, bazı arkadaşlarının yaya bir şekilde geldiğini düşünmesi onun ne denli düşünceli ve hassas biri olduğunu gösterir. Barış'ın günlük tutması ve onunla gün içinde yaşadıklarını paylaşması, edebî bir tür olan günlüğün çocuklara arkadaş olacağını göstermektedir. Ailelerin, çocuklarından bekledikleri davranışları kendilerinde sergilemedikleri görülmüştür. Bu da çocuklar için doğru rol modellerin olmadığını ve çocukların da ancak gördüklerini yapacaklarını anlatır. Uğur isimli karakterin, kendisine emek veren çiftlik halkına yalan söylemesi ve bunu düşünmesi, kendisini sorgulaması ve doğru hareketi gerçekleştirme yönünden önemlidir. Çocukların, atların peşinden gitmesi ve onları bulmak için harcadığı emekler, bütün canlıların sevgiye ve saygıya layık olduğunu anlatmak açısından değerlendirilebilir. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde, sayfa 16'da "ayrımız gayrımız yok" cümlesinin çift tırnakla gösterilmesi gerekirken tek tırnakla gösterilmesi hata yapıldığını gösterir. Benzer hataya sayfa 22, 25, 26, 28, 31, 32, 33, 34, 40, 48, 53, 56, 61, 63, 71, 72, 73, 75, 83, 84, 88, 89, 90, 93, 105, 106, 107, 110, 127, 129, 130, 132, 135, 140, 141, 144, 145, 146, 148, 149, 150, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 165, 168, 169, 171, 172, 173, 178, 189, 193, 194, 199, 200, 201, 206, 207, 208, 210, 211, 213, 215'te de rastlanır. Sayfa 32, 42 ve 100'de "gün

ışığı” kelimesinin ayrı yazılması gerekirken bitişik yazıldığı görülür. Bu hataya sayfa 83’te “eş değeri” kelimesinde, sayfa 111’de “yaban kazı” kelimesinde, sayfa 132’de “söz gelimi” kelimesinde, sayfa 210’da “yüz karası” kelimesinde rastlanır. Sayfa 38’de “akşamdan bu yana” ifadesinde “bu yana” bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 73’te “ne...ne” bağlacı arasına, sayfa 138, 156, 180’de “hem...hem” bağlacı arasına virgöl konularak hata yapılmıştır. Sayfa 90’da “yüzmeyi” kelimesi “yüzmeği” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 100’de “varsay” kelimesi ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 110’da “sesi miydi?” şeklinde yazılması gereken cümlede, “mi” soru edatı kendisinden önceki kelimeye bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 181’de ek olan “-mi” nin ayrı yazıldığı görülür. Sayfa 210’da “haketmiyorsun” kelimesi “hak etmiyorsun” şeklinde yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek ve zenginleştirmek için birçok deyim ve atasözü kullanılmıştır. “İş düşmek”, “akıl etmek”, “sözü ağzına tıkamak”, “ağzı açık kalmak”, “kem küm etmek”, “kolu kanadı kırılmak”, “anlamazlıktan gelmek”, “kursağında kalmak”, “canı burnunda olmak”, “içi içine sığmamak”, “iş başa düşmek”, “akıl almamak”, “havadan nem kapmak”, “başının etini yemek”, “gözünü kaçırmak”, “ele avuca sığmamak”, “dili durmamak”, “kafayı yemek”, “aklının ucundan bile geçirmemek”, “atı alan Üsküdar’ı geçti”, “aklına takmak”, “yüreği kararmak”, “kara kara düşünmek”, “kulağını tıkamak”, “altüst etmek”, “içine su serpilmek”, “iki arada bir derede kalmak”, “havada kalmak”, “suya götürüp susuz getirmek”, “kendi düşen ağlamaz”, “gözüne dizine durmak”, “tüyleri diken diken olmak”, “mangalda kül bırakmamak”, “akıl akıldan üstündür”, “kılı kırk yarmak”, “görmezlikten gelmek”, “kan kusup kızılıcık şerbeti içmek”, “ser verip sır vermemek”, “biri yer biri bakar”, “kıyamet ondan kopar”, “göze alamamak”, “içine sinmek”, “sözü ağzına tıkamak”, “aç tavuk kendini ambarda sanır”, “gözünü dört açmak”, “aşağı tükürsem sakal”, “yukarı tükürsem bıyık, aşağı tükürsem sakal”, “tüyleri diken diken olmak”, “tükürdüğünü yalamak”, “üzümünü ye, bağını sorma”, “gözüne dizine durmak”, “gün doğmadan neler doğar” deyim ve atasözleri kullanılmıştır.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 216 sayfadır. Eserde görsel kullanılmamıştır. Kitabın dış ön kapağında içeriği destekleyici kara bir at kullanılmıştır. Arka kapakta kitaptan bir bölüm yer alır. Kitap; 2016, 2018 ve 2020 yıllarında olmak üzere üç kez basılmıştır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap ettiği okuyucu grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, saygı, sadakat, duyarlılık, dayanışma, dürüstlük, sorumluluk, merhamet değerleri yer alır. Karakterler aracılığıyla iyiyi ve güzelliği vurgulayan eser, vefanın da çok önemli olduğunu anlatır. Hayvan sevgisini ele alan eserde büyüklerin, küçükleri yönlendirmedeki hatalarına da değinilmiştir. Burada eleştiri vardır ve okuyucu buna maruz kalmışsa, durumun yanlışlığı üzerinde düşünebilir. Eserde ele alınan konu ve vurgulamak istenen noktalar, eğitsel açıdan uygundur.

4.1.16. Kaykaylı Simitçi (2016)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Ercan, çalışmak ister. Annesi, doğrultmacıda çalışma önerisinde bulunur. Ercan ise, orada çocukların dövüldüğü gerekçesiyle bunu kabul etmez. Hayalinde bir kaykaya sahip olmak vardır. Emre isimli arkadaşı, ona simit satması gerektiğini söyler. Ercan'ı alıp, Yunus amcaya götürür. Ercan, simit satmaya başladığı zaman çok utanır. Bunun sebebini, utangaç yetişmesine bağlar. Ercan'ı simit satarken gören bir genç, eski zamanlarını hatırlarken, bir anne ise ona acır. Bir gün, parka giden Ercan, arkadaşları ile karşılaşır. Arkadaşları birbirleriyle iddialaşarak bütün simitleri satar. Simitleri alanlar arasında öğretmenleri de vardır. Öğretmenin takdiri ile karşılaşan çocuklar, arkadaşlarına yardım etmenin huzuru içerisindeydirler.

Eserde, anlatımı destekleyici renkli resimler kullanılmıştır. Annesinin Ercan'a, işinde yetkinleşmenin şartının dayaktan geçtiğini ve buna katlanması gerektiğini söylemesi, çocuğun gururunu kırıcı bir davranıştır. Bu, çocuğun psikolojisini etkilediği gibi, bütün hayatına olumsuz etki yapar. Ercan'ın, toplum içine girmediği için iletişimde yetersiz olduğu söylenir. İletişim kurmadığı için zamanla içine kapanan çocuk, kendini ifade etmekte zorluk çeker. Kendine güvenemediği gibi zamanla kendini toplumdan soyutlar ve yalnızlaşır. İşe giden birinin Ercan'ı görüp çocukluğunu hatırlaması, bir annenin Ercan'a acıması, olaylara farklı bakış açılarından bakıldığını gösterir. Birinin zihninde bir anısı canlanmış, diğeri ise çocuğun, çocukluğunu yaşaması gerektiğini düşünmüştür. Ercan'ın arkadaşlarının simitleri satması, yardımlaşmanın en güzel örneğidir. Öğretmenlerinin, öğrencilerini takdir etmesi, davranışlarını pekiştirdiğini gösterir ve bu, iyi davranışların tekrarlanma olasılığını artırır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır. Eserin dış ön kapağında roman olduğu yazılıyken, arka kapaktaki bilgede öykü olduğu yazılıdır. Bu durum, eserin türü ile ilgili hatalı bilgi vermektedir. Eser, dış ön

kapaktaki roman ibaresinden dolayı, roman başlığı altında değerlendirilmiştir. Çalışmanın tartışma, sonuç, öneriler kısmında ise türlerin özelliklerine dikkat edilmediği ile ilgili yorumlamalar mevcuttur.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 20, 21, 31, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 51, 55'te tek tırnak kullanımı ile ilgili hata yapıldığı görülür. Sayfa 9'da "iş yeri" kelimesi bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hata sayfa 44'te "ayak bağı" kelimesinde, sayfa 61'de "ay başı" kelimesinde mevcuttur. Sayfa 16,36,37,47'de "birkaç" sıfatı ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 37'de "hem...hem" bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 47'de "ya da" dan önce virgül konulmuştur.

Kullanılan Deyimler: Anlatımı desteklemek amacıyla deyimler kullanılmıştır. "Gözü açılmak", "dili dönmek", "aklına yatmak", "kara kara düşünmek", "suyu görmeden paçaları sıvamak", "içine su serpilmek", "havalara sıçramak", "iç çekmek", "dili tutulmak", "armut piş, ağzıma düş", "kabuğunu kırmak", "halebi oradaysa arşın burada", "kaş yapayım derken göz çıkarmak", "dili varmamak" kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 64 sayfadır. Eserin dış ön kapağında içeriği destekleyici bir resim kullanılırken, arka kapağında içerikte yer alan bir kısım vardır. Eserde anlatılanları destekleyen renkli görseller kullanılmıştır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap ettiği okuyucu grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamut kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; yardımlaşma, sorumluluk, fedakârlık değerlerine yer verilmiştir. Eserdeki renkli görseller, okuyucuda estetik zevk uyandıracak şekilde oluşturulmuştur. Şiddet görüldüğü gerekçesiyle tavsiye edilen yerde çalışmak istemeyen kahraman, şiddetin, kişiyi olumsuz etkilediğini gösterir. Özellikle hayatı yeni tanıyan ve değerlendiren çocukların şiddete maruz kalması onu birçok yönden etkileyebilir ve psikolojisine zarar verebilir. Eser, ele aldığı değerler açısından hitap edilen yaş grubu için uygundur. Çocukların şiddete uğradığı söylenen kısım ise okuyucunun belli kişilerden korkmasına sebebiyet verebilir. İletilmek istenenler örtük bir şekilde verilmiştir.

4.1.17. Yeraltı Kenti (2016)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, bir tayın günlüğünde yazdıklarını ve düşündüklerini anlatır. Bu tay, okumayı yazmayı seven bir taydır. Tayın, Yeşim isminde bir arkadaşı vardır. Yeşim de okumayı yazmayı sever. Arkadaşları okumanın ve yazmanın gereksizliğini vurgular fakat Yeşim okuma ve yazmaya olan ilgisinden vazgeçmez. Tayı, cinslerinden ayıran önemli nokta ise günlük tutması ve olayları analiz etmesidir. Yaşlıların hayvanlarla dertleşmesini gören tay, onlara okumanın eşsiz bir arkadaş olduğunu söyler. Çiftlikte yaşayan tay, bazı bakıcılar tarafından örselenir. Tayın, arkadaşı Yeşim’i görmesi ve onunla vakit geçirmesi kendisini rahatlatır. Bir gün tay, bir ses duyar ve hırsızlığa gelen birini görüp kişner. Ev halkı uyanır. Yeşim’in ninesi, hırsıza, iş vereceğini söyler ve ertesi gün gelen hırsız, çiftlikte işe alınır. Yeşim bazı durumlarda, annesi ve babasından yakınır. Bu yakınmaların sebebi genellikle, bazı durumlarda kendisinin büyük bazı durumlarda da küçük bulunmasıdır. Yeşim’in bir arkadaş grubu vardır. Sevil, Aslı, Erdinç, Poyraz, Yeşim gezerken bir yer bulurlar. Buraya girdiklerinde farklı bir dünya ile karşılaşır. Tay ve köpek Karabaş ise onları dışarıda bekler. Arkadaşların dışarıya çıktıklarındaki muhabbetleri tayı düşündürür. Daha sonra buldukları yere yine giden arkadaş grubu, burada bir kapı olduğunu ve bu kapıyı önceden görmediklerini söyler. Tay ise bu konuşmalardan etkilenmiş olsa gerek ki düşünde buraya gider. Orada birileri ile görüşür. Yine düşünden uyanan tay Barış olarak karşımıza çıkar. Meğerse tay, Barıştır ve Barış düş mü değil mi bilinmez bir serüveni bize anlatmıştır.

Eserin bölümlerinin başında mısralar bulunur. Günlüklerin olması ve bu günlüklerde çıkarımların yapılması, bu edebî türün kişiye ne kadar yakın olabileceğini gösterir. Hem bir arkadaş hem de bir eğitim aracı olan günlüğün, yazma becerisine etkisi söylenmiştir. Bu beceriye etki eden günlük, kişinin daha sağlıklı bir iletişim kurmasına vesile olur. Tayın, bakıcıların şiddetine boyun eğmeyip, çocukluğunu yaşayacağını söylemesi, var olan düzenin, olması gerekeni engellemesine izin vermeyeceğini anlatır. Kişi; kendisini geliştirmek, değiştirmek istiyorsa, engelleri kabul etmemeli ve nasıl değiştireceğini düşünmelidir. Çiftliğe gelen hırsıza, iş verilmesi onun topluma kazandırılması açısından önemlidir. Yanlış davranışlara sahip olanlara, doğru davranışlar için aralanan kapıyı gerektiği gibi kullanmak düşer. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Bu hatalara sayfa; 7, 9, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 26, 27, 28, 29, 32, 33, 34, 39, 40, 45, 46, 48, 60, 66, 70, 74, 78, 92, 93, 95, 96, 104, 107, 110'da rastlanır. Sayfa 9'da "deyince" kelimesi "değince" şeklinde yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 11'de "ilk gördüğümde çok şaşırılmışım" şeklinde yazılması gereken cümlede, -de ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 16, 41, 89, 95'te "ya...ya" bağlacı arasına virgöl konularak hata yapılmıştır. Bu durum sayfa 34'te "hem...hem" bağlacında, sayfa 48'de "ne...ne" bağlacında görülür. Sayfa 20'de "günlük" kelimesi cümle içinde büyük harfle başlamış dolayısıyla yanlış yazılmıştır. Sayfa 28 ve 93'te "ön yargı" kelimesi bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Bu duruma sayfa 79'da "yer altı" kelimesinde, sayfa 84'te "gün ışığı" kelimesinde, sayfa 105'te "yer çekimi" kelimesinde rastlanır. Sayfa 35'te ve 106'da "ya da" dan önce cümle içerisinde virgöl konularak hata yapılmıştır. Sayfa 60'ta, "Bir dahaki gelişimizde..." şeklinde yazılması gereken cümlede, -ki ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 104'te "metaor" şeklinde yazılan kelime "meteor" olmalıdır. Sayfa 107'de, "de" bağlacından sonra virgöl konularak hata yapılmıştır. Sayfa 109'da "Annem göz altından izliyordu" şeklinde yazılması gereken cümlede "göz altı" bitişik yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek amacıyla birçok deyim ve atasözü kullanılmıştır. "Aklına takılmak", "dili varmamak", "kara kara düşünmek", "avucunu yalamak", "kabuğunu kırmak", "burun kıvırmak", "her kuşun eti yenmez", "gözdağı vermek", "çiğ çiğ yemek", "yüreği daralmak", "gururuna yedirememek", "boynu kıldan ince olmak", "ayakları yerden kesilmek", "kılı kıpırdamamak", "pabuç bırakmamak", "akıl ermemek", "yüreği ağzına gelmek", "bir dediğini iki etmemek", "aklına yatmak", "ipe un sermek", "içi daralmak", "ele avuca sığmamak", "kulağı delik olmak", "pabuç pahalı", "yüreği sancımak", "su testisi su yolunda kırılır", "burun kıvırmak", "içi cız etmek", "armut piş ağzıma düş", "gülü seven dikenine katlanır", "suya düşmek", "can atmak", "pireyi deve yapmak", "eli dili bağlı olmak", "gözden geçirmek", "tadı damağında kalmak", "dil dökmek", "içine su serpilmek" kullanılan deyim ve atasözleridir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 112 sayfadır Eserde görsel kullanılmamıştır. Eserin ön kapağında at görseli yer alır. Arka kapakta, at görseli ve kitaptan bir bölüm yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap edilen yaş grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; hoşgörü, sevgi, çalışkanlık, sorumluluk değerleri yer alır. Okuma ve yazmanın öneminin vurgulandığı eser, okuyucuyu bu alanların faydalı olduğu hakkında düşünmeye sevk edebilir. İnsanlara ikinci bir şans verilmesi gerektiği de anlatılanlar arasındadır. Hoşgörünün ve affetmenin insanı yücelteceği ve hata yapanın, yaptıkları üzerinde düşünebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Okuyucu, anlatılanlardan yola çıkarak, hayatta her şeyin olabileceğini ve bunun ne gibi sonuçlara yol açabileceğini düşünebilir. Eser, anlatılanlar ve değerler kapsamında değerlendirildiğinde eğitsel açıdan uygundur.

4.1.18. Kınalı Keklik (2016)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Anne keklik, yavrularına yemek bulmak için yuvayı terk eder. Bu sırada avcılar, yuvaya sarsıcı bir darbe atarlar. Yavru keklik, yuvadan düşer ve serüveni başlar. Sürekli annesinin yanında olan yavru keklik, sorularına artık yaşayarak cevap bulacaktır. Yavru keklik, suyu çok sever ve gittiği bir dereye suya girerek orada yaşamayı düşünür ama bu kendisi için tehlike arz eder. Suyun kendisini sevmediğini düşünen yavru keklik, bir kaz ile karşılaşır. Kaz, yavru kekliğin merakını, kendisinin yaşayıp düşünmesi ile gidereceğini söyler. Belli bir zaman sonra anaç keklik ile karşılaşan yavru keklik, ona da merak ettiklerini sorar. Anaç keklikten birçok şey öğrenen yavru keklik; yaşamının, yaşamak istemekten geldiği yanıtını alır. Anaç keklik, artık oralardan ayrılıp gideceğini söyler ve yola çıkar. Bıldırcın ile karşılaşan yavru keklik, ölçülü olmanın her zaman en iyisi olduğu tavsiyesiyle karşılaşır. Anaç kekliğin ise akıllı, yavru kekliktedir ve dayanamayıp geri döner. Ona kol kanat germek ve bildiklerini ona öğretmek ister. Karga ile de karşılaşan yavru keklik, bir gün suya baktığında birinin kendisiyle konuştuğunu görür. Karga, kekliğe, yansımanın ne olduğunu anlatır. Anaç keklik ise haber vermeden, hayattaki son dakikalarını yaşamak üzere yavru kekliğin yanından ayrılır.

Eserde, yaşamın eksisiyle ve artısıyla var olduğu mesajı verilir. Hayvanları sevenler kadar, sevmeyenlerin de varlığından söz edilir. Anne kekliğin, sürekli yavrularının başında durması, her zaman duracağı anlamına gelmez ve buradan şu sonuç çıkar: Kişi, zamanı geldiğinde kendi sorumluluklarının farkına varmalı ve kendisini geliştirip hayatta kalabileceği gücü elde etmelidir. Yavru kekliğin, avcılara ve birçok tehlikeye rağmen hayatta kalmak istemesini, yaşama sevinci başaracaktır. Bu da, kişinin bir gayesi olması ve bu gaye üzerine

rotasını çizmesi gerektiğini anlatır. Anaç kekliğin, avcılara istinaden, öyle yetiştirildiklerini söylemesi ve avlandıkları zaman başarılı sayılacaklarını varsaydıklarını söylemesi, sosyal çevrenin de insanın davranışları üzerindeki etkisini anlatır. Sosyal ve dolaylı etki, toplumu iyiye yönlendirdiği gibi kötüye de yönlendirebilir. Dolayısıyla, davranışları doğru yorumlamak, şiddeti özendirmemek, kavganın her türlüşünün zararını anlamak ve anlatmak gerekir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar vardır. Sayfa 7’de “tostoparlak, yusyuvarlaktı” cümlesinin çift tırnak içine alınması gerekirken, tek tırnağa alınarak hata yapıldığı görülür. Benzer hataya sayfa 11,14, 15, 16, 17, 22, 23, 24, 25, 36, 38, 44, 50, 53, 61, 65, 67, 71, 76, 77, 80, 87, 88, 89, 90, 91, 95, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 109’da da rastlanır. Sayfa 4’te cümle içerisinde “anaç keklik” yazılırken, a harfi büyük yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 5’te “Anaç keklik” şeklinde olması gereken ifade “keklik” kelimesinin ilk harfi büyük yazılmıştır. Bu hataya sayfa 26, 30, 32, 33, 36, 37, 39, 43, 45, 47, 49, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 63, 75, 81, 82, 83, 84, 88, 96, 99, 100, 101’de de rastlanır. Sayfa 6, 34, 56, 99’da “Kınalı Keklik” tamlamasında “k” sesi büyük yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 7 ve 20’de ayrı yazılması gereken “söz gelimi” bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 10, 27, 75, 90, 91’de “hem...hem” bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 26, 31, 37, 39, 43, 46, 49, 51, 66, 70, 74, 78, 82, 89, 98, 102, 105, 109’da cümle içerisinde geçen “kınalı keklik” tamlaması büyük harflerle başlamıştır. Sayfa 31’de “ya da” dan önce virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 36’daki “gök taşı” kelimesinin ayrı yazılması gerekirken bitişik yazıldığı görülür. Aynı hataya sayfa 64’te “ana kara” ifadesinde, sayfa 80’de “kara yer” ifadesinde rastlanır. Sayfa 37, 38, 64, 84’te “Yavru keklik” tamlamasındaki “k” sesi büyük yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 90’da “da” bağlacından sonra virgül konularak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek amacıyla deyim ve atasözleri kullanılmıştır. “Armut piş ağzıma düş”, “ekmek elden su gölden”, “içi kalkmak”, “aklına gelmeyen başına gelir”, “gözünü dört açmak”, “aklına takılmak”, “ağzı kulaklarına varmak”, “canı çıkmak”, “içi yanmak”, “gözüne uyku girmemek”, “göz açıp kapayıncaya kadar geçmek”, “gözünü dört açmak”, “taşına suyla değirmen dönmez”, “içi sızlamak”, “yağmasa da gürlmek”, “umudunu kesmek”, “sora sora Bağdat bulunur”, “bilinmeyen aş ya karın ağrıtır ya baş”, “görmezden gelmek”, “postu deldirmek”, “başını dik tutmak”, “su içene yılan bile dokunmaz”, “gökte ararken yerde bulmak” deyim ve atasözleri kullanılmıştır.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 112 sayfadır. Eserde görsel kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında keklik ve avcı görseli yer alır. Arka kapakta kitaptan bir bölüme yer verilmiştir. Eserdeki görsellerin çizim bütünlüğü yoktur. Görseller estetik açıdan zayıf kalmıştır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap ettiği okuyucu grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, merhamet, öz denetim, sorumluluk, sabır, özgürlük, sağlıklı olma değerlerine yer verilmiştir. Yaşam tecrübesi olmayan kekliğin başından geçen olaylar, okuyucuların gerçek yaşamdaki olayları yorumlaması açısından önemlidir. Ele aldığı konu ve değerler açısından okuyucu için uygun olan eser, estetik açıdan zayıf kalmıştır.

4.1.19. Sezer'in Sezgisi (2016)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Sezer, köpeği Fındık'ı çok sever. Bir gün Fındık'ı görmez ve çok telaşlanır. Durumu dedesiyle paylaşan Sezer'e dedesi; aradaki sevginin bağlılık oluşturduğunu ve Fındık'ın döneceğini söyler. Fındık'ın uzun süre gelmediğini gören Sezer, onun dağ evine gittiğini düşünür ve dağ evinin yolunu tutar. Yalnız gitmenin rahatlığını yaşayan Sezer, ailesiyle gittiği zamanlardaki yönlendirmelerle karşılaşmaz. Annesinin, kendisinin yıkadığı bulaşıkları tekrar yıkadığını ve beğenmediğini de dile getirir. Eve telefon eden Sezer, ailesini merakta bırakmıştır ve zamanında döneceğinin sözünü verir. Dağ evinde bulunduğu süreç içerisinde Fındık'ı aramaya koyulan Sezer, dere kenarına gider. Balıklarla konuşur. Bir geyiğe rastlayan Sezer, özgürlüğün olmadığı yerde sevginin çekici olmayacağı yanıtını alır. Sürekli ikilem arasında kalan Sezer, kendisini, ailesinin yönlendirdiğini ve kararlarını almakta güçlük çektiğini söyler. Gidip gitmemek, kalıp kalmamak arasında bocalar. Ayı ve tilki ile de karşılaşan Sezer, köpeğinin o alana girmediğini öğrenir. Küçük bir dev ile karşılaşan Sezer, bu devin anne sevgisinden yoksun kaldığı için küçük olduğunu öğrenir. Küçük dev Sezer'e hayat dersi niteliğinde sözler söyler. Verdiği sözün arkasında durmak isteyen Sezer, Fındık'ı bulamayınca eve geri döner ve Fındık ile karşılaşır. Fındık'ın orada olması, sevginin gücünü bir kez daha gösterir.

Sezer'in dedesinin, sevgi duygusu ile ilgili konuşması, hayattaki her şeyin sevgi oldukça doğru yönetileceğini söylemesi, insanları doğruya ve iyiliğe sevk eden sevgi duygusunun kalplere yerleşmesi açısından önemlidir. Sezer'in, kendisinin yaptıklarının beğenilmemesi ve sürekli yönlendirmelere maruz kalması, onun gururunun kırılmasına neden olmuş ve öz güvenini zedelemiştir. Çocukların gelişim dönemleri de göz önünde bulundurularak, çocuklara hem sorumluluk verilmeli hem de sonuç ne olursa olsun pekiştirilmelidir. Sezer'in dereye gidince balıkların sevindiğini görmesi ve bunun üzerine geçen yıllarda balık avladığı için derenin ne kadar güler yüzlü olduğunu görmesi, doğanın vericiliğini gösterir. Geyik ile karşılaşan Sezer, sevginin ancak özgürlük çatısı altında yeşereceğini duyar. Bu, hayvanların hem tutsak edilmemesini belirtir hem de kendilerini rahat hissettikleri yerde yaşamaları gerektiğini anlatır. Sezer'in kararlarını alıp uygulama noktasındaki güvensizliği ise ailesinin onun adına kararlar vermesidir. Bu, çocuğun tek başına hareket edememesi, sürekli birilerine bağımlı olması ve yanlışlar yapmaya açık olması anlamına gelir. Halbuki birey, ebeveynlerinin gözetiminde, kendi kararlarını alıp uygulamakla hayata hazırlanmalıdır. Küçük devin, anne sevgisinden yoksun kaldığını ve bu yüzden küçük kaldığını söylemesi, anne sevgisinin ne denli önemli olduğunu anlatır. Gelişim bir bütündür ve bir kişiyi sadece fizyolojik açıdan değil duygusal açıdan da beslemek önemlidir. Bu yüzden gelişim alanları, birbirini olumlu ya da olumsuz etkiler. Sezer, köpeğini ararken Yunus Emre ile de karşılaşır ve Yunus Emre “sevgiyi çoğaltmak istiyorum ama işler çığırından çıkmış” der. Bu cümle, yapılmak ve çoğaltılmak istenen güzel duyguların bireysel değil toplumsal sorumluluktan geçtiğini anlatır. Ayrıca Grimm kardeşlerden bir masal da eserde mevcuttur. Montaj tekniği kullanılmıştır. Eser, kahraman ve hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 5'te “Ah benim de bir köpeğim olsa” cümlesinin çift tırnak içinde kullanılması gerekirken tek tırnak içinde kullanıldığı görülür. Benzer hatalara sayfa 7, 8, 10, 12, 13, 18, 23, 24, 25, 27, 28, 32, 34, 35, 38, 39, 41, 42, 44, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 62, 65, 66, 67, 69, 70, 74, 76, 79, 85, 86, 87, 88, 93, 94'te de rastlanır. Cümle içinde geçen “dağ evi” sayfa 8, 18, 23, 37, 46, 51, 52'de büyük harfle başlanarak yazılmıştır. Yine cümle içerisinde geçen “evi” kelimesindeki “e” sesi, sayfa 9, 19, 22, 45, 46, 48'de büyük harfle yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 11'de “Döndüğü zaman da bilgi veriyor” şeklinde yazılması gereken cümlede, “da” önündeki kelimeye bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 12, 28, 29, 33, 36'da “hem...hem” bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Bu durum sayfa 23, 27, 69'da “ya...ya”

bağlacı; sayfa 30, 57’de “ne...ne” bağlacında da görülmüştür. Sayfa 14’te “dev anası” kelimesinin ayrı yazılması gerekirken bitişik yazıldığı görülmüştür. Aynı hataya sayfa 76’da “göz kapakları” tamlamasında, sayfa 80’de “ana dilinin” tamlamasında rastlanır. Sayfa 20’de “ama” bağlacından önce virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 37, 38, 40’ta “balık” kelimesi cümle içinde büyük harfle başlamıştır. Bu duruma sayfa 42’de “bahçesi” kelimesinde, sayfa 44’te “geyik” kelimesinde, sayfa 52’de “sözlüğünde” kelimesinde, sayfa 56, 57, 59, 60’ta “dağ” kelimesinde, sayfa 85’te “ağacı” kelimesinde, sayfa 53, 54’te “bölgesi” kelimesinde, sayfa 58’de “güvercin” kelimesinde rastlanır. Sayfa 44’te “elbette” kelimesi “elbet de” şeklinde yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 47’de “örtmeyi” kelimesi “örtmeği” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 76’da “ama ve yoksa” dan önce virgül konulduğu görülür. Sayfa 86 ve 91’de cümle içerisindeki “dilek ağacı” kelimesi büyük harflerle başlanarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek amacıyla deyim ve atasözleri kullanılmıştır. “Kara kara düşünmek”, “gözlerine inanmamak”, “gün doğmadan neler doğar”, “içi cız etmek”, “başını dik tutmak”, “söz olsun sepet dolsun”, “uçar kuşken yatar taş olmak”, “ayak altında dolaşmak”, “içi daralmak”, “hikmetinden sual olunmaz”, “kendi düşen ağlamaz”, “ağırdan almak”, “gözden düşmek”, “yüz göz olmak”, “dili kısa olmak”, “akıl etmek”, “eşeği sağlam kazığa bağlamak”, “sululuk yapmak”, “köprüyü geçene kadar ayıya dayı demek”, “kuş uçmaz kervan geçmez”, “ödün vermemek”, “ya bu deveyi güdersin ya bu diyardan gidersin”, “içini okumak”, “başkalarının ipiyle kuyuya inmek”, “ayak bağı olmak”, “akıl vermek”, “taşına suyla değirmen dönmez”, “elden gelen öğün olmaz”, “o da zamanında bulunmaz”, “kılı kırk yarmak”, “al gülüm ver gülüm”, “ağzı sulanmak”, “midesi kalkmak” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 96 sayfadır. Eserde bölüm başlarında mısralar ve siyah beyaz resimler kullanılmıştır. Eserin ön kapağında içerik ile ilgili görsel mevcutken, arka kapağında kitapla ilgili bilgi yer almaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Eserdeki görseller, estetik açıdan zayıftır. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Eserde; sevgi, saygı, sorumluluk, güzellik, merhamet değerlerine yer verilmiştir. Eserde anlatılanlar, okuyucuların -eğer varsa- bakımını üstlendikleri hayvanlar üzerindeki sorumlulukları hatırlamaları açısından önemlidir. Herhangi

bir hayvan sahiplenmeyen okuyucular ise hayvanlara bakarken özen gösterilmesini gerektiğini kavrayabilir. Koşulsuz sevgi ve saygı noktasında kahramanın anlattıkları önemlidir. Eserdeki görsellerin estetik zevk uyandıracak şekilde çizilmediği söylenebilir. Ele alınan konu, okuyuculara eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.1.20. Gülşen'in Öyküsü (2017)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Gülşen neşeli ve güler yüzlü bir çocuktur. Çok gülmesi, onu diğer öğrencilerden ayırır. Öğretmenin dikkatini çeken Gülşen, öğretmeni tarafından uyarılır. Eserde; toplumun, çok gülen insanı sevmediği söylenir. Öğretmenin, Gülşen'i bu konuda uyarması, onun da büyüklerinden öyle görmüş olmasıdır. Bir gün, öğretmen Gülşen'e velisinin okula gelmesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine Gülşen'in arkadaşı Ilgın'ın da söylediklerinden dolayı Gülşen'i bir korku basar. Velisinin çağrıldığına bir türlü anlam veremeyen Gülşen, kafasında birçok senaryo kurar. Bir gün Gülşen takım tutmaya karar verir. Ninesi, “kızların takım tuttuğu nerde görülmüştür” der. Dede ise bu konuda Gülşen'i destekler. Öğretmenin, Gülşen'in annesini çağırmasının sebebi; annesinin sağlık ocağında hemşire olması ve öğretmenin, öğrencilerle birlikte orayı ziyaret etmek istemesidir. Gülşen, kendisine ismi ile hitap edilmesinden çok hoşlanır. Annesi Gülşen deyince çok mutlu olur. Gülşen ve ailesi ailecek yazlığa gider. Gülşen, yolda gördüklerini, ağaçları, denizi dedesine sorar. Dedesi ise hiç terslemeden ona cevap verir. Yazlığa giderken, Gülşen'in yanına almak istediği hayvanları olur. Gülşen, bazen kimseye anlatamadıklarını onlara anlatır ve onlarla konuşur.

Gülşen'in güler yüzlü olması ve öğretmenin onu bu konuda uyarması, toplumdaki genel algının bir sonucudur. Toplum, eserde de bahsedildiği üzere güler yüzlü insana alışkın değildir. Bu, aynı zamanda yanlış iletişimin de bir sonucudur. Öğretmenin veliyi çağırması üzerine Gülşen'in arkadaşları ile olan muhabbeti ve korkusu, bir sorun olduğu zaman öğretmen ve veli görüşmesi olduğunu akla getirir. Halbuki eserde, dedenin de söylediği gibi öğretmen ve veli, eğitim öğretim süreci içerisinde her konuda ve koşulda iletişim halinde olmalıdır. Gülşen'in ninesinin, takım tutma konusunda Gülşen'i yadırgaması, toplumun, kızlara biçtiği değeri gösterir. Gülşen'in kendisine ismi ile hitap edilmesini istemesi, onun aidiyet duygusunu hissetmesini sağlar. Eserde, korkunun, kişinin kendisini ifade etmesine engel olduğunun söylenmesi; iletişimin olumlu şartlar altında yapıldığı zaman verim sağlayacağını gösterir.

Gülşen'in meraklı sorularına dedesinin yanıt vermesi, Gülşen açısından önemlidir. Bu sayede Gülşen, hem sorularına yanıt bulur hem de dedesi ile olan iletişimi, kendisine iletişim becerisi kazandırır. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 2, 19, 20, 21, 24, 26, 28, 29, 31, 34, 36, 40, 47, 53, 54, 56, 55, 62, 79, 81, 82, 84, 86, 87, 92, 95, 96, 102, 106, 108, 111, 112, 114, 120, 122'de görülür. Sayfa 9, 30, 40, 49, 57, 65, 84, 125, 130'da "hem...hem" bağlacı arasına virgül konmuştur. Bu hata sayfa 76'da "ya...ya" bağlacında da görülür. Sayfa 10'da ayrı yazılması gereken "söz gelimi" kelimesinin bitişik yazıldığı görülür. Aynı hataya sayfa 76, 109'da "gün ışığı" kelimesinde rastlanır. Sayfa 31'de "Anaokulu" ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 32'de "kara tahta" sıfatı bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 39'da "Tembelleri mi?" cümlesinde "mi" soru edatı bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 80, 87'de "sağlık ocağına" tamlaması büyük harflerle başlanarak yazılmıştır. Sayfa 88'de "aslında" şeklinde yazılması gereken kelimedeki "da" hecesi ayrı yazılmıştır. Aynı hata sayfa 98'de "gördüğümde" kelimesinde mevcuttur. Sayfa 129'da "ya da" dan önce virgül konmuştur.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek amacıyla deyim ve atasözleri kullanılmıştır. "Gözü çıkmak", "dilene dolamak", "boynu devrilmek", "süt dökmüş kediye dönmek", "başa çıkamamak", "akan sular durur", "buza kesmek", "içi kalkmak", "ağırdan almak", "tez canlı olmak", "içi cız etmek", "bildiğini okumak", "içi daralmak", "içine akmak", "söz olsun sepet dolsun", "kendini beğenmek", "aklına yatmak", "içi titremek", "kara kara düşünmek", "içi içine sığmamak", "hop oturup hop kalkmak", "ayvayı yemek", "havalara sıçramak", "can yakmak", "kulak kabartmak", "ağızına acı biber sürmek", "arkası yere gelmemek", "işin içinden çıkamamak", "içine sinmek", "ele avuca sığmamak", "incir çekirdeğini doldurmamak", "ipe un sermek", "dil dökmek", "göze girmek", "baklayı ağzından çıkarmak", "duymazdan gelmek", "gözlerinin içi gülmek", "yaka silmek", "yüreğine inmek", "dilene takılmak" kullanılan atasözleri ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 136 sayfadır. Eserde görsel kullanılmamıştır. Eserin dış ön kapağında gülen bir kız çocuğu varken, arka kapağında eserle ilgili bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, saygı, hoşgörü değerlerine yer verilmiştir. İyi bir iletişimin topluma yerleşmesi gerektiği anlatılmak istenmiştir. Beğeniler üzerinde cinsiyet farklılığının etkisinin olmaması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Okuyucu, belirli kalıplara girilmemesi gerektiği sonucunu çıkarabilir. Öğretmen ve veli arasındaki iletişimin sürekli olarak sağlanması gerektiği eserin gerçek yaşama bir mesajıdır. Eser, verdiği mesajlar ile eğitsel açıdan okuyucu grubu için uygundur.

4.1.21. Telli Turna (2017)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Telli Turna'nın kanadı kırıktır. Pes etmeyen bir yapıya sahip olan turna, tekrar uçup sürüye katılmak için çabalar. Tez canlı bir yapıya sahip olan turna, annesinin kendisini başkaları ile kıyaslamasına çok kızar. Yaşayarak görüp öğreneceğini düşünen turna, yaralı olunca çocuklar tarafından yakalanır ve güvercinlerle aynı kümese konur. Güvercinlerin de yakalandıklarında çırpındıklarını fakat zamanla sahibi olan kişiye boyun eğdiğini düşünür. Güvercinlerin barışın simgesi olsa da tutsak olduklarını dile getirir. Turnanın kaçacağını düşünen çocuklar, turnanın kanatlarını keserler fakat turna, uçma inancını hiçbir zaman kaybetmez. Güvercinlerden birinin satıldığını duyan turna, arkadaşlarının bir süre sonra üzüntülerini unuttuğunu görür ve çıkara dayalı bir ilişki olduğunu düşünür. Sahipleri onlara yem vererek besleyip sonra da satmayı, yani onlardan faydalanmayı ummaktadır. Turna güvercinlere ne kadar kızsada onlara sarılıp uyur. Turna, bir süre sonra kaçmayı başarır ve bir ördekle karşılaşır. Ördek de bir süre önce bir yerden ayrılmış ve ormana adapte olmuştur. Turnanın ondan öğreneceği çok şey vardır. Beraber yaşarlar ve turna, ördeğe; “senin kanadın var fakat seni uçamayacağına inandırdıkları için uçmayı denemiyorsun” der. Ördeğin, bu durumu kabullendiğini ve bunu düşünmeden yaptığını söyler. Bir gün ördekle turna gezerken, çocuklara yakalanma tehlikesi geçirir. Önceden uçma denemeleri yapan bu iki arkadaş, yakalanmadan uçup kurtulur.

Kanadı kırık olan turnanın, hiçbir zaman umutsuzluğa kapılmaması ve uçmak için çabalaması, kendine olan güveni ve inancıyla ilgilidir. Turnanın annesinin, turnayı başkalarıyla kıyaslaması, her bireyin kendine özgü bir gelişim süreci ve hayatı olduğu doğrusunu yok sayar. Başkalarıyla kıyaslanmak, kişide aşağılık kompleksinin gerçekleşmesine sebep olur. Bu yüzden de kişi, hayatında doğru kararlar alamayabilir. Turna, topluma yerleşen birtakım düşüncelerin

aslında görüldüğü gibi olmadığını anlatır. İnsanların, hayvanlara eziyet edip kanatlarını kırması ve onları uçma yetisinden yoksun bırakması, insanoğlunun düşüncesizce ve gaddarca davrandığının kanıtıdır. Turna ve ördeğin uçma denemeleri yapıp amaçlarına ulaşması, kişinin hedefine odaklanıp o yolda çalışmasının vereceği sonuçla ilgilidir. Kişi inançlı olursa başaramayacağı hiçbir şey yoktur. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde, tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar vardır. Bu hatalara sayfa 4, 5, 7, 9, 11, 15, 17, 19, 24, 25, 26, 29, 31, 32, 38, 40, 44, 45, 46, 49, 52, 57, 63, 64, 65, 72, 80, 82, 83, 86, 88’de rastlanır. Sayfa 10, 11, 16, 31’de “ne...ne” bağlacı arasına virgül konulduğu görülür. Bu duruma, sayfa 39, 63’te “hem...hem”, sayfa 50’de “ya...ya”, sayfa 40’ta “kimisi...kimisi” bağlacında rastlanır. Sayfa 11’de ek olan “-de” nin ayrı yazılarak hata yapıldığı görülür. Sayfa 22’de “İş başa düştüğünde...” şeklinde yazılması gereken cümlede “başa” kelimesi, bir önceki kelime ile birleştirilerek yazılmıştır. Sayfa 23’te “üşümeye” kelimesi “üşümeğe” şeklinde yazılmıştır. Bu duruma sayfa 31’de “gülüşmeye” kelimesinde rastlanır. Sayfa 26’da “keşke” kelimesi “keşki” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 28’de “ya da” dan önce virgül konulmuştur. Sayfa 41’de “söz gelimi” kelimesi bitişik yazılmıştır. Bu hataya sayfa 56’da “kent soylu”, sayfa 69’da “öz güven”, sayfa 74’te “kara kışlar” da rastlanır. Sayfa 71’de “bu ölçüde” tamlamasındaki ek halinde olan “-de” ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 78’de “yarayacak” kelimesi “yariyacak” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 83’te “Bugünler de geçecek” cümlesindeki “de” bitişik yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek amacıyla deyim ve atasözleri kullanılmıştır. “Kurda kuşa yem olmak”, “dili varmamak”, “armut piş ağzıma düş, son gülen iyi güler”, “anlamazlıktan gelmek”, “kafayı yemek”, “al gülüm ver gülüm”, “kara kara düşünmek”, “içi sızlamak”, “yüreği daralmak”, “ekmek elden, su gölden”, “ağlamayana meme yok”, “başını dik tutmak”, “aklına yatmak”, “dil dökmek”, “tüyleri diken diken olmak”, “göze almak”, “canını tehlikeye atmak”, “çene çalmak”, “gözünün yaşına bakmamak”, “içi yanmak”, “içi kabarmak”, “açık yürekli olmak”, “akıl almamak”, “acele giden acele gider”, “geç olsun güç olmasın”, “bana dokunmayan yılan bin yaşasın” kullanılan deyim ve atasözleridir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 96 sayfadır. Eserin ön ve arka kapağında anlatılan konu ile ilgili görseller yer almaktadır. Eserin içinde de siyah beyaz görseller yer alır. Görseller,

estetik açıdan zayıftır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucuya uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; özgürlük, dayanışma, sevgi değerleri yer alır. Zorluklar karşısında direnmenin ve pes etmemenin verdiği sonuçlar, okuyucular için mesaj niteliğindedir. Yaşama hakkı ve özgürlük, eserde karşımıza çıkan iki temel unsurdur. Eserdeki görseller estetik zevk verme açısından zayıf kalmıştır. Eser, ele aldığı konu ve vermek istediği mesajla eğitsel açıdan uygundur.

4.1.22. Uçurum Kent (2017)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Barış, çiftlikte bulunduğu sıralarda arkadaşları ile bir yer keşfeder. Tatil dolayısıyla çiftlikte yaşayan Barış'ın Öykü isminde kardeşi ve Ozan isminde yakın arkadaşı vardır. Ozan da genellikle Barış'ın çiftliğinde vakit geçirir. Barış'ın annesi -Aslı Hanım- çiftliğin işlerini yürüten kişidir ve çalışanları ile gayet iyi anlaşır. Barış'ın babası ise genellikle uzaktadır ve ara sıra çiftliğe gelir. Bekçi amca, çiftliğin güvenliğinden sorumludur ve atlarla ilgilenir. Aşçı teyze ise çiftliğin yemeklerini yapar ve Gülfem isminde bir kızı vardır.

Bir gün Barış, arkadaşı ile geziye çıkar. Bir uçurumun olduğunu fark eder. Burayı tanıdıklarına sorar ve burası hakkında birtakım söylentilerin olduğunu işitir fakat yine de gereken cevabı alamaz. Herkes, bu uçurum hakkında konuşmakta tereddüt eder ve oradan uzak kalınması gerektiği cevabını verir. Net bir cevap alamayınca, uçurum hakkındaki merak giderek artar ve buraya inmenin yolları aranır. Ozan, Barış ve Öykü uçuruma gidip gelirler. Uçuruma ise halk tarafından "Uçurum Kent" ya da "Yıkık Kent" denmiştir. Buraya ulaşma imkânına bir türlü ulaşamazlar ve dağı dolaşıp oraya bakabilmenin ise uzun bir zaman alacağını öğrenirler.

Çiftlikte, aşçı teyzenin kızı Gülfem gelin olacaktır. Bu yüzden birtakım gelin götürme âdetleri uygulanır. Çeyiz yastığı ve gelin sandığı için at yarışı düzenlenir. Çocuklar at yarışına katılıp birinci olur. Gülfem, güzel bir törenle uğurlanır.

Barış, Yıkık Kent'e ulaşamadığı için hüznüdür. Oraya gitme fikri hiç aklından çıkmaz. Bu durum, düşlerine dahi girer. Yaz, yavaş yavaş bitmektedir ve çiftlikte geleneksel hâle gelen bir yemek verilir. Çiftliğin sahipleri ve çalışanlar toplanıp, beraber yemek yerler. Barış ve

Öykü, şehre dönerken hayvanlarını da götürmek ister fakat anneleri tarafından ret cevabı alır. Uçurum Kent ise gizemini korur.

Eserde Ozan'ın, genellikle Barış'ın çiftliğinde vakit geçirip, Barış'ın annesinin sözünü tutmasında birtakım sebepler vardır. Ozan, yaramaz olduğu için annesi tarafından beğenilmez ve annesinin “seni doğuracağıma taş doğursaydım” sözüne maruz kalır. Öncelikle bu durum, anne çocuk arasındaki iletişimi zedeler ve koşulsuz sevgiyi ortadan kaldırır. Çocuk, annesinden yani kendisine en yakın olacak kişiden uzaklaşıp, anne sevgisini bulabileceği kişiye ya da kişilere sığınır.

Barış'ın, Ozan ve kendisini değerlendirirken söylediği “birimiz görsel, birimiz işitsel tiplerdik” sözü, kişinin ilgi alanlarının ve yatkınlıklarının farklı olduğunu gösterir. Dolayısıyla her insan farklıdır ve her insanın kendine has gelişim alanı vardır.

Eserde, Doğan dede isimli büyük; “hayatta önemli olan; uzun yaşamak değil, onurlu, insanca yaşamaktır” der. Bu da çocuklara doğru, dürüst yaşamının getirisi olduğunu kavratır.

Çiftlikte, ağır işlerin kadınlara değil de erkeklere yaptırıldığı söylenmesi, kadınların daha narin insanlar olduğunun göz önüne alındığını ve incinmemeleri gerektiğini anlatır.

Barış'ın, annesi ile konuşması, annesinin sesinin bile kendisine huzur verdiğini söylemesi, anne çocuk arasındaki bağın ve iletişimin, ruhsal rahatlığı sağladığını gösterir. Barış, çiftliği yöneten annesi için; “iletişimindeki gücü sevgisinden geliyor” der. Annesi Aslı Hanım, eşi ile konuşurken de “anlamazsak anlaşamayız” der. Buradan da anlaşılıyor ki; kişi, iletişimini ne kadar iyi kurarsa ve içindeki sevgisini güzel bir iletişim ile taçlandırarsa, o kadar iyi anlaşır ve değer görür.

Eserde, her eserin yazarının izini taşıdığına da değinilir. Barış'ın, annesinin ve babasının birbirine açık bir şekilde sevgisini belirtmemesi dikkatini çeker. Genellikle sevginin söylenilmesi ve anlatılmasından çekinildiği belirtilir. Çiftlikten ayrılırken, “erkekler ağlamaz” sözü üzerine, duygularını ağlamaktan yana kullanmayan Barış, toplumun erkeklere yüklediği dayatmanın sorumluluğunu taşır.

Eserde; “Galileo, Arşimet, Newton” kullanılarak örneklendirme yapılmıştır. Ayrıca Dağlarca'dan bir mısraya yer verilmiştir. Sayfa 160'ta “Bilgelğin Yedi Temel Direği”

kitabından bir çıkarım mevcuttur. Karacaoğlan ve Dostoyevski de tanık gösterilmiştir. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Bunlara sayfa 14, 17, 18, 20, 40, 52, 57, 61, 63, 65, 70, 71, 73, 102, 106, 109, 110, 122, 126, 129, 138, 140, 143, 153, 169, 170, 195, 200, 201, 203, 206, 211, 212, 218, 219, 233, 241, 242, 246, 251, 254, 255, 259, 260, 262, 263, 265, 268, 271, 273, 278, 280’de rastlanır. Sayfa 5, 29, 31, 32, 52, 119, 173, 209’da “teyze” kelimesinin ilk harfi büyük harfle yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 5’te “Kim bilir kimindir?” cümlesinin ardından iki nokta(..) yan yana yazılmıştır. Türkçede böyle bir noktalama işareti yoktur. Sayfa 5, 230’da “bugün” kelimesi ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hataya sayfa 115’te “altüst” kelimesinde, sayfa 125’te “birkaç” kelimesinde rastlanır. Sayfa 17’de “su sinekleri” tamlaması bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Benzer hataya sayfa 26’da “kara yelini”, sayfa 73’te “bakar kör”, sayfa 82, 279’da “kazı bilim”, sayfa 115’te “söz gelimi”, sayfa 167’de “öz güven”, sayfa 174’te “iç güvey”, sayfa 17’da “ön yargı”, sayfa 223’te “tez canlı”, sayfa 259’da “gün ışığına”, sayfa 279’da “yer bilimci” de rastlanır. Sayfa 19, 29, 31, 48, 78, 93, 127, 147, 154, 218, 224, 226’da “hem...hem” bağlacı; sayfa 20,25’de “ne...ne” bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 185’te ek olan “-de”, “denemekte yarar var” şeklinde yazılması gereken cümlede ayrı yazılmıştır. Aynı duruma sayfa 252’de de rastlanır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek için deyim ve atasözleri kullanılmıştır. “Başı derde girmek”, “boyun eğmek”, “burnundan solumak”, “iç dökmek”, “arkası yere gelmemek”, “boyunun ölçüsünü almak”, “sözünden çıkmamak”, “ağırdan almak”, “yaka silkmek”, “içi açılmak”, “dili tutulmak”, “yaka silkmek”, “içi açılmak”, “dili tutulmak”, “bir sözü iki etmemek”, “söz gümüşse sükût altındır”, “kulaktan dolma”, “iç çekmek”, “turşusunu kurmak”, “iç geçirmek”, “işi tatlıya bağlamak”, “göze alamamak”, “başının etini yemek”, “göz yummak”, “içi burkulmak”, “insan insana kavuşmaz dağ dağa kavuşur”, “kaşla göz arası”, “dilini yutmak”, “üstesinden gelmek”, “umudu kesmek”, “duymazlıktan gelmek”, “iç geçirmek”, “içi daralmak”, “içi gitmek”, “umduğunu değil bulduğunu yemek”, “yüreği ağzına gelmek”, “düş kırıklığına uğramak”, “gözden irak olan gönülden de irak olur”, “gözünün yaşına bakmamak”, “halebi oradaysa arşın burada”, “aklından çıkmamak”, “içi içine sığmamak”, “ağzı sulanmak”, “bir arpa boyu yol almak”, “dut yemiş bülbüle dönmeğ”,

“dizlerinin bağı çözülmek”, “kulağı delik olmak”, “ağızına geleni söylemek”, “gözünü kulağını dört açmak”, “tüyleri diken diken olmak” kullanılan atasözleri ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 282 sayfadır. Eserde görsel kullanılmamıştır. Eserin dış ön kapağında çocuk ve köpek görseli varken, arka kapağında kitapla ilgili bilgi yer almaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, saygı, dayanışma, duyarlılık değerlerine yer verilmiştir. İnsanların birbirleriyle olan güzel iletişiminin, sağlıklı bir ortam yaratacağı aktarılmak istenmiştir. Eserdeki karakterlerin merak ögesini üst düzeyde yaşamaları, içerisinde buldukları gelişim döneminin bir görevidir. Okuyucu grubun da aynı gelişim döneminde olacağını varsayarsak, eserdeki olay örgüsünün dikkat çekici olduğu söylenebilir. Örtük mesajların verildiği eser, eğitsel açıdan uygundur.

4.1.23. Ah Baba Ah! (2018)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde, derste işlenen konu üzerine bir ödev verilir. Bu ödevin içeriği, herkesin dedesinden ve ninesinden öğrendiği bir atasözünün öyküsünü yazmasıdır. Eve giden öğrenciler, dedeleri ve nineleri ile konuşur. Doğan Köroğlu, ninesinden ana sözü kelimesini duyar ve şaşırır. Bunun sebebini sorduğunda ise, özlü sözlerin analar tarafından yaşandığını fakat atalara mal edildiğini öğrenir. Doğan, bir sonraki gün okulla geziye gidecektir fakat uykusu gelmemektedir. Oturur ve günlük yazar. Doğan'ın arkadaşları da öğrendikleri atasözlerine uygun öyküler yazar. Önce öyküler okunur. Ardından, hangi atasözü olduğu öğretmen tarafından sınıfa sorulur. Öğrenciler, söz hakkı alarak yanıtlar. Birçok atasözü ve öyküsü çocuklar tarafından dinlenir ve üzerine konuşulur. Roman, öğretmenin sınıfta verdiği bir ödevin, bilinç uyandırması üzerine kurulmuştur.

Atasözlerinin önemini anlatıldığı bu kitapta, atasözlerinin manasıyla anlaşılması ve hayata tatbik edilmesi üzerinde durulmuştur. Giriş ve gelişme bölümünün netliği anlaşılırken, sonuç bölümünün ani bir şekilde bitirildiği görülür. Sonuç, olay daha anlatılıyorken oldu bittiye getirilmiş bir tarzdadır ve kısa tutulmuştur.

Dil becerilerinin gelişmesi, dilin iyi bir şekilde öğrenilmesine bağlıdır. Kitapta, atasözlerini, bir hikâyeye içinde anlatmak ve diğer öğrenciler tarafından hangi atasözünün anlatıldığı bulmak, yazma ve dinleme becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Büyüklerden, atasözlerinin nereden geldiğini dinlemek, büyüklerin anlattıklarına kulak verilmesi, onlara saygı gösterilmesi açısından önemlidir. Köseoğlu'nun bu noktada aktardıkları mühimdir. Öğrencilerin yazdıklarını okuduktan sonra diğer arkadaşları tarafından alkışlanması, takdir ve teşekkür edildiğini gösterir. Kitabın başlarında söz hakkı alınmadan konuşulmasına öğretmenin tepki vermesi, öğrencilerin, birbirlerinin hakkına saygı göstermesi gerektiğini anlatır. Çocukların anlattığı hikâyelerde, geziye gidileceği vakit onlara fikirlerinin sorulmamasından yakınan çocuklar, kendilerinin muhatap alınmasını istemektedir. Bu da, onların bir birey olarak kabul edilmesi ve düşüncelerine önem verilmesi gerektiğini vurgular. Roman kahramanlarından olan Doğan'ın, kendi kıyafetlerini kendisinin seçmesi buna bir örnektir. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 33, 34, 36, 38, 39, 43, 46, 47, 48, 49, 51, 52, 54, 58, 66, 71, 77, 84, 86, 89, 90, 92, 99, 107, 109, 110, 115, 121, 124, 126'da tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 32, 66'da ünlemin kullanımıyla ilgili hatalar görülmektedir. Sayfa 118'de "sükût" şeklinde yazılması gereken kelime "sukut" şeklinde yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 124'te "günaydın" şeklinde bitişik yazılması gereken kelime ayrı yazılarak hata yapılmıştır.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve boyutu çocuklara uygundur. Eserde görsel kullanılmamıştır. Dış ön kapakta atasözleri yer alır. Kapakta, atasözlerinin kullanılması, kitabın içeriği ile ilgili bilgi vermektedir. Arka kapakta atasözleri ve deyimlerin özellikleri yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucuya uygundur. Zemin yazı rengi, gözü yormayacak şekildedir. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde, çalışkanlığın takdir edilmesi ve saygı değerlerine yer verilmiştir. Eserde, sınıf içerisinde disiplin sağlanmasının, disiplinin hiyerarşik bir düzene bağlanmasının gerekliliği anlaşılır. Eser, eğitsel açıdan hitap ettiği okuyucu grubuna uygundur.

4.1.24. Ormanın Sakladıkları (2018)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Barış ve Aslı yakın iki arkadaştır. Karabaş isminde köpekleri vardır. Bir gün gezerken ormanda uçan bir at görürler. Düş gördüklerini sanan iki arkadaş, aynı düşü göremeyeceklerinin farkındadır. Uçan at bir süre sonra kaybolur. Aslı ve Barış soru işaretleri ile evlerine dönerler. Aslı, günlük tutmaktadır ve bu günlüğe uçan bir at gördüğünü yazar. Günlük ile dertleşen Aslı, büyüklerin öğütlerinden yakınıdır. Barış ile Aslı, bu olayın peşini bırakmaz ve yine ormana gitme kararı alır. Başlarının üstünde uçan bir kaz gören arkadaşlar, olayın kendileri için bir işaret olduğu kanısına varır. Ormanın derinliklerine ilerleyen arkadaşlar, ağaç kesen insanları görürler. Tek başlarına hareket etmenin bir yarar sağlamayacağını anlayan Aslı ile Barış, diğer arkadaşlarını da alıp gelme kararı alırlar. Daha sonrasında arkadaşları ile gelen Aslı ve Barış, ağaçları kesenlere müdahale eder. Barış'ı bir odaya kapatan insanlar, onu tehdit eder ve işlerine karışmaması gerektiğini söyler. Barış'ın düştüğü durumu görevlilere haber veren arkadaşlarına görevliler inanmaz. Bunun üzerine, Barış'ın ailesine ulaşan çocuklar, ailenin harekete geçmesi ve güvenlik görevlilerinin yardımıyla onu kurtarır. Ağaçları kesenler yakalanır ve Aslı ile Barış'a, şehrin önde gelenleri tarafından teşekkür edilir. Bunun için bütün ilçe toplanır.

Aslı ile Barış'ın uçan bir at görmesi neticesinde, atlarla ilgili çıkarımlar yaptığı görülür. Atların, önceden uçtuğunu ve zamanla uçuşa yetilerini kaybettiğini, onların, insanlara boyun eğmeleri neticesinde bu duruma geldiğini düşünürler. Aslı'nın günlüğü ile paylaştıkları, günlük türünün çocuklara arkadaş olduğunu gösterir. Günlüğünde, birtakım durumlardan yakınan Aslı, büyüklerin davranışlarındaki tutarsızlıktan bahseder. Aslı ile Barış'ın arasında geçen konuşmada, Aslı'nın “sen benim ağladığımı gördün mü?” ifadesine, Barış'ın, ağlamanın normal bir durum olduğu hatırlatmasını yaptığı görülür. Ağlamak, duyguların dışa yansımadır ve olağandır. Barış'ın kalkıştığı işi öğrenen anne, onu, dayısının yanına göndereceğini söyler. Sürülür gibi evden yollanan Barış, çok üzülür. Aslı'nın önerisiyle günlük tutan Barış'a Aslı; “günlük tutarsan hem rahatlarsın hem de yazılı anlatımın gelişir”, demiştir. Günlükle dertleşen Barış da, büyüklerin işlerine geldiği gibi hareket ettiklerini anlatır.

Ninenin, kızların top oynadığını ilk defa duyduğunu söylemesi ve dedenin, oyunun kız ya da erkeği olmadığı söylemesi, kız ve erkek çocukları için biçilen rolleri gösterir.

Aslı ile Barış'ın mektuplaştıkları görülür ve burada Aslı'nın kitap okuduğunu, bu sayede uzakları görüp tanıdığını belirttiği görülür. Kitaplar, kişinin göremediği yerleri görmesini ve o yerler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 24, 37, 38, 39, 40, 45, 47, 50, 67, 68, 69, 70, 83, 84, 97, 98, 100, 114, 116, 117, 121, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 136, 137, 139, 141, 143'te tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 9'da "ne...ne" bağlacı, sayfa 125'te "ya...ya" bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 10'da "şaşkın" ifadesi "şakın" şeklinde, sayfa 125'te "yazı" kelimesi "yaza" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 14'te "atın" kelimesi kesme işareti ile ayrılarak yazılmıştır. Sayfa 15'te ve eserin genelinde "uçan at" ifadesi, cümle içinde ya da başında, her iki kelimedede ya da birinde kelimelerin ilk harfleri büyük yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hataya "alaca kaz" da da rastlanır. Sayfa 30'da "göz kapakları" bitişik yazılmıştır. Aynı hata sayfa 72'de "yer altı" nda, sayfa 113'te "gül suyu" nda yapılmıştır. Sayfa 125'te "arkadaş" kelimesi büyük harfle yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "Göze alamamak", "bana dokunmayan yılan bin yaşasın", "anlamazlıktan gelmek", "ipe un sermek", "bir arpa boyu yol gitmek", "yüreğine inmek", "burnunun dikine gitmek", "yüreği ağzına gelmek", "akıl akıldan üstündür", "süt dökmüş kedi gibi olmak", "kendi düşen ağlamaz", "ağırdan almak", "ağızından bal damlamak", "hava atmak", "mangalda kül bırakmamak", "iki sözü bir araya getirememek", "dilini eşek arısı sokmak", "kara kara düşünmek", "ok yaydan çıkmak", "samanlıkta iğne aramak", "burnunu sokmak", "içinden gelmemek", "dili tutulmak", "tarlada izi olmayanın harmanda yüzü olmaz", "ağzı açık kalmak", "göze alamamak", "gözlerine inanmamak", "içi daralmak", "göz yummak", "kulaktan dolma", "örtbas etmek", "burnunu sürtmek", "tükürdüğünü yalamak" kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 143 sayfadır. Eserde, içeriği destekleyen renkli görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında renkli ve merak uyandıran bir görsel kullanılırken, arka kapağında eserin içeriği ile ilgili bilgi yer alır. Eserdeki görseller estetik açıdan başarılıdır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu okuyucuya uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, sorumluluk, dayanışma, saygı, duyarlılık, fedakârlık değerleri yer alır. Çevrede olup bitenlere duyarsız kalmayan kahramanların çabası, gerçek hayattaki olaylara da duyarsız kalınmaması gerektiğini öğretme açısından önemlidir. Eserdeki görseller, olay örgüsünü yansıtacak ve estetik zevki uyandıracak şekilde çizilmiştir. Eser, çocuk gerçekliğine uygun olarak yazılmıştır ve eğitsel açıdan uygundur.

4.1.25. Küçük Oyuncu (2020)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Özer ve Öykü kardeşlerdir. Dedesi, Özer'e kulübeye bakması gerektiğini söyler. Kulübeye giden Özer, orada yavru bir köpekle karşılaşır. Köpeği çok seven Özer, kardeşi Öykü ile köpeği paylaşmak istemez ve ona oyuncakları ile oynaması gerektiğini söyler. Özer'in Öykü'ye olan yaklaşımına, nineleri kızar. Bir süre sonra köpeğin kulübede olmadığı görülür. Bunun üzerine dede ile Özer onu aramaya koyulur. Dede, onu bir komşusundan almıştır. Orada annesi ile bulunan köpek, tekrar eve getirilir. Özer, köpeği sahiplendiklerini annesine söylemekte tereddütlüdür, çünkü annelerinin buna kızacağını düşünür. Anneleri, işten geldiği zaman koşup ona sarılmak isteyen Özer'i, şüphe çekme düşüncesi alıkoyar.

Okulda Özer'in öğretmeni, oyun yazıp çocuklara oynatmaktadır. Oynandıktan sonra ise öğrencilere, düşüncelerini sorar. Oyunu izlemeye gelen köpek Karabaş ve Öykü de sonradan oyuna dahil olur. Özellikle Öykü'nün sevimli konuşmaları, Karabaş'ın sevimli hareketleri oyuna güzellik katar. Öykü, köpeğin sahibi gibi olur ve bir gün onunla kulübede bile uyur. Oyun son halini alınca, Özer ve Öykü'nün babası şartları zorlayarak tiyatroyu izlemeye gelir. Babanın gelmesi, anneyi de mutlu eder.

Özer, kardeşi Öykü'ye köpeğe bakamayacağını, kız olduğunu ve bebekleriyle oynaması gerektiğini söyler. Bunun üzerine nine, olaya müdahale eder. Nine, kızların küçümsenmemesi gerektiğini söyler. Burada, erkek ve kız çocuklarının ilgi ve becerilerinin aynı olabileceği sonucuna ulaşılır. Karabaş'ın kaybolması üzerine Özer'in utanıp ağlamadığını söylemesi ve erkeklerin ağlayamayacağı düşüncesinin aklına gelmesi, toplumun erkeklere yüklediği dayatmanın altında ezilmektir. Özer'in bunaldığı zaman, günlüğüne başvurduğunu söylemesi,

bu edebî türün, kişiyi rahatlattığını gösterir. Tiyatro bitiminde çocukların alkışlanması ve bunun üzerine Özer'in "asıl alkışladıkları kendi çocukluklarıydı" demesi, insanların çocukluklarına olan özlemini ifade eder. İnsanlar yaş aldıkça, çocukluk anılarını hatırlar ve bazen o zamanlara dönmek ister. Öğretmenin, çocuklara oyun yazması ve oynatması, onlara gösterdiği ilgi, hem kendisini sevdirmiş hem de çocuklara öz güven aşılamıştır. Babanın, iş yoğunluğuna rağmen, bir yolunu bulup, tiyatroyu izlemeye gelmesi, hem çocukları hem de anneyi mutlu etmiştir. Bir kişinin varlığının hissedilmesi, sesinin duyulması kişiye güç ve sevinç verir.

Eserde, Dağlarca'nın şiirine ve Descartes'in zamanını iyi kullanmasına değinilmiş, bu sayede anlatıma örnek verilmiştir. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 26, 31, 49, 63, 64, 109, 113, 137, 144, 147'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 9'da ayrı yazılması gereken "kız kardeşim" bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hataya sayfa 107, 159'da "öz güven", sayfa 107'de "yıl sonu", sayfa 137'de "iş yeri" nde rastlanır. Sayfa 28'de "göz kırpmak" bitişik yazılmıştır. Sayfa 30, 45'te "ya da" dan önce virgül konulmuştur. Sayfa 32, 66, 107, 113, 139'da "hem...hem"; sayfa 69, 85, 91, 108'de "ne...ne" bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 45, 113'te "Gizemciğim", "Gizemciyim" şeklinde yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek amacıyla atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "İçine dokunmak", "anlamazlıktan gelmek", "yüzünü asmak", "ağırdan almak", "içi daralmak", "bugünün işini yarına bırakmak", "gözünü dört açmak", "açığa vurmak", "iğne atsan yere düşmez", "içi gitmek", "içi acımak", "ağzı açık kalmak", "kırk fırın ekmek yemek", "köprüünün altından çok sular akmak", "deveye hendek atlatmak", "gözleri parlamak", "göz ucuyla bakmak", "duymazlıktan gelmek", "görmezden gelmek", "havalara sıçramak", "ele avuca sığmamak", "canla başla çalışmak", "gözlerinin içi gülmek" kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 160 sayfadır. Eserde, iç kapakta renkli görsel vardır. Ayrıca kitabın içinde de konu ile uyumlu görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında kız çocuğu ve köpek görseli varken, arka kapağında ön kapaktaki görselin aynısı ve kitapla ilgili bilgi yer almaktadır. Eserdeki görseller estetik açıdan başarılıdır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucuya uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, sorumluluk, merhamet değerlerine yer verilmiştir. Hayvan sevgisi ve bakımını üstlenen kahraman, okuyucu için örnek teşkil eder. Eser, aktardığı değerler ve örtük mesajları ile eğitsel açıdan hitap ettiği okuyucu grubuna uygundur. Eserde, annesinden koparılan köpeğin annesine döndüğü ve dedenin onu tekrar eve getirdiği yazılmıştır. Buradaki durum, okuyucu tarafından eleştirilmeye uygundur. Eserde bu konu hakkında bir değerlendirme görülmemiştir.

4.1.26. Erik Dalı Okula Gidiyor (2021)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Çocuklar, oyun oynarken erik ağacının dalını kırar. Erik dalının, canı çok acır. Ceren ve dedesi erik dalını sağlığına kavuşturmak ister. Erik dalı, çocukların oynarken zarar verdiklerini bilir ama onlara karşı hoşgörülü davranır. Bunun sebebini, çocuk olmalarına ve bilerek yapmadıklarına bağlar. Ceren, hayata pozitif bakan bir kızdır fakat büyükleri tarafından sürekli susturulur. Bu yüzden, içinde söyleyeceği çok şey vardır. Erik dalı ile arkadaş olan Ceren, onu da okula götürmek ister. Ceren'in ninesi onu desteklemese de dedesi destekler. Erik dalı okula başlayınca, diğer öğrenciler de kendi arkadaşlarını getirmek ister. Dönemin sonlarına doğru okula başlamış olan erik dalı, insanların hayatlarına dair yorumlar yapar, onlara özenir. İnsanların, canını acıtmasına rağmen kendisinin onlara zarar vermeyeceğini söyler. İnsanların değişim içinde olduklarını fakat kendisinin hayatı kabullenip, akışı değiştiremediğini söyler. Okuldaki derslerde; masalın, öykünün anlama becerisini geliştireceğine değinilir. Erik dalına görev verilir fakat erik dalı yanlış yapma sanısına kapılır ve bunu öz güvenle bağdaştırır.

Kırılan erik dalını iyileştirmeyi görev edinen Ceren, öncelikle yardımlaşmanın en güzel örneğini sergilemiştir. Erik dalının, insanlara kıyamıyor oluşu ve onları hoş görmesi, olgunluğunun belirtisidir. Erik dalı kendisi için özellikle kötülük yapılmadığını düşünür. Ceren'in ailesi tarafından susturulması üzerine mutsuz olması, onun kendine güvenini zedelemiştir. Bu son derece yanlıştır. Çocuklar, konuştukları zaman dinlenmeli, sorumluluklarını yerine getirdikleri zaman takdir edilmelidir. Ceren'in, ailesinin ilgisini çekmek için kalem kırması, bağırması ve olumsuz davranışlar sergilemesi, ilgisizliğin şiddete ve yanlış davranışlara yol açabileceğini gösterir. Sonuçta bu durumdan hem çocuk hem de aile kötü etkilenir. Öğretmenin, Ceren'in resmini küçümsemesi üzerine Ceren'in tüm resimlerini

yırtması da buna örnek verilebilir. Bu tür davranışlar, istenmedik olaylara yol açabileceği gibi çocuğu toplumdan soyutlar. Okulda masalın ve öykünün, anlatıma olan katkısı üzerinde durulmuştur. Edebî türler, anlama ve anlatma becerilerini geliştirir. Kişi, daha iyi anlar ve anlatır. Erik dalının, yanlış okuyacağını düşünüp tedirgin olması, gereken öz güveni kazanmamasından kaynaklanmıştır. Kişinin, doğru ve yanlışlarının olması normaldir. Kişi, doğru ve yanlışları ile var olur ve buna göre hayata dair dersler çıkarır. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 8, 16, 20, 22, 26, 27, 28, 31, 37, 40, 53, 56, 65, 66, 67, 74, 79, 87, 93'te tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 13'te "ilk yardım" bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hataya sayfa 87'de "sıkı denetim" de, sayfa 90'da "keten helva" da rastlanır. Sayfa 15'te "İçinde dev, cadı, öcü, korku, olmasın" cümlesinde "korku" kelimesinden sonra virgül getirilerek hata yapılmıştır. Sayfa 21'te "ya...ya" bağlacının, sayfa 27'de "hem...hem" bağlacının, sayfa 78'de "ne...ne" bağlacının arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 27, 28'de cümle içinde "elma ağacına" tamlaması büyük harflerle başlatılarak hata yapılmıştır. Sayfa 28, 29'da "ağacını" kelimesi büyük harfle başlamıştır. Aynı hataya sayfa 28'de "bizimkiler" kelimesinde, sayfa 55'te "bu" kelimesinde, sayfa 73'te "ana" kelimesinde, sayfa 88'de "ya" kelimesinde, sayfa 90'da "bir" kelimesinde, sayfa 92'de "dede" kelimesinde rastlanır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek amacıyla atasözleri ve deyimler kullanılmıştır. "Yüreği ağzına gelmek", "içi kanamak", "dudak bükmek", "dert yanmak", "burnunu her şeye sokmak", "kulağına küpe etmek", "gözlerinin içi gülmek", "sağır duymaz uydurur", "gözü açık olmak", "aklına yatmamak", "aklına takılmak", "damdan düşer gibi", "başa baş, dişe diş", "doluya koydum almadı, boşa koydum dolmadı", "tarlada izi olmayanın harmanda yüzü olmaz", "armut piş ağzıma düş", "başa çıkamamak", "kaşı gözü oynamak", "aklı yetmek", "ağaç yaş iken eğilir", "gözü kulağı dört açmak", "kara kara düşünmek", "nerede hareket orada bereket", "açtı ağzını yumdu gözünü", "ayaklarına kara sular inmek" kullanılan deyim ve atasözleridir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 96 sayfadır. Eserde anlatımı destekleyen görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında dal, kitap ve çocuk görseli yer alırken, arka kapakta kitapla ilgili bilgi yer almaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap ettiği yaş grubuna

uygundur. Eserdeki görseller renksiz fakat estetik açıdan başarılıdır. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, dostluk, duyarlılık, yardımseverlik değerleri yer almıştır. Eserdeki kahramanın cansız bir varlıkla olan dostluğu, doğa sevgisini okuyucuya aktarır. Eserdeki görseller estetik zevk uyandıracak şekilde çizilmiştir. Eser, eğitsel açıdan hitap ettiği yaş grubuna uygundur.

4.1.27. Manas Destanı (2021)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde, ön söz verilmiştir. Burada destan hakkında genel bir bilgi vardır. Manas'ın doğumu ve yaşadıkları anlatılmıştır. Manas; merhametli, cesur, yiğittir. Annesi Çırdı Han, babası Cakıp Bey'dir. Annesi Manas'a hamileyken, canı pars yüreği ciğeri istemiştir. Manas, arkadaşları ile de iyi anlaşılan bir çocuktur fakat Kalmak çocukları onlara saldırdığı zaman, iyi niyetini göstermesine rağmen kötülükle karşılaşmıştır. Onlarla kavga eden Manas'ın ismi duyulmuştur. Bir gün Çinli komutan, Cakıp Bey'e, oğlunun kendilerine verilmesini ister. Manas'ın özellikleri, kendisine rağbeti arttırır. Manas, kendisiyle anlaşamayanları savaş yoluyla uzaklaştırmaya çalışıp herhangi bir hileye başvuramazken, karşısındaki kişiler için bu geçerli olmaz. Manas'ın savaşarak yenilmeyeceğini düşünenler, hileye başvururlar. Kara Han'ın oğlu Almam Bet ile süt kardeş olan Manas, birçok kötülüğe beraber karşı koyarlar. Manas'ın Akılay ve Kanıkey isimli eşleri vardır. Manas, Talas kıyıları yakınlarına yerleşince, Esen Han rahatsız olur ve onu bayıltarak yok etmeyi düşünür. Buradan da süt kardeşi ve adamları ile galip çıkar. Süt kardeşinin, seferin birinde ölmesi Manas'ı çok üzer. Bir süre sonra da Manas ölür ve karısı, yanına birkaç adam alarak onu kimsenin bilmediği bir yere gömer.

Manas, akıllı ve zekidir. Çok iyi savaşan biridir. Öncelikle barışı tercih etmiştir fakat bunu tercih etmeyenlerle cesurca savaşmıştır. Birçok kişi onun doğal yollarla yenilemeyeceğini anladığı için hilelere başvurmuştur. Manas'ın öz güveni yerindedir ve merhametli bir yönü vardır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 25, 30, 33, 36, 45, 52, 54, 64, 73, 75, 77, 83, 85, 87'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 25, 62'de "öz güven"

kelimesi bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hata sayfa 29'da "söz birliği" nde yapılmıştır. Sayfa 35'te satıra sığmayan kelime ayrılırken hatalı ayrılmıştır. Aynı hata sayfa 55'te "deyip" kelimesinde mevcuttur. Sayfa 36'da "yemeyin" kelimesi "yemeğin" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 41'de "beylerinden" kelimesinin küçük harfle başlaması gerekirken büyük harfle başladığı görülür. Sayfa 46'da "ne...ne" bağlacı, sayfa 56,64'te "hem...hem" bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 62'de "temsilci" kelimesi "temselci" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 77'de "yanında yöresinde" kelimeleri "yanın da yöresin de" şeklinde yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek adına deyim ve atasözleri kullanılmıştır. "Su uyur düşman uyumaz", "ağırdan almak", "baskın basanıdır", "kendine gelmek", "ağzı açık kalmak", "dik dik bakmak", "canını zor kurtarmak", "pişmiş aşı su katmak", "iş işten geçmek", "dili tutulmak", "yüreği soğumak", "görmezlikten gelmek", "yok saymak", "göze almak", "ileri geri konuşmak", "öfkesine yenilmek", "canını dişine takmak", "kendinden geçmek" kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 95 sayfadır. Eserde siyah beyaz görseller vardır. Eserin dış ön kapağında savaşçı görseli yer alırken, arka kapağında kitapla ilgili bilgi yer almaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı ve puntosu hitap ettiği yaş grubuna uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Eserde; saygı, sevgi, barış, dostluk, yardımseverlik, öz denetim, dürüstlük, barış, vatanseverlik değerleri yer alır. Eser, destanı anlattığı için tarihsel bir özelliğindedir. Bu yüzden belli bir yaş aralığının okuması için uygundur. Özellikle tarihe ilgi duyan okuyucular tarafından tercih edilebilir. Yer alan değerler, eğitsel açıdan önemlidir.

4.2. Hikâye Türündeki Eserler

Bu başlık altında Hamdullah Köseoğlu'nun hikâyeleri, ilk basım yıllarına göre sıralanarak incelenmiştir. İlk basım yıllarının yazılmadığı kitaplar, basıldıkları tarihe göre sıralamaya dahil edilmiştir.

4.2.1. Kırık Testi (1981)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Testiler, Kanber Usta tarafından özenle yapılır. Onu görenler, bu testilerin yoksul kesim tarafından alınacağını ve özenmemesi gerektiğini söyler. Usta ise bu söylemlere çok sinirlenir. O, işini en iyi şekilde yapma taraftarıdır. Yaptığı testilerden biri, Kanber ustanın kendisini ne kadar güzel yaptığının farkındadır ve teselli edici konuşur. Testileri alan bazı insanlar bunları gidip iki misli fiyatına satmaktadır. İsmail Usta, testiye alır ve evine götürür. İsmail Usta ve ailesi yoksuldur. Anne ve baba çalışmaktadır. Kızları evdedir ve liseli ismi ile geçen büyük oğlu işe gitmektedir. Küçük oğlan Ersin de bir süre sonra çalışmak ister. Küçük kız Sema ise evde testiyle oynar. Ona Emine ismini koyar. Bir gün anne, işe giderken büyük kızına ekmek alması için para verir. Ekmek almaya giderken, nasıl davranması gerektiğini de söyler. Büyük kızın görüştüğü biri vardır ve ona kaçma teklifinde bulunur. Gece olunca kardeşlerini öpen büyük kız, gecenin sessizliğinde evden kaçar ve bunun tek şahidi testidir. Bunu görünce çatlamıştır.

Eserde, testiye yapan ustaya, testilerin yoksul kesim tarafından alınacağını ve bu yüzden de özenmemesi gerektiğinin söylendiği görülür. Kişileri, sınıflandırmak ve farklılaştırmak kitapta göze çarpan bir detaydır. Kişilere, maddi durumlarına göre değer biçilmiştir ve bu son derece yanlıştır. İsmail Usta eve giderken, bir öğretmenin silahla vurulduğuna şahit olur. Bu, çocuk kitaplarında verilmemesi gereken bir durumdur. Saati öğrenmek isteyen annenin, saatten anlamaması üzerine söyledikleri, kız çocuklarının eğitime engel olduğunu anlatır. Kız diye okutulmamak, öncelikle kişi haklarına aykırıdır. Ayrıca, eğitimden yoksun bırakılan insanlar, ihtiyaçlarını karşılayacak bilgiye sahip olmayabilir. Dolayısıyla, yaşamı sürdürmek hem maddi hem manevi açıdan zorlaşabilir. Kızını ekmeğe gönderen annenin, onun yere bakması gerektiğini aksi takdirde insanların ona söz edebileceklerini söylemesi, kız çocuğuna toplum tarafından yapılan bir dayatmadır. Kitabın genelinde karamsarlık vardır. Çocuk edebiyatı ürünlerinde karamsarlığa yer verilmemelidir. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 5, 10, 14, 15, 19, 33, 36, 37, 46, 47, 50, 58’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar görülmektedir. Sayfa 5’te “bir gün”, “her gün” bitişik yazılarak hata yapılmıştır Aynı hataya sayfa 8’de “şiş göbek” te, sayfa 11’de “gün boyu”

nda, sayfa 16'da "orta yaş" ta, sayfa 18,40,41'de "ay başı" nda, sayfa 28, 32'de "kim bilir" de, sayfa 38'de "sağ olsun" da, sayfa 46'da "söz gelimi" nde, sayfa 48'de "bir şey" de rastlanır. Sayfa 11'de "hem...hem" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 11'de "büfeye mi koyacağız?" şeklinde yazılması gereken soru cümlesinden sonra soru işareti konulmamıştır. Sayfa 12'de "ikide bir" kelimelerinin arasına - işareti konulmuştur. Aynı hata sayfa 46'da da mevcuttur. Sayfa 13,50'de "ağlayacaktık" kelimesi "ağlıyacaktık" şeklinde, sayfa 36'da "içmeyeyim" kelimesi "içmiyeyim" şeklinde, sayfa 49'da "anlayamadım" kelimesi "anlıyamadım" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 19'da "düşünmeye" kelimesi "düşünmeğe", sayfa 21'de "dövünmeye" kelimesi "döğünmeğe", sayfa 35'te "giyinmeye" kelimesi "giyinmeğe" şeklinde yanlış yazılmıştır. Sayfa 42'de "birazcık" kelimesi "birazıcık" şeklinde yazılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. "Ödü kopmak", "ağzının tadı kaçmak", "yüreği ağzına gelmek", "kara kara düşünmek", "içi kalkmak", "iç geçirmek", "çene çalmak", "göz kulak olmak", "içi daralmak", "iki arada bir derede kalmak", "başının etini yemek" kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 63 sayfadır. Eserde siyah beyaz görsellere yer verilmiştir. Eserin ön kapağında testi görseli kullanılırken, arka kapağında kitapla ilgili bilgi verilmektedir. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucuya uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde üçüncü hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Eserde; sorumluluk, sevgi, sabır, dürüstlük değerlerine yer verilmiştir. Ustanın, işini icra ederken aldığı sorumluluk ve söyledikleri, çocukları doğruluğa yönlendirir. Eserdeki ölüm sahnesi, çocuklarda korkuya sebep olabilir.

4.2.2. Gül Açar Yüreğimde (1981)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, içerisinde birçok hikâyeye barındırır. "Gül Açar Yüreğimde, Çoğaldılar Kaçtıkça, Elif, Barış, Kuşlar Uçarken, Bayram Olur, Unutmadım, Türkü Olursun" hikâyeye başlıklarıdır. Bu hikâyelerin kahramanları çocuklardır. Yoksulluk içinde büyüyen ve küçük bedenini evine zırh eden, fiziksel özelliğinden dolayı küçümsenen, kız olduğu halde erkek gibi görülmeğe istenen, erkeklere toplum tarafından dayatılan sorumluluklar altında ezilen, küçük yaşta çalışmak zorunda kalıp okuyamayan, kan davası sonucunda adam

öldürmeye itilen çocukların hikâyeleri karamsarlık çerçevesindedir. Çocuk edebiyatında görülmemesi gereken bu durum, kitabın tamamına hâkimdir.

Çocuklar, en güzel yaşlarında birtakım sorumluluklar ve dayatmalar altında kalmıştır. Bu durum, öncelikle yaşanması gereken güzellikleri gölgelemiş ve çocukları mutsuz kılmıştır. Özellikle, bir çocuğun, katil olmasına farklı bir değer yüklenen kan davası, çocuğun bütün hayatını etkileyen ve karşı tarafa da son derece zarar veren bir durumdur. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde ön sözden başlamak üzere tek tırnak kullanım hataları görülür. Sayfa 5, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 40, 41, 42, 44, 45, 47, 49, 50, 52, 53, 56, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 71’de görülür. Sayfa 5, 64’te “dövündü” kelimesi “dögündü”, sayfa 10’da “direnmeyi” kelimesi “direnmeği”, sayfa 24’te “gezmeyi” kelimesi “gezmeği”, sayfa 51’de “söylenmeyi” kelimesi “söylenmeğe”, sayfa 53’te “gelemeyeceği” kelimesi “gelemiyeyeceği”, sayfa 26’da “keşke” kelimesi “keşki”, sayfa 34’te “ağlayamam” kelimesi “ağlıyamam”, sayfa 57’de “arayamam” kelimesi “arıyamam”, sayfa 70’te “anlayacağın” kelimesi “anlıyacağın” şeklinde yazılmıştır. Özel isim olan “Keloğlan” satır sonuna geldiğinde ayrılmıştır. Sayfa 16’da “başöğretmen” kelimesi “baş öğretmen” şeklinde yazılmıştır. Aynı hata sayfa 16, 17’de “karakarga” da, sayfa 52’de “birçok” ta, sayfa 52’de “bakakaldık” ta, sayfa 61’de “ipucu” nda, sayfa 63’te “birkaç” ta, sayfa 67’de “başköşeye” de görülür. Sayfa 36’da “var ya” bitişik yazılmıştır. Aynı hata 37, 72’de “sağ ol” da, sayfa 44,45’te “söz gelimi” nde, sayfa 46’da “sulu boya” da, sayfa 71’de “kim bilir” de görülür. Sayfa 39’da özel isim olan “Aslı” satır sonuna gelmiştir ve hem isim hem de kendisine gelen ek, kesme işareti ile ayrılmıştır. Sayfa 41’de “Bilge mi olacaksın?” şeklinde yazılması gereken soru cümlesinde, “mi”, bir önceki kelime ile bitişik yazılmış ve cümlenin sonuna soru işareti konulmamıştır. Sayfa 42’de “hem...hem” bağlacı arasına, sayfa 58, 64’te “ne...ne” bağlacı arasına, sayfa 59, 68’de “ya...ya” bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 52’de “dört bir taraf” şeklinde yazılması gereken söz grubunda, “bir” kelimesi bir önceki kelime ile bitişik yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Anlatımı desteklemek amacıyla deyimler kullanılmıştır. “İçi dolmak”, “kanat germek”, “içi kaynamak”, “içi ısınmak”, “dilini yutmak”, “kara kara

düşünmek”, “kulaklarına inanmamak”, “içi daralmak”, “içi kabarmak”, “iç çekmek”, “ölüp ölüp dirilmek”, “gözleri dolmak” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 72 sayfadır. Eserde siyah beyaz görseller vardır. Eserin dış ön kapağında ayakkabı boyayan bir çocuk görseli yer alırken, arka kapağında kitap ve yazarla ilgili bilgi yer almaktadır. Sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ve zımba ile ciltlenen eserde üçüncü hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde; sevgi, dürüstlük değerlerine yer verilmiştir. Eserin tamamına karamsarlığın hâkim olması ve karamsarlık içeren görsellerin bulunması, çocukta üzüntüye sebebiyet verebilir. Eserdeki kahramanların isteği, güzel ve mutlu bir şekilde yaşamaktır fakat yaşadıkları olumsuz durumlar göze çarpmaktadır. Özellikle kahramanın birini öldürmesi ve anlattıkları, çocuk edebiyatı açısından uygun görülmemektedir.

4.2.3. Kara Bir Gecede (1984)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, hikâyelerden oluşmaktadır. “Sadık Usta, Demirkent, Demirkentli Sinan, Kara Bir Gecede, Sevdakâr, Bir Kuruluşun Öyküsü, Sarı Öküz, Dağbaşı, Bayan İhlara” hikâye başlıklarıdır. Bu hikâyelerde belli bir yaşın üstüne gelince iş bulamamanın zorluğu, okumanın gerekliliği, ailenin çocuklarının hayatını kurtardığını görmesinin onlara yeteceği anlatılmıştır. Eserde; bir cinayetin olması ve bazı kısımlarda uygun olmayan kelimelerin kullanılması çocuk edebiyatıyla örtüşmemektedir. Eser, kahraman ve hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 6, 8, 10, 12, 14, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 37, 38, 40, 44, 45, 46, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 61, 64, 65, 66, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 90, 92, 95, 96, 97, 98, 102'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar vardır. Sayfa 5'te “kim bilir” bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hata sayfa 6'da “iş yeri” ve “göz alıcı” da, sayfa 10'da “el işleri” nde, sayfa 14, 27'de “bir gün” de, sayfa 18'de “ölü gözü” nde, sayfa 19'da “köy konağı” nda ve “okuma sevdası” nda, sayfa 24'te “sağ olun” ve “var olun” da, sayfa 25, 59, 88'de “öz güven” de, sayfa 27, 41, 43, 47'de “gün boyu” nda, sayfa 28, 42'de “her şey” de, sayfa 36'da “er kişi, başa baş, dişe diş” te, sayfa 40'ta “bir şey” de, sayfa 41'de “her gün” de, sayfa 47'de “bağ bozumu” nda, sayfa 62'de “iş adamı” nda, sayfa 89'da “yüz akı” nda,

sayfa 93'te "göz altların" nda, sayfa 99'da "söz konusu" nda mevcuttur. Sayfa 6'da "koyarlardı" kelimesi "korlardı" şeklinde, "değdikçe" kelimesi "deydikçe" şeklinde, sayfa 10'da "gitmeye ve gelmeye" kelimeleri "gitmeğe ve gelmeğe" şeklinde, sayfa 51'de "Japonya" kelimesi "Caponya" şeklinde, sayfa 89'da "keşke" kelimesi "keşki" şeklinde, sayfa 98'de "kanepe" kelimesi "kanape" şeklinde, sayfa 101'de "birbirlerini" kelimesi "biribirilerini" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 6'da "üç beş" ikilemesinin arasına – işareti koyularak hata yapılmıştır. Aynı hata sayfa 7, 11, 12, 13, 15' te ve eserin genelinde mevcuttur. Sayfa 11'de "birkaç" ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 12, 91, 24, 34, 70'te aynı hata "hiçbir" kelimesinde, sayfa 22'de "birçok" kelimesinde, sayfa 73'te "başıboş" kelimesinde yapılmıştır. Sayfa 31, 32, 43, 94'te "ne...ne" bağlacı, sayfa 54, 58'de "hem...hem" bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek için atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "Başının üstünde yeri olmak", "açık gözlü olmak", "açık yürekli olmak", "göz dağı vermek", "gözünde tütme", "dört gözle beklemek", "dili dönmek", "gözleri dolmak", "yüreği kabarmak", "ele avuca sığmamak", "içi içine sığmamak", "kulak kabartmak", "ağzından bal akmak", "göze alamamak", "mal canın yongasıdır", "içi kalkmak", "içi daralmak" kullanılan atasözü deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 102 sayfadır. Eserde görsel kullanılmamıştır. Eserin dış ön kapağında, mutsuz erkek görseli yer alır. Arka kapakta ise kitaptan bir bölüm yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde üçüncü hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Eserde; sevgi, saygı, duyarlılık değerleri yer alır. Karamsarlığın hâkim olduğu eser, okuyucuyu üzüntüye sevk edebilir. Özellikle cinayetin olması ve uygunsuz kelimelerin kullanılması eğitsel açıdan doğru değildir.

4.2.4. Canı Sıkılan Kitap (1997)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde hikâyeler vardır. "Canı Sıkılan Kitap, Güneş İçimizde Akıyor, Biricik" hikâye başlıklarıdır. Bu hikâyelerde okunmadığı için sıkılan bir kitap, çocuklarla arkadaş olan bir kuş anlatılmıştır. Okunmadığı için sıkılan kitap, evde sürekli fark

edilmeyi bekler. Evin çocuğu Caner ise sürekli bilgisayar ile ilgilenmektedir. Kitap, gün ışığı ile pencereden çıkıp gider. Kuşu kendine arkadaş edinen bir çocuk ise, onu doğaya saldıktan sonra bir türlü rahat edemez. Onu kendine arkadaş bellemiştir. Annesinin de söyledikleri ile kuş için en doğru yerin, doğal ortam olduğu anlaşılmıştır.

Çocukların kitap okumaması ve teknolojik araçlara yönelmeleri üzerinde durulan hikâyede, bu durumun hem hayatlarına hem de eğitimlerine etki edeceği gerçeği ortadadır. Kitapların, rafları doldurmak için satın alınmasının hiçbir getirisinin olmayacağı anlatılmıştır. Hayvanların arkadaşlığının anlatıldığı hikâyede ise çocukların hayvanlara karşı merhametli davranıp onlara zarar vermediği takdirde, kendilerinin de huzur bulacağı anlatılmıştır. Hayvanların evlerde hapis edilmesinin ne onlara ne de besleyen kişilere yararı vardır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 8, 28, 31, 32, 50, 51, 52, 63, 65, 66, 71’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Eserde ön söz vardır. Bu bölümde; “yani” kelimesinde inceltme işareti kullanılarak hata yapılmıştır. “Bugün” kelimesi ayrı yazılarak hata yapılmıştır. “Hem...hem” bağlacında virgül kullanılarak hata yapılmıştır. “Alışveriş” kelimesi ayrı yazılmıştır. Sayfa 5’te “tez canlı” kelimesi, sayfa 9, 25,30’da “sağ ol” kelimesi bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hataya sayfa 23’te “el ele” de, sayfa 44’te “söz gelimi” nde, sayfa 46’da “demir yolu” nda, sayfa 57’de “başa baş, dişe diş” te, sayfa 68’de “söz etmek” te, sayfa 75’te “kim bilir” kelimesinde rastlanır. Sayfa 5’te “ya...ya”, sayfa 54, 61’de “ne...ne” bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 12’de “tekdüze” kelimesi ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hata sayfa 16’da “birkaç” kelimesinde, sayfa 29, 51’de “hiçbir” kelimesinde mevcuttur. Sayfa 13’te “ilgilenmiyor” kelimesinde “mıyor” ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 19’da “oynayacağız” kelimesi “oynuyacağız” şeklinde, sayfa 36’da “düşünmeye” kelimesi “düşünmeğe” şeklinde yazılmıştır. Ayrıca diğer sayfalarda aynı hatayı “sürünmeyi, dövünmeye, çekmeye, düşünmeyi, seslendirmeye” kelimelerinde görmekteyiz. Sayfa 59’da “ilerleyemiyoruz” kelimesi “ilerliyemiyoruz” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 20, 34, 38, 39’da “hem...hem” bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 25’te sıfat yapan -ki, “içimde” kelimesine ayrı yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. “Duymazlıktan gelmek”, “içi sızlamak”, “bir arpa boyu yol almak”, “burnundan solumak”, “içi burkulmak” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 80 sayfadır. Eserde, siyah beyaz görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında kız çocuğu ve kitap görseli yer alır. Burada herkesçe bilinen hikâye kahramanları görülür. Arka kapakta ise yazarla ilgili kısa bir bilgi yer almaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Sevgi, saygı, sorumluluk, özgürlük, duyarlılık, öz denetim değerlerine yer verilmiştir. Eser, ele aldığı değerler ve bunları aktarma açısından başarılıdır. Hikâye üzerinden eleştiriler yapılması, okuyucuyu gerçek hayata yönelik düşünmeye sevk edebilir. Çocukları doğruya ve iyiliğe yönlendirmeyi amaçlayan eser, eğitsel açıdan başarılıdır.

4.2.5. Saksı ile Çekirdek (1997)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Özgür, saksıdaki çekirdeğin çatlamasını bekler. Onunla konuşur ve onun çatlamak için kendisine söz verdiğini duyar. Düşüncelerini annesi ile paylaşan Özgür’e annesi, üzülmemesi gerektiğini ve zamanı gelince çekirdeğin çatlayacağını söyler. Çekirdeğin çatlamadığını gören Özgür, yeşeren bir saksı resmi çizer ve okula götürür. Herkesin çekirdeği çatlamıştır fakat kendisinin saksısı orda yoktur. Morali bozulan Özgür, eve gidince çekirdeğin çatladığını ve yeşerdiğini görür. Öğretmen ise gerçeğe çok benzeyen resmi çok beğenir.

Eser, hayattaki her şeyin bir zamanı olduğunu ve vaktinden önce gerçekleşmeyeceğini anlatır. Verilen emek neticesinde sabır gösterilmesi ve sonucunun beklenmesi gerektiği belirtilen husustur. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. “İçi açılmak”, “yüreği ferahlamak”, “dili dönmek” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 48 sayfadır. Eserde, anlatımı destekleyen renkli resimler kullanılmıştır. Bazı sayfalardaki resimler, sayfanın tümünü kaplamıştır. Kitabın ön kapağında içeriği destekleyen resim kullanılırken, arka kapağında kitaptaki içerikle ilgili bilgi vardır. Sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde kuşe kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5'tur. Eser, 2017 yılında on ikinci kez basılmıştır.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sabır, sevgi, sorumluluk, fedakârlık değerleri yer almaktadır. Okuyucu, anlatılanlar üzerinden hayata dair çıkarımlar yapabilir. Eser, yer alan değerler ve aktarımı konusunda eğitsel açıdan başarılıdır. Görseller, estetik beğeniye yükseltecek düzeydedir.

4.2.6. Yiğit'in Arkadaşları (1998)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Yiğit, dedesi tarafından çok sevilen bir çocuktur. Dedesi ona “ak kuzu” dediği için Yiğit de ak bir kuzusu olsun ister. Ak kuzu hediye edilen Yiğit çok sevinir. Yiğit'in annesi ise, kuzunun evde yaşamasını bir süre sonra uygun bulmaz. Kuzuyu, dedesinin hanına yollama kararı alınır. Kuzu, orada bir keçi ile tanışır. Keçi ile kuzu arasında geçen konuşmalarda okuma yazma muhabbeti açılır. Kuzu, sahibi Yiğit sayesinde bir şeyler öğrendiğini söyler. Yaramaz keçi ise, annesini kendisinden ayırdıklarını ve ona mektup yazmak istediğini söyler. Kuzu, keçiye okuma yazma öğretir. Keçi, annesine mektup yazar.

Eserde, keçinin anne hasreti çektiği görülür. Annesine olan hasretini gidermek ve ulaşmak isteyen keçi, okuma yazma öğrenmek istemektedir. Anlatılmak istenen; başarıya ulaşmanın kararlı olmaktan geçtiği ve birlikten kuvvetin doğduğudur. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 13, 18, 20, 38, 46'da tek tırnak kullanımı ile ilgili hataların yapıldığı görülür. Sayfa 8, 9, 12, 18, 42'de “birkaç”, sayfa 38'de “ayaküstü” kelimesi ayrı yazılmıştır. Sayfa 17'de “ya...ya”, sayfa 23, 44, 48'de “hem...hem” bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 27, 33, 34'te “sağ ol” bitişik yazılmıştır. Sayfa 30'da ayrı yazılması gereken “yüz binlerce” bitişik yazılmıştır. Sayfa 39'da “ötmeye” şeklinde yazılması gereken kelime “ötmeğe” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 47'de “Yiğit de”, “Yiğit'te” şeklinde yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyim kullanılmıştır. “Birlikten kuvvet doğar”, “havalara sıçramak” kullanılan atasözü ve deyimdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eserde, içerikle uyumlu renkli görseller vardır. Eserin dış ön kapağında gözü yaşlı, elinde kâğıt olan bir keçi görseli vardır. Eserin arka kapağında yazarın hayatı ile ilgili kısa bir bilgi yer alır. Sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Dostluk, sevgi, sabır, sorumluluk, yardımseverlik, aile birliğine önem verme değerleri yer alır. Kahramana arkadaşlık edenin bir hayvan olması hem dikkat çekici hem de sevgiye yönlendirici bir seçim olmuştur. İstenildiği zaman her şeyin başarılacağı ve çalışmanın gerekliliği örtük olarak verilmiştir. Ele aldığı değerler ve ilettiği mesaj ile eserin eğitsel açıdan başarılı olduğu söylenebilir.

4.2.7. Hoşçakal Çocukluğum (1999)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, hikâyelerden oluşur. “Çocukluğum Hoşça Kal, Kitap Uludur, Gözaltı, Küçük Onur” hikâye başlıklarıdır. Hikâyelerde; memlekete duyulan hasret, hayallerin kurulması, denetim ve gözetimin verdiği bıkkınlık, çocukluğunu yaşama adına verilen gayret anlatılır.

Memlekete duyulan hasret Özer’in heyecanı ile başlar. Özer, geldiği yeri çok özler. Annesi de geldikleri yeri çok özler ve çocukluğunda yaptıklarını anar. Annesinin, Özer’e yeterince uyumadığından, küçükken uyutulmadığından bahsettiği görülür. Uyutulmamasının sebebi, kız olmasıdır. İleride eşi olacak kişinin, kendisini ev işlerinden dolayı uyutmayacağından ve kız olması sebebiyle sorumlulukları olacağından bahsetmiştir. Bu, kız ve erkek çocuklarına toplum tarafından farklı roller yüklendiğini gösterir. Anne, kendi arkadaşının çocuk yaşta evlendiğini söyler. Kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi ve oyun oynayacak yaşta yeni bir sorumluluk üstlendirilmesi hem kendisine hem de topluma zarardır. Annenin, çocukluğunu yaşamadığı ve oğluna çocukluğunu yaşatmak istediği görülür. Özer ile anne arasındaki iletişim çok iyidir ve bu sayede çok iyi anlaşır. Özer, şehir hayatında memleketindeki havayı görememiştir. Bunun sebebini de, düş kurmaya fırsat vermeyen şehir

hayatı olarak görmüştür. Şehir, yapıları ve kalabalık olması sebebiyle hayal kurmaya elverişli değildir. Buradan; doğanın güzelliğini betonarme yapıların aldığı ve insanların bu yapılar içinde yaşama telaşı verdiği çıkarılır. Memleketine giden anne ve oğul, eski güzelliği, çocukluklarını bulamamıştır.

Bora, okula gelen yazarlardan birinin “arkadaş” olarak seslenmesinden çok mutlu olur. Yazar olmak isteyen Bora, okula gelen yazar tarafından güzel bir yanıtla karşılaşınca geleceğinden daha ümitli hâle gelir. Yazarın tepkisi Bora’nın öz güvenini güçlendirmiş ve ona yaşama sevinci vermiştir. Bir gülüş ya da bir söz, kişinin hayatında önemli bir yer kaplar. Annenin, çocuğunun kitap sevgisine karşı, evdeki kitaplarla yetinmesi gerektiğini söylemesi bilinçli bir davranış değildir. Çocukların eğitimi için ailenin de eğitilmiş olması ve çocuğu destekleyici davranışlara sahip olması gerekir.

Zengin bir ailenin, çocuğunu sürekli gözetimde tutması, hareketlerine müdahale etmesi çocuğu sıkıştır. Çocuk, çocukluğunu yaşamadığı için mutsuz olur. Çocuk adına kararlar verilmesi onun öz güvenini zedeler, girişimini engeller ve ona başarı duygusunu tattırmaz.

Çocukların bir araya gelmesi için ortak özellikleri tatmaları yeterlidir. Onur, yalnızlığını ve can sıkıntısını uçurtma yaparak giderir. Bu ödünlemedir ve Onur bu sayede hem arkadaşları ile vakit geçirir hem de uğraş edinir. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 7, 20, 29, 30, 31, 33, 40, 41, 55, 58’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar görülür. Sayfa 6, 7, 49’da “bir şey” bitişik yazılmıştır. Aynı hataya sayfa 11, 12’de “her şey” de, sayfa 12, 30’ta “bir gün” de, sayfa 25’te “var olmak” ta, sayfa 30’da “düş kırıklığı” nda, sayfa 20’de “ön çalışma” da, sayfa 30’da “öz güven” de, sayfa 44, 53’te “söz gelimi” nde, sayfa 50’de “sağ ol” da, sayfa 53’te “göz ucu” nda, sayfa 54’te “her gün” de, sayfa 56’da “gün ışığı” nda rastlanır. Sayfa 14’te “duyup da”, “duyupta” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 6’da “annem”, sayfa 11’de “anne”, sayfa 32’de “an” kelimelerinden sonra virgül konulmamıştır. Sayfa 7’de “mi” soru edatı ayrı yazılmamıştır. Sayfa 8, 13, 15, 54, 58’de “yalnız” kelimesi, “yanlız” şeklinde yanlış yazılmıştır. Sayfa 11, 14, 16, 23, 32’de geçen kişi sözlerinden sonra virgül konulmamıştır. Bu sözler çift tırnak içinde de gösterilebilir. Sayfa 16, 25, 31’de “birkaç” ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hataya sayfa 20, 22’de “gelişigüzel” kelimesinde, sayfa 58’de “bugün” kelimesinde rastlanır. Sayfa 17’de “uğrulardan” kelimesi “uğurulardan” şeklinde, sayfa 24’te “gökyüzünden” kelimesi “gökyüzünen” şeklinde, sayfa

28’de “yerimden” kelimesi “yerinden”, “ayrımında” kelimesi “ayırımında” şeklinde, sayfa 31’de “düşünmeyi” kelimesi “düşünmeği” şeklinde, sayfa 32’de “film” kelimesi “filim” şeklinde, sayfa 36’da “kulağıma” kelimesi “kulağımı” şeklinde, sayfa 39’da “gürbüz” kelimesi “güzbüz” şeklinde, sayfa 39’da “büyüyünce” kelimesi “büyügünce” şeklinde, sayfa 57’de “istemiyor” kelimesi “istimiyor” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 20’de “soruyoruz” kelimesinde “ruz” eki ayrı yazılmıştır. Sayfa 27’de “ya...ya”, sayfa 27, 41’de “ne...ne”, sayfa 41, 43’te “hem...hem” bağlaçları arasına virgül konulmuştur. Sayfa 53’te “Onur” dan sonra virgül getirilerek hata yapılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. “İçini açmak”, “göz açıp kapayıncaya kadar”, “yüreği ağzına gelmek”, “altından kalkmamak”, “iki arada bir dereye kalmak”, “havalara sıçramak”, “bilmezlikten gelmek”, “açık aramak” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 60 sayfadır. Eserin dış ön kapağında doğa, anne, çocuk görseli varken, arka kapağında yazarın hayatından kısa bir bölüme yer verilmiştir. Sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Bazı sayfalarda satır aralıkları aynı değildir. Bazı sayfalar ise kalın yazılmıştır. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Sevgi, özlem, saygı, güzellik, güven değerlerine yer verilmiştir. Eser, yer verilen değerler ve aktarılan mesajlar ile eğitsel açıdan yararlı olabilir. Okuyucu, anlatılanlar vasıtasıyla gerçek hayata dair çıkarımlar yapabilir.

4.2.8. Başlı Bulutlu Uçurtma (2000)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Hikâye, uçurtma yapan usta ve sürücü arasında geçen diyalogla başlar. Uçurtma yapan usta, uçurtmalarını satıp geçimini sağlar. Uçurtmalar ise kendi aralarında konuşur. Eserde, çocukluğunu yaşayamayanların geleceklerinde bu eksikliği duyacakları anlatılır. Büyük insanların hayata dair kurallar ürettiği ve bu katı kurallarla hem kendilerini hem de küçükleri olumsuz etkilediği söylenir. Eserde, uçurtmaları almak isteyen Öner ve Caner

ayakkabı boyayarak geçimini sağlarlar. Belirli sayıda ayakkabı boyadıklarında uçurtma alabileceklerini düşünürler. Önceden gidip uçurtmalara bakar ve aralarından Sarıkız isimli uçurtmayı beğenirler. Sarıkız diğer uçurtmalarla konuşarak kendini en alta saklar. Çocukların gelip, kendisini alacağını düşünür. Parayı denkleştiren çocuklar, uçurtmayı ortaklaşa alırlar. Uçurtma o gün, Öner’de kalır. Öner’in kardeşleri vardır. Ece isimli kardeşi de konuşan uçurtmayı duyar. Uçurtma, bu aile tarafından alındığı için kendini mutlu hisseder. Ertesi gün işe çıkan çocuklar, uçurtmayı uçururlar. Uçurtma bu halinden çok memnundur. Uzaklarda uçan arkadaşlarını görür. Bir ressam ise, çocukları çizmek ister. Onlardan müsaade alır. Daha sonra çocuklara yer değiştirme teklifinde bulunur. Onların yerinde olmayı çok istemektedir. Çevre tarafından da ilgi gören ressam ve çocukların günü çok güzel geçer. Daha sonrasında çocuklar, Sarıkız’ı salarlar.

Çocukların, toplumun yapı taşı ve geleceği olduğu söylenmiştir. Çocukluğunu yaşayamayanların iç dünyalarında eksiklik olacağı belirtilmiştir. Gelişim dönemlerinden oluşan insan hayatında, bu dönemlerin belli başlı özelliği vardır ve doyurulmayan istekler, sonraki dönemleri olumsuz etkileyebilir. Çocukluğunu güzel yaşayan insanların, hayata bakış açıları pozitiftir. Eserde, öğretmenin yardım edebilme düşüncesiyle ayakkabısını boyatması ve içinden “çayı da evde içerim” demesi hem onun açısından hem de çocuklar açısından güzel bir davranıştır. İnsanlar, başkalarına yardım edebildiği ve onları anlayabildiği ölçüde insandırlar. Öner ve Caner’in yardımlaşarak uçurtma almaları, arkadaşlığın ve dayanışmanın göstergesidir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde, cümle içerisinde sayfa 4, 5’te “ustam” kelimesi büyük harfle yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 4’te “ana yurt” bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hata sayfa 16’da “ön yargı” kelimesinde, sayfa 20’de “kim bilir, öz güven” kelimelerinde, sayfa 26’da “el birliği” kelimesinde, sayfa 36’da “söz gelimi” kelimesinde, sayfa 37’de “düş kırıklığı” kelimesinde, sayfa 98’de “her gün” de görülür. Sayfa 30, 33, 41, 51’de “hem...hem” bağlacı arasına, sayfa 63’te “ne...ne” bağlacı arasına virgöl konularak hata yapılmıştır. Sayfa 41’de “bugün” kelimesi ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 43’te “de” bağlacı “te” şeklinde kelimeye bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 53’te “diye” kelimesinden sonra “de” bağlacından önce virgöl konularak hata yapılmıştır. Sayfa 55’te “da”, sayfa 78’de “de” bağlacı kelimeye bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 73’te “ne var ki”

şeklinde yazılması gereken cümlede, “ki”, kelimeye bitişik yazılmıştır. Sayfa 76’da “içten” şeklinde yazılması gereken kelimenin “içtenlikli” şeklinde yazıldığı görülür.

Kullanılan Deyimler: Anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. “İçi gitmek”, “içi açılmak”, “içi sızlamak”, “umudunu kesmek”, “içini karartmak”, “duymazlıktan gelmek”, “yüreği çarpmak”, “içi burkulmak”, “içine sinmemek”, “kulak vermek” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 110 sayfadır. Eserde görsel yoktur. Eserin dış ön kapağında uçurtma uçuran çocuk görseli varken, arka kapağında yazarla ilgili bilgi yer almaktadır. Sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, paylaşım, saygı, yardımseverlik, sabır, dayanışma değerlerine yer verilmiştir. Eserdeki arkadaşların ortak bir amaç için hareket etmeleri ve ressamın çocuklarla olan iletişimi, ders niteliğinde sonuçlar çıkarmaya uygundur. Çocuklar için mutluluğa ulaşmak, kendi dünyalarında anlam bulmak ile olur. Eserin bazı kısımlarında karamsarlığa itecek anlatımlar mevcuttur.

4.2.9. Trenler Nereye Gider? (2000)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Minecan, ninesi ve kardeşi Yener’le İzmir’e amcasının yanına gidecektir. Bunun için de köyde, evlerinin yakınından geçen trene binmeye karar verirler. Trende, diğer yolcularla olan muhabbetler vardır. Ninenin, hasta olan bir kadına teselli verdiği görülür. Nine, torunları yanında olmadığı zamanlar yalnızlık çektiğini söyler. Uzun yolculukta çocuklara masal anlatan nine, İzmir’de yaşayan oğlunu da diğer yolculara anlatır. Hikâyede, şehir ve köy hayatı karşılaştırılır. Yener ile Minecan, trenin durduğu bir durakta inerler. Minecan, trene döndüğü sırada Yener, gözden kaybolur. Telaşla kardeşini aramaya koyulan Minecan’a bir kadın ve polis yardım eder. Sonunda Yener, tren kalkmadan bulunur. Yolculuk devam eder ve İzmir’e varılır.

Trende ninenin, hasta olan kadına teselli verip umut verici bir şekilde konuştuğu görülür. Bu, hasta kadının moralini yerine getirmiştir. Nine, çocuklara masal anlatır ve bu

sayede çocukların uzun tren yolculuğunda sıkılmalarını önler. Burada, masal türünün eğlendirirken dinlendirdiği ve zamanı kullanma noktasında önem teşkil ettiği görülür. Trende geçen muhabbetlerde, çocukluk dönemine özlem dile getirilir. Çocukluğun, bir daha ele geçmeyecek bir dönem olduğu belirtilir. Şehir ve köy hayatı karşılaştırılırken, köy hayatının daha samimi bir yönü olduğu vurgulanır. Küçük yerlerdeki iletişimin, büyük yerlere nazaran daha kuvvetli olduğu söylenir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Sayfa 16, 23'te "hem...hem", sayfa 60, 65'te "ne...ne" bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 33'te "demir yolu, deniz yolu" nun bitişik yazıldığı görülür. Aynı hata sayfa 50'de "kör olasınca" da, sayfa 74'te "tez elden" de görülür. Sayfa 79'da "ovuşturarak" kelimesi "oğuşturarak" şeklinde yazılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. "Üstünde durmamak", "tadını çıkarmak", "içi dışına çıkmak", "duymazlıktan gelmek", "başından kaynar sular dökülmek", "içine su serpilmek", "gözden geçirmek", "içi cız etmek", "yüreği ağzına gelmek", "yüreği daralmak", "gözünde tütme", "yere göğe sığmamak" kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 80 sayfadır. Eserde konuyu destekleyen siyah beyaz görseller vardır. Eserin dış ön kapağında kompartıman, anne, çocuk, yaşlı kadın görseli yer alırken, arka kapağında kitaptan bir bölüme yer verilmiştir. Sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20'dir.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, dostluk, duyarlılık, sağlıklı olmaya önem verme, yardımlaşma değerlerine yer verilmiştir. Masal türünün yer aldığı eser, çocuk gerçekliğine uygun olarak yazılmıştır. İnsanlara umut aşılamanın öneminden de bahsedilen eser, eğitsel açıdan okuyucular için faydalıdır. Okuyucuya, olası durumlarda nasıl davranılması gerektiğinin mesajı verilir.

4.2.10. Uçan Çocuklar (2001)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Okulların kapanması ile çocuklar köyüne döner. Okulun açılmasını ve okula dönmeyi beklerler. Bunun sebebi, evde karşılaştıkları muamelelerdir. Okullar arası bir koşu yarışı olacağı duyulur. Bunun üzerine Caner, Burak, Barış, Beyza, Yener, Özer bu yarışa hazırlanmak isterler. Yarışı kazanmak için çok çalışmaları gerekmektedir. Caner, yenileceği düşüncesine kapılıp, böyle bir durumda insanların yüzüne bakamayacağını söyler. Beyza ise her zaman olayı mantıklıca yönetme ve çalışma taraftarıdır. Çalışmaya kendilerini kaptırıp eve geç gitmekten ve ev ahalince kötü davranışlara maruz kalmaktan da korkarlar. Gece gündüz demeden çalışan çocuklara öğretmenleri, korkuya kapılmamalarının ve okulu temsil etmeleri gerektiğinin mesajını verir. Çocuklarda genel olarak başarısızlık korkusu vardır ve çalışmaları iyi bir şekilde sonuçlanır. Çocuklar yarışı kazanarak birinci olurlar.

Çocukların, okul kapandığı zaman tekrar okula dönme isteklerinin sebebi aile ve çevreden gördükleri sert davranışlardır. Bu davranışlar, çocukları hem korkutmuş hem de kendilerini kötü hissetmelerine sebep olmuştur. Dinlenme süreci olan tatili, üzülen geçiren çocuklar okula sığınma gereği duymuşlardır. Bir kurtuluş ve çare olarak okulu görmüşlerdir. Eserde, “Çok azımız çocuk uykusu uyurdu. Çok azımız okşayarak uyandırılırdı” ifadesi, çocukların sevgi ihtiyacına olan özlemini ifade eder. Küçükken sevgi görmeyen ve çocukluklarını yaşayamayan insanlar, ileri zamanlarda öz güven eksikliği ve bağlanma kaygısı yaşayabilirler. Bu noktada, çocukların çocukluklarını yaşatmak öncelikle ailelerin sonra da çevrenin görevidir. Çocuklar, yarışı kaybetme korkusuna ve bunun sonucunda insanların yüzüne bakılamayacağı düşüncesine sahiptir. Bunun sebebi başarılı olmaya odaklanan bir yaşam tarzından geçer. Halbuki hayatta kazanmak kadar kaybetmek de vardır. Kaybetmenin, kazanmak kadar doğal bir durum olduğu çocuklara belirtilmeli ve bu şekilde yaşamaları telkin edilmelidir. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 58, 69, 74, 76, 79’da tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 7’de cümle içerisinde büyük harfle başlanarak hata yapılmıştır ve “kır koşusu” tamlamasının küçük harflerle başlaması gerekirken büyük harflerle başlanıp yazıldığı görülür. Sayfa 7,34’te “birkaç” ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Bu hataya sayfa 12’de “bugün” de, sayfa 18, 69’da “hiçbir” de, sayfa 26’da “birçok” ta rastlanır. Sayfa 8,

69'da "tez canlı" bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hataya sayfa 16'da "söz gelimi" nde, sayfa 24, 70'te "sağ ol" da, sayfa 47'de "göç etmek" te, sayfa 57'de "bir şey" de, sayfa 61'de "söz etmek" te, sayfa 77'de "var olmak" ta, sayfa 80'de "öz güven" de rastlanır. Sayfa 18'de "ya...ya", sayfa 41,45,75'te "hem...hem", sayfa 54'te "ister...ister", sayfa 65'te "ne...ne" bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 21, 26, 43'te "ya da" dan önce virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 24'te "her zamanki" de, "-ki" ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 75'te "da" bağlacının ayrı yazılması gerekirken önceki kelimeye bitişik yazıldığı görülür.

Kullanılan Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek için deyimler kullanılmıştır. "İple çekmek", "dereyi görmeden paçayı sıvamak", "içi cız etmek", "yüreği daralmak", "duymazlıktan gelmek", "göze alamamak", "gözdağı vermek", "buza kesmek", "tüyleri diken diken olmak" kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 80 sayfadır. Eserde, bölüm başlarında içerikle ilgili mısralar vardır ve siyah beyaz resimler kullanılmıştır. Eserin ön ve arka kapağında içeriği destekleyici resim kullanılmıştır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucular için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde üçüncü hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, saygı, sorumluluk, yardımseverlik, sabır, öz denetim değerlerine yer verilmiştir. Aile içindeki sağlıklı iletişimin, koşulsuz sevgi ve saygıdan geçtiğinin mesajı verilmek istenmiştir ve başarıya giden yolun, inanmaktan geçtiği vurgulanmıştır. Eser, çocukların gerçek hayata dair çıkarımlar yapmasına ve çocuk gerçekliğine uygun olarak yazılmıştır. Eğitsel açıdan okuyucu için faydalı olabilecek düzeydedir.

4.2.11. Ne Bu Sevda Olaydı Ne De Bu Ayrılıklar (2001)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde, insanların gençliğindeki anılara değinilmiştir. Bu anılar, gençliğe özlem ve yaşanılanların geleceğe bıraktığı etkilerdir. Kimi, bitirdiği okulu özlerken kimi zamanında neden güven kazanamadığını düşünür. Annelerin ve babaların çocuklarının yaşamında ne kadar etki bıraktıkları ve karşılaşılan birtakım olayların anıları canlandırdığı farklı hikâyeler üzerinden anlatılır. Ailelerin beklentilerinin, bir çocukta nelere yol açabileceği de üzerinde durulan anılardan biridir. Gençlerin fiziksel görünümünün, sosyal kabul

noktasında, onlar için önem taşıdığı da bir anıda yer alan düşüncedir. Ergen benmerkezciliği, gençlerin bulunduğu gelişimsel dönemin bir sonucudur. Burada, eskiyi hatırlayan birinin güven noktasında kendisine söylenenler dikkat çekicidir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Bu hatalara sayfa 20, 53, 59, 65, 82, 106'da rastlanır. Eserde sayfa 1, 9, 39, 41'de "birkaç" ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hataya sayfa 10, 84'te "birçok" kelimesinde, sayfa 22'de "öyküseven" de, sayfa 57'de "hiçbir" ve "başyardımcı" da, sayfa 71'de "bugün" de rastlanır. Sayfa 3, 99, 100'de "ya da" dan önce virgül konulmuştur. Sayfa 3'te "söylemeyi, görmeye" kelimeleri, "söylemeğe, görmeğe" şeklinde, sayfa 55'te "etmeye" kelimesi "etmeğe" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 3'te "el üstünde" bitişik yazılmıştır. Aynı hata sayfa 7, 20'de "kim bilir" de, sayfa 16'da "Öz Türkçe" de, sayfa 18'de "gün ışıkları" nda, sayfa 22, 25'te "öz güven" de, sayfa 26'da "el işi" nde, sayfa 27, 34, 100'de "göz göze" de, sayfa 40, 122'de "düş kırıklığı" nda, sayfa 50'de "eyvah" ta, sayfa 52'de "çay ocağı" nda, sayfa 68'de "sulu boya" da, sayfa 101, 103'te "bir gün" de, sayfa 118'de "ilk gençlik" te mevcuttur. Sayfa 9'da "cız" kelimesi "çız" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 13, 15, 60, 104'te "ne...ne" bağlacı arasına, sayfa 17, 88, 120'de "hem...hem" bağlacı arasına, sayfa 50, 92'de "ya...ya" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 26'da "sürçse" kelimesi "sürüçse" şeklinde yanlış yazılmıştır. Aynı hata sayfa 28'de "eğreti" kelimesinde "iğreti" şeklinde, sayfa 64'te "tükürüğün" kelimesinde "tükrüğün" şeklinde, sayfa 82'de "kirpik" kelimesinde "kiprik" şeklinde, sayfa 84'te "Savaşçığım" isminde "Savaş'çığım" şeklinde, sayfa 110'da "film" kelimesinde "filim" şeklinde, sayfa 122'te "düşte" kelimesinde "düşde" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 40'ta "bende" deki "-de" ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 68'de "dönüp dönüp" zarfının arasına virgül konulmuştur.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek amacıyla deyim ve atasözleri kullanılmıştır. "İçi cız etmek", "yüreği ağzına gelmek", "anlamazlıktan gelmek", "içi gitmek", "atsan atılmaz satsan satılmaz", "can atmak", "içi titremek", "görmezlikten gelmek", "içi içine sığmamak", "göze girmek", "düş kırıklığına uğramak", "kara kara düşünmek", "açık aramak", "iki arada bir derede kalmak", "ağzının payını vermek", "iş tatlıya bağlamak", "alttan almak", "sona kalan dona kalır", "güvendiği dağlara kar yağmak", "kıldan ince kılıçtan keskin", "yüreği ağzına gelmek", "el üstünde tutmak", "kan kusup kızılılık şerbeti içmek" kullanılan deyim ve atasözleridir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 123 sayfadır. Eserde görsel kullanılmamıştır. Eserin dış ön kapağında uzakları izleyen kadın görseli yer alırken, arka kapağında yazarla ilgili bilgi yer almaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, saygı, güven değerlerine yer verilmiştir. Çocukluğun gelecek zaman için önemli olduğu mesajı verilmiştir. Eser, yer aldığı değerler ve verdiği mesajla okuyucu için önemli öğeler barındırır.

4.2.12. Elimi Bırakma Anne (2002)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Özlem babasını çok özlemiştir. Annesine sürekli, babasının ne zaman geleceğini sorar ve yakın zamanda geleceği cevabını alır. Bir gün, deprem olur. Ev, Özlem ve annesi Mine'nin başına yıkılır. Özlem, depremin ne olduğunu bilmemektedir. Özlem ve annesi el ele tutuşup gelecek yardımı beklerler. Anne bir süre sonra uykuya dalar ve Özlem babasının sesini duyar. Yardım gelmiştir.

Eserden, doğal afetlere ilişkin bilginin çocuğa anlatılması ve bu tür durumlarda nasıl davranılması gerektiği sonucu çıkar. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde, sayfa 41 ve 43'te tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 26'da "söz gelimi" nin ayrı yazılması gerekirken bitişik yazıldığı görülür. Benzer hataya sayfa 33'te "kara yel" de rastlanır. Sayfa 33'te "hem...hem" bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 39'da cümle içerisinde "masal anası" nın büyük harflerle başladığı görülür.

Kullanılan Deyimler: Anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. "Bilmezden gelmek", "yüreği ağzına gelmek", "içi titremek", "yüreği daralmak" kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 48 sayfadır. Eserde renkli görseller vardır. Eserin ön kapağında anne ve çocuk görseli yer alırken, arka kapağında aynı görsele ve kitapla ilgili bilgiye rastlanır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, yardımlaşma değerleri yer almıştır. Eserde, doğal afetlere yönelik bir ön bilgilendirme olması gerektiği mesajı örtük olarak verilmiştir. Eser, ele aldığı konu ve iletmek istediği mesaj ile eğitsel açıdan uygundur.

4.2.13. Küçük Ressam (2002)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Ezgi, dedesi ve ninesinin yanında yaşar. Annesi ve babası ise çok uzakta çalışmaktadır. Bir gün, bir tavşanın havuçları söktüğünü görür. Öncesinde de havuçları yerinde görmeyip sinirlenen bahçenin sahibine bu durumu ispat etmek için tavşanın resmini çizer. Çalmayı kötü bir davranış olarak nitelendiren Ezgi, tavşanı da kötü çizmek isteyince tavşan, Ezgi'nin yanına gelir. Ezgi kötü bir tavşan çizmek istese de bunu başaramaz ve tavşan ona, kötü bir kalbinin olmadığını, bu yüzden de kötü bir tavşan çizemeyeceğini söyler. Çalmanın kötülüğünü vurgulayan Ezgi'ye tavşan, hayatta kalmak için havuçları aldığını söyler. İnsanların ise, zevk olsun diye tavşanları yediğini Ezgi'ye anlatır.

Ezgi'nin, çalmanın kötü bir davranış olduğunu bilmesi ve doğanın kanunu kitapta vurgulananlar arasındadır. Tavşanın ise insanların, hayvan türüne olan zararını söylemesi, asıl kötülüğün ne olduğunu belirtmesi açısından önemlidir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 8, 24'te "hem...hem", sayfa 13'te "ne...ne", sayfa 38'de "ya...ya" bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 15'te "çizgi oyun" yazılırken kelimeler arasına - işareti konularak hata yapılmıştır. Sayfa 25'te "hakkettin" şeklinde yazılması gereken kelimenin "hak ettin" şeklinde yazıldığı görülür.

Kullanılan Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. "İç çekmek", "yağ çekmek", "yüreği kabarmak" kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 45 sayfadır. Eserde, renkli resimler kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında elinde fırça olan ve resim kâğıdı olan bir kız çocuk görseli yer alırken, arka kapağında ön kapaktaki aynı görsele, kitaptan bir bölüme ve yazarın diğer eserlerinin görsellerine yer verilmiştir. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur. Eser, 2018 yılında on beşinci kez basılmıştır.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, saygı değerlerine yer verilmiştir. Doğrunun ve yanlışın ne olduğu hakkındaki yorumlamalar, okuyucuyu düşünmeye sevk edebilir. Kahramanın, tavşan ile diyaloga girmesi çocuklar açısından dikkat çekici olabilir. Eser, ele aldığı değerler ve vermek istediği mesaj ile eğitsel açıdan çocuklara faydalı olabilecek düzeydedir.

4.2.14. Yazarına Direnen Öyküler (2003)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, iki hikâyeden oluşmaktadır. “Yazarına Direnen Öykü, Soğuğu Sevmeyen Öykü” hikâye başlıklarıdır. Hikâyelerde, yazarlığa heves eden çocuklar vardır. Okumaya ilgi, çocukların ailelerinin kendilerine hikâye ve şiir okumasından kaynaklanır. İlk hikâyede kötü bir olaya şahit olan Mine, bu olayın hikâyesini yazmak ister. Yazmaya başladığı zaman, hikâye dile gelir ve kendisini olumsuz yazmamasını ister. Mine ise, insanların olayı iyi bir şekilde anlayıp ders çıkarmalarını istediği için öyle yazmayı istemektedir. Hikâyesini sürdüren Mine, güzel bir şekilde noktalar.

İkinci hikâyede Yılmaz, yazarları rüyasında görür. Burada, kendisinin övüldüğü kısımlar da vardır. Yılmaz, kendisiyle konuştuğu kısımlarda, dedelerin ve ninelerin yazarlığı meslek olarak görmediğini söyler.

Eserde, okuma alışkanlığının kazanılmasının temelinde annenin çocuğuna hikâye ve şiir okuması yatar. Bu, çocuğun anlama ve anlatma becerilerini dolayısıyla kişisel başarısını olumlu yönde etkiler. Mine'nin kötü bir olayı hikâye üzerinden anlatmak istemesi ve ders vermek istemesi edebî türlerin toplumsal olayları yönlendirebilme özelliği olduğunu gösterir. Yılmaz'ın, rüyasında yazarları görmesinin sebebi; yazar olma düşüncesinin bilinçaltına yerleşmesidir. Kendisinden yazar olarak bahsedilmesi olmak istediği meslektir. Dedelerin ve ninelerin yazarlığı önemsemediğinin söylenmesi, toplumun kişilere meslek dayatması yaptığının kanıtıdır. Çoğu zaman aileler, çocuklarına meslek seçtirir ya da kendilerine uymayan meslekleri küçümserler. Bu durum, çocuğun kararlarına ve meslek seçimine müdahaledir. Dolayısıyla çocuk, dayatmalara maruz kaldığı zaman kendi seçimini yapamaz, mutlu olamaz. Yılmaz'ın kendisiyle konuştuğu kısımlarda iç monolog tekniği kullanılmıştır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Sayfa 15’de “ne...ne” bağlacında araya virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 17’de cümle içerisinde “öykü” kelimesi büyük harfle başlatılmıştır.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 47 sayfadır. Eserde renkli resimler kullanılmıştır. Eserin ön kapağında, yazan bir çocuk görseli yer alırken, arka kapağında kitapla ilgili bir kısım ve yazarın diğer hikâyeye kitapları yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, paylaşma, saygı değerlerine yer verilmiştir. Çocukların, hayatları hakkındaki kararları kendilerinin vermesi gerektiği iletilmiştir. Anlama ve anlatma becerileri üzerindeki aile etkisi de anlatılanlar üzerinden kendisini hissettirmiştir. Eser, ele aldığı değerler ve iletmek istediği mesajlar ile eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.2.15. Yaz Çırakları (2007)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser hikâyelerden oluşmaktadır. “Yazar Olacağım, Kent Düşü, Mercedes, Kaçak, Erkek İşi, Berber Çırağı, Van Gogh Sarısı, Yüzümün Bir Yanı, Dalı Kırık Çocuklar, Kan Davası” hikâyeye başlıklarıdır. Eserde genel olarak anlatılan, çalışmaya mecbur olan çocuklardır. Çocukların dövülmesi, ezilmesi, kötü sözlere maruz kalması kitapta anlatılmıştır. Bulaşıkçı olup yazar olmak isteyen, toplumsal dayatmalara maruz bırakılan, dayak yiyen, zorla evlendirilen, istediği mesleğe değil de istemediği mesleğe zorla yönlendirilen çocuklar kitapta anlatılmıştır. Çocukların, iş bulmak ümidiyle ailecek İstanbul’a gitmeleri, zar zor bulunan bir işte kötü muamelelere maruz kalmalarına rağmen çalışmak zorunda olmaları, ailelerin çocukların kararlarına saygı duymamaları, çocukların hor görülmesi hikâyelerdeki konudur.

Eserde, bulaşıkçı Nuri’nin kendisine kitap hediye eden yazar için; “almadan veren el görmedim” demesi, sürekli karşılık ve çıkara dayalı bir iletişimi görmesindedir. Bu durumla karşılaşan Nuri, şaşırmıştır. Karşılıksız iyiliğin olabileceğini düşünmesi onun şemasını değiştirmiştir. Eserde, aç kalmayana açlığın bir şey ifade etmediğinin söylenmesi, olayı

yaşamının, anlamının şartı olduğunu ifade etmektedir. Sürekli aptal olarak çağrılan bir çocuğun, zamanla aptal olduğunu kabul ettiği görülür. Bu, onun hem kendine olan güvenini kırmış hem de kendisi hakkında kötü yanlışlara kapılmasına sebep olmuştur. Zorla evlendirildiği söylenen bir kızın kendisini astığı anlatılmıştır. Bu durum, kişilerin kararlarına başvurmadan, onların hayatını etkileyen kararların açtığı yaraları gösterir.

Eserin, çocuk gerçekliğine uymadığı söylenebilir. Hüzne ve karamsarlığa kapılmaya sebep olabilecek özellikler barındırır. Eser, kahraman ve hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde sayfa 17’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hata olduğu görülür. Sayfa 12,55’te “on, on beş gün” kelimeleri arasına - işareti konularak hata yapılmıştır. Sayfa 19’da “biraz daha deyip” ifadesinde “deyip” ten önce virgül kullanılarak hata yapılmıştır. Sayfa 30, 48, 52, 59’da “iş yeri” bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 35, 63, 56, 65’te “hem...hem” bağlacı arasına virgül konularak hata yapılmıştır. Sayfa 43’te “öz güven” bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 56’da ek halinde olan “-de”, ayrı yazılarak hata yapılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “Akıl ermemek”, “içi gitmek”, “gün doğmadan neler doğar”, “ayran gönüllü olmak”, “ok yaydan çıkmak”, “canını dişine takmak”, “etliye sütlüye karışmamak”, “ağızına bakmak”, “içine sinmek”, “iki yakası bir araya gelmemek”, “yüzüp yüzüp kuyruğuna gelmek”, “duymazlıktan gelmek”, “baltayı taşa vurmak”, “sert kayaya çarpmak”, “zoruna gitmek”, “göze alamamak”, “içi yanmak”, “eti senin, kemiği benim” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 96 sayfadır. Eserde içeriği yansıtan renkli görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında içeriği yansıtan üzgün bir çocuk ve başında bekleyen sinirli bir usta görseli vardır. Eserin arka kapağında, üzgün bir çocuk ve kitabın içeriğini yansıtan kısa bir yazı vardır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, iyilik, güzellik değerlerine yer verilmiştir. Eserin genelinde karamsar bir havanın olduğu söylenebilir. Anlatılanlar ve görseller,

okuyucuyu üzebilir. Eser, doğru olmayanı gözler önüne sermek istemiştir. Eserde karamsarlığa iten konular vardır. Eserin her yönüyle, eğitsel açıdan fayda sağlayacağı söylenmeyebilir.

4.2.16. Küçük Savaşçı (2010)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser; “Küçük Savaşçı, Berber Çırağı, Boyacı Çocuk, Küçük Onur, Küçük Baloncu, Küçük Çırak” başlıklı hikâyelerden oluşur. Hikâyelerde, çocukların; büyüklerin dayatmalarına maruz kaldığı, çalışmak için zorlandığı, yakınına yardım edince mutlu olduğu, evde özel bir odaya duyduğu gereksinim anlatılır. Annesinin zorlamalarına maruz kalan Engin, kararlı bir çocuktur ve çevresi tarafından dikkat çeker. Ersoy, ailesi tarafından işe gönderilmek istenir ve ailesinin kararına karşı çıkamaz. Karşı çıkacağı zaman dayak yiyeceğini bilen Ersoy, sinirini kediye tekme atarak çıkarır. Özgür isimli birinin, çalışan çocuk Özgür’ü görünce çocukluğunu hatırladığı görülür. Dedesine yardım eden bir çocuğun, kendisini büyük hissettiği görülür. Hakkı’ya birçok konuda yasak konmuştur ve bu yasaklar neticesinde Hakkı yalnız kalmıştır. Hakkı’nın iş aradığına ve Hakkı’nın, çırakların hor görüldüğüne dair düşüncelerine rastlanır. Çocukların özel bir odasının olmadığı ve bunun çocuklar için önem ifade ettiği de anlaşılır.

Eserde, zorlamalardan bıkan çocukların dünyaları anlatılmıştır. Küçüklerin, duygu ve düşüncelerinin önemsenmesi gerektiği, onlara özel alan yaratılması gerektiği, şiddet gösterildiğinde kendilerini kötü hissettikleri açıktır. Yasaklar koyulduğunda çocukların öz güvenlerini yitireceği ve içlerine kapanacağı, dolayısıyla yalnız kalarak dünyayı tanıyamayacağı gerçeği vardır. Büyüyünce duygusal tepkilerin verilmeyeceğine dair yanlış düşünceler de iletiler arasındadır. Özellikle erkek çocuklarının büyüünce ağlamayacağı yönündeki toplumsal düşünce, öncelikle duyguları sonrasında düşünceleri yok sayar. Çocukları yanlarında çalıştıran ustaların, onlara eziyet etmesi, dayak atması, susturması çocukların öz güvenlerini ve öz saygılarını zedeler.

Bölüm başlarında mısralara yer verilmiştir. “Küçük Onur” adlı hikâyede erkek öğretmenden bahsedilmiş fakat resimde kadın öğretmen çizilmiştir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 10, 11, 15, 16, 21, 26, 32, 45, 46, 48, 49, 52, 58, 63, 64, 65, 66, 74, 76’da tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar görülür. Sayfa 12’de “doğuruyor” kelimesi “doğruyor” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 46’da “bulamadı” kelimesinin arasına ikinci heceden sonra - işareti konulmuştur. Aynı hata sayfa 53’te “istiyordu, sonra” kelimelerinde görülür. Sayfa 59, 70, 78’de “iş yeri” bitişik yazılmıştır. Sayfa 63’te “alım satım” kelimeleri arasına - işareti konulmuştur. Sayfa 68’de “bugün” ayrı yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “İç geçirmek”, “içi içine sığmamak”, “boyun eğmek”, “içine su serpilmek”, “ağırdan almak”, “ele avuca sığmamak”, “havalara sıçramak”, “içi gitmek”, “sermayeyi kediye yüklemek”, “gün doğmadan neler doğar”, “ağırdan almak”, “üstüne titremek”, “boyun eğmek”, “çene çalmak” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 80 sayfadır. Eserde siyah beyaz görseller vardır. Eserin dış ön kapağında kahraman bir çocuk görseli varken, arka kapağında öykülerin özelliğine değinilmiştir. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi değerine yer verilmiştir. Eserde anlatılmak istenen; yanlış uygulamaların, çocukların dünyasında nasıl etkiler oluşturduğudur. Anlatılanlar okuyucuda üzüntüye sebebiyet verebilir. Eserin geneline hâkim olan karamsarlık eğitsel açıdan fayda sağlamayabilir.

4.2.17. Yorgunum Anne (2012)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser; “Küçük Nehir, Of Baba Offf!, Kitap Sıcaklığı, Sıkılan Çiçekler, Küçük Kız, Küçük Satıcı, Yorgunum Anne, Küçük Çırac, Güneşi Arayan Çocuk, Karlı Sokak” başlıklı hikâyelerden oluşur. Resim yapmayı seven ve dedesi tarafından desteklenen Nehir, tablolarla konuşur. Anneannesinin, Nehir’i susturduğu ve becerisini küçümsediği görülür. Ceren ise ödevlerini annesi ve babasına yaptırır. Sürekli müdahalelere maruz kaldığı için de serçe olup uçmak ister. Serçelerin, çocuklar gibi derdi olmadığını düşünür. Bir yazarın bakışındaki sıcaklığı yakalayan Özer’in yazar olmak istediği görülür. Zengin

birinin, küçük bir satıcıyla olan konuşması ve bu konuşmanın ardındaki acı gerçekler göze çarpar. Şiddetle aynı ortamda bulunan çocukların, şiddete meyilli olduğu görülür.

Nehir'in dedesi tarafından desteklenmesi onun öz güvenini arttırmıştır. Ninenin ise, onu susturması ve yeteneğini küçümsemesi, Nehir'in moralinin bozulmasına sebep olmuştur. Çocukların başarı duygularının gelişimi için takdir görmesi şarttır. Resimlerin; kişinin iç sesi olduğu belirtilen eserde, iç dünyanın dışa vurumu güzel sanatların derinliklerinde gizlenebilir. Ceren'in, ailesinin öğüt ve zorlamalarından uzaklaşmak için serçe hayali kurması, hayallerle kendini avuttuğu görülür. Ailesine ödevlerini yaptıran Ceren, yanlış ödev teslim eder. Ceren'in kendi görevini kendisinin yapması gerektiğini anlaması ve bu sayede yaptığı hatadan geri dönmesi, ona ders olmuştur. Yanlış ya da doğru, bir öğrenci kendi sorumluluklarını kendi üstlenmelidir. Kürk mantolu zengin bir kadının satıcı çocuk ile konuşması ve konuşmayı sürdürme isteğindeyken çevre tarafından yadırganma düşüncesi kitapta işlenen konular arasındadır. Günümüz dünyasında insanlar, etiketleri ile yaşamaya ya da etiketlerinin kendilerini yönlendirmesine izin verirler. Bu durum, kişinin öncelikle kendinden ve çevreden soyutlanmasına sebep olur. Eserdeki zengin kadın, bu düşüncesinden sıyrılıp çocukla sohbet etmiştir. Kan davalarının çocukları ne denli etkilediği de işlenenler arasındadır. Kan davası memleketinden ayrılmak zorunda kalan bir çocuğun, büyük şehirde yaşam mücadelesi vermesine sebep olmuştur. Ayrıca bu, hem karşı taraf hem de bütün insanlık için olumsuzluklar yaratan bir durumdur. Şiddete maruz kalan çocukların, şiddeti normal kabul etmesi ve diğer canlılara şiddet göstermesi, hem çocuğun hem de toplumun davranışlarını bozar. Eser, kahraman ve hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 15, 23, 38, 45, 69, 76, 90, 105, 110'da tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar yapıldığı görülür. Sayfa 14, 17, 65, 75, 86'da "hem...hem" bağlacı, sayfa 15, 75'te "ne...ne" bağlacı, sayfa 32'de "ister...ister" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 17'de "Nehirciğim", sayfa 43, 52'de "Gizemciğim", sayfa 111'de "Barışçığim" da "ciğim/cığim" kesme işareti ile ayrılmıştır. Sayfa 54'te "küçük bir kızdı vardı" cümlesi anlatım açısından sıkıntılıdır. Bu cümle "küçük bir kız vardı" şeklinde olmalıdır. Sayfa 55'te "ya da" dan, sayfa 58'de "yoksa" dan önce virgül konulmuştur. Sayfa 65'te cümle içinde "yeryüzü" kelimesi büyük harfle başlamıştır. Sayfa 83'te "iyice" kelimesi "iyece" şeklinde yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “İçi kalkmak”, “anlamazlıktan gelmek”, “üstüne titremek”, “sakla samanı gelir zamanı”, “göze alamamak”, “içi acımak”, “bıçak kemiğe dayanmak”, “kıldan ince kılıçtan keskin”, “ele avuca sığmamak”, “içi daralmak”, “iç geçirmek” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 112 sayfadır. Eserde siyah beyaz görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında yorgun ve üzgün bir çocuk görseli varken, arka kapağında kitapla ilgili bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Eserde; sevgi, sorumluluk, öz denetim, özgürlük değerleri yer almıştır. Yanlış olan davranışların desteklenmediği ve kişiye faydası olmayacağı mesajı örtük olarak verilmiştir. Okuyucu, hayata dair çıkarımlar yapabilir. Eserdeki şiddet ve kan davası konusu ise okuyucuyu karamsarlığa itmeye sebebiyet verebilir. Eserin, eğitsel açıdan tam manasıyla uygun olmadığı söylenebilir.

4.2.18. Kendini Arayan Çocuk (2013)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser; “Görünmez Çocuk, Küçük Şarkıcı, Kendini Arayan Çocuk, Kuş Çocuk, Küçük Prenses, Uzaylı Çocuk, Küçük Barış” hikâyelerinden oluşur. Hikâyelerde; gerçek hayattan uzaklaşıp görünmez olmak isteyen, şarkıcı olmak isteyen, başkasıyla kıyaslanan, azarlanan, bilinçaltının etkisiyle rüya gören, sürekli küçük diye çağrılan çocuklar anlatılır. Eserde, çocukların yaşadıklarından uzaklaşmak için birtakım isteklerde bulunmaları ve bu isteklere ulaşınca da zevk alamamaları anlatılmaktadır. Çocukların birtakım dayatmalara maruz bırakılması ve izah edilmeden direkt öğütlerin verilmesi, onların hayatlarını sıkıcı hale getirmiştir. Çocukların hayalperest olması yaş dönemleri ile alakalıyken, bu hayalleri kurtuluş kapısı olarak görmeleri çevre baskısı kaynaklıdır. Eser, hâkim ve kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 10, 11, 14, 24, 26, 27, 28, 33, 52, 68, 69, 71, 73, 75, 78, 79, 83, 85, 92, 97’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 9, 10, 12, 34, 44’te “hem...hem” bağlacı, sayfa 12, 77, 98’de “ne...ne” bağlacı, sayfa 18, 55’te

“kimi...kimi” bağlacı, sayfa 22, 83, 85’te “ya...ya” bağlacı arasına virgül konularak hata yapıldığı görülür. Sayfa 27’de “büyükane” kelimesi ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 30’da “ay başı” bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hata sayfa 40, 76’da “iş yeri” nde, sayfa 75’te “söz gelimi” nde, sayfa 81’de “baş etmek” te görülür. Sayfa 86’da “makine insan” tamlamasında kelimeler arasına - işareti konulmuştur. Sayfa 97’de “hakkettin” şeklinde yazılması gereken kelime “hak ettin” şeklinde yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “İçi titremek”, “içi kalkmak”, “gözleri dolmak”, “toprağı bol olmak”, “bir kaşık suda boğmak”, “içi acımak”, “içi gitmek”, “duymazlıktan gelmek”, “anlamazlıktan gelmek”, “ağırdan almak”, “gözden düşmek”, “içine sinmek”, “yüreği daralmak”, “kara kara düşünmek”, “dilini kemiği yok”, “denize düşen yılanı sarılır”, “umudu kesmek”, “ağzı kulaklarına varmak”, “dil dökmek”, “yüreği ağzına gelmek”, “içine atmak”, “burun kıvırmak”, “boynuz kulağı geçmek” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 103 sayfadır. Eserde içeriği destekleyen renkli görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında çocuk görselleri varken, arka kapağında hayallerle ilgili bir yazı bulunmaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucular için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Sevgi, güzellik, özgürlük değerlerine yer verilmiştir. Eleştirilen durumlar, kahramanların uzak kalmak istedikleridir. Okuyucular ise hayatlarından sahneler bulabilirler. Eserde yer alan değerler, kahramanların ulaşmak istedikleridir. Çocukların zorla değil istekli bir şekilde yaptıklarının kendilerine fayda sağlayacağı anlatılmıştır. Eser, yapılabilecek çıkarımlar yönüyle eğitsel açıdan fayda sağlayabilir. Eserdeki görseller çocukların estetik beğenisini yükseltecek düzeydedir.

4.2.19. Küçük Balık (2014)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Balık, suların azalmasından yakınmaktadır. Sular azalınca, kendisinin yaşam alanı daralacaktır. Bunun için çözüm yolları aramaya koyulan balık, karada yaşayabilmenin nasıl olacağını düşünür. Mantıklı çözümler aramaya koyulan balık, kimsenin fikrinin arkasından koşmaz ve düşünerek hareket eder. Yağmuru ve dalgaları kendi kurtuluşu

için çare görür. Balığın annesi de balığa, umutsuzluğun başarısızlığa sebep olacağını söylemiştir. Umutsuzluğa kapılmayı destekleyecek kişi ve olayların kendisini etkilemeyeceğini söyleyen balık, küçük bir çocukla arkadaş olur ve onunla düşüncelerini paylaşır. Çok çabalayan balığın bir gün uçuğu görülür.

Balığın, kimsenin düşüncesine ihtiyaç duymaması ve kararlarını kendisinin vermesi öz güveninin yerinde olduğunu gösterir. Annenin, başarısızlığı kabullenmemek için umutsuzluğa yer verilmemesini söylemesi, ailenin, çocuğunun düşüncelerine yardımcı olacağı bilgisini verir. Çocuk, ailesinden aldığı güç ile kendi kararlarını harmanlayabilir ve doğruya ulaşabilir. İyiyi ve başarıyı düşünmek, kişiyi harekete geçirir. Aksi takdirde birtakım girişimlerde bulunmayarak kötü sonucu beklemek, kişinin hayat kalitesini olumsuz yönde etkiler. Eserde, balık ile arkadaşlık kuran çocuk, balığın iyi konuştuğunu söyler. Bu durumu, çok okumaya bağlayan balık, okumanın anlatma becerilerine etkisi olduğu gerçeğini de hatırlatır. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde, sayfa 14'te iki noktadan sonra küçük harfle başlanarak hata yapılmıştır. Sayfa 15, 38'de "ne...ne" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 21'de "ana yurt" bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hataya sayfa 31'de "öz güven", sayfa 55'te "ön yargı" da rastlanır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "Gün doğmadan neler doğar", "akıl yaşta değil baştadır", "içi sızlamak", "yüreği sancımak", "akıl almamak", "içi geçmek", "aklına yatmak", "kana kana içmek", "içi cız etmek" kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 74 sayfadır. Eserde renkli görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında balık görseli varken, arka kapakta kitabın içeriği hakkında bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 17,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Öz denetim, sorumluluk, sabır, özgürlük, yardımseverlik değerleri yer almıştır. Eserde pes etmemenin ve kişinin kendi kararları vermesinin gerekliliği anlatılmıştır. Eser, ele aldığı değerler ve vermek istediği mesajlar ile

eğitsel açıdan faydalıdır. İletinin örtük bir şekilde verilmesi, okuyucuyu düşünmeye sevk edecektir.

4.2.20. Çılgın Ezgi (2014)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Ezgi, çevresince sevilen, yaramaz bir öğrencidir. Ailesi ve öğretmenleri onun davranışlarının yanlış olduğunu söylese de Ezgi bunlara kulak tıkamıştır. Resim yapmayı seven Ezgi'nin evinde bir kuş resmi vardır. Bu kuş, görülen ve bilinen bir kuş değildir. Kuş farklı olunca dikkat çeker ve Ezgi'nin arkadaşlarının da diline düşer. Bu sayede bu tablo, bütün ilçe tarafından duyulur. Ezgi bir gün, ağaçtan düşerek sakatlanır. Herkes Ezgi'nin bu durumuna çok üzülür. Tekerlekli sandalye ile okula gidip gelmek zorunda kalan Ezgi'nin sınıfına Kanat isimli biri gelir. Ezgi kötü bir durumla karşılaşmış olsa da eski neşesinden bir şey kaybetmemiştir. Tablosu ile konuşan, kurbağası ile muhabbet eden Ezgi her gün farklı mesleklere sahip olma hayali kurar. Bir gün Ezgi'nin tablosu çalınır ve bütün çocuklar iz sürerek hırsız bulur. Hırsız güvenlik görevlilerine teslim edilir ve bu olay yankı uyandırır. Bunun üzerine Ezgi bir programa davet edilir. Ezgi burada, arkadaşlarının birlikte hareket ettiklerini vurgular. Bütün arkadaşları, Ezgi'nin eski günlerine dönmesi için çaba sarf eder. Kampanya başlatır. Kanat ve ailesi de Ezgi'nin Amerika'da tedavi olması için ön ayak olur. Ezgi, Amerika'ya gider.

Ezgi resim yapmayı seven bir çocuktur. Resim yaptığı için çizgileri daha iyi çizdiği görülür. Bu da gelişim alanlarının birbirini etkilediğini gösterir. Güzel sanatlar, akademik alanı olumlu yönde etkilemiştir. Okullarda öğrencilere verilen eğitim ve istenilen insan, kitapta ele alınan konudur. Ezgi, kararlı duruşuyla ve yönlendirmelere uymamasıyla bunu yıkmıştır. Çocuklara sürekli verilen öğütler neticesinde, Ezgi, çocukluğunu yaşayamadığını düşünmektedir. Okula gelen müfettişe, büyüyünce çocuk olacağını ve dilediği şekilde çocukluğunu yaşayacağını söylediği görülür. Tablodaki kuş da, büyüklerin çocukluklarını yaşamadığından bahseder. Ezgi'nin meslek seçimi ile ilgili farklı düşüncelerinin olması, hem çocukluk döneminin bir özelliği hem de hayal dünyasının geniş olması ile alakalıdır. Tablo çalınca, okul başkanının olaya el atması sonucunda bütün öğrencilerin ve ilçenin örgütlenmesi, birlikten kuvvet doğmasını sağlamıştır. Ezgi, televizyon programında, birlikte hareket etmenin güzel sonuçlar vereceği dile getirmiştir. Bu programda, Ezgi'nin konuşmasının

güzelliği hakkında konuşulur. Ezgi, bu durumu, annesinin, kendisine küçükken anlattığı hikâyeye ve masallara bağlar. Çocuk ile ilgilenmek ve onunla konuşmak, anlama ve anlatma becerisini geliştirir. Aynı zamanda çocuk, isteklerini rahatça ifade edebilen, öz güven sahibi bir kişilik haline gelir. Amerika'ya gidildiği zaman, oradaki birinci sınıfların öncü olması, yardımlaşmanın ve güzel işler yapabilmeyenin evrenselliğini vurgular. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 60, 62, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 98, 104, 107, 115, 180, 181, 194, 195, 200'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar görülmektedir. Sayfa 9, 16, 29, 52, 56, 57, 94, 148'de "hem...hem" bağlacı, sayfa 76'da "ne...ne" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 34'te "düşünme" kelimesi "düşüme" şeklinde, sayfa 54'te "öğretmenim" kelimesi "öğretenim" şeklinde, sayfa 85'te "isteyince" kelimesi "isteğince" şeklinde, sayfa 113'te "eksiksiz" kelimesi "eşiksiz" şeklinde, sayfa 166'da "biraz" kelimesi "siraz" şeklinde, sayfa 191'de "birinci" kelimesi "birici" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 54'te "başöğretmen" kelimesi ayrı yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 92, 171'de "öz güven", sayfa 180'de "ters yüz", sayfa 189'da "iş yeri", sayfa 199, 203, 215, 223'te "ön yargı", sayfa 203'te "söz gelimi" bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 201'de cümle içinde "öyküler" kelimesi büyük harfle başlatılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "Ele avuca sığmamak", "yere göğe sığmamak", "göze alamamak", "burun kıvrırmak", "içi daralmak", "etliye sütlüye karışmamak", "suya sabuna dokunmamak", "eti senin kemiği benim", "aklı ermek", "söz büyüğün su küçüğün", "kara kara düşünmek", "göz boyamak", "aklına yatmak", "tadı tuzu kaçmak", "dili tutulmak", "söz gümüşe sükût altındır", "içine sinmek", "göze almak", "anasından emdiği sütü burnundan getirmek", "sert kayaya çarpmak", "göz açtırmamak", "iki sözü bir araya getirememek", "yüreği kaldırmamak", "dili dönmek", "ok yaydan çıkmak", "anlamazlıktan gelmek", "çok veren maldan az veren candan", "damlaya damlaya göl olur", "pilavdan dönenin kaşığı kırılınsın", "akıl akıldan üstündür" kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eserde içeriği destekleyen görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında tablo ve küçük bir kız görseli yer alırken, arka kapağında kitaptan bir bölüm yer

almaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 17,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, güzellik, yardımlaşma, dayanışma, sabır, sorumluluk, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme, aile birliğine önem verme değerlerine yer verilmiştir. Eserde, birlik ve beraberliğin neticesinde meydana gelen olaylar okuyucu için ders niteliğindedir. Eserdeki görseller okuyucunun estetik beğenisini yükseltecek düzeydedir. Bölüm başlarında mısralar ya da ünlü kişilere ait sözler yer almaktadır. La Fontaine, Michelangelo, Hazarfen Ahmet Çelebi, Dede Korkut'tan anlatılanlar doğrultusunda bahsedilmiştir. Bu özelliği ile eser anlatım açısından zenginleştirilmiştir. Eser; ele aldığı konu, yer verdiği değerler ve iletmek istediği mesajlar ile eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.2.21. İki Arkadaş (2016)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde; “İki Arkadaş, Kimim Ben?, Evin Küçüğü Olmak, Sevdalı Sarmaşık, Okulda İlk Gün, Büyük Gezi” başlıklı hikâyeler yer alır. Bu hikâyelerde; iki arkadaşın samimi olduğu ve oynarken annelerinin söylediklerini tekrarladığını, zenginken yoksul düşen birinin tablolarını sattığını, teknolojik aletlere düşkünlüğü sebebiyle kendini olduğundan farklı gören bir çocuğu, yeni bir ortama giren çocuğun uğradığı zorbalığı görürüz.

İki arkadaşın, annelerinin söylediklerini oyunlarında kullanmaları, çevreden bağımsız olunmadığını gösterir. Çocukların yanında söylenenlerin veya gösterilen davranışların, onların hafızalarında kalıcı olduğu unutulmamalıdır. Zenginken, yoksul duruma düşen adamın, zamanında yardım ettiği kişiler tarafından yardım görmediği anlatılmıştır. Vefa, gösterilmesi gereken en yüce davranışlardan birisidir. Teknolojinin zararlarına kendini kaptıran çocuk, olduğundan farklı görüldüğünü zanneder. Burada bir çocuğun, eğlenebileceği en güzel ortamın doğal ortam olduğu, yaparak yaşayarak öğrenmenin en doğru yol olduğu vurgulanmıştır. Küçüklerin, büyüklerden emir aldığı ve söz verilmediği zaman, öz güvenlerinin zedeleneceğine değinilmiştir. Yeni bir ortama giren çocuğun, arkadaşları tarafından zorbalığa uğradığı ve ister istemez kötülük düşünebileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla, çocuklara güzel iletişim öğretilmelidir. Önce aile, sonra okul ve çevre davranışları ile örnek olmalıdır. Eser, hâkim ve kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 9, 13, 14, 16, 21, 25, 28, 31, 35, 36, 38, 39, 43, 47, 48, 49, 53, 55, 59, 60'ta tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 5'te "eğitimi" kelimesi "etiğimi" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 9'da özel isim "Gökçe" satır sonunda ayrılarak yazılmıştır. Sayfa 13, 16, 23, 52'de "hem...hem" bağlacı, sayfa 43'te "ya...ya" bağlacı, sayfa 55'te "ne...ne" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 14'te "göz boncuğu", sayfa 15'te "bakar kör", sayfa 38'de "söz gelimi" bitişik yazılmıştır. Sayfa 38'de "karışmak da" şeklinde yazılması gereken kelime "karışmakta" şeklinde yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "Aklına takılmak", "içi daralmak", "ekmek elden su gölden", "içi titremek", "altta kalanın canı çıksın", "ağırdan almak", "sütten çıkmış ak kaşık", "çok veren maldan az veren candan", "kara kara düşünmek", "pabuç pahalı", "içine su serpilmek", "yüreği ağzına gelmek", "yüreğine inmek", "dizini dövmek" kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 61 sayfadır. Eserde siyah beyaz görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında iki çocuk görseli yer alırken, arka kapağında hikâyeden bir bölüme yer verilmiştir. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, yardımlaşma, duyarlılık değerleri yer almıştır. Bazı bölümlerin başında içeriği destekleyici mısralar kullanılmıştır. Gerçek hayatta karşılaşılabilecek durumların yer aldığı hikâyeler, çocuklar için çıkarım yapmaya uygundur. Eleştirisi yapılan noktalarda okuyucular düşünmeye sevk edilmiştir.

4.2.22. Adım Barış (2016)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser; "Adım Barış, Kanadı Kırık Serçe, Okulda İlk Günüm, Gizemli Tablo, Çocuk ve Horoz, Çocuk ve Uçurtma, Bayram Çocukları, Kara Düş" başlıklı hikâyelerden oluşur. Hikâyelerde; eskiye özlem ve aile üyelerinin davranışlarının çocuklara olan etkisi, kanadı kırık serçenin çocuklarına yemek araması; okul değiştiren bir öğrencinin karşılaştığı zorluklar, zenginken fakir düşen birinin evindeki tabloları satması, bayramlaşan çocuklara kitap hediye edilmesi, oyuncak tabancaya sahip olan birinin bununla güç gösterisi yapacağını düşünmesi yer alır.

Çocuklara gösterilen şiddet, yine çocuklarca gösterilen şiddet ile çevreye yansımıştır. Erkeklerin ağlamayacağı dayatması, bu eserde de karşımıza çıkmaktadır. Kanadı kırık anne serçenin çocuklarına yemek ararken, baba serçenin çocukları ve eviyle ilgilenmemesi, günümüz aile iletişimsizliğine göndermedir. Toplumun, genelde kadınları ezen bir yanı olduğu da eleştirilen noktadır. Çocukların, hediye beklentilerinin maddi değil, onları geliştireceği düşünülen şeylerle de olacağı anlatılmıştır. Özellikle, kitapların hediye edildiği zaman verimli olacağı düşünülmüştür. Şiddet içeren oyuncakların, çocuklar arasında üstünlük göstergesi yapılabileceği konu edilmiştir. Çocuklar arasındaki iletişimsizlik ve gerginlik, oyuncakların da etkisiyle kötü düşüncelerin meydana çıkmasına sebep olabilir. Bu yüzden, oyuncak seçiminde dikkatli olunmalıdır.

Birkaç hikâyeye, yazarın diğer hikâyeye kitaplarında da yer almaktadır. Eser, kahraman ve hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 9, 12, 16, 17, 26, 29, 30, 32, 34, 35, 41, 42, 43, 46, 49, 61, 62, 63, 66, 67, 75, 76, 80, 83, 84, 90, 97, 100, 101, 109’da tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 7, 13, 17, 34, 86, 115’te “ne...ne” bağlacı, sayfa 28, 29, 61, 89, 93, 105’te “hem...hem” bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 23’te “Annem olmasa çatı, başımıza yıkılır” şeklinde yazılması gereken cümlede “çatı” kelimesinden sonra virgül konulmamıştır. Sayfa 33’te “dönmeyince”, “dönmeğince” şeklinde yazılmıştır. Aynı hataya sayfa 43’te “gelmeyince” de rastlanır. Sayfa 44’te “dikiliyorsun”, “dikeliyorsun” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 68’de “öz güven” bitişik yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek için atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “Ekmek aslanın ağzında”, “işine gelmek”, “ağırdan almak”, “görünen köy kılavuz istemez”, “ince eleyip sık dokumak”, “içi içine sığmamak”, “yuvayı dışı kuş yapar”, “iki gönül bir olunca samanlık seyran olur”, “ağzından bal akmak”, “kan kusup kızılılık şerbeti içmek”, “kol kırılır yen içinde kalır”, “iş başa düşmek”, “dize getirmek”, “anlamazlıktan gelmek”, “duymazlıktan gelmek”, “gözlerine inanamamak”, “kara kara düşünmek”, “pabuç pahalı”, “içi gitmek”, “yüreği ağzına gelmek”, “paçayı kurtarmak”, “görmezlikten gelmek”, “içi sızlamak”, “ayak bağı olmak”, “ele avuca sığmamak”, “iki arada bir derede kalmak”, “boyun eğmek”, “ipe sapa gelmemek”, “yüreği daralmak”, “burnundan gelmek”, “pahalıya mal olmak”, “açığa vurmak”, “kulaklarını tıkamak” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 119 sayfadır. Eserde siyah beyaz görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında erkek çocuk görseli, arka kapağında erkek çocuk görseli ve kitapla ilgili bilgi yer almaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 20,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, sorumluluk, merhamet, fedakârlık değerleri yer almıştır. Anlatılanlar aracılığıyla toplumdaki yanlışlıklara eleştirel gözle bakılması sağlanabilir. Eser, yetişkinlerin de okuması için uygundur. Örtük şekilde verilen mesajlar, okuyucuyu düşünmeye sevk eder. Eser, ele aldığı değerler ile eğitsel açıdan uygun özelliktedir.

4.2.23. Çocuk ve Dede (2016)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Gürcan, dedesi ve ninesiyle yaşar. Torunları ile oldukça fazla ilgilenen dede ve nine, onun kararlarına da saygı duyar. Kitapçıya giden Gürcan'a, dedesi kitap seçebileceğini söyler. Beraber yemek yiyen ve beraber vakit geçiren üçlü, güzel bir hayat yaşar.

Eserde; dedenin torununa kitap seçebileceğini söylemesi Gürcan'ın öz güvenini destekleyen bir davranıştır. Ninenin, sofrada adabını öğretmesi ve “buyurun” dedikten sonra yemeğe başlandığı görülür. Gürcan'ın, dedesine ve ninesine kitap okuduğu görülür. Bu, Gürcan'a hem sevildiğini, önemsendiğini hem de anlatma becerilerini geliştirmesi açısından olanak sağlandığını gösterir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde, sayfa 11'de ayrı yazılması gereken “el ele”, sayfa 13'te ise “öz güven” bitişik yazılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. “Akli başına gelmek”, “açık vermek”, “yan bakmak” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eserde renkli görseller vardır. Eserin dış ön kapağında, dede ve çocuk görseli yer alır. Arka kapakta kitapla ilgili bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 17,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, saygı, aile birliğine önem verme, sorumluluk değerleri yer almıştır. Çocuğa güven verildiği zaman sorumluluklarının bilincine daha iyi vardığı ve kendi kararlarını verdiği görülmüştür. Sosyal öğrenme de eserde karşımıza çıkan bir diğer noktadır. Eser, ele aldığı değerler ve iletmek istediği mesajlar ile eğitsel açıdan faydalı olabilecek niteliktedir.

4.2.24. Işığın Atası (2017)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde, insanlığa mal olmuş önemli kişilerin hayatlarından kesitlere yer verilmiştir. Bu hikâyelerin ortak noktası; inanmak, çalışmak, mütevazılıktır. Epiktetos, Sokrates, Arşimet, Einstein, Sıdharta, Beethoven, Edison, Mimar Sinan, Evliya Çelebi, Galileo, Rousseau, İbni Sina, Aziz Sancar'a eserde yer verilmiştir.

İnanmak, akıl yürütmek, istemek, ön yargılı davranmamak, iyiyi istemek, başarıya odaklanmak, baskılara boyun eğmemek, kısıtlı imkânlar içinde dahi büyük buluşlara imza atmak kişileri öncü yapar. Eserde vurgulanan; çocukların, akıllıca davranmaları ve istemeleridir. İstedikten sonra, hiçbir engel başarıya engel değildir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 8, 10, 13, 23, 24, 25, 34, 35, 38, 43, 46, 47, 48, 50, 61, 62, 65, 66, 67, 71, 72, 76, 80, 89, 90,92, 93, 96, 99, 101'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar vardır. Eserde sayfa 3'te "vurdu" kelimesi, cümle içinde hecelere ayrılmıştır. Sayfa 5'te "kölesiydi" şeklinde yazılması gereken ifade "köleydi" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 7'de "yalnızca" kelimesi "yalızca" şeklinde, sayfa 12'de "Yunanlı" kelimesi "Yananlı" şeklinde, sayfa 12'de "Platon" ismi "Plato" şeklinde, sayfa 32'de "gözden düşürmek" deyimini "gözden düşünmek" şeklinde, sayfa 47'de "laboratuvar" kelimesi "laboratuar" şeklinde, sayfa 87'de "Sinan" ismi "Sina" şeklinde, sayfa 89'da "Biruni"ismi "Buruni" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 53 ve 71'de cümle içinde büyük harfle başlanmıştır. Sayfa 11, 20'de "içtenlikli" kelimesinin "içten" şeklinde olması gereklidir. Sayfa 13'te ayrı yazılması gereken "baş tacı" bitişik yazılmıştır. Aynı hataya sayfa 30, 47'de "iş yeri" nde, sayfa 30'da "ön yargı" da, sayfa 34'te "gün ışığı" nda, sayfa 79, 95, 100'de "öz güven" de rastlanır. Sayfa 17'de "büyümüş de", "büyümüşte" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 25, 75'te "hem...hem" bağlacı

arasına virgöl konulmuştur. Sayfa 81’de “akademi” kelimesinden sonra virgöl konulmalıdır. Sayfa 93’te yer alan “kan kusup, kızılılık şerbeti içmek” deyimini tırnak içine alınmalıdır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “Anasından emdiği sütü burnundan getirmek”, “gözden düşmek”, “yere göğe sığdıramamak”, “kara kara düşünmek”, “güneş balçıkla sıvanmaz”, “ekmek elden su gölden”, “ele avuca sığmamak”, “yüreği kalkmak”, “içine kapanmak”, “dili varmamak”, “söz gümüşse sükût altındır”, “kan kusup kızılılık şerbeti içmek”, “veren el alan elden üstündür”, “ele avuca sığmamak” kullanılan atasözü ve deyimlerdir

2. Dış Yapı Özellikleri: Eserde, siyah beyaz görseller mevcuttur. Eserin dış ön kapağında elinde ampul tutan yaşlı bir adam görseli mevcutken, arka kapağında eserin içinde yer alan kişilerin ismi geçmektedir. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucular için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Saygı, çalışkanlık, dürüstlük, sabır, sorumluluk, duyarlılık değerlerine yer verilmiştir. Eserde anlatılan kişiler ve yaptıkları, okuyucuyu hem bilgilendirme hem de yönlendirme açısından önemlidir. Okuyucuyu düşünmeye sevk eden eserin eğitsel açıdan faydalı olacağı söylenebilir.

4.2.25. Üç Ak Güvercin (2017)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde; Korkut Ata, Yunus Emre, Evliya Çelebi’den bahsedilmiştir. Korkut Ata’nın ölümü yenmek istemesi fakat sonunda ona teslim olması, Yunus Emre’nin dergâha kabul edilmesi ve derviş olması, Evliya Çelebi’nin rüyası ve gezisi anlatılmıştır. Aynı zamanda eserin içinde şiirler de mevcuttur. Eser, gözlemci bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 11, 13, 14, 16, 21, 31, 32, 34, 35, 36, 42, 46, 49, 60, 70, 72, 74, 76, 78, 80, 85, 95, 97, 98, 100, 101, 102, 107, 117, 121’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 10, 55’te “ön yargı” bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hata sayfa 14’te “kuş kanadı” nda, sayfa 23’te “ayak ucu” nda, sayfa 56’da “iş kolları” nda, sayfa 82, 102’de “söz gelimi” nde, sayfa 88’de “süt dişleri” nde görülür. Sayfa

11’de “diyenler de” de, “de” bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Sayfa 12, 14, 17’de “ne...ne” bağlacı, sayfa 64’te “hem...hem” bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 26’da “Kocaoğlu” yazılırken “koca ve oğlu” kelimeleri arasına - işareti konulmuştur. Sayfa 34’te “sen”, “sel” şeklinde, sayfa 54’te “Taptuk”, “Tuptık” şeklinde, sayfa 111’de “içeri”, “içer” şeklinde, sayfa 116’da “sırrını”, “sırını” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 32’de “Köroğlu” ayrı yazılmıştır. Sayfa 51’de “Hacı Baltacı” dan sonra ve sayfa 66’da “görün” den sonra virgül konulmamıştır. Sayfa 97’de “kıyılarına” kelimesi yazılırken büyük harfle başlanmıştır. Sayfa 104’te “ya da” dan önce virgül konulmuştur.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “İçi sızlamak”, “ayağa değmedik taş olmaz, başa gelmedik iş olmaz”, “burun buruna gelmek”, “görmezlikten gelmek”, “umudunu yitirmek”, “bükemediğin bileği öpeceksin”, “gözü açık”, “pabuç pahalı”, “aklına yatmak”, “yatan aslandan gezen tilki yeğdir”, “armut piş ağzıma düş”, “söz gümüşse sükût altındır” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eserde görsel yoktur. Eserin dış ön kapağında üç erkek ve üç güvercin görseli yer alırken, arka kapağında kitapta ne anlatıldığı ile ilgili kısa bir bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucular için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 21 cm’dir.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Saygı, sevgi, hoşgörü, sadakat değerlerine yer verilmiştir. Önemli üç kişinin eserde anlatılması bilgi sahibi olma noktasında önemlidir. Eser, ele aldığı değerler ve gerçek hayata dair yapılabilecek çıkarımları ile eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.2.26. Yaramaz Eren (2017)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, “Yaramaz Eren, Okumak İstiyorum” başlıklı iki hikâyeden oluşur. Birinci hikâyede Eren’in yaramazlıklarından ve ailesinin onu uzman birine gösterdiğinden bahsedilir. Eren, çocukluğunun gerektirdiklerini yapar fakat büyükler onun sorularını gereksiz bulur. Uzman kişi ise sorunun, Eren’den değil, büyüklerden kaynaklandığını söyler. Fazla soru soran, fazla ilgili olan Eren, büyüklerin istediği gibi biri olur. Eren’in bir de horozu vardır ve bu horoz da kendi gibi yaramazdır. Kitapta eleştirilen nokta; büyüklerin, kendi

istedikleri ve oldukları gibi insan yetiştirmek istemesidir. Çocuk, küçüklükten itibaren gelişime ve değişime açıktır. Ebeveynlerin, çocuğunun ilgi alanlarına ve gereksinimlerine saygı duyması gerekir. Aksi takdirde, çocuğun öz saygısı zedelenir ve öz güveni sarsılır.

İkinci hikâyede, ustasından korkan ve düşündüklerini, düşlerde gören bir çocuk vardır. Müdahaleler ve şiddet, çocukta korkuya sebep olmuştur. Çocuk, bunlara anlam vermeye çalışırken bir yandan da durumu sorgular. Büyüklerin, bir zamanlar çocuk olduklarını unuttuklarını vurgular. Eleştirilen nokta, çocuklara umut olmak varken korku olmanın verdiği zararlarıdır. Çocukluğunu yaşayamayan insanın bir yanı eksik kalabilir. Eser, kahraman ve hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Sayfa 15'te "elbette" şeklinde yazılması gereken kelime "elbet de" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 32'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hata mevcuttur. Sayfa 11, 31'de "Erenciğim" iki heceye ayrılarak yazılmıştır. Sayfa 15, 17, 19, 21, 35'te "çil horoz" tamlamasında kelimelerin ilk harfi büyük yazılmıştır. Sayfa 32'de "büyümüş de küçülmüş" şeklinde yazılması gereken deyimde, "de", "te" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 39, 40, 42, 54, 56, 58, 61'de "iş yeri" bitişik yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "Yiğidi öldür hakkını yeme", "görmezlikten gelmek", "gözüne dizine durmak", "içini boşaltmak", "kulaklarını tıkamak", "kendi düşen ağlamaz", "erken öten horozun başı kesilir", "iki cambaz bir ipten oynamaz", "boşa koydum dolmadı, doluya koydum almadı", "adı çıkmış dokuza inmez sekize", "göze batmak", "aklına yatmak", "suya sabuna dokunmamak", "eli ayağına dolaşmak", "ağır gelmek" kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 71 sayfadır. Eserde renkli görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında çocuk ve horoz görseli varken, arka kapağında kitapla ilgili kısa bir bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucular için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Sevgi değerine yer verilen eser, çocukların merakı ve bazı durumları sorgulamaları üzerine kurulmuştur. Okuyucu, hikâyelerden yola çıkarak gerçek hayata dair çıkarımlar yapabilir. Görseller, çocuklardaki estetik beğeniyi

karşılıyacak düzeydedir. Ebeveynlerin, çocukların hayatında nasıl bir etki yarattıkları eserde karşımıza çıkmaktadır.

4.2.27. Karlı Sokak (2017)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, “Karlı Sokak, Yürüyen Sokak, Bayram Çocukları, Geç Kalan Çocuk, Sarımsakçı Musa, Dede Nerdesin?, Minik Kedi, Düş Satan Çocuk, Küçük Gizem” başlıklı hikâyelerden oluşur. Eserde; üstünü kirletir düşüncesiyle dışarı çıkarılmayan bir çocuk, sinirini evdeki kediyi tekmeleyerek çıkarır. Karlı bir sokağı izleyen çocuk, bu sokağın resmini yapmak ister ama havadan hoşlanmaz. Bunun yerine günlük güneşlik bir resim çizer. Bir sokağın, gelmiş geçmiş bütün insanların hayatına şahit olduğu anlatılır. Zamanla geleneklerin yok olması ve insanların özünü unutmaları, sokağın başını alıp gitmesine sebep olur. Bayramda, bayramlaşmaya gelen çocuklara kitap hediye edilmesi anlatılır. Bu hikâye, yazarın başka bir hikâye kitabında anlatılan hikâyenin aynısıdır. Bir çocuğun kaçırılması ve dilendirilmesi konu edilen başka bir hikâyedir ve burada çocuklara yapılan kötülükler anlatılır. Erkek çocuklarına yüklenen rol ve görevler, karşımıza çıkar. Bir çocuğun, çok soru sorması ve konuşmasının eksiklik olarak nitelendirildiği görülür.

Çocukların, oynaması ve bunun neticesinde üstlerini kirletmeleri olağandır. Ailelerin, böyle bir durumla karşı karşıya kalmaması için çocuğu dışarı çıkmaktan mahrum bırakmaları, çocukta şiddet duygularını oluşturur. Eserde de, dışarı çıkamayan çocuk kediyi tekme atmış, sinirini ondan çıkarmıştır. Karlı bir sokağı izlemesine karşın, güneşli bir sokak resmi çizen çocuk, hayallerini kâğıda yansıtmıştır. Kişi, hayal gücünü kullanarak istediği gibi bir dünya oluşturabilir. Gelenek ve göreneklerin, zamanla unutulması eleştirilir. Unutulmaya yüz tutan her şey, zamanla yok olur. Çocuklara, iyi bir şekilde yaklaşan ve onları kandıran kişilerin, çocuklardan faydalanıp dilendirdiği ve onların üstünden para kazandığı eleştirilen diğer bir noktadır. Eser, kahraman ve hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 7, 8, 10, 11, 12, 13, 16, 20, 23, 24, 28, 31, 39, 43, 46, 47, 53, 56, 61, 74, 80’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 7’de “çizmeye” kelimesi “çizmeğe” şeklinde yazılmıştır. Aynı hataya sayfa 26’da “itmeye” de, sayfa 38’de “övün” de rastlanır. Sayfa 8, 68’de “kara kış” tamlaması bitişik yazılmıştır. Sayfa

21, 55, 57’de “iş yerleri” bitişik yazılmıştır. Aynı hata sayfa 68’de “söz gelimi” nde, sayfa 79’da “kent soylu” da görülür. Sayfa 17, 24, 26, 35, 72, 79, 83’te “hem...hem” bağlacı, sayfa 35, 51’de “ne...ne” bağlacı, sayfa 70’de “ya...ya bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 43’te “kadın” kelimesi “kadı” şeklinde, sayfa 61’de “güzelleşti” kelimesi “güzleşti” şeklinde, sayfa 67’de “bir iken” “biriken” şeklinde, sayfa 71’de “eskiler” “esikler” şeklinde, sayfa 75’te “Einstein”, “Ainstain” şeklinde yanlış yazılmıştır. Sayfa 56’da “ya da” dan önce virgül konulmuştur. Sayfa 85’te “Gizemsiz” kelimesinde “-siz” kesme işareti ile ayrılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “Ele avuca sığmamak”, “içi daralmak”, “elden ayaktan düşmek”, “göz gözü görmemek”, “içinden gelmemek”, “kulaklarını tıkamak”, “pahalya mal olmak”, “yüreği ağzına gelmek”, “ağzı var dili yok”, “kabuğunu kırmak”, “hangi dağda kurt öldü”, “üstünde durmamak”, “canını dişine takmak”, “gözdağı vermek”, “yüzüne bakmamak”, “içi acımak”, “içi cız etmek”, “sora sora Bağdat bulunur”, “tüyleri diken diken olmak”, “içine sinmek”, “yüreğine indirmek”, “ağırdan almak”, “alttan almak”, “içi kararmak”, “yüreğine su serpilmek”, “bilmezlikten gelmek”, “anlamazlıktan gelmek”, “bin dereden su getirmek”, “boşa koydum dolmadı, doluya koydum almadı” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 88 sayfadır. Siyah beyaz görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön ve arka kapağında karlı bir sokak resmi yer alır. Arka kapağında kitaptan kısa bir paragrafa yer verilmiştir. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucular için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, güzellik, estetik değerleri yer almıştır. Eserdeki bölümlerin başında mısraların kullanıldığı görülür. Çocukların hayal dünyasının genişliği ve özgürlüklerinin elinden alınması durumunda nelerle karşılaşılacağı eserde ön plâna çıkar. Eleştirilen noktalar üzerinde okuyucular düşünmeye sevk edilmiştir. Eser ele aldığı değerler ve iletmek istedikleriyle eğitsel açıdan faydalıdır.

4.2.28. Şaşkın Çırak (2017)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser; “Şaşkın Çırak, Küçük Ağaç, Ağaçlar Nerede?” başlıklı hikâyelerden oluşur. Bu hikâyelerde; iş ve ekmek kazanmak üzerine bir muhabbetin yapılması,

ağacın çevresindeki olumsuzlukları görmesine rağmen sesini çıkaramaması, ağaçların belediye görevlilerince sökülüp götürülmesi anlatılır.

Ustaya götürülen çocuğun, ustanın her şekilde davranmasını haklı kılan bir konuşması vardır. Çocuklar, oyun oynaması gereken yaşta çalıştırıldığı vakit çocukluklarını yaşayamazlar. Ustanın, sert bir şekilde davranmasını haklı gören ailesi de çocukta öz güven oluşmamasına neden olur. Ekmeğin nasıl kazanıldığı ve kazanılırken nasıl zorluklardan geçildiği anlatılan noktadır.

Ağacın, saksıda yer alıp etrafı izlemesi ve bunun neticesinde kötülüklerle dayanamayarak çatlaması, gösterdiği bir tepkidir. Bunun üzerine, toprağa gömülen ağaç çok hızlı bir şekilde büyümüştür.

Belediye görevlilerince sökülen ağaçlara kayıtsız kalmayan ve onlara sahip çıkılmadığını düşünen kız çocuğu ise, bunun bir suç olduğunun farkındadır. Bunun üzerine sessiz kalmaz ve yapılan yanlışlığı dile getirir. Eser, hâkim ve kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 51, 74'te tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 9, 55, 73, 81'de kelimeler arasında - işareti konulmuştur. Sayfa 12'de "Şahinciğim" ayrılarak yazılmıştır. Sayfa 27'de "hem...hem" bağlacı arasında virgül konulmuştur. Sayfa 52,59, 64, 68, 70'de cümle içerisinde "dal" kelimesi büyük harfle başlanarak yazılmıştır. Benzer hataya sayfa 67 ve 70'te de rastlanır. Sayfa 83'te "şaşkın" kelimesi "şakın" şeklinde yanlış yazılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. "Gözünü dört açmak", "iğne atsan yere düşmez", "kanını dondurmak", "yüreği ağzına gelmek", "ağzından yel almak", "içini karartmak", "gözlerine inanmamak", "sırtı yere gelmemek", "sermayeyi kediye yüklemek", "gözünü yummak", "iç geçirmek" kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 87 sayfadır. Eserde, renkli görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında düşündüğü görülen bir çocuk ve ekme fırını görseli varken, arka kapağında eserde yer alan hikâyelerin içeriği hakkında bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu

okuyucuya uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, sorumluluk, saygı, duyarlılık değerlerine yer verilmiştir. Eserde anlatılanlar, gerçek hayata dair çıkarımlar yapmaya uygundur. Duyarlı olmaya büyük anlam yüklenmiştir. Kahraman, farkındalığı sayesinde doğanın zarar görmesini engellemiştir. Bölüm başlarındaki şiirler, anlatılanları destekler niteliktedir. Öz güvenin oluşmasında ebeveynlerin davranışlarının önemi olduğu anlaşılmaktadır. Eser, yer verdiği değerler ve gerçek hayata dair mesajları ile düşünmeye sevk eder. Eserin bazı kısımlarında karamsarlığa itebilecek anlatımlar mevcuttur.

4.2.29. Dede Korkut (2017)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde, Dede Korkut ile ilgili bilgi vardır. Ayrıca Dede Korkut hikâyelerinin özelliklerine ve atların Türk kültüründeki yerine değinilir. Eserde; “Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu, Salur Kazan’ın Evinin Yağmalandığı Boyu, Kam Büre Bey Oğlu Bamsı Beyrek Boyu, Kazan Beyin Oğlu Uruz’un Tutsak Olduğu Boyu, Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Boyu, Kanlı Koca Oğlu Kan Turalı Boyu, Kazılık Koca Oğlu Yiğenek Boyu, Basat’ın Tepegöz’ü Öldürmesi Boyu, Begil Oğlu Emren’in Boyu, Uşun Koca Oğlu Seyrek Boyu, Salur Kazan Tutsak Olup Oğlu Uruz’un Onu Çıkardığı Boyu, İç/Oğuz’a Dış/Oğuz’un Baş Kaldırıp Beyrek Öldürülmesi Boyu” hikâyeleri yer alır. Eser, aslına uygun olarak yazılmıştır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 7, 8, 16, 18, 20, 25, 28, 30, 32, 33, 55, 67, 69, 73, 92, 125, 198, 206’da tek tırnak kullanımı ile ilgili hata olduğu görülmüştür. Sayfa 7’de “ön söz” başlığı bitişik yazılarak hata yapılmıştır. Aynı hataya sayfa 11’ de de rastlanır. Sayfa 12, 14, 19’da “birçok” ayrı yazılmıştır. Sayfa 13’te “Deli Kaçar’ın” ismindeki “ın” bitişik yazılmıştır. Sayfa 16’da “Tepegöz’ü” ismindeki “ü” eki bitişik yazılmıştır. Sayfa 17’de “ya da” dan önce virgül konulmuştur. Sayfa 17’de “gün ışığı” bitişik yazılmıştır. Benzer hata sayfa 18’de "dil bilimciler", sayfa 18, 21, 23, 24’te “söz gelimi”, sayfa 21’de “söz dizimi” nde, sayfa 35’te “var ol” da, sayfa 44’te “ak sakallı” da görülür. Sayfa 24’te cümle içinde “öyküsünde” kelimesi büyük harf ile başlamıştır. Benzer hataya sayfa 56’da “hatunu” kelimesinde rastlanır.

Sayfa 23'te "türlüdür" kelimesi "dürlüdür" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 27, 88'de "hem...hem", sayfa 32'de "ya...ya", sayfa 33, 78, 79'da "ne...ne" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 37'de "öldürmeye", "öldürmeğe" şeklinde yazılmıştır.

Kullanılan Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. "İçi içine sığmamak", "yüreğine ateş düşmek", "gözü kararmak", "içi sızlamak", "muradına ermek", "ele avuca sığmamak" kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 248 sayfadır. Eserde herhangi bir görsel yoktur. Eserin dış ön kapağında içerikle uyumlu görseller yer alırken, arka kapağında eserle ilgili bilgi vardır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucular için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 21'dir.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Sorumluluk, saygı, merhamet, dürüstlük, sevgi, vatanseverlik, merhamet değerlerine yer verilmiştir. Eserin Türk kültürünü tanıtmada noktasında etkili olduğu söylenebilir. Ele aldığı değerleri ile eser, eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.2.30. Benim Adım Çocuk (2018)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde, bir çocuğun nasıl çağrıldığı ile ilgili sitemi yer alır. Çocuğun ismi Ilgın Güneş'tir. Ilgın herkesin, kendisini çocuk olarak çağırdığını ve bunun yanlış olduğunu dile getirir. Büyüklerin öfkeli olduğundan söz eden Ilgın, onların emir vermelerini de yanlış bulur. Kendisine güvenilmesini isteyen Ilgın'ın bir de kuşu vardır. Kuşun da kendine güveninin oluşmasını ve doğal ortamına salınmasını düşünür. Onu doğaya salar ve kuş Ilgın'a çok alıştığı için geri döner.

Ilgın'ın kendisine güvenilmesini istemesi, başarı duygusunu elde etmesi için gereklidir. Ilgın, doğal olarak çevresinden bunu beklemektedir. Kuşunu, doğaya salması ve onun için en iyi yerin orası olduğunu düşünmesi, farkında ve bilinçli olduğunu gösterir. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde, sayfa 44'te tek tırnak kullanımı ile ilgili hata yapılmıştır. Sayfa 27'de "henüz" kelimesi satır sonunda ayrılarak yazılmıştır. Sayfa 29'da

“bize” kelimesi büyük harfle başlatılarak yazılmıştır. Sayfa 33’te “ne...ne” bağlacı arasına virgöl konulmuştur.

Kullanılan Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. “Kafa tutmak”, “bildiğini okumak”, “ekmek elden su gölden”, “vur patlasın çal oynasın”, “ağzı açık kalmak”, “havalara sıçramak”, “ağırdan almak”, “elinden bir şey gelmemek”, “gözünü dört açmak”, “kendi düşen ağlamaz” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eserde, siyah beyaz görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında kız çocuk ve kuş görseli varken, arka kapağında eserden bir bölüm yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 17,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, saygı, duyarlılık, güven değerlerine yer verilmiştir. Çocukların beklentisini dile getiren eser, hayvanlara karşı olan sorumlulukları hatırlatması açısından önemlidir. Bu yönleriyle eserin, eğitsel açıdan yararlı olacağı söylenebilir.

4.2.31. Telli Kavak (2018)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Elif, küçük ağacını çok sever. Onunla yakından ilgilenir. Kışın gelmesiyle ağaç yapraklarını döker. Ilıyan havalarla birlikte ağaç, tekrar yeşerir. Bu duruma çok sevinen Elif, heyecanlı bir şekilde annesine bunu anlatır ama annesi onu başından savar. Elif ve ailesinin, buldukları mahalleden taşınmaları gerekir. Buna çok üzülen Elif, ağacından uzak kalmak istemez. Çok uzağa taşınmayan Elif, ağacının güneşi görmek için büyüyüp uzadığını görür.

Elif’in ağacının yeşermesine sevindiği ve bunu annesine anlatmak istediği görülür. Annesinin bu durum karşısında Elif’i başından savması, onun düşüncelerine yeteri kadar önem vermediğini gösterir. Daha sonrasında anne, kızına sarılıp gönlünü alır. Elif ise dinlenilmemekten yakınır. Dedenin, ağacın büyümesini Elif’in sevgisine bağlaması, Elif’i çok sevindirir. Doğadaki her canlı, sevgiye ve ilgiye muhtaçtır. Dedenin ve ninenin, Elif’in

sevincini gördükçe kendi çocukluklarına duyduğu özlem göze çarpmaktadır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde sayfa 48, 51’de “öz güven” şeklinde ayrı yazılması gereken kelime, bitişik yazılmıştır. Sayfa 51’de “Küçük ağacı; yerini, toprağını seviyordu” şeklinde yazılması gereken cümlede noktalı virgül kullanılmamıştır.

Kullanılan Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. “Gurur duymak”, “ağırdan almak”, “iç çekmek”, “ok yaydan çıkmak” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 60 sayfadır. Renkli görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön kapağında ağaç ve kız çocuğu görseli varken, arka kapağında doğa görseli ve kitapla ilgili bilgi yer almaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucular için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 16,5 x 24’tür.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, sorumluluk, duyarlılık, saygı değerleri yer almıştır. Doğa sevgisinin ve insanların doğaya karşı sorumluluklarının anlatılmak istendiği eser, çocuğun çevresi tarafından dinlenmesi gerektiği mesajını verir. Okuyucuların ders niteliğinde çıkarımlar yapabileceği eser, eğitsel açıdan faydalı olabilecek bir niteliğe sahiptir. Bölüm başlarında şiirler kullanılması eserin estetik yönünü kuvvetlendirmiştir. Görseller ise estetik beğeniye yükseltecek düzeydedir.

4.2.32. Sevgi Köyü (2021)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, hikâyelerden oluşmaktadır. Bu hikâyelerde; büyümekte olan bir tavşanın annesinden ayrı kalması ile gelişen durumlar, arkadaş olan kedi ve köpeğin zorluk karşısında bir olmaları, iki horozun kendilerini kullandırtmak istememeleri, ayı ve karıncanın birbirleri ile olan konuşmaları vardır.

Kişinin, belli bir noktadan sonra hayatta kimseye bağlı yaşamaması ve kendi hayatını idame ettirmesi gerekir. Farklı cinsten hayvanların, anlayamadığı noktalar olmasına rağmen birlik olmaları arkadaşlık ve dostluğun göstergesidir. Aynı şekilde horozların, kendilerini bahis malzemesi yapmamak için konuşması ve arkadaşlarına da bunu söylemesi, şiddetin para kazanma aracı olarak kullanılmamasına vurgu yapar. Ayrıca hayvanları kavga ettirerek para

kazanmak, hayvan haklarına saldırıdır. Ayı gibi güçlü bir hayvanın karınca gibi küçük bir hayvandan akıl almak istemediği görülür. Daha sonrasında karıncanın uyarısı, ayıyı kurtarmıştır. Üzerinde durulan nokta; kişinin böbürlenmemesi, kimseyi küçümsememesi, her zaman yardım almaya ve yardım etmeye hazır durumda olmasıdır.

Bölüm başlarında mısralara ve ünlü sözlere yer verilmiştir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 12, 15, 18, 25, 37, 54, 61’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 8, 12, 20, 26, 31, 51’de ve eserin genelinde satır sonuna gelen kelimeler yanlış ayrılarak diğer satıra geçilmiştir. Sayfa 9, 56, 58’de “hem...hem” bağlacı arasına, sayfa 27, 61, 71, 76’da “ne...ne” bağlacı arasına virgül konulduğu görülür. Sayfa 14’te “yürüdü” şeklinde yazılması gereken kelime “yürürdü” şeklinde yazılmıştır. Cümle içinde sayfa 24, 25, 36, 45, 50’de kelimelerin ilk ya da sonraki hecelerinin ayrılarak yazıldığı görülür. Sayfa 27, 34’te “söz gelimi”, sayfa 68’de “öz güven” bitişik yazılmıştır. Sayfa 41’de özel isim “Erkan” satır sonuna gelmiş ve ayrılarak yazılmıştır. Sayfa 68’de “Yine de, Ben bu kocaman ormanı nasıl aşarım. demiyordu” cümlesinde noktalama ve büyük harf kullanımı ile ilgili hatalar görülmektedir. Sayfa 69’da “boz” kelimesi cümle içinde büyük harfle başlatılarak yazılmıştır. Sayfa 73’te “karınca” kelimesine gelen ek, kesme işareti ile ayrılarak hatalı bir şekilde yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “Tüylere diken diken olmak”, “gözüne dizine durmak”, “erken kalkan yol alır”, “bir çöplükte iki horoz ötmez”, “göz gözü görmemek”, “üstünde durmamak”, “ağırdan almak”, “görmezlikten gelmek”, “göze almak”, “bir kaşık suda boğmak”, “kurda kuşa yem olmak”, “ok yайдan çıkmak”, “yüreğine inmek”, “gözünü dört açmak”, “dişinin kovuğunu doldurmamak” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 80 sayfadır. Eserde, siyah beyaz görseller kullanılmıştır. Eserin dış ön ve arka kapağında doğa görseli vardır. Ayrıca arka kapakta eserle ilgili bir bölüm yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucular için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, dostluk, yardımlaşma, dayanışma değerlerine yer verilmiştir. Hayvanlar üzerinden mesajların verilmesi, okuyucular için dikkat çekici olabilir. Örtük olarak, kimsenin küçümsenmemesi gerektiği, dayanışma neticesinde iyi sonuçların alınabileceği, şiddete her ne sebeple olursa olsun başvurulmaması gerektiği anlatılmıştır. Eser ele aldığı değerleri ve iletmek istediği mesajları ile eğitsel açıdan faydalı olabilecek özelliklere sahiptir.

4.2.33. Dedesini Kurtaran Torun (2021)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser; “Ayıyı Ürküten Dayı, Okulu Kurtaran Köpek, Adamı Kurtaran Kardan Nine, Çocuğa Yol Gösteren Kedi, Yaramaz Öğrenci, Kediyi Kurtaran Fare, Çocuğu Kurtaran Kırlangıç, Boğayı Kurtaran Buzağı, Dağı Kurtaran Tepe, Irmağı Kurtaran Dere, Dedesini Kurtaran Torun” başlıklı hikâyelerden oluşur. Hikâyeler, çocuklara deyimleri öğretmeyi amaçlamıştır. Bu yüzden eserin genelinde deyimlerin kullanıldığı görülür. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 7, 8, 11, 13, 14, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 33, 39, 44, 45, 46, 47, 50, 51, 54, 59, 62, 64, 66, 71, 78, 82, 84, 85, 86, 88, 94, 97, 99, 101, 102, 106, 110, 112’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hata yapıldığı görülür. Sayfa 7’de “deyiş” şeklinde yazılması gereken kelime “değiş” şeklinde yazılmıştır. Benzer durum sayfa 40’ta “kaldı”, sayfa 58’de “yerler” kelimesinde görülür. Sayfa 8’de “söz dizimi”, sayfa 8, 9, 13, 14, 15, 65, 90’da “söz gelimi”, sayfa 19,22’de “iş yeri”, sayfa 83’te “öz güven” kelimesi bitişik yazılmıştır. Sayfa 19’da “dilimizde” kelimesinde “-de” ayrı yazılmıştır. Sayfa 19’da “kimi...kimi” bağlacı, sayfa 28, 61, 65, 72, 79’da “hem...hem” bağlacı, sayfa 37’de “ne...ne” bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 33’te “yöneticileri” kelimesi satır sonuna gelmiş ve yanlış ayrılarak alt satıra geçilmiştir. Benzer duruma sayfa 64’te de rastlanır. Sayfa 40’ta “nineyi” kelimesinde “nine” den sonra boşluk koyularak hata yapılmıştır. Sayfa 50’de “zaman” kelimesi “zamn” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 52’de “hiçbir” ayrı yazılmıştır. Sayfa 92’de “Ferhat’ın dağı” tamlamasında “dağı” kelimesi büyük harfle başlatılarak yazılmıştır.

Kullanılan Atasözü ve Deyimler: “Göz değmek”, “kara kara düşünmek”, “işe yaramak”, “akıl danışmak”, “üzüm üzüme baka baka kararır”, “kafa yormak”, “sözü

ikiletmek”, “kulağına küpe etmek”, “kafası karışmak”, “yan gözle bakmak”, “gözün üstünde kaşın var dememek”, “akıl dağıtmak”, “iş buyurmak”, “akıl danışmak”, “gülüp geçmek”, “sermayeyi kediye yüklemek”, “tepe tepe kullanmak”, “içinden gelmek”, “oyunbozanlık etmek”, “çene çalmak”, “takıp takıştırmak”, “bir yaşına daha girmek”, “evli evine, köylü köyüne”, “içi gitmek”, “kan ter içinde kalmak”, “doluya koydum almadı, boşa koydum dolmadı”, “üstüne gitmek”, “peşine takılmak”, “ağlamaklı olmak”, “dönüp durmak”, “üstüne gitmek”, “takıp takıştırmak”, “kapıdan kovsan bacadan girer”, “ardı arkası kesilmemek”, “ele bakmak”, “tetikte beklemek”, “kendine gelmek”, “yüreği ağzına gelmek”, “tahtalıköyü boylamak”, “diş bilemek”, “yan gelip yatmak”, “gözlerinden uyku akmak”, “ölçüp biçmek”, “göz gözü görmemek”, “ölüp ölüp dirilmek”, “ağzı açık kalmak”, “dili tutulmak”, “dizlerini dövmek”, “gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var”, “meydan okumak”, “düş kırıklığına uğramak”, “küçük dilini yutmak”, “el elden üstündür”, “içi cız etmek”, “yüreği titremek”, “yüzü kızarmak”, “araya girmek”, “göze almak”, “ipe un sermek”, “yorgunu yokuşa sürmek”, “tepesinde bitmek”, “tepesine binmek”, “tepesine dikilmek”, “tepeden bakmak”, “tepesinin taşı atmak”, “dere tepe düz gitmek”, “cana can katmak”, “içi titremek”, “içine sinmek”, “yüreği daralmak”, “canı yanmak” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 112 sayfadır. Eserde görsel yoktur. Eserin dış ön kapağında yaşlı adam görseli yer alırken, arka kapağında küçük kız çocuğu, yaşlı adam görseli vardır. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eseri boyutu 13,5 x 21’dir.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, sorumluluk, yardımseverlik değerleri yer almıştır. Eser, deyimleri öğretmeyi amaçlamıştır. Deyimler hakkında bilgi veren eser, hikâyelerde deyimleri kullanarak hem öğretmiş hem de anlatılanları pekiştirmiştir. Eser bu yönüyle eğitsel açıdan okuyucular için faydalı olabilecek niteliktedir.

4.2.34. Anadolu Söylenceleri (2021)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, Anadolu’da dile gelen efsaneleri hikâye şeklinde anlatır. Bilgi verici özelliğe sahiptir. “Amazonlar, Antakyalı Defne, Prometheus, Örumcek Kız, Troya Söylencesi, Ağlayan Kaya, Kördüğüm, Yedi Uyurlar, Sisyphos, Tuttuğu Altına Dönüşen Kral, Kız Kulesi, Güzellik Yarışması, Eros, Ana Tanrıça Kybele, Yanartaş, Eşek Kulaklı Kral, Dağın

Tepesindeki Tekne, Kızlar Sivrisi, Bin Boğalar, Yol Kesen Kayalar, Yusufçuk, Telli Duvaklı Dağ, Nuh'un Gemisi, Lokman Hekim, Yunus Balığı ve Çocuk, Tanıklar Kayası, Anavarza Kalesi, Bursa Söylencesi, Fırat Söylencesi, Yaralı Top, Bir Sevda Öyküsü, Koç Köroğlu, Nemrut Söylencesi, Buğday Dede" anlatılan hikâyelerdir.

Eserde, halk arasında anlatılagelen hikâyelerin ortaya çıkış şekilleri görülür. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 7, 9, 14, 18, 28, 29, 39, 40, 46, 51, 53, 56, 59, 61, 62, 64, 65, 66, 69, 71, 85, 86, 90, 92, 93, 94, 96, 97, 99, 105, 106, 109, 112, 119, 122, 124, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 136, 139, 144, 145, 147, 148, 149, 150, 152'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar vardır. Eserde; sayfa 7'de "ön söz, son söz" bitişik yazılmıştır. Aynı sayfada "ya da" dan önce virgül konulmuştur. Sayfa 8'de iki noktadan sonra küçük harfle başlanmıştır. Sayfa 10'da "Çatalhöyük" satır sonuna gelmiş ve ayrılmıştır. Hatalı ayrıma sayfa 11,19, 48, 76, 110'da da rastlanır. Sayfa 12, 45, 61'de "söz gelimi", sayfa 17'de "öz güven", sayfa 21'de "yüz karası", sayfa 107'de "ön yargılı" bitişik yazılmıştır. Sayfa 20'de "Prometheus" şeklinde yazılması gereken isim, "Promeheus" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 23'te özel isim olan "Lo", küçük harfle başlamıştır. Sayfa 26, 29, 79'da "ne...ne" bağlacı, sayfa 95, 98, 112'de "hem...hem" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 53, 58, 59, 68, 75, 79, 80, 90, 95, 101, 102, 106, 112, 114, 120, 128, 131, 143, 144, 145'te tırnak içinde kullanılan cümleden sonra nokta işaretinin konulduğu fakat cümlenin devam ettirildiği görülür. Sayfa 84'te "altın postu" nda ikinci kelimedeki "u" kesme işareti ile ayrılmıştır. Sayfa 93'te "gemi", sayfa 94'te "puding", sayfa 117'de "baş danışmanım" kelimeleri büyük harfle başlatılmıştır. Sayfa 96'da büyük harfle başlaması gereken "Sağaltıcı" nın küçük harfle başlatıldığı görülür. Sayfa 101'de "gidelim" kelimesi "gedelim" şeklinde, sayfa 139'da "yanına" kelimesi "yanana" şeklinde yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "Dizlerinin bağı çözülmek", "yüreğine inmek", "açığa vurmak", "kara kara düşünmek", "aklına yatmak", "bin dereden su getirmek", "sözü ağzına tıkamak", "boyun eğmek", "bildiğini okumak", "gönül ferman dinlemez", "ağırdan almak", "ipe un sermek", "dil dökmek", "ağlarsa anam ağlar, gayrısı yalan ağlar", "iki arada bir dereye kalmak", "sakla samanı gelir zamanı" kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 160 sayfadır. Eserde siyah beyaz görseller vardır. Eserin dış ön kapağında renksiz ağaç görseli, arka kapağında kitabın içeriği ile ilgili bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 21'dir.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Sevgi, sorumluluk, yardımseverlik değerleri yer almıştır. Eser, Anadolu'da anlatılan hikâyelerin oluşumları hakkında bilgi vermiştir. Öğretici yanı ağır basan eser, eğitsel açıdan fayda sağlayabilecek düzeydedir.

4.2.35. Kar Günlükleri (2021)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Doğan varlıklı bir ailenin çocuğudur. Ailenin çalışanları vardır ve çalışanların çocukları Doğan'ı sürekli korur. Çocuklar arasındaki kavgalarda ise dövülmek ayıp sayılır fakat dövmek övünç kaynağıdır. At yarışında yenilen Doğan, sürekli yenmeye alıştığı için kendini kötü hisseder. Bu hislerle eve dönmek istemeyen Doğan, çiftlik evinin yolunu tutar. Çiftlik evinde, yaşaması için gerekli olan şeyler yoktur. Yakın bir eve giden Doğan, oradan kibrit ister. Ev sahibi, Doğan'a kibrit, çirali tutuşturucu ve ekmek verir. Doğan, evde kendince yöntemler dener ve yaşamaya çalışır. Geyik, keklik yakalar ve onları arkadaşı edinir. Odun keser, yemek yapar. Yaptığı kardan adam ile konuşur. İmkânları sınırlı olan Doğan, ailesini ve evde geçirdiği vakitleri hatırlar. Çiftliğe çıkma mevsimi gelince aile, evde biri olduğunu anlar. Doğan'ı gören aile hem çok şaşırır hem de çok sevinir. Aile, kazan kazan yemekler hazırlar, halka yardım eder. Doğan hayatta kalmayı başarmış ve ailesi, Doğan'a kavuşmuştur.

Doğan'ın sürekli başarı odaklı yaşaması, ailenin onu yönlendirmesinden kaynaklanır. Başarısızlığın kötü bir durum olduğu algısına kapılan Doğan, başka çocukların kendisini yenmesini hazmedemez. Başarılı olmak kadar, başarısızlık da doğal bir durumdur. Ailelerin gerekilene yapmak ile başarıya odaklanmak arasındaki farkı bilmesi gerekir. Aksi hâlde, başarısız olan çocuk kendini eksik hisseder. Doğan'ın kendini eksik hissetmesi ve bunu hazmedememesi evden uzaklaşmasına sebep olur. İç konuşmaların fazlasıyla görüldüğü eserde; Doğan, başka çocukların da başarılı olabileceğini düşünüp kendini sorgular. Doğan, dedesinin, erkeklerin ağlamayacağını söylediğini hatırlar. Ailesel ve çevresel dayatmalar, erkek çocukları üzerinde bir yük bırakmıştır. Duygular dışa vurulduğu ölçüde anlamlıdır. Çocuk, duygu ve

düşüncelerini dışa vurmadığı zaman, psikolojik olarak yıpranır. Doğan'ın çiftlik evinde günlük tutması, günlük türünün kişiye yoldaş olduğunu gösterir. Doğan, yalnız kalmış fakat günlüğü sayesinde yalnızlığını bir nebze de olsa unutmuştur. Kekliğin kanadını kesen Doğan'ın, onun özgürlüğünü kısıtladığını düşündüğü ve yanlış yaptığını hissettiği görülür. Babasını fazla özlemediğini söyleyen Doğan, onun uzaklarda çalıştığını ve geldiği zaman kimseyle ilgilenmediğini söyler. Buradan, çocukların aileleri tarafından ilgiye muhtaç olduğu sonucu çıkarılır. Günlük telaşlara düşen ebeveynler, çocuklarını ihmal etmemeli ve onlara zaman yaratmalıdır. Eserde; Flaubert'in ve Selçuk Altun'un sözüne yer verilmiştir. Arşimet ve Sokrates'e benzetme vardır. Yunus Emre'nin dizeleri de göze çarpan bir detaydır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 9, 13, 14, 16, 17, 19, 23, 24, 25, 27, 33, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 67, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 82, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 92, 93, 100, 101, 102, 104, 106, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 118, 119, 120, 123, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 138, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 150, 151, 155, 156, 157, 158, 160, 161, 167, 168, 169, 172, 174, 175, 177, 179, 180, 182, 185, 186, 187, 190, 192, 193, 196, 198, 201, 205, 207, 209, 210, 212, 213, 216, 217, 218, 221, 223, 226, 227, 233, 237, 239, 240, 241, 243, 244, 245, 247, 248, 250, 253, 257, 265, 267'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hataların olduğu görülür. Sayfa 7, 16, 146'da "öz güven", sayfa 24'te "ön bilgi", sayfa 60, 192'de "kara kış", sayfa 76'da "göz bebeği", sayfa 103'te "süt kardeş", sayfa 106'da "salkım söğüt", sayfa 109'da "yılan balığı", sayfa 125'te "iç don, yalın ayak", sayfa 229'da "söz gelimi" bitişik yazılmıştır. Sayfa 7, 12, 18, 28, 58, 67, 82, 109, 113, 169, 173, 178, 221, 227, 240, 241, 260'ta "hem...hem", sayfa 35, 37, 40, 66, 76, 81, 108, 138, 201, 214, 216'da "ne...ne", sayfa 122, 158, 214'te "ya...ya" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 31'de "töreniydi" kelimesi satır sonuna gelmiş ve yanlış ayrılarak alt satıra geçilmiştir. Benzer hataya sayfa 110, 118, 184'te de rastlanır. Sayfa 43'te "acıktım" kelimesi "açıktım" şeklinde, sayfa 52'de "görmeye" kelimesi "görmeğe" şeklinde, sayfa 84'te "döndürmeye" kelimesi "döndürmeğe" şeklinde, sayfa 102'de "korusunlar" kelimesi "kurusunlar" şeklinde, sayfa 132'de "tanesini" kelimesi "tanensini" şeklinde, sayfa 181'de "kimileri" kelimesi "kimleri" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 50'de "su başlarında" bitişik yazılmıştır. Sayfa 68, 69'da "birkaç" ayrı yazılmıştır. Sayfa 70'te nokta koyulup biten bir cümleden sonra cümle, küçük harfle devam ettirilmiştir. Sayfa 95'te soru edatı kelimeye bitişik yazılmıştır. Sayfa 147'de "hakk etmek" şeklinde yazılacak olan kelime

“hak etmek” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 153’te “bağlayacağım” kelimesi “bağla” ve “yacağım” şeklinde ayrılmıştır. Sayfa 180’de ayrı yazılması gereken “kar topu”, sayfa 181’de “ada çayları” bitişik yazılmıştır. Sayfa 189’da cümle içinde “yüzyıl” kelimesi büyük harf ile başlanarak yazılmıştır. Benzer hata sayfa 192’de “adam” kelimesinde görülür. Sayfa 208’de “gözünüzün üstünde kaşınız var demezdik” ifadesinin kullanılması gerekirken “kaşınızın üstünde gözünüz var demezdik” ifadesinin kullanıldığı görülür.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “Yere göğe sığmamak”, “gün doğmadan neler doğar”, “mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 268 sayfadır. Eserde siyah beyaz görseller yer alır. Eserin dış ön kapağında, elinde kitap olan bir çocuk ve arka zeminde kar görseli var iken, arka kapakta kitapla ilgili bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 21’dir.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, dostluk, yardımlaşma, merhamet değerlerine yer verilmiştir. Ailelerin -davranışlarının- çocukları üzerindeki etkisinden bahsedilen eserde, koşulsuz sevginin olması gerektiği örtük olarak anlatılmıştır. Eser ele aldığı değerler ve iletmek istediği mesajla eğitsel açıdan faydalı olabilecek niteliktedir.

4.3. Masal Türündeki Eserler

Bu başlık altında yazarın masal türündeki eserleri, ilk basım yılına göre sıralanarak incelenmiştir. İlk basım yılının yer almadığı eserler, basım yılları yazılarak sıralamaya dahil edilmiştir.

4.3.1. Kar Çiçekleri (1999)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Mine Nine, soğuk kış günlerinde çocuklar için masal anlatır. Çocuklar masalı dinlerken bir nebze de olsa soğuğu unuttur. Eserde anlatılan masalda, üç gencin kanal kazıp hedefi için yılmadan çalışması anlatılır. Bu çalışma sonucunda ödüllendirilen gençler, davranışları ve sözleri ile de Bey tarafından takdirle karşılanır.

Eserde; zorluklara rağmen yılmamak gerektiği ve masalın dinlendirici bir edebî tür olduğu anlatılır. Eserde, Keloğlan karşımıza çıkar. Eser, 2003'te üçüncü kez basılmıştır ve hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 17, 18, 21, 26, 28, 31, 33, 35, 37, 38, 39, 41, 42'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar vardır. Sayfa 12'de ünlem işaretinden sonra üç nokta getirilmiştir. Ünlemden sonra iki nokta koyulması yeterlidir. Sayfa 14, 25'te “ne...ne” bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 27'de “selam” kelimesine inceltme işareti koyulmuştur, buna gerek yoktur. Sayfa 38'de kasaba ismi satır sonuna gelmiş ve ayrı yazılarak alt satıra geçilmiştir.

Kullanılan Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. “İçi daralmak”, “kulağına küpe olmak”, “buz kesmek”, “göz kulak kesilmek”, “yüreğine inmek”, “dudak bükmek”, “burun kıvırmak”, “bir deri bir kemik kalmak”, “gözlerine inanmamak” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 46 sayfadır. Eserde renkli görseller vardır. Eserin dış ön kapağında, çocuklar ve yaşlı kadın görseli yer alır. Arka kapakta eserle ilgili bölüm yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucular için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Doğruluk, inanç, dayanışma değerlerine yer verilmiştir. Eser, başarı için inançla çalışılması ve umutsuzluğa düşülmemesi gerektiği mesajını örtük olarak verir. Eser, yer alan değerler ve vermek istediği mesajla eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.3.2. Çöl Çiçeği (2002)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde; “Çöl Çiçeği, Masalımı Yitiren Çocuk” isimli iki masal vardır. İlk masalda; Yiğit'in, devesini çok sevdiği görülür. Devenin adı Ercihan'dır ve Ercihan güçlü bir devedir. Bir gün Ercihan, sakatlanır. Yarışlara katılamayacağı düşünülen Ercihan'a, Yiğit çok iyi bakar. Onu iyileştirir. Başta Yiğit'in ailesi olmak üzere herkes buna şaşırır. Katıldığı yarışta eski gücünü gösteren Ercihan, yarışı kazanır. İkinci masalda; Güney isimli bir çocuk

vardır. Güney, ailesinden ve yaşamından çok sıkılır. Kendi ülkesini aramak ister. Yola koyulur ve sakat bir güvercinin ayağını sarar. Bir eve konuk olan Güney, zeytin yarışmalarının yapıldığını duyar ve buna katılır. Güney, yarışı kazanmayı çok ister. Yorgunluktan uykuya dalan Güney'e, ayağını sardığı kuş ve arkadaşları yardım eder. Güney'in bundan haberi olmaz. Sayımlar yapıldığı zaman Güney'in birinciliği ilân edilir.

Ercihan isimli deveye, Yiğit çok iyi bakmıştır. Yiğit'in annesinin, devenin sakat olduğunu söylemesi üzerine Yiğit, deveye bakılmadığı yönünde sitem eder. Yiğit, her zaman devesinin iyileşeceğine inanır. Bu inançla, ona bakar ve iyileştirir. Yiğit'in devesine büyük bir sevgiyle bağlı olduğu görülür. Ayrıca Yiğit, devesini en çok da sevgisiyle iyileştirmiştir.

Güney, meraklı bir çocuk olması yönüyle dikkat çeker. Çocukların arama ve öğrenme isteği Güney'de açık bir şekilde görülür. Kuşa yardım etmesi ve kuşun, iyiliği unutmuyarak Güney'e yardım etmesi vefanın göstergesidir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Sayfa 10'da "kimi...kimi", sayfa 32'de "hem...hem", sayfa 39,47'de "ne...ne" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 57, 64'te ayrı yazılması gereken "öz güven" bitişik yazılmıştır. Sayfa 66'da sıfat yapan "-ki" nin kelimedden ayrı yazıldığı görülür.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "Gözden uzak olan gönülden de uzak olur", "göze gelmek", "yere göğe sığmamak", "umudu kesmek", "burun kıvırmak", "iğne atsan yere düşmez", "tüyleri diken diken olmak", "ekmek elden su gölden", "alttan girip üstten çıkmak", "ödün vermek", "gözlerine inanmamak", "içi içine sığmamak" kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 69 sayfadır. Eserde, renkli görseller vardır. Eserin dış ön kapağında, deve görseli yer alır. Arka kapakta, eserle ilgili bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Sevgi, vefa, yardımseverlik değerlerine yer verilmiştir. Eserde inancın başarıya ulaşmadaki etkisi ve sevginin iyileştirici gücü örtük olarak iletilmiştir. Hayvan sevgisine yer verilen eser, okuyucular için dikkat çekici olabilir. Eser, yer verdiği değerleri ve iletmek istedikleriyle eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.3.3. Az Gittim Uz Gittim (2002)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser; “Az Gittim Uz Gittim, Barış Koyağı” isimli masallardan oluşur. İlk masalda, hayalini gördüğü kızı arayan Memiş, onun, beyin kızı olduğunu öğrenir. Bilmece sorusunu ve kardelen getirme görevini yerine getiren Memiş, kızla güreş tutar. Yarışı geçen Memiş, beyin kızıyla evlenir. İkinci masalda, her şeyin güzel olduğu bir yerden bahsedilir. Zamanla bozulan insanoğlu, düzenin de kötüye gitmesine sebep olur. Sadece bir yerde huzur vardır. Buradaki ressam güzellikleri resmeder. Ona, “Çizici Dede” derler. Bir gün, bir avcının oradaki bir hayvanı öldürmesi üzerine orada da düzen bozulur. Ressam, orayı terk eder. Birkaç çocuk ise ressamı bulmak için yola koyulur. Zorlu yolları aşan çocuklar, ressamı bulur ve geri dönüp, güzellikleri getirmesini ister. Ressam, çocuklarla döner.

Eserde, amaca ulaşmak için engelleri aşmak gerektiği ve huzurun önemli bir olgu olduğu sonucuna ulaşılır. Eser, kahraman ve hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde, sayfa 38’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hata vardır. Sayfa 11’de “Bu ne biçim masal deyip, fırlatıp attı” şeklinde yazılması gereken cümlede virgül, “masal” kelimesinden sonra getirilmiştir. Sayfa 18, 19, 27, 37, 38, 161’de “ne...ne” bağlacı, sayfa 38, 92’de “hem...hem” bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 25’te ayrı yazılması gereken “boz bulanık” bitişik yazılmıştır. Benzer hataya sayfa 30, 47’de “öz güven” de, sayfa 41’de “öz güç” te, sayfa 82’de “öz savunma” da rastlanır. Sayfa 27’de “yaradan” ifadesi “yaratan” olarak, sayfa 65’te “koyarmış” ifadesi “kormuş” olarak yazılmıştır. Sayfa 38’de cümle içerisinde “kardelen” kelimesi, sayfa 90’da “ırmak” kelimesi büyük harfle başlatılarak yazılmıştır. Sayfa 42’de bitişik yazılması gereken “gözdağı” ayrı yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde, anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “İşine gelmek”, “kara kara düşünmek”, “boşa koysan dolmaz doluya koysan almaz”, “duymazlıktan gelmek”, “gözdağı vermek”, “mal canın yongasıdır”, “ağırdan almak” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 94 sayfadır. Eserde renkli görseller vardır. Eserin dış ön kapağında ağaç ve şato görseli yer alırken, arka kapağında aynı görsel ve eseri okumak için gösterilen gerekçe yer alır. Ayrıca arka kapakta, yazarın diğer eserlerinin görsellerine yer

verilmiştir. Eser, 2017 yılında onuncu kez basılmıştır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sorumluluk, sevgi, güzellik, sabır değerlerine yer verilmiştir. Eserde, başarı için yılmadan çabalamak gerektiği ve güzel bir şekilde yaşamının mümkün olduğu iletilmiştir. Eser, okuyucuların ders niteliğinde çıkarımlar yapmasına elverişlidir. Eserin, yer alan değerler ve örtük bir şekilde iletmek istedikleriyle eğitsel açıdan fayda sağlayabilecek nitelikte olduğu söylenebilir. Eserdeki görseller, okuyucunun estetik beğenisini yükseltecek düzeydedir.

4.3.4. Çocuk ve Leylek (2004)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, dünyaya nasıl geldiğini merak eden bir çocuğu anlatır. Çocuk; dedesine, ninesine, annesine nasıl geldiğini öğrenmek için soru sorar. Karşılığında tatmin edici cevaplar alamayan çocuk, leyleği aramaya koyulur. Yolda karşılaştığı ozana ve Keloğlan'a derdini anlatır. Uzun bir süre sonra evine dönen çocuk, ülkeye başkan seçilir ve çocuklara bir daha yalan söylememe kararı alınır.

Eserde, çocuğun merak isteğinin ön plânda olduğu görülür. Çocukların gelişim dönemleri göz önünde bulundurulduğu zaman bu durum olağandır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde sayfa 5, 33'te "ne...ne" bağlacı arasına virgül konulduğu görülmüştür. Sayfa 7'de çift tırnak içerisindeki cümlenin nokta işareti ile sonlandığı ve ardından küçük harfle cümlenin devam ettiği görülür. Sayfa 39'da cümle içerisinde "gezgin ozan" kelimesi büyük harfle başlatılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "İşi başından aşkın olmak", "dur durak bilmemek", "duymazlıktan gelmek", "bin dereden su getirmek", "atsan atılmaz satsan satılmaz", "içini kemirmek" kullanılan atasözü ve deyimlerdir

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 46 sayfadır. Eserde renkli görseller vardır. Eserin dış ön kapağında leylek ve çocuk görseli yer alırken, arka kapağında eserden kısa bir bölüme yer verilmiştir. Eser 2012 yılında altıncı kez basılmıştır. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi değerine yer verilmiştir. Eserde, meraklı olan bir çocuğun, sorularının cevabına ulaşmak için verdiği çaba anlatılır. Kahramanın istediği, dürüstçe cevaplar almaktır. Eser, ele aldığı değer ve yalan söylenilmemesi gerektiği konusuna yaptığı vurgu ile eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.3.5. Mavi Irmak (2004)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Demirkent'te yüzmeyi bilmek, büyük bir marifet olarak kabul edilir. Yüzme bilmeyene kusurlu gözüyle bakılır. Bir yüzme yarışının olacağı duyurulur. Ezgi, Özlem, Gizem yarışa katılır ve profesyonel yarışmacılara taş çıkarır.

Eserde, annelere verilen önemden bahsedilmiştir. “Annelerin kıymetli olması, kızlarını da kıymetli yapar” düşüncesine inanılır. Kız çocukları en yakınları olan annelerini rol model alır ve onlar gibi düşünürler. Yarışma sonucunun ne olursa olsun, kazananın takdir edilmesinin telkin edilmesi doğru bir davranıştır. Çocukları, kazanmayı olduğu kadar kazanmamayı da normal görmelerine sevk eder. Bu sayede çocuklar, başarıdan ve başarısızlıktan ders çıkarır.

Eserde; Deli Dumrul, Keloğlan, Nasrettin Hoca'ya da yer verilir. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde, sayfa 7'de üç noktadan sonra küçük harfle cümleye başlanmıştır. Sayfa 14'te “romancı dede” ifadesindeki kelimeler, büyük harfle başlanarak yazılmıştır. Sayfa 38'de çift tırnak içine alınıp yazılan bir ifadenin noktalandığı fakat cümlelerin küçük harfle devam ettiği görülür.

Kullanılan Atasözü: Eserde, “su uyur düşman uyumaz” atasözü kullanılmıştır.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 39 sayfadır. Eserde renkli görseller yer alır. Eserin dış ön kapağında, üç kız ve ırmak görseli vardır. Arka kapakta ise kitapla ilgili bilgiye ve yazarın diğer

eserlerinin görseline yer verilmiştir. Eserlerin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sorumluluk, sevgi, sabır, dayanışma değerlerine yer verilmiştir. Annelere verilen kıymetin, kızlarına geçeceği düşüncesi hayata ve yaşama dair çıkarımlar yapmaya elverişlidir. Birlik olmanın ve çalışmanın getirdiği sonuç, okuyucular için ders niteliğindedir. Eser, yer alan değerler ve iletileri ile eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.3.6. Korkak Oğlan (2008)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde; “Korkak Oğlan, Zaman Zaman İçinde” isimli iki masal vardır. İlk masalda, sürekli hazıra konan ve çalışmayan tembel bir erkek çocuğu anlatılır. Annesi, yaşlandığı için ve oğlunu rahata alıştırdığı için huzursuzdur. Oğlunu gönderir ve başının çaresine bakması gerektiğini söyler. Oğlan, yürürken bir bahçeden meyve koparır ve taş taşımakla cezalandırılır. Uzun sürede yapılması gereken işi bir günde bitiren oğlanı herkes yüceltir. Beyin kızı da oğlana hayran kalır. Bey, oğlanı göndermek istemez. Ülkede yarışlar yapılır ve yarış kazanan Korkak Oğlan, beyin kızı ile evlenerek annesini ziyaret eder.

İkinci masalda; boğulmaktan balık sayesinde kurtulan çocuk, bulutlardan inen bir güzellik görür. Güzelliğin kim olduğunu öğrenince, onu aramaya koyulur. Yaşlı bir ninenin verdiği öğütleri dinleyerek güzel kızı görmeyi bekler. Ona ve yanındakilere saldıracak kişileri alt eder. Bunun karşılığında kızla evlenir. Eşini alır ve annesini ziyarete gider.

Eser, hâkim ve kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 53'te tek tırnak kullanımı ile ilgili hata mevcuttur. Sayfa 9, 59'da “ne...ne”, sayfa 49'da “ya...ya”, sayfa 34'te “kimi...kimi” bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 38'de “hakk etmek” şeklinde yazılması gereken kelime “hak etmek” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 53'te “bağda” şeklinde yazılması gereken kelimedeki hâl eki ayrı yazılmıştır. Sayfa 60'ta “yaradan” şeklinde yazılması gereken kelimesi “yaratan” şeklinde yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “Duymazlıktan gelmek”, “görmezlikten gelmek”, “ağırlık basmak”, “gözdağı vermek”, “canına susamak”, “içi sızlamak”, “bilmezlikten gelmek”, “kambersiz düşün olmaz”, “pılavdan dönenin kaşığı kırılınsın”, “göze almak”, “gün doğmadan neler doğar”, “tüyleri diken diken olmak”, “içi daralmak”, “dili tutulmak” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 70 sayfadır. Eserde renkli görseller vardır. Eserin dış ön kapağında yorganı üzerine çeken korkak bir erkek çocuğu, arka zeminde ise ağaç görseli yer alır. Arka kapakta ise ev ve eserdeki hikâyeler ile ilgili kısa bir bilgi yer almaktadır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucular için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, sorumluluk, öz denetim değerlerine yer verilmiştir. Eserden, çocukların hayatlarını idame ettirebilmeleri için sorumluluklarının bilincinde olması gerektiği mesajına ulaşılır. Okuyucular açısından birçok çıkarım yapmaya uygun olan eser, eğitsel açıdan faydalı olabilecek özelliğe sahiptir.

4.3.7. Sevgi ile Barış (2008)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde, iki ailenin birbirlerine olan düşmanlığı anlatılır. Geçmişten bugüne düşmanlıkları devam eden aileler, işe kiracıları da karıştırmaktadır. Kavgayı bitirip kardeşçe yaşamının adımını ise çocuklar atar. Küslüğün ve kırgınlığın fayda sağlamayacağını, barışın ve sevginin kalpleri yumuşatacağını herkese gösterirler.

Eserde; iki ailenin geçmişten gelen ve adeta bir geleneğe dönüşen düşmanlıkları anlatılır. Aileler, mantıklı düşünemeyerek çocukları da etkilemektedir. Çocuklar da nedenini bilmeden, diğer çocuklara kin beslemektedir. Aileler, davranışları ve söylemleri ile çocukların rol modelidir. Bu sebeple, çocukların hayata hazırlanmasında ailelerin payı büyüktür ve ne ekilirse o biçilecektir. Çocukların, annelerine gidip barış konuşması yapması ve annenin, bu durumu kendisinin bilmeyeceğini söylediği görülür. Annenin “benim dilim kısa” demesi, toplumun kadına ve kadının düşüncelerine önem vermediğini gösterir. Değer görmeyen kadın, kendi düşüncelerinin kıymetli olacağını ve etkisi olacağını düşünmez. Toplum, kadına ve

kadının düşüncelerine kıymet vermezse, kadın da kendisi gibi bir nesil yetiştirecek ve öz güveni olmayan bir toplum yaratılacaktır.

Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde, sayfa 22’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hata görülür. Sayfa 10’da “sevmeyi, sövmeyi” kelimeleri “sevmeği, sövmeği” şeklinde yazılmıştır. Benzer hata sayfa 21, 40’ta da görülür. Sayfa 10’da ayrı yazılması gereken “ön yargı” bitişik yazılmıştır. Sayfa 12, 18, 22, 31’de “al yapı; sayfa 12, 22, 26’da mor yapı” bitişik ve cümle içerisinde büyük harflerle başlanarak yazılmıştır. Sayfa 19’da da “al yapı, mor yapı” bitişik yazılmıştır. Sayfa 27’de “sarımşak” kelimesi “sarmışak” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 27’de “örneğe” şeklinde yazılması gereken kelime “örneye” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 37’de “önce annelerimize gidelim, dediler” şeklinde yazılması gereken cümlede “gidelim” den sonra virgül konulmamıştır. Sayfa 39’da ayrı yazılması gereken “ayak bağı”, sayfa 46’da “el ele, kol kola”, sayfa 47’de “sağ olun” bitişik yazılmıştır. Sayfa 41’de “koyarlar” ifadesinin “korlar” şeklinde yazıldığı görülür. Sayfa 43’te virgülden sonra büyük harfle başlanmıştır. Sayfa 46’da “hem...hem” bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 47’de noktalı virgül konulması gereken yere virgül konulmuştur.

Kullanılan Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına deyimler kullanılmıştır. “Dokuz köyden kovulmak”, “kara kara düşünmek”, “doluya koydum dolmadı boşa koydum almadı” kullanılan deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 48 sayfadır. Eserde renkli görseller vardır. Eserin dış ön kapağında aile görseli yer alır. Arka kapakta yazarın hayatından kısa bir bölüm yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açından Önem: Sevgi, barış, dostluk değerleri yer almıştır. Eserde, kötülüğün hiçbir şekilde fayda sağlamayacağı ve nedeni dahi bilinmeyen düşmanlığın bir saçmalaktan ibaret olduğu anlatılmıştır. Okuyucular için yorum yapmaya elverişli olan eser, eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.3.8. Çil Horoz (2015)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eserde; “Çil Horoz, Vermeden Alınmaz, Başlı Bulutlu Çocuk, Küçük Çoban” masalları yer alır.

Horozundan rahatsız olan adam, onu satar. Ertesi gün işe geç kalınca kovulur ve horozun kıymetini anlar.

Borca ihtiyacı olan adam, komşusundan borç para ister ve bunu alışkanlık haline getirir. Borcunu ödemediği gibi yeni borç almak için komşusunun kapısına dayanarak işi fırsata çevirir. Sonunda cevabını alır.

Herkesten büyük olmak isteyen çocuk, tepeden bakmayı çok sever. Sürekli boyu uzayan çocuk, insanlara yardım eder. Yaşlanan çocuk, ayağına batan diken çıkaramaz.

Sürüye yaklaşip faydalanmak isteyen kurt, çobanı kandırmak ister. Çoban, durumun farkındadır ve kurdu uzaklaştırmayı bilir.

Eserde, elindekinin kıymetini zamanında bilmek gerektiği anlatılır. Fiziksel büyüklüğün, büyüklük göstergesi olmadığı ve bilginin her zaman ön plânda olacağı belirtilir. İyi niyetin suistimal edilmemesi ve iyiliğe karşılık kötülük yapılmaması gerektiği verilen bir diğer mesajdır. Kurnazlık yapıp insanları kandırmanın ise yanlış bir davranış olduğu açıktır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 40, 42’de tek tırnak kullanımı ile ilgili hata mevcuttur. Sayfa 8, 14, 26’da “hem...hem” bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 11’de “oflaya puflaya” ifadesinin “ofluya pufluya” şeklinde yazıldığı görülür. Sayfa 12’de “iş yerleri” bitişik yazılmıştır. Sayfa 18’de ayrı yazılması gereken “ak sakallı” ifadesi, bitişik yazılmıştır. Sayfa 19’da “bugünü” ifadesi ayrı yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “Açık aramak, “yalancının mumu yatsıya kadar yanar”, “yan gelip yatmak”, “umudu kesmek”, “ağzı sulanmak”, “kara kara düşünmek”, “iç çekmek”, “ağzının suyu akmak”, “anlamazlıktan gelmek” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 48 sayfadır. Eserde renkli görseller vardır. Eserin dış ön kapağında horoz görseli yer alırken, arka kapağında içerik ile ilgili bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açidan Önem: Sevgi, yardımseverlik, dürüstlük değerlerine yer verilmiştir. Böbürlenmenin ve çıkar sağlamaya çalışmanın zararları anlatılmıştır. Kişinin elindekilerin değerini, elindeyken bilmeleri gerektiği mesajı verilmiştir. Eserde yer alan değerler ve iletilmek istenenler, eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.3.9. Güzel Atlar Ülkesi (2015)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser; “Güzel Atlar Ülkesi, Savaşçı Çocuklar, Küçük Başkan, Uzun Saçlı Kız, Zor Bilmecce, Beyoğlu, Dağ Masalı” isimli masallardan oluşur.

Eserde; atların nereden geldiklerini ve özgür kalacakken neden tutsak edildiklerini merak eden bir çocuk, beyden korkan ve bu korkunun nedenini merak eden çocuklar, küçük ama yüreği büyük bir başkan çocuk, kız olduğu için küçümsenen fakat başarı gösteren bir kız, kuşunun ölümü üzerine ölümü arayan bir çocuk, insanları küçümseyen ve kendine layık bulmayan bir Beyoğlu, güçlüye boğun eğip değerlerinden uzaklaşan bir çocuk karşımıza çıkar.

Meraklı olan çocuğun, kendi sorularına cevap arayıp araştırması gayet olağandır. Çocuklar, yaş dönemleri itibarıyla soru sormaya ve merak etmeye meyillidir. Beyden korkan insanların, çocuklarına da bunu aşıladığı görülür. Bu davranış, çocuklarda dolaylı etki oluşturmuş fakat gerçek ile karşılaşan çocuklar duruma şaşırılmıştır. Düşünceler ve davranışlar, mantıkla temellendirilmediğinde, yanlışlıkları ile gelecek kuşaklara aktarılır. Babasından devraldığı ülkeyi, korku ile yönetmeyen küçük başkan, insanlarda şaşkınlığa neden olur. Küçük başkan; kötünün ve kötülüğün, hiçbir zaman başarı elde edemeyeceğine inanır. Bu yüzden, sevgiyi ve güzelliği ülkesini yönetirken kullanacağına, halkına da söz hakkı vereceğine söz verir. Kaderi değiştiremeyecek olan Beyoğlu ise insanları küçümsememenin ve statülerine göre değerlendirmemenin önemini geç de olsa anlar. İnsanı insan yapan, davranışlarıdır.

Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 15, 26, 44, 55, 57, 66, 72, 74, 75, 78, 85, 87, 90, 95, 101, 102, 103, 105, 109’da tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar görülür. Sayfa 7’de ayrı yazılması gereken “ön söz”, sayfa 104’te “kent soylu”, sayfa 74, 79’da “öz güven”, sayfa 100’de “söz gelimi” bitişik yazılmıştır. Sayfa 10, 34, 39, 58, 62, 89, 98, 108’de “ne...ne”, sayfa 16, 21, 26, 71, 93, 97’de “hem...hem”, sayfa 52, 100’de “ya...ya” bağlacı arasına virgöl konulmuştur. Sayfa 13’te “çünkü” kelimesi “çükü” şeklinde, sayfa 98’de “kendi” kelimesi “kedi” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 13’te virgöl konulması gereken yere virgöl konulmamıştır. Sayfa 16, 17’de “yaradan” şeklinde yazılması gereken kelime “yaratan” şeklinde yazılmıştır. Benzer hata sayfa 22’de “hakk etmek” kelimesinde yapılmıştır. Sayfa 16, 34’te “bugüne” ifadesi ayrılarak yazılmıştır. Sayfa 18’de “sevilmeseler de” ifadesinden sonra virgöl getirilmiştir. Sayfa 47’de bitişik yazılması gereken “yerküre”, sayfa 64’te “binbir”, sayfa 96’da “bugün” ayrı yazılmıştır. Sayfa 49’da virgöl getirilmemesi gereken yere virgöl konulmuştur. Sayfa 54, 55, 56, 61’de “anayasa” kelimesi arasına noktalama işareti konulmuştur. Sayfa 78’de “onar” kelimesi büyük harfle başlanarak yazılmıştır. Benzer hataya sayfa 80’de de rastlanır. Sayfa 25’te oyun isimleri büyük harfle başlanarak yazılmıştır. Sayfa 96’da “yarın da” ifadesinde “da” bitişik yazılmıştır. Sayfa 116’da “binde biri” ifadesinde, “de” ayrı yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “İnce eleyip sık dokumak”, “içine sinmek”, “kara kara düşünmek”, “ödü patlamak”, “kılını kıpırdatmamak”, “tadını çıkarmak”, “doluya koydum almadı, boşa koydum dolmadı”, “uysal atın çiftesi pek olur”, “aklına takılmak”, “içi gitmek”, “gözlerini kan bürümek”, “gözlerine inanmamak”, “kulaklarına inanmamak”, “yüreği kararmak”, “kara kara düşünmek”, “kuş uçmaz kervan geçmez”, “yüreğine inmek”, “göze alamamak”, “baş göz etmek”, “bükemediğin eli öpeceksin”, “yüreğine inmek”, “kemikleri sızlamak”, “gözdağı vermek”, “büyük başın büyük derdi olur”, “umudu kesmek”, “ağırdan almak”, “baş eğmek”, “açığa vurmak”, “duymazlıktan gelmek”, “emir demiri keser”, “aklı almamak”, “gözdağı vermek”, “gözüne dizine durmak”, “burnundan fitil fitil gelmek”, “kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez”, “dudağı uçuklamak”, “kan ter içinde kalmak”, “başına taş yağmak”, “vur patlasın çal oynasın”, “üstünde durmak”, “göze almak”, “baş göz üstüne” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 120 sayfadır. Eserde, siyah beyaz görseller vardır. Eserin dış ön kapağında at görseli yer alır. Arka kapakta, ön kapaktaki görselin boyutu küçük olanı ve

masalla ilgili kısa bir yazı mevcuttur. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 21'dir ve 2020'de altıncı baskısı yapılmıştır.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, saygı, sorumluluk değerlerine yer verilmiştir. Eser, okuyucuların gerçek hayata dair çıkarımlar yapmasına uygundur. Örtük olarak, kişinin çevresindeki kimseyi küçümsememesi ve başarıya ulaşmak için adil olması gerektiği anlatılır. Eser ele aldığı değerler ve iletmek istedikleri ile eğitsel açıdan fayda sağlayabilecek düzeydedir.

4.3.10. Kaplan Kedi (2015)

1. İç Yapı Özellikleri:

Özet ve Tespitler: Eserde; “Kaplan Kedi, Muz Kabuğu, Çocuk ve Çiçek” isimli üç masal vardır. Bölüm başlarında şiir ve mısraların olduğu görülür. Kaplan ismindeki kedinin, oyuncak faresi ile oyunu; yere atılan muz kabuğunun insanlara zarar vermemek için yerden kaldırılmak istemesi; bebeğin yataktan düşmemesi için saksıdaki çiçeğin ona yardım etmesi anlatılanlar arasındadır.

Eserde; “Muz Kabuğu” masalında, gelişigüzel yapılan hareketlerin, diğer insanlara ve doğaya zarar verebileceği anlatılır. İnsanlar, düşünerek ve kimseye zarar vermeden yaşamı paylaşmalıdır. “Çocuk ve Çiçek” masalında ise imkânsız başarıyan çiçek, çocuğun yataktan düşmesine engel olmuştur. “Kaplan Kedi” de ise kedi, oyuncak faresi ile dostça oynar.

Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 13, 23, 25, 38, 43, 48, 56, 58, 59, 61'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hataların olduğu görülür. Sayfa 13'te “akıllıdır” şeklinde yazılması gereken kelime “aklıdır” şeklinde, sayfa 59'da “şaşkın” kelimesi “şakin” şeklinde yazılmıştır. Aynı yazılması gereken sayfa 13'te “iş yerleri”, sayfa 40'ta “yer çekimi”, sayfa 54, 55, 58, 59, 64'te “gün ışığı” bitişik yazılmıştır. Sayfa 24, 25'te “fare” kelimesi büyük harfle başlanarak yazılmıştır. Sayfa 27, 37, 42, 58'de “ne...ne” bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 38, 39, 40, 42'de cümle içerisinde “muz kabuğu” büyük harflerle başlanarak yazılmıştır. Benzer hata sayfa 38, 41, 43, 44, 45, 46'da “kabuğu” kelimesinde görülür. Sayfa 45'te ünlem işaretinden

sonra büyük harfle başlandığı görülür. Sayfa 60'ta “çiçeğin” şeklinde yazılması gereken kelime “çiçek'in” şeklinde yazılmıştır.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “Başa baş dişe diş”, “aklına yatmak”, “dolaya koydum almadı, boşa koydum dolmadı”, “öfkeyle kalkan zararlar oturur”, “gözleri kararmak”, “duymazlıktan gelmek”, “anlamazlıktan gelmek”, “havalara sıçramak”, “dört dönmek”, “içi içine sığmamak”, “ağırdan almak” kullanılan atasözü ve deyimlerdir

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 64 sayfadır. Eserde renkli görseller vardır. Eserin dış ön kapağında, kaplan ve oyuncak fare görseli yer alır. Arka kapakta ön kapaktaki görselin boyut olarak küçüğü ve kitapla ilgili bilgi yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5'tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: İyilik, güzellik, dostluk, yardımseverlik değerlerine yer verilmiştir. Eser; yaşamda güzel bir şekilde yaşanabileceğini aktarır. Güzel bir hayat için güzel iletişim ve davranış gereklidir. Eser, ele aldığı değerler ve aktardıkları ile eğitsel açıdan fayda sağlayabilecek düzeydedir.

4.3.11. Sevimli Köpek ve Küçük Kız (2016)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser; “Sevimli Köpek ve Küçük Kız, Sarı İnek, Tembel Karı Koca, Kurnaz Tilki ile Keloğlan” isimli masallardan oluşur. Masallarda; çıkarılamayı amaçlarken pişman olan, tembellikten evinin soyulmasına ses çıkarmayan, aklını kullanarak durumu kendi lehine çeviren, hesabını iyi yapmadan işlere kalkışan kahramanlar vardır. Masallardan çıkarılan ders; kişilerin karşı tarafı araç olarak kullanmaması ve iyi insan ilişkileri kurması gerektiğidir. Kişi, olaylar karşısında nasıl davranması gerektiğini bilmeli ve öngörüye sahip olmalıdır. Eser, hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 8, 12, 13, 14, 37'de tek tırnak kullanımı ile ilgili hatalar mevcuttur. Sayfa 27'de “bugünlere” ayrı yazılmıştır. Sayfa 30'da ayrı

yazılması gereken “eş değer” bitişik yazılmıştır. Sayfa 36’da “hem...hem”, sayfa 42’de “ya...ya” bağlacı arasına virgül konulmuştur.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “Söz gümüştür sükût altındır”, “ağzı sulanmak”, “aklı başından gitmek”, “yere göğe sığdıramamak”, “iş işten geçmek”, “tencere yuvarlanmış kapağını bulmuş”, “bir deri bir kemik kalmak”, “aklı başından gitmek”, “iki cambaz bir ipte oynamaz” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 48 sayfadır. Eserde renkli görseller vardır. Eserin dış ön kapağında, küçük kız ve köpek görseli yer alır. Arka kapakta, ön kapaktaki görselin aynısı ve masalla ilgili cümleler yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde üçüncü hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Eserde eleştirilen durumlar vardır. Tembelliğin, çıkarıcı olmanın, işleri plânlamadan yapmanın sonuçları anlatılanlar arasındadır. Bu yönüyle eser, gerçek hayata dair çıkarımlar yapmaya uygundur ve eğitsel açıdan faydalı olabilecek düzeydedir.

4.4. Günlük Türündeki Eserler

Bu başlık altında, günlük türündeki eserler, ilk basım yıllarına göre sıralanarak incelenmiştir.

4.4.1. Barış’ın Günlüğü (2011)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Barış, günlük tutan biridir. Günlüğünde birçok konuya değinir. Barış, babasının işlerinden ve kendisini göremediğinden yakınıdır. Büyüklerin uyarılarını ve çocukların baskı altında kaldığını belirtir. Türkçe yerine yabancı kelimelerin fazlasıyla kullanıldığı belirten Barış, özden uzaklaşıldığını söyler. Eskiden atılan kart ve mektup geleneğinin kalmadığını söyler. Okullarına gelen yazarlardan ve imzaladığı kitaplardan bahseder. Kitapları okuduğu zaman birçok ülkeyi gezdiğini söyleyen Barış, yel değirmenlerine savaş açtığını söyler. Burada Don Kişot’a gönderme vardır. Çocuklara sevgiyi göstermenin yolunun sözle değil yaşantı ile olacağını söyler. Çocukluğun bir kez yaşanacağını üzerinde

duran Barış, bunun iyi değerlendirilmesi gerektiğinin farkındadır. Çocuk kitaplarına gerektiği değerin verilmediğini belirtir. Resim çizen ve aile fertlerini ayrı kutulara koyan Barış, ailedeki kopukluğu resim üzerinden anlatır. Günlük tutmaya geç başladığını söyleyen Barış, pişmanlık duyar. Onun için günlük, anıları canlı tutar.

Günlük türünün kişiye arkadaş olduğu ve her durumda yanında olduğu görülür. Kişi, yazarak hem anlama, anlatma becerilerini geliştirir hem de kendini rahat hisseder. Eserde; La Fontaine, Deli Dumrul, Keloğlan, Nasrettin Hoca, Orhan Veli, Can Yücel karşımıza çıkar. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 9, 12, 16, 18, 29, 37, 40, 41, 42, 44, 45, 46, 53, 60, 61, 65, 66, 68, 73, 76, 80, 92, 93, 97, 101, 103, 105, 112, 116, 117, 124, 127, 131, 135, 139, 142, 143'te tek tırnak kullanımı ile ilgili hata yapıldığı görülür. Eserde, sayfa 7'de "dışarı" şeklinde yazılması gereken ifade "dışarısını" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 9, 90, 126'da "hem...hem" bağlacı, sayfa 39, 47, 69, 72'de "ya...ya" bağlacı, sayfa 54, 57, 64, 97'de "ne...ne" bağlacı, sayfa 66'da "ister...ister" bağlacı arasına virgül konulmuştur. Sayfa 40, 75, 138, 143'te ayrı yazılması gereken "söz gelimi", sayfa 43'te "ay başı", sayfa 85'te "kar topu", sayfa 136'da "su başları" bitişik yazılmıştır. Sayfa 40'ta "Dost, Farsça bir sözcüktür" şeklinde yazılması gereken cümlede, "dost" kelimesinden sonra virgül konulmamıştır. Sayfa 43'te "uzattınız" şeklinde yazılması gereken kelime "uzatınız" şeklinde, sayfa 47'de "boynunu" şeklinde yazılması gereken kelime "boyunu" şeklinde, sayfa 94'te "kurtlar" kelimesi "kurtar" şeklinde, sayfa 135'te "yani" şeklinde yazılması gereken kelime "yanı" şeklinde yazılmıştır. Sayfa 60'ta "ileride" kelimesindeki "-de" ayrı yazılmıştır. Sayfa 90'da "bugünlere" kelimesi ayrı olarak yazılmıştır. Benzer hata sayfa 95'te "gökkuşağı" nda, sayfa 131'de "konargöçer" de görülür. Sayfa 106, 123'te "ya da" dan önce virgül konulmuştur.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. "Dut yemiş bülbüle dönmek", "içinden gelmek", "kara kara düşünmek", "anlamazlıktan gelmek", "yere göğe sığmamak", "havaya girmek", "tava gelmek", "armut piş ağzıma düş", "yüreği çarpmak", "göze almak", "başına iş açmak", "ağırdan almak", "karşı koymak", "dereyi görmeden paçayı sıvamak", "yüz göz olmak", "dört gözle beklemek", "baş eğmek", "sakalı ele vermek", "tüyleri diken diken olmak", "köprüünün altından çok sular akmak", "kol kırılır yen içinde kalır", "anlamazlıktan gelmek", "duymazlıktan gelmek", "yerin

dibine girmek”, “tereciye tere satmak”, “burun buruna gelmek”, “pabuç pahalı”, “içine sinmek”, “iki ayağı bir pabuca sokmak”, “havaya girmek”, “vakit nakittir”, “üstünde durmak”, “içi kalkmak”, “işi tatlıya bağlamak”, “görmezlikten gelmek”, “eli ayağı titremek”, “içi gitmek”, “boyun eğmek”, “yan gelip yatmak”, “bir deri bir kemik kalmak”, “hiç yoktan iyidir” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 144 sayfadır. Eserde siyah beyaz görseller vardır. Eserin dış ön kapağında, çocuk ve çocuk dünyası ile ilgili görseller yer alır. Arka kapakta eserden bir bölüm yer alır. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde birinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 19,5’tur.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Sevgi, vefa, aile birliği değerlerine yer verilmiştir. Birçok konuda mesaj veren günlük, okuyucuların kendilerine ve yaşama dair çıkarımlar yapmasına uygundur. Günlük türünün okuyucular için faydalı olabileceğine değinilen eser, örtük bir şekilde Türkçenin kullanımında yanlış bir yola sapıldığını iletir. Gelenek ve göreneklere sahip çıkılmasının gerekliliği ve çocukların baskı altında kaldıkları zaman ne gibi davranışlar göstereceği anlatılır. Kitaplar aracılığıyla birçok yerin gezilebileceği ve hakkında birtakım şeyler öğrenilebileceği vurgulananlar arasındadır. Eser, ele aldığı değerler ve ilettikleri ile eğitsel açıdan başarılıdır.

4.4.2. Koronavirüs Günlükleri (2021)

1. İç Yapı Özellikleri

Özet ve Tespitler: Eser, salgın döneminde yazılan günlüklerden oluşur. Bölüm başlarında, günlük türü ile ilgili sözler ve ünlü sözler yer alır. Salgın döneminde insanların yanlış yaptıkları uygulamalardan, sürekli yiyecek biriktirip kitap biriktirmemelerinden, evde kalındığı için özgürlüğün kıymetini anlamalarından bahsedilir. Eserde; Kolera Günlerinde Aşk, Veba eserleri örnek verilir. Ayrıca Albert Camus’un bir sözü yer alır. Keloğlan, Deli Dumrul, Mustafa Kemal Atatürk, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli, Aziz Sancar, Edison, Herakleitos, Yahya Kemal, Ahmet Haşim’in de yer aldığı görülür. Orhan Veli’nin “Karşı” şiirine, Orhan Kemal’in “Bekçi Murtaza” sına da değinilir. İzmir’in işgali ile ilgili bir anı anlatılır. Eserin son kısmında ninenin anlattığı bir masal yer alır. Evde geçirilen zaman ve bu zamanın kişiye

düşündürdükleri eserde ele alınan konudur. Doğanın, kendisine verilen zararın öcünü aldığı söylenir. Eser, kahraman bakış açısıyla yazılmıştır.

Yazım ve Noktalama Özellikleri: Eserde; sayfa 38, 41, 43, 44, 47, 48, 57, 78, 88, 104, 105'te tek tırnak kullanımı ile ilgili hata görülür. Sayfa 8'de “vurmuştu” şeklinde yazılması gereken kelime “vurmuşu” şeklinde, sayfa 29'da “darılmadan” şeklinde yazılması gereken kelime “darılmadın” şeklinde, sayfa 60'ta “vermeye” şeklinde yazılması gereken kelime “vermeğe” şeklinde, sayfa 69'da “olsun” şeklinde yazılması gereken kelime “olsu” şeklinde, sayfa 81'de “derler” şeklinde yazılması gereken kelime “dereler” şeklinde, sayfa 89'da “arttığı” şeklinde yazılması gereken kelime “artığı” şeklinde, sayfa 91'de “şaşarım” şeklinde yazılması gereken kelime “şaşanım” şeklinde, sayfa 96'da “kendilerine” şeklinde yazılması gereken kelime “kedilerine” şeklinde, sayfa 106'da “düştü” şeklinde yazılması gereken kelime “düşü” şeklinde, sayfa 109'da “yollar” şeklinde yazılması gereken kelime “yolar” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 13'te “Eskiden yaz, alıştırma alıştırma geliyordu ama şimdi birdenbire bastırdı” şeklinde yazılması gereken cümlede, “yaz” kelimesinden sonra virgül konulmamıştır. Aynı yazılması gereken “ana kara” sayfa 15, 102'de, “ak sakallı” kelimesi sayfa 15'te, “bilim kurgu” sayfa 16'da, “öz güven” sayfa 38'de, “tez canlı” sayfa 63'te, “yer altı” sayfa 77'de bitişik yazılmıştır. Sayfa 17, 21, 24, 44, 45, 70, 109, 111'de cümle içerisinde “korona”; sayfa 20, 21, 22, 30, 42, 46, 47, 48, 61'de “günlük” kelimesi büyük harfle başlanarak yazılmıştır. Sayfa 26, 77'de cümle, çift tırnak içine alınmalıdır. Sayfa 31'de “google” ifadesi “googul” şeklinde, sayfa 39'da “akordeon” ifadesi “akerdeon” şeklinde yazılmıştır. Sayfa 59, 60'ta “yurttaş” kelimesinin arasına / işareti konulmuştur. Sayfa 102'de “ya...ya” bağlacı arasına virgül konulmuştur.

Kullanılan Atasözleri ve Deyimler: Eserde anlatımı desteklemek adına atasözü ve deyimler kullanılmıştır. “Azı karar çoğu zarar”, “içi titremek”, “iç geçirmek”, “iki eli kanda olmak”, “kulaktan dolma”, “canı burnunda olmak”, “ateş düştüğü yeri yakar”, “içini boşaltmak”, “açtı ağzını yumdu gözünü”, “kara kara düşünmek”, “ayağını denk almak”, “vız gelip tırıs gitmek”, “iş başa düşmek”, “aklını başına devşirmek”, “yüreği kabarmak”, “içi geçmek”, “dizini dövmek”, “içi acımak”, “göze almak”, “bana dokunmayan yılan bin yaşasın”, “yüreği sızlamak”, “gün doğmak”, “kelin merhemi olsa başına sürer”, “ağırdan almak”, “çoğu gitti, azı kaldı”, “ele avuca sığmamak”, “boş gezenin boş kalfası”, “içi burkulmak”, “gözden düşmek”, “bir arpa boyu gitmek”, “tereciye tere satmak”, “gözünü toprak doyurmak”, “el birliği etmek”, “etliye sütlüye karışmamak”, “suya sabuna dokunmamak”, “ekmek elden su gölden”,

“dize getirmek”, “doluya koydum almadı, boşa koydum dolmadı” kullanılan atasözü ve deyimlerdir.

2. Dış Yapı Özellikleri: Eser 112 sayfadır. Eserde görsel yoktur. Eserin dış ön kapağında, maskeli insanların görseli yer alır. Arka kapakta eserle ilgili bilgi verilir. Eserin sayfa sayısı, ağırlığı, puntosu okuyucu için uygundur. Tutkal ile ciltlenen eserde ikinci hamur kâğıt kullanılmıştır. Eserin boyutu 13,5 x 21’dir.

3. Değerler ve Eğitsel Açıdan Önem: Salgının, insanların hayatında ne gibi sonuçlara yol açtığı anlatılır. İnsanlar, salgın sebebiyle kendi içlerine çekilmiş ve yaşadıklarının farkına varmaya başlamıştır. Eser, gerçek hayata dair çıkarımlar yapmaya uygundur. Eser, eğitsel açıdan okuyucular için faydalı olabilecek düzeydedir.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Amaçlarla İlgili Sonuçlar:

Hamdullah Köseoğlu'nun eserlerinin 1981 yılından başlanıp 2021 yılına kadar yazılmış olması, aralarındaki farkı iyi bir şekilde görüp yorumlamamıza yardımcı olmuştur. Yazarın kırk yıl içerisinde yazdığı eserlerin hepsi çocuk edebiyatı kapsamında yazılmıştır.

Köseoğlu; roman, hikâye, masal ve günlük türünde eserler yazmıştır. Bazı eserlerin görsellerinde eksiklikler görülür. Görsellerin anlatılanlarla örtüşmemesi ve estetik yönden beğeni kazandırıp kazandırmayacağı üzerine düşünülebilir. Eserlerin hepsinde görsel yoktur. Görsel olan eserlerin bazılarında içerik doğru olarak yansıtılmamıştır. Bu, okuyucuların, okudukları ile görseli bağdaştırmamasına sebep olabilir. Dolayısıyla eser, okuyucu gözünde yetkin bir görünüm arz etmeyebilir. Oğuzkan (2013) resimlerin konuya uygun bir şekilde tasarlanması gerektiğini söylemiştir. Köseoğlu'nun bazı eserlerindeki bu eksiklik, eserin okuyucu gözünde değerini yitirmesine sebep olabilir.

Eserlerin içindeki görsellerin küçük yaşa hitap eden eserlerde fazla iken, büyük yaşa hitap eden eserlerde az olduğu hatta bazılarında hiç olmadığı söylenebilir. Küçük yaştaki okuyucuların okuduklarının görsellerle desteklenmesi önemlidir ve görseller, okuyucuların hayal dünyasını da genişletebilir. Sever (2008) çocuğun düş dünyasını zenginleştiren ögenin resimler olduğunu söyler. Yapılan çalışma doğrultusunda, resimlerin, anlatımı ve hayal gücünü geliştirebileceği söylenebilir.

Eserlerin sayfa sayısı, puntosu, ağırlığı okuyucular için uygundur. Konuların anlatımı ve yazarın üslubu, okuyucular için bu noktada önemlidir. Çünkü sayfa sayısının fazla olması ya da olmaması anlatılanların nasıl aktarıldığı ile ilgilidir. Eserler genel olarak kendini okutturabilecek düzeyde yazılmıştır. Cinayet ve kan davaları konularını ele alan eserler hariç diğer eserler, belli bir okuyucu grubu tarafından okunabilir özelliktedir. Eserlerde; birinci, ikinci, üçüncü hamur ve kuşe kâğıt kullanılmıştır. Zemin ve yazı rengi arasındaki zıtlık okumayı kolaylaştıran bir özelliktir. Oğuzkan (2013) kitabında, kâğıdın mat olması gerektiğini söylemiştir. Köseoğlu'nun eserlerinin çoğunda, kâğıdın mat olduğu görülür.

Eserlerin kapakları, genel olarak içerikle uyumludur. İçeriği yansıtan kapaklar, okuyucu için bir ipucu niteliğindedir. Canlı renklerle çizilen kapak görsellerinin, okuyucular açısından ilgi çekeceği söylenebilir.

Eserlerdeki mesajlar örtük olarak verilmiştir. Örtük olarak verilen mesajlar, okuyucuyu düşünmeye sevk edebilir. Dolayısıyla okuyucu, okuduklarından yola çıkarak çıkarımlar yapar ve düşünür. Sever (2013), kitabında sanatçıların iletmek istediği düşünceleri ipuçları ile sunduğunu söyler. Okur, ipuçlarından yola çıkarak sonuca ulaşır. İletilerin açık bir şekilde verilmemesi Köseoğlu'nun eserlerinde vardır ve eserler, okuyucuyu olayı irdelemeye yöneltecektir.

Kahramanlar genel olarak, insanları iyiye ve güzelliğe sevk edecek özelliklere sahiptir. Meraklı olan ve araştırmayı seven, düşünen, büyüklerinden takdir görmeyi bekleyen, arkadaşlarına yardım eden kahramanların varlığı, okuyucu açısından verim sağlar. Kahramanların olaylar karşısındaki davranışları ve olay hakkındaki düşünceleri, okuyucunun gerçek hayat ya da olay örgüsü hakkında yorumlamalar yapmasını sağlar. Köseoğlu'nun cinayet, kan davası konusunu ele aldığı birkaç eserinde, çocuk zanlıların varlığı ve dönemin siyasî özelliklerinin yansıtılması okuyucu için ilgi çekmeyebilir ya da ona hitap etmeyebilir. Okuyucuların belli yaştaki kişiler olduğunu ele alırsak, değerlerin aktarımı ve yaşama sevincinin aşılacağı eserler, verim sağlama noktasında daha başarılı olacaktır. Bazı eserlerde, büyük gibi düşünen kahramanlar görülür. Bu, çocuk gerçekliğinin göz ardı edildiğini gösterir. Çocuğun, okuduğu kitabı büyük gözüyle yorumlaması çocuk edebiyatının amacı değildir.

Eserlerin çoğu ele aldığı değerler ve iletmek istedikleri ile eğitsel açıdan fayda sağlamayı amaçlamıştır. Eserlerde; adalet, dostluk, sabır, saygı, sorumluluk, sevgi, vatanseverlik, öz denetim, yardımseverlik, dürüstlük, duyarlılık, aile birliğine önem verme, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme, merhamet, fedakârlık, bağımsızlık, güzellik değerlerine yer verilmiştir. Bu değerler, anlatılan olayın bir amacı olduğunu gösterir ve okuyucu açısından yorumlanmayı sağlar. Okuyucular olay örgüsünden ve kahramanların davranışlarından yola çıkarak, değerler hakkında bilgi sahibi olur. Karatay (2007) makalesinde, çocuk edebiyatının doğrudan olmasa da olumlu etkiler bırakmayı amaçladığını söylemiştir. Ateş (2004) ise çocuk edebiyatının, sevgi, saygı, hoşgörü gibi değerleri çocuğa benimsetmesinin gerekliliğinden bahsetmiştir. Bu doğrultuda Köseoğlu'nun

eserlerinde değerlerin, dolaylı olarak aktarımını dolayısıyla okuyucuda bırakacağı etkileri tahmin etmek mümkündür.

5.2. Diğer Sonuçlar:

Hikâye, masal, roman, günlük türündeki eserlerin kendine has özellikleri vardır. Bazı romanların hikâye, bazı hikâyelerin roman, bazı masalların hikâyeye yakın özellikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hamdullah Köseoğlu'nun yazdığı eserlerde türler arası geçirgenlik gözlenmektedir.

Çocuklara yönelik oluşturulan eserlerin yaşama sevinci vermesi gerekir. Özellikle 1981'de basılan *Kırık Testi*, *Gül Açar Yüreğimde* eserleri ve 1984 yılında basılan *Kara Bir Gecede* isimli eserde yer alan cinayet sahneleri çocuk edebiyatı kapsamında kabul edilemez. *Yorgunum Anne* eserinde yer alan kan davası konusu da çocuk edebiyatına uygun bir konu değildir. Karamsarlığın yanında korkuya sebep olan bu konular, çocuğa hitap etmez. *Kara Bir Gecede* eserinde geçen küfürlü kelimeler ise tamamen uygunsuz bir durum arz etmektedir. Aytekin (2008) çalışmasında, ölüm temasının çocuklar üzerinde nasıl bir etki bırakacağını incelemiş ve çocuğun psikolojisini bozabileceği sonucuna ulaşmıştır. Ölüm, hayatın gerçeği olsa da çocuğu olumsuz manada etkileyebilir. Köseoğlu'nun eserlerini yorumlarken ulaşılan sonuç, Aytekin'in ulaştığı sonuçla örtüşmektedir. Kayman ve Aydın (2021) şiddetin çocuklar üzerindeki etkisini, *And* eseri hakkında sorulan sorular aracılığıyla yorumlamış ve şiddet unsuru içeren sahnelerin çocukların zihninde olumsuz bir yer edindiği sonucuna ulaşmıştır. Köseoğlu'nun bahsedilen eserlerindeki şiddet sahneleri, çocukta olumsuz bir etki bırakabilir. Çocuk, bu okumadan verim sağlayamayabilir.

İşçi çocuklara değinilen eserlerde karamsar bir hava hâkimdir. *Gül Açar Yüreğimde*, *Kırık Testi*, *Yaz Çırakları*, *Başı Bulutlu Uçurtma*, *Küçük Savaşçı*, *Yorgunum Anne*, *Hoşçakal Çocukluğum*, *Yaramaz Eren*, *Yayla Çiçeği*, *Başı Bulutlu Uçurtma*, *Kaykaylı Simitçi*, *Şaşkın Çırak*, *Benim Adım Çocuk*, *Kardelen* isimli eserlerde çocukların çalışmasına ve üzüntülerine rastlanır. Özellikle bu eserlerde kullanılan görseller, tema ile bütünleşerek okuyucuyu kasvetli bir ruh haline sokabilir. Kullanılan üslûp, şiddet gören çocuklar, çalışma zorunluluğu ve çocukluğunu yaşayamayan kahramanların sergilenmesi; okuyucunun üzülmesine neden olabilir. Yılmaz ve Yakar'a (2018) göre okuyucular, çocuk işçilerin yer aldığı eserleri okurken karamsarlığa düşmemelidirler. Konunun hassas olması sebebiyle yazarlar, konuyu dikkatle

işlemelidir. Köseoğlu, bahsedilen eserlerde işçi çocuk konusunu ele alırken konuyu desteklememiştir fakat okuyucu, anlatılanlar sebebiyle karamsarlığa düşebilir. Yılmaz ve Yakar'ın önerileri, eserlerin işlenişinde görülmemektedir. Karamsarlık, çocuğun okumaya karşı ön yargılı olmasına neden olabilir. Üzülen ve psikolojik açıdan yıpranan çocuk, okumak istemeyebilir. Hamdullah Köseoğlu'nun buna dikkat etmediği söylenebilir. Ünal (2016) incelediği romanlarda çocukların şiddete maruz kaldığını ve bunun sorumlusu olarak büyükleri gördüğünü yazmıştır. Köseoğlu'nun eserlerinde, şiddete maruz kalan çocuklar vardır ve Köseoğlu, bu durumu doğru bulmamaktadır. Şiddetin, çocukların öz güvenini kırarak onları kötü yollara sevk edebileceği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durum, öncelikle bireyi sonrasında toplumu etkilemektedir. Yazar, ele aldığı şiddet konusunu doğru bulmamaktadır fakat şiddet içeren konuları anlatmaktan kaçınmamıştır.

Ailedeki iletişimin, çocuklar üzerinde olumlu/olumsuz etki bıraktığı açıktır. Çocuğu; iyi bir iletişim; huzurlu ve mutlu, kötü bir iletişim; huzursuz ve mutsuz kılar. Eserlerde ele alınan iletişim konusu, etkileri ile açıkça kendini belli etmiştir. *Bir Yıldız Geçiyor, Kent Düşleri, Sesini Özledim Anne, Dilara'ya Mektuplar, Konuşan Kitap, Gece Karası, Dünyayı Kurtaran Çocuk, Kaykaylı Simitçi, Sezer'in Sezgisi, Gülşen'in Öyküsü, Telli Turna, Uçurum Kent, Küçük Oyuncu, Yiğit'in Arkadaşları, Uçan Kuşlar, Yorgunum Anne, Adım Barış, Çocuk ve Dede, Yaramaz Eren, Karlı Sokak, Telli Kavak, Kar Günlükleri, Sevgi ile Barış, Barış'ın Günlüğü, Uzak Yaz, Hoşça Kal Çocukluğum, Güzel Atlar Ülkesi* isimli eserlerde, aile ve yakın çevre iletişiminin etkileri görülmektedir. İletişimin iyi olduğu bir ailede yetişen çocuk mutludur. Bu, kendisine olan saygısının da gelişmesine katkı sağlamıştır. Aksi yönde ise çocuk kendini suçlu, yetersiz, mutsuz hissetmiştir. Aral'a (2021) göre aile içi iletişimde anne ve babalar rol model olmaktadır. Ailenin kullandığı dil, çocuklar üzerinde olumlu ya da olumsuz etkiler bırakmaktadır. Yapıcı ve güzel bir dil olumlu etki bırakırken, kötü eleştiri ve suçlayıcı cümleler olumsuz etki bırakmaktadır. Köseoğlu'nun eserlerindeki aile içi iletişimin etkileri, Aral'ın düşüncelerini destekler. Köseoğlu, iyi bir şekilde kullanılan dilin ve gösterilen davranışların, aileyi bir arada tuttuğunu ve aile üyeleri arasındaki bağı kuvvetlendirdiğini yazdıkları üzerinden anlatır.

Ailedeki iletişim eksikliği ve aile üyelerinin birbirinden kopuk yaşaması, sosyal hayatlarını da etkiler. Yörükoğlu (2018) ailede birtakım tartışmaların olabileceğini fakat bunun iyi bir şekilde yönetilerek çocuğun konuya dahil edilmemesi gerektiğini söyler. Durum bunun

tersi olduğunda kişi, yakın çevre ve dolayısıyla toplumdaki iletişim zedelenir. Anne ve babası ayrılan çocukların, durumdan etkilenmemesi imkânsızdır. Köseoğlu, bu gerçeğe değinmiştir. Çocukların bu gibi durumlarda öncelikle kendilerini suçladığı görülür. Eserlerde bu, karşımıza çıkar. Uzakta çalışan ailelerin çocukları, dede ve nineleri ile yaşar. Dedeleri ve nineleri ile kaliteli vakit geçiren çocukların öz güvenlerinin yüksek olduğu görülür. Aynı durum anne ve babasıyla ya da herhangi biri ile yaşayan çocuklar için de geçerlidir.

Gelişim dönemi itibarıyla çocuklar, kendi başlarına yapmaya ve başarılı olma duygusunu tatmaya eğilimlidir. Girişimlerinin sonucu her ne olursa olsun desteklenen çocuklar, kendine ve hayata farklı bakar. Hayattan zevk alan çocuk, geleceğini yönlendirme konusunda başarılı olur. Çocukların başarı için odaklandıkları dönemde, merak düşüncesinin yoğunlaştığı görülür. Çocuk merak ettiklerini görme, yapma, yaptırma eğilimindedir. Bunun karşılığında ise her zaman takdir görme arzusu vardır. Gürses ve Kılavuz (2011) çalışmasında, yapılamayacak değil yapılabilecek görevlerin çocuklara verilmesi gerektiğini söyler. Bu öneri, çocukları öz güven konusunda iyi bir noktaya getirir. Öz güven çocuklarda girişimi ve başarıyı destekler. Köseoğlu da eserlerinde bu düşüncenin farkındadır. Ailesi ya da çevresi tarafından desteklenen çocukların başarılı olduğu, desteklenmeyen ve hor görülen çocukların hayattan zevk almadığı görülmektedir. Tel vd.ye (2021) göre çocuk kitapları, çocukların gelişim dönemlerinin özelliklerine uygun şekilde oluşturulmalıdır. Köseoğlu, genel olarak gelişim dönemlerine uygun eser yazmıştır. Köseoğlu'na göre aileler, çocuklarını belli bir kalıba göre şekillendirmemeli ve onlara tercih hakkı sunmalıdır. Hayatı tanımak ve onu yorumlamak insanoğlunun doğasında vardır. Çelik ve Fırat (2020) merak ögesinin, çocuğun kendi gerçekliğini oluşturmasına vesile olduğunu belirtir. Çocuk da bunun için doğayı keşfeder. Çocuklara, zengin bir ortam sağlamak onu geliştirir. Zengin ortamdaki kasıt, yaşantıdır. Ailelerin çocukları ile vakit geçirmesi ve onlara yaşam alanı sunması; çocuğu bilişsel, duygusal açıdan geliştirir. Eserlerde, kendisi ile vakit geçirilen çocukların, düşüncelerini daha iyi belirttikleri görülmüştür. Ailede başlayan güzel iletişim, çocuğun, hayatını doğru yönetmesine vesiledir. Bu noktada, Hamdullah Köseoğlu, iletişim konusunun olumlu ve olumsuz yanlarını başarı ile işlemiştir.

Eserlerde; ailesiyle vakit geçiren, ailesi tarafından dinlenen çocukların öz güven ve öz saygılarının yüksek olduğu görülür. Ailesi tarafından hor görülen, dinlenmeyen, sözlerine ve kendisine itibar edilmeyen çocukların ise hayattan bıkmış oldukları ortadadır. Küçük yaşlarına,

umutsuzluğu yerleştiren çocuklar öncelikle kendi varlığını unutabilir. Varlığının ya da yokluğunun herhangi bir anlam ifade etmeyeceğini düşünen çocuk; suç işlemeye, zarar vermeye, düzeni bozmaya elverişli hâle gelebilir. Bu noktada, ailelerin çocukları ile ortak yaşam alanı oluşturması ve onunla vakit geçirmesi gerekir. Alkan-Saygılı (2016) çocuklar ile kaliteli vakit geçirilmesinin ailedeki iletişimi kuvvetlendireceğini söyler. Bu sayede ebeveynler doğru model olur ve çocuğa güven kazandırır. Köseoğlu, birlikte vakit geçirebilen veya geçiremeyen aile üyelerinin iletişimini eserlerinde anlatmıştır. Alkan-Saygılı'nın aile iletişimini kuvvetlendirecek önerilerinin, Köseoğlu'nun eserlerinde görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Bir çocuğu büyütmek ve hayata hazırlamak, sebep sonuç ilişkileri içerisinde ilerler. Aile başta olmak üzere, çocuğun yakın çevresi, okul hayatı, toplum vb. gibi faktörler çocuk üzerinde etkilidir. Öncelikle koşulsuz sevgi ile işe başlanmalıdır. Eserlerde; koşulsuz bir şekilde sevilen ve yüreklendirilen çocukların, kendilerini daha doğru ve net ifade ettikleri görülmüştür. Sevilen çocuk, sever ve kendine saygı duyar. Sevgi ve saygı, iletişim kurabilmenin ilk koşuludur. Kendi değerlerini oluşturabilen ve toplumun değerlerine saygı duyabilen çocuk, başarıyı olduğu kadar başarısızlığı da kabul eder. Çocukların, başarılı odaklı büyütülmeleri onlarda eksiklik duygusu yaratabilir. Eserlerde karşılaşılan bir durum da budur. Köseoğlu'nun eserlerinde başarı odaklı büyütülen kahramanlar görülmektedir. Çocuklar, başarı odaklı büyütüldükleri zaman herkesten kusursuz olmasını bekleyebilir. Kendi kusursuz olmadığı gibi başkaları için de böyle bir beklentiye girmek, kişiyi huzursuz edebilir. Ailelerin, çocukları cesaretlendirmesi ayrı konu, çocuklardan beklentiye girmesi ayrı konudur. Yapılması gereken, uygun ortam ve şartların hazırlanmasıdır. Yörükoğlu (2018) çocuklara uygun ortam sağlandığı zaman, çocukların kendi kapasitelerinin farkına varacağını söyler. Bunu ilkokuldaki küme çalışması örneğini vererek destekler. Burada, kendi başlarına yapmaya yönlendirilen çocuklar, direktme altında yapılacak bir göreve göre daha başarılı olurlar. İncelenen eserlerde, çocukların desteklendiği vakit başarılı, desteklenmediği vakit başarısız olduğu gözlemlenir. Köseoğlu, her iki durumu ve buna göre yetiştirilen çocukların hayata bakış açısını yorumlar. Yörükoğlu (2018) kişinin kendine güveni olması gerektiğini vurgulayarak, sevgi ve saygı altında ilişkiler geliştirmenin insan ilişkilerinde önemli olduğunu söyler. Yörükoğlu'nun söyledikleri, yapılan çalışmadan ulaşılan sonuç ile aynı doğrultudadır.

Hayat, her anlamda bir bütündür. Çocuğu sadece bir alana yönlendirmek, onu koşullandırmaktan ve mükemmeliyetçi bir görünüm sergilemekten başka işe yaramayabilir. Çocuk, bu şekilde büyür ve yetişirse, bu şekilde büyütüp yetiştirebilir. Ayrıca, hayatta doğru kararları alması güçleşebilir. Doğru sanıp aldığı kararlar, hayatını etkileyen en kötü karar olabilir. Görüldüğü üzere, çocuk dünyası gözüyle bakmamak geri dönülmez hatalara sebep olabilir. Bu noktada eserler, anne ve babalara öğüt niteliğinde dersler verir.

Çocuklara verilen sorumlulukların, yapabilecekleri düzeyde olması gerekir. Boyundan büyük işler verilen çocuklar, kendilerini sürekli başarısız hissedebilir. Bu, “her konuda başarısız olacağım” düşüncesini çocuk aklına yerleştirebilir. Dolayısıyla çocuk, kendine güvenmeyebilir ve çevresine bağımlı hâle gelebilir. Kendi doğrularını oluşturamayabilir ve her söyleneni doğru kabul edebilir. Girişimde bulunamayabilir ve belki de kabiliyeti olduğu alanları yok sayabilir. Çocuğun bulunduğu her dönem, diğer dönemi hazırlar. Havighurst’un gelişim ödevlerine göre bir sonraki dönemin verimle başlamasının ilk dayanağı, bir önceki dönemin doğru bir şekilde bitirilmiş olmasıdır. Yaşam, birbirine bağlı zincir halkaları gibidir ve çocuk, bu halkaları geçerek yaşam alanını yaratır. Eserlerde, çocuktan beklenen görevleri takdirle karşılayan aile, karşılamayan ailelere göre daha başarılı olmuştur. Bu durum, çocuğun ailesine de saygı duymasını ve ailesini önemsemesini sağlamıştır. Ailesine olumlu bağlanan çocuklar, düşünerek ve sorgulayarak hareket etmişlerdir. Bu noktada, Hamdullah Köseoğlu’nun eserleri, doğru kararlar verebilen ve veremeyen çocukların, sebeplerini sunmuştur. *Çocuk ve Dede* isimli eserde, dedesi tarafından kendisine kitap seçme özgürlüğü tanınan çocuğun, öz güveninin yerinde olduğu görülmüştür.

Kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi gerçeğine değinilen eserlerde durumun yanlışlığı anlatılmıştır. *Hoşça Kal Çocukluğum, Dilara’ya Mektuplar, Uçurum Kent, Aynalı Geyik* isimli eserlerde bu konuya değinilmiştir. Geçmişten günümüze kadar devam eden yanlış uygulamayı eserlerinde ele alan yazar, konunun önemine değinmiştir. Oynayacak ve eğlenecek yaşta evlenen kız çocukları, mutsuzluğun kapısını açmış küçük insanlardır. Eserlerde bu durumun gelenekten kaynaklandığı göze çarpar. İnsanların gelenek ismi altında yanlış uygulamaları sürdürmesi, önce kişiyi, sonra toplumu çıkmaza sokabilir.

Çocuklara, erken evliliğin normal bir durum gibi gösterilmesi, çocukların gelecekte aynı uygulamayı devam ettirebileceği düşüncesini akla getirir. Bu yüzden, gelenek ismi altında

yaşatılan bu uygulamaya “dur” denmelidir. Tepki gösterilmedikçe ve aileler bilinçlenmedikçe yanlışlıklar devam edebilir. Kız çocuklarının küçümsendiği, her işi yapamayacağını düşünülmesi ya da bazı dayatmalara maruz bırakılan kısımlar da eserlerde yer alır. Bu eserler arasında; *Yorgunum Anne*, *Gülşen’in Öyküsü*, *Ne Bu Sevda Olaydı Ne De Bu Ayrılıklar*, *Gül Açar Yüreğimde*, *Güzel Atlar Ülkesi*, *Konuşan Kitap*, *Ormanın Sakladıkları*, *Küçük Oyuncu*, *Kırık Testi*, *Gül Açar Yüreğimde*, *Hoşçakal Çocukluğum*, *Uzak Yaz* sayılabilir. Eserlerde, kız çocuklarının her konuda başarılı olabileceği vurgulanmak istenmiştir. Kadınların değerli olduğuna *Mavi Irmak* eserinde değinilirken, kadınların değerli görülmemesi durumuna *Sevgi ile Barış* eserinde değinilmiştir. Hamdullah Köseoğlu, kız çocukları ile ilgili gereken önemi ve hassasiyeti eserlerinde göstermiştir. Erkek çocuklarına yüklenen birtakım toplumsal dayatmalar da eserlerde başarı ile işlenmiştir. Özellikle erkeklerin ağlamayacağına yönelik düşünce ya da bu durumun yanlışlığı, erkek adam olmanın şartları *Adım Barış*, *Dilara'ya Mektuplar*, *Uçurum Kent*, *Küçük Oyuncu*, *Küçük Savaşçı*, *Kar Günlükleri*, *Yayla Çiçeği*, *Gül Açar Yüreğimde* eserlerinde karşımıza çıkar. Toplum tarafından kız ya da erkek çocukları arasında yapılan ayırım da eserlerde karşımıza çıkan bir diğer konudur. *Bir Yıldız Geçiyor*, *Sesini Özledim Anne* eserlerinde bunu görmek mümkündür. Köseoğlu'nun eserleri arasında, çocuklara ya da hayatın işleyişine dair toplumsal baskılara değinilen eserler de mevcuttur. *Kendini Arayan Çocuk*, *Kardelen*, *Dilara'ya Mektuplar*, *Kınalı Keklik*, *Bir Yıldız Geçiyor*, *Gülşen'in Öyküsü*, *Kent Düşleri*, *Küçük Oyuncu*, *Adım Barış*, *Sesini Özledim Anne*, *Küçük Savaşçı* eserlerinde karşımıza çıkan baskıların, toplum ve toplumun geleceği açısından sorun olduğu açıktır. Çelik (2012) çalışmasının sonucunda, Hüseyin Rahmi'nin, eserlerinde, kız ve erkek çocuklarını ele almasını yorumlamıştır. Kız çocuklarının baskı altında, erkek çocuklarının ise serbest bir şekilde büyütülmesinin birtakım yanlışlıklara sebebiyet vereceğini belirtmiştir. Köseoğlu'nun, eserlerinde, kız ve erkek çocuklarını ele alırken takındığı tavır da böyledir. Ailesel ve toplumsal dayatmalar, kız ve erkek çocuklarının hayatını dolayısıyla toplumun da gidişatını değiştirmektedir. Yörükoğlu (2018) kız ve erkek çocuklarına hitap şeklinin farklılığından ve ebeveynlerin kız ve erkek çocuklarından beklentilerinin farklı olduğundan söz eder. Köseoğlu da eserlerinde bunu gösterir ve bu durumun bazı durumlarda kötü sonuçlara yol açabileceğini vurgular.

Eserlerin, anlama ve anlatma becerilerine katkısı olacağından söz edilebilir. Çocuğun anne karnından itibaren algıları açıktır. Özellikle anne karnında başlayan dinleme becerisi diğer beceri alanlarının gelişimi ile devam eder. Gelişimi ise birçok faktör sağlar. Aile başta olmak

üzere okul ve çevre öğeleri gelişime etki eder. Ailedeki iletişim, iletişimin gerçekleştiği ortam, ailenin okur yazarlık durumu, kitap okumaya karşı algısı; çocuğun beceri alanlarının gelişiminde etkili olabilmektedir. Temizyürek (2003) çocuk edebiyatı ürünlerinin dil becerisini geliştirmede önemli olduğunu söyler. Bu yüzden çocuk edebiyatı ürünlerini yazarken titiz davranılması gerektiğini vurgular. Köseoğlu'nun eserlerinin hepsi için, beceri alanlarının gelişimine katkısı olduğu söylenemez. Bunun sebebi; bazı eserlerde uygun olmayan kelimelerin yer alması, uygun olmayan konuların işlenmesi, türlerin özelliğine uygun davranılmaması, imlâ kurallarına, yazım ve noktalamaya uyulmaması, atasözü ve deyimlerin değiştirilerek yazılmasıdır. Çocuk, gördüğünü gördüğü gibi almakta ve bu şekilde devam ettirmekte kararlıdır. Bu yüzden doğru kullanım önemlidir. Yanlış öğrenen çocuk, bunu doğrusu ile değiştirmek istemeyebilir çünkü her zaman yanlışlığın farkında olmayabilir ya da yanlış olduğunu kabul etmeyebilir.

Türkçeye, okumaya, yazar olmaya önem verildiği ve eserlerde bu konuların ele alınıp işlendiği görülür. *Dünyayı Kurtaran Çocuk*, *Konuşan Kitap*, *Barış'ın Günlüğü* eserleri bu noktada karşımıza çıkar. Ayrıca *Manas Destanı* ve *Dede Korkut* eserleri de Türk dünyasına ait olan değerleri çocuklara gösterme açısından önemlidir.

Yazarın, ünlü kişilerin sözlerini ve şiirlerini bölüm başlarında ya da bölüm içinde kullandığı görülür. Sözler ve şiirlerin kullanılması, anlatıma zenginlik katmıştır. Ünlü yazarların isimlerinin, yaptıklarının, söylediklerinin kullanılması da anlatımı zenginleştiren diğer bir unsurdur. Kimi zaman da eser ya da yazar ismi geçmemiş fakat yine de hatırlatılmıştır. Köseoğlu; kendi oluşturduğu kahramanlara, dünyaca ünlü eserlerdeki kahramanların yaptıklarını yaptırmış ya da söyletmiştir. Burada postmodernist bir çizgiyle karşımıza çıkan yazar, metinler arasılığı gözetmiştir. Anlatımı zenginleştiren ve destekleyen bu durum, okuyucunun bilgilenmesini de sağlar.

Hamdullah Köseoğlu'nun eserlerinde, çocukların bulunduğu yaş dönemi her zaman gözetilmemiştir. *Kent Düşleri*, *Gül Açar Yüreğimde*, *Kara Bir Gecede*, *Kırık Testi*, *Yorgunum Anne* eserleri işlenen konu veya anlatımın uzunluğu açısından küçük sıkıntılar barındırır. Küçük yaştan itibaren düşünsel, duygusal, fiziksel açıdan değişen çocuğun hayata kattıkları, hayattan aldıkları ya da istedikleri farklılaşır. Birinci sınıfa başlayan ve liseye başlayan bir çocuğun istedikleri farklıdır. Yaşın, eserin sayfa sayısına ve cümle uzunluğuna da etkisi vardır. Yaşı

büyük bir çocuk ile yaşı küçük bir çocuğun aynı olması mümkün değildir. Dinleme süreleri, akademik bilgi, zihinsel gelişim okuyucu kitlesini belirler.

Fiziksel görünümün ve düşüncelerin değiştiği dönemler; geleceğe dair plânları, girilmek istenen ortamları, edilen sohbetleri değiştirir. *Bir Yıldız Geçiyor, Ne Bu Sevda Olaydı Ne De Bu Ayrılıklar, Uzak Yaz* isimli eserlerde fiziksel açıdan değişen çocuklar ve buna dair düşünceleri görülmektedir.

İncelenen eserlerin içinde farklı türler de yer alır. Göze çarpan ilk tür günlüktür. Günlük, anlatımı tamamlamak adına kullanılmıştır. Ayrıca kahraman; günlüğün, kendisine arkadaş olduğunu belirtmiştir. Bu; *Yeraltı Kenti, Ormanın Sakladıkları, Kar Günlükleri, Kumrunun Günlüğü, Gece Karası, Dilara'ya Mektuplar, Karabaşın Günlüğü, Sesini Özledim Anne, Ah Babam Ah, Küçük Oyuncu* isimli eserlerde görülür. Günlük türü, yazma becerisini geliştireceği gibi yalnızlığı da giderir. Köseoğlu, yarattığı kahramanın kendisinin farkında olmasını sağlamıştır. Günlük türünde yazılan eserlerde ise bölüm başında ünlü kişilerin günlüğü öven sözlerine rastlanır. *Barış'ın Günlüğü, Koronavirüs Günlükleri* isimli eserlerde bu özellik görülür. Kahraman, günlük tutarken anılarını canlı tuttuğunun farkındadır. İskender (2017) günlüğün dil becerilerinin gelişimine katkısı olacağı sonucuna ulaşmıştır. Köseoğlu ise yazdığı günlük türündeki eserlerinde ve günlük türünü kullandığı eserlerinde, günlüğün önemine değinmiş, anlama ve anlatma becerilerini geliştireceğini söylemiş, günlüğün düşünce dünyasına katkılarından bahsetmiştir. Günlük türünün, amaçlarından biri de budur. Köseoğlu, bunu yakalamıştır. Masal ya da hikâyeye türünde yazılıp, içerisinde ayrıca masal ve hikâyeye anlatılan türler de vardır. *Ah Baba Ah, Çocuk ve Dede, Kar Çiçekleri, Yazarına Direnen Öyküler, Yayla Çiçeği, Elimi Bırakma Anne, Dünyayı Kurtaran Çocuk, Sesini Özledim Anne, Erik Dalı Okula Gidiyor, Yayla Çiçeği, Sezer'in Sezgisi, Trenler Nereye Gider, Çılgın Ezgi* isimli eserlerde bu türlere rastlanır. *Aynalı Geyik* eserinde efsaneye yer verilmiştir.

Türk masal ve hikâyelerinde ön plâna çıkan isimlerin, Köseoğlu'nun masal ve hikâyelerinde yer aldığını görmekteyiz. Bazı masal ve hikâyelere; Deli Dumrul, Keloğlan, La Fontaine, Dede Korkut isimlerinin yerleştirilmesi hem postmodernist bir çizgi sergilemiş hem de anlatılan konuyu desteklemiştir. *Barış'ın Günlüğü, Koronavirüs Günlükleri, Kar Çiçekleri, Sevimli Köpek ve Küçük Kız, Mavi Irmak, Az Gittim Uz Gittim, Çocuk ve Leylek, Kar Günlükleri, Adım Barış, Çılgın Ezgi, Yaz Çırağları, Uçurum Kent* isimli eserlerde bunu görmek

mümkündür. Ayrıca eserlerde yine konuyu destekleyen yerli ve yabancı isimleri de görürüz. Yazar, Doğu'dan ve Batı'dan isimlere yer verir. Yunus Emre, Karacaoğlan, Dadaloğlu, Aziz Sancar, Hacı Bektaş-ı Veli, Keloğlan, Nasrettin Hoca, Aziz Nesin, Nasuh Mahruki, Nezihe Meriç, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Evliya Çelebi, Orhan Veli, Ahmet Haşim, Yahya Kemal Beyatlı, Mustafa Kemal Atatürk, Can Yücel, Edison, Galileo, Newton, Descartes, Arşimet, Sokrates, La Fontaine, Michalengelo, Albert Camus, Dostoyevski, Flaubert eserlerde geçen isimlerdir. Yazar bu isimlere yer verirken, kimi zaman örnekleme kimi zaman tanık gösterme yöntemini; kimi zaman montaj kimi zaman leitmotif tekniğini kullanır. İsimleri, rastgele kullanmayan yazar, olayı bağlamayı es geçmez. Montaj tekniğini; *Sezer'in Sezgisi*, *Kar Günlükleri*, *Uçurum Kent*, *Işığın Atlası*, *Küçük Oyuncu*, *Küçük Balık*, *Erik Dalı Okula Gidiyor*, *Gece Karası*, *Kent Düşleri*, *Kardelen* eserlerinde görürken, leitmotif tekniğini; *Kar Günlükleri*, *Dedesini Kurtaran Torun* eserlerinde görürüz. İç konuşma tekniğini de kullanan Köseoğlu, kahramanların ruh hâllerini yansıtmıştır. *Kar Günlükleri*, *Kumrunun Günlüğü*, *Kent Düşleri*, *Bir Yıldız Geçiyor*, *Kardelen*, *Yazarına Direnen Öyküler*, *Kent Düşleri* isimli eserlerde bu tekniğin kullanıldığı görülür. Mocan (2012) çalışmasında, tekniklerin kullanıldığını ve psikolojik tahlillerin teknikler aracılığıyla başarılı bir şekilde yansıtıldığı sonucuna varmıştır. Köseoğlu kullandığı tekniklerle kahramanların ruh hallerini yansıtmış ve teknikler vasıtasıyla okuyucunun konuyu daha iyi anlamasını sağlamaya yönelmiştir.

Çocukluğa özlem, çocukluğunu yaşayamamanın verdiği eksiklik, anne sevgisinden mahrum kalmanın açacağı sonuç da işlenen konular arasındadır. *Başı Bulutlu Uçurtma*, *Uçan Kuşlar*, *Hoşçakal Çocukluğum*, *Sezer'in Sezgisi*, *Ne Bu Sevda Olaydı Ne De Bu Ayrılıklar*, *Küçük Oyuncu*, *Küçük Tay* eserlerinde görmek mümkündür. Kale (2022) makalesinde, annenin kendini iyi yetiştirdiği ölçüde iyi bireyler yetiştireceğini söyler. Bu çalışma, Köseoğlu'nun anne sevgisini ele aldığı konuyu destekler. Anne sevgisinden yoksun kalan çocuklar, başarısız olabilir ve çocukluğunu yaşayamayabilir. Eserlerde, çocukluğunu yaşayamamanın sebeplerinden biri yaşantı eksikliğidir. Bir çocuk için en önemli yaşantılardan biri oyundur. Yörükoğlu (2018) oyunun, çocukların öğrenme ortamı olduğunu söylemiştir. Yapılan çalışmada, arkadaşları ile oyun oynayan çocukların daha mutlu ve girişken olduğu görülmüştür. Bu noktada Köseoğlu'nun eserleri, Yörükoğlu'nun söyledikleri ile örtüşür. Çocuk, oyun sayesinde kendini ve dünyayı keşfeder. Farklı bakar ve yorumlar. Bu durum, öz güven başta olmak üzere çocuğun kişisel gelişimine katkı sağlar.

Birliğin, beraberliğin, yardımlaşmanın verdiği sonuçların etkisi eserde ele alınan bir diğer konudur. Bu konunun ele alınması, okuyucuları buna yönlendirir. Okuyucu, hayatına dair çıkarımlarda bulunabilir. Bahsi geçen konular; *Erik Dalı Okula Gidiyor*, *Çılgın Ezgi*, *Aynalı Geyik*, *Kardelen*, *Kar Kuşları*, *Kumru'nun Günlüğü*, *Yiğit'in Arkadaşları*, *Başı Bulutlu Uçurtma*, *Kaplan Kedi*, *Kaykaylı Simitçi* eserlerinde görülür. Sarpkaya'nın (2019) çalışmasında belirttiği birlik ve beraberlik konusunun işlenişi, huzurlu bir şekilde yaşamayı sağlamıştır. Köseoğlu'nun eserlerinde karşımıza çıkan birlik ve beraberlik, iyi bir iletişimin dolayısıyla iyi bir toplumun temellerini atabilir.

Eserlerde, bilinmeyen kelimelerin kullanılması belli bir sayıya kadar iyi bir özelliktir. Bilinemeyecek kelime sayısı fazla olmamalıdır. Köseoğlu; eserlerinde bunu başarmıştır. Bilinemeyecek kelimeler; çocuklar tarafından anlamlandırılabilir. Çocuk, bunu araştırıp sözlüğe bakabilir ya da bağlamdan çıkarabilir. Bu durum, çocuğun kelime dağarcığını genişletir. Yeni kelimeler öğrenen çocuk, hayatında da bunları kullanabilir. Kitap okumanın amaçlarından biri de budur. Çocuk, anlarken ve anlatırken daha iyi bir konuma gelir. Atasözleri ve deyimlerde de durum böyledir. Ayrıca atasözleri ve deyimler kalıp ifadeler olduğundan, olduğu gibi kullanılmalıdır. Çocuk doğrusunu öğrenmelidir. İpek (2017) çalışmasında incelediği eserlerin anlaşılır bir dille yazıldığından ve bilinemeyecek kelimelerin sınırlı olduğundan bahseder. Köseoğlu eserlerini yazarken çocukların anlayacağı dil ile yazmaya özen göstermiştir. Bilinemeyecek kelimelerin varlığı ve sınırlı oluşu ise çocuk açısından iyi bir durumdur. Köseoğlu, birçok eserlerinde hitap ettiği yaş aralığının bilemeyeceği kelimeleri kullanmıştır. “Yalınkat, giz, us, kargış, alkış, tekdüze, sayrı, uğru, yeğlemek, sav, öykünmek, kanıksamak, söylev, od, görk, çalçene, esrik, hümanist, kopuz, eprimek, ağı, erk, söyleşi vb.” kelimeleri çocukları sözlük kullanımına yönlendirebilir. Köseoğlu, kelimeleri kullanırken sayıca fazla olmamasına dikkat etmiştir. Köseoğlu'nun bilinemeyecek kelimeleri az sayıda kullanması çocuğun kitaptan uzaklaşmamasını sağlar ve çocuk, okurken öğrenir.

Eserlerdeki karakterlerin, gerçek hayatla uyumlu olduğu görülür. Çocuklara seslenen eserlerde, bu husus önemlidir. Eserlerde; aşırı merak, rastlantısallık yoktur. Dozunda verilen bu hususlara dikkat edilmesi, çocukların okuma isteğini artırır. Bazı eserlerde ise aşırı duygusallık vardır ve bu çocuk edebiyatı ürünlerinde olmaması gereken bir durumdur. *Yaz Çırakları*, *Kara Bir Gecede*, *Ne Bu Sevda Olaydı Ne De Bu Ayrılıklar* isimli eserlerde karşımıza çıkan bu durum, ele alınan konuyu karamsar bir havaya bürümüştür. Karagül (2018)

çalışmasında, çocuk edebiyatı ürünlerinin ruhsal gelişime etkisinden bahseder. Bu etki eserler aracılığıyla kendini hissettirir. Kitaplar, çocuk psikolojisini etkileyen etkilere sahiptir. Köseoğlu'nun eserlerindeki karamsarlık, çocuk dünyasına uygun değildir ve çocukları üzüntüye sevk edebilir.

Eserlerin, farklı bakış açılarına göre yazıldığı görülür. Kahraman bakış açısına göre yazılan kitapların, çocukların daha fazla ilgisini çekeceği açıktır. Çocuk, burada kendinden bir şeyler arar ya da kahramanın yerine kendini koyar. Karataş (2014) çocuğun eserlerdeki kahramanlarla özdeşim kurduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışmada değişik yapıda kahramanların kullanılması okuyucular açısından çeşitlilik arz eder ve okuyucu kahramanla özdeşim kurabilir. Eserlerdeki kahramanların, cansız varlıklara anlam yüklediği ve onları arkadaş edindiği görülür. Bu yönüyle, eserlerde animizmin kullanıldığı söylenebilir. Çocuklar; hayvanları, cansız varlık ve nesnelere kendine arkadaş edinmiştir. Yağmur'un (2019) çalışmasında doğanın eğlence aracı ve eğlence ortamı olarak görüldüğü sonucuna ulaşmıştır. Köseoğlu'nun doğa ve kahraman ilişkisi, bu sonuçla örtüşmektedir. Doğa ile kahraman ilişkisi; *Küçük Tay*, *Sezer'in Sezgisi*, *Küçük Oyuncu*, *Çöl Çiçeği*, *Saksı ile Çekirdek*, *Kumrunun Günlüğü*, *Dilara'ya Mektuplar*, *Canı Sıkılan Kitap*, *Telli Kavak* isimli eserlerde görülmüştür. *Karabaş'ın Günlüğü*, *Canı Sıkılan Kitap* isimli eserlerde hayvan haklarından söz edilmiştir.

Eserlerde; diyalog, gülmece, iç konuşma, iç monolog, mektup, tasvir, günlük, montaj, leitmotif tekniklerinin kullanıldığı görülmüştür. Bu anlatım tekniklerin kullanılması, anlatımı hem zenginleştirmiş hem de akıcılığı sağlamıştır.

Çocukların her konuyu en ince ayrıntısına kadar anlayabiliyor oluşu göz ardı edilmeden kaliteli basımlar yapılmalıdır. Basımın kaliteli oluşu, okuru çeken ilk unsurdur fakat yeterli değildir. İğneden ipliğe her şeyin düşünülerek yapılması gereklidir. Öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmen, önerdiği ya da önereceği kitapları incelemelidir. Alelade şekilde yapılan bir inceleme kimseye fayda sağlamaz. Bu yüzden özellikle Türkçe öğretmenleri, kendilerini kitap inceleme konusunda geliştirmelidir. Sınıf düzeyi, gelişim dönemi, okur yazarlık durumu eser önerme ve seçmede göz ardı edilmemelidir. Yazıcı-Okuyan vd. ye (2012) göre kitap seçiminde öğretmenin, ebeveynlere rehber olması gerekir. Çalışmadan ulaşılan sonuç, Yazıcı- Okuyan vd. nin çalışmasında ulaşılan sonuçla örtüşür. Dolayısıyla öğretmenin, okuma sürecindeki etkisi önem arz eder.

Yayınevleri, olaya sadece maddi açıdan bakmamalıdır. Maddi olan her şey geçicidir. Geçiçi bir kâr sağlamak, isimleri de çok çabuk unutturacaktır. Yayınevi, eline gelen yazıyı okumalı ve kontrol ettirmelidir. Şirin (2007) editörün kitabın mimarı olduğunu ve sorumluluklarına uygun hareket ederek kitabı yayına en uygun şekilde sunması gerektiğini söyler. Belli bir birikime sahip olan editörün, çocuklar için hazırlayacağı kitabı, yayını ve okuru birbirine yaklaştıracak şekilde sunması gerektiğini vurgular. İncelenen eserlerde yayınevlerinin bu sorumluluğu üstlendiğini varsayarsak bütün yayınevleri hakkında esere verilmesi gereken özeni göstermediği sonucuna ulaşılır. Bunun sebepleri arasında; görsellerde çizim bütünlüğünün olmayışı, yanlış resimleme oluşu, çocuklar için seçilmemesi gereken konular etrafında yazılan bir kitabı yayınlamak gösterilebilir. Son kontrol mekanizmasının kurulması, hem yazara hem yayınevine hem okura fayda sağlayacaktır. Yazımda, noktalamada, imlâda gerekli düzeltmeler yapılmalıdır. Eserin yapısı ne kadar iyi olursa okunma tercihi de o kadar iyi olur. Bu sayede okur; duraksamaz, hata olup olmadığı üzerine kafa yormaz. Gerekeni yapar ve sadece okur.

Eserlerdeki resimlemeyi yapan kişilerin, öncelikle eseri okuması gerekir. Taşdelen (2016) çalışmasında, çocuk çizerliği yapan kişilerin çocukluğu tanıyıp anlaması gerektiğini söylemiştir. Bu sayede ortaya iyi resimler çıkaracak olan çizerler, eserin tamamlayıcısı olurlar. Eserdeki temayı ya da konuyu sadece duyarak resimlemek, anlatılanların ruhuna aykırıdır. Bundan kaynaklı hatalar oluşabilir ya da resimler, anlatılanları tam manasıyla desteklemeyebilir. Kopyalanıp yapııştırılan resimler ise anlatılanları desteklemekte hem yetersiz kalır hem de basit bir görünüm sergiler. Bu durum; okuru, okumaktan ve kitaptan soğutabilir. *Küçük Savaşçı*, *Kıvalı Keklik* eserlerinde resimleme yönünden birtakım sıkıntılar mevcuttur. Sever (2007) kitapların dilsel ve görsel özellikleri ile çocuğun, sanat ve düşünme eğitimi sürecini desteklemesi gerektiğini söyler. Köseoğlu'nun eserlerinin hepsinde bu duruma dikkat edildiği söylenemez. Gerek ele alınan konuya gerek resimlerin kalitesine her eserde dikkat edilmemiştir. Bazı eserlerde kişi isimlerinin değiştirildiği görülmüştür. Bu durum, eserin dikkatli bir kontrolden geçirilmediğini gösterir. *Sesini Özledim Anne* eserinde Ezgi isimli karakter, kitabın bazı kısımlarında Gizem olarak geçmiştir. *Dilara'ya Mektuplar* eserinde, Savaş isimli karakter Barış olarak değiştirilmiştir. Bazı hikâyeler ise ayrı kitaplarda tekrarlanmıştır. 2016 yılında basılan *Adım Barış* isimli eserde yer alan *Bayram Çocukları* isimli hikâyeye, 2017 yılında basılan *Karlı Sokak* eserinde tekrar yer almıştır. *Adım Barış* isimli eserde yer alan *Gizemli Tablo ve Okulda İlk Günüm* hikâyeleri, *İki Arkadaş* eserinde de vardır.

Şirin (2007) kimin çocuk edebiyatı yazarı olacağı hakkındaki yorumlarından birisinde, çocukluk evrelerini dikkate alıp bu evrelerin özelliklerine hâkim olan kişilerin yazar olacağı yönünde bir düşünceye varmıştır. Özellikle çocuk edebiyatı sahasında ürün veren yazarların, kendilerini her yönden geliştirmesi gerekmektedir. Yazarın genel kültürü, hayata bakış açısı, çocuklara olan sevgisi verim sağlamasında etkindir. Öncelikle bu işi sevmek ve severek yapmak lazımdır. Niceliği arttırırken niteliği de arttırmak gerekir.

Hamdullah Köseoğlu, nicelik açısından fazlasıyla eser ortaya koymuştur. Nitelik açısından ise birtakım eksikliklerin olduğu gerçektir. Yazar; toplumsal dayatmaları, değerleri, kız ve erkek çocuklarına verilmesi gereken önemi, iyiliği, sevgiyi, hayvanlara olan yaklaşımı, büyüklere gösterilmesi gereken saygıyı, Türk kültürünü ele alırken başarılıdır. Kuru (2018a) Köseoğlu'nun *Küçük Ressam* ve *Elimi Bırakma Anne* eserlerini ele alan çalışmasında, eserlerin dil ve görsellik yönünden çocuk edebiyatına uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ele alınan eserleri incelediğimiz çalışmamızda bu eserlerin çocuk edebiyatına ve eğitime katkı sağlayacağı söylenebilir. Kuru (2018b) makalesinde, Köseoğlu'na ait *Küçük Balık* isimli eserin, hitap edilen gelişim dönemine göre oluşturulduğunu ve paylaşma, yardımlaşma, sevgi, hoşgörü vb. değerlere yer verildiğini söyler. Yapılan çalışmada incelenilen eserdeki konunun çalışmayı, vazgeçmemeyi anlatması ve bunu sevgi, paylaşım çatısı altında vermesi Kuru'nun çalışması ile örtüşmektedir.

Yazarın; uygunsuz ifadeler kullanması, cinayet ve kan davası konularını ele alıp, çocuklara sunması çocuk edebiyatı açısından uygun değildir. Tematik açıdan ele aldığı cinayet, kan davaları gibi konular, çocuğa görelilik ilkesine ve çocuk gerçekliğine uymaz.

Tüm yazdıklarıyla ve olumlu yönleriyle Hamdullah Köseoğlu'nun eserleri, çocuk edebiyatı için ayrı bir renktir. Bununla beraber bazı eserlerdeki kusurlar ve yetersizlikler çocuk edebiyatı sahasında çalışanlar için çıkartılması gereken derslerle doludur. Burada görülen hataların düzeltilmesi, tekrarlanmaması yazarlar ve okurlar için kazanım olacaktır.

5.3. Öneriler

Cinayet ve kan davası konularını ele alan eserlerin çocuk edebiyatı kapsamında değerlendirilmemesi ve raflarda çocuklara hitap eden eserler kısmında yer almaması gerekir.

Küfürlü kelimelerin yer aldığı eserin yeni basımlarında metin tamirine gidilmelidir.

Yayınevleri, üzerine düşen görevi yerine getirirken dikkatli davranmalı ve kitabı en ince ayrıntısına kadar incelemelidir.

Görselleri çizen kişilerin, eseri başta sona okuması ve hatasız görseller çizmesi gerekir.

Her yayınevinin son kontrol mekanizmasını kurması gereklidir. Bunu, üniversiteler aracılığı ile gerçekleştirebilir, üniversitelerle ortak çalışabilir. Her yayınevinin bir danışmanı olabilir.

KAYNAKLAR

- Aça, M., Oğuz, M.Ö., Saltık-Özkan, T., Yılmaz A.M., Ekici. M., Arslan, M., Düzgün D., Öğüt Eker, G. & Akarpınar, R.B. (2004). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Akal. A. (2008) *Eğitim-Sen Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ölçütleri İçin Öneriler*. http://www.egitimsen.org.tr/down/cocuk_edebiyati_olcutleri.pdf.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekteşme derecesinin değerdendirilmesi* (Tez No. 190366) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=mlmtB36JrMR18NBY2MoyIQ&no=co_7rmx4AqLoxqOxB365UQ
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitime genel bir bakış, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6, (16), 9-27
- Akyüz, H. (2002). *Kutadgu Bilig'de Sosyo Pedagojik ve Siyasal Söylem*. Eder Ofest.
- Akyüz, K (1995). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri*. (18.baskı) İstanbul: İnkılab Kitabevi.
- Akyüz, Y. (1982). *Türk Eğitim Tarihi*. Pegem Akademi
- Alkan-Saygılı, D. (2016, Ağustos 15). Kaliteli ve verimli zaman geçirmek aile iletişimini güçlendiriyor. *Yakın Doğu Üniversitesi* <https://neu.edu.tr/kaliteli-ve-verimli-zaman-gecirmek-aile-iliskilerini-guclendiriyor/>
- Alptekin, A.B. (1997). *Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aral, N. (2021, Eylül 27). Aile içi iletişimin çocuk gelişiminde önemi. *Hürriyet* <https://www.hurriyet.com.tr/egitim/aile-ici-iletisimin-cocuk-gelisiminde-onemi-41903949>
- Arbuthnot, M. (1947). Hill. Children and Books, New York, Scoot, Foresman and Company, 254.

- Arıcı, A. F. (2016). *Çocuk Edebiyatı ve Kültürü*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Arıcı, A.F. (2009). *Masalın Sesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Arıcı, A.F. (2012). *Masalın Sesi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Arpacı, Ö. (2006). *Çocuk kitaplarında iletiler ve iletilerin aktarım biçimi (Sevim Ak örneği)* (Tez No. 188844). [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=cWAHobU2qRuqCPrQbb2SVQ&no=qO_J6zJgegnDpzV90IUxTA
- Arslan, A. (1998). *Felsefeye Giriş*. Ankara: Vadi Yayınları.
- Arslanoğlu, İ. (1991). *Türk Masalları K. D.* İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları.
- Ateş, M. (2004). Ziya Gökalp'in çocuk edebiyatıyla ilgili görüşleri ve eserleri (147488). [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi], YÖK Tez Merkezi https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=qGHKyY21g4_kXHhFytIijw&no=Epw36I3YwRGyjo2JejWvGg
- Aydın, B. (2010). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. (3. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Aytekin, H. (2008). Çocuk edebiyatında ölüm teması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (20), 89-102. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/susbed/issue/61796/924213>
- Aytekin, H. (2011). *Yabancı Dil Öğretiminde Çocuk ve Gençlik Edebiyatı*. Samsun: Güven Ofset.
- Belge, M. (1994). “Çeşitli Açılardan Roman Kişisi”, *Edebiyat Üstüne Yazılar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Binbaşıoğlu, C. (1982). *Eğitim Düşüncesi Tarihi*. Binbaşıoğlu Yayınları.
- Boratav, P.N. (1958) *Zaman Zaman İçinde*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Boratav, P.N. (1988) *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

- Boratav, P.N. (1992). *100 Soruda Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Boratav, P.N. (1997). *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Celiloğlu, B. (2022). Cinsel Gelişimde Freud'un Psiko-seksüel Gelişim Aşamaları ve Cinsel Eğitim. İçinde M. Dalkılıç (Ed.), *İnsac Contemporary Trends in Education Sciences*, (ss. 285-295). Ankara: Duvar Yayınları
- Cerrahoğlu, M. (2014). Eflatun Cem Güney'in masallarının değerler eğitimi açısından tahlili. *Masal Babası Eflatun Cem Güney Sempozyumu Bildirileri* (171) içinde.
- Collin, C., Benson, N., Ginsburg, J., Grand, V., Lazyan, M., & Weeks, M. (2019). Psikoloji Kitabı. (E. Lakşe, Çev.). İstanbul: Alfa Yayınları
- Çakıcıoğlu, E. (Ed.) (2011). *Kutadgu Bilig Yusuf Has Hacib*. İstanbul: Akvaryum Yayınevi.
- Çakmak-Güleç H. ve Geçgel H. (2006). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çelik, H. ve Fırat, H. (2020). Çocuk hikâye ve romanlarında çocuk gerçekliği: Sevim Ak örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9 (1), 94-109. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/53329/709001>
- Çelik, Y. (2012). *Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın romanlarında aile ve çocuk eğitimi*. (Tez No. 322437). [Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=o1w-XXDtWyj6L62kgDd3qw&no=ZJNS4_YdK5Oy8yRqAW12qQ
- Çetin, N. ve Balanuye, Ç. (2015) Değerler ve Eğitim İlişkisi Üzerine. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*. (24), 1303-4251. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/149777>
- Çetişli, İ. (2004). *Metin tahlillerine Giriş 2 (Hikâye-Roman-Tiyatro)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çetişli, İ. (2014). *Metin Tahlillerine Giriş 2 (Hikâye-Roman-Tiyatro)*. (4. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Çığ, M.İ. (2000). *Hitler ve Hattuşa /İştarın Kaleminden*. İstanbul: Kaynak Yayınları

- Çınar, H. (2017). *Cahit Uçuk'un Çocuk Romanlarında Tip ve İletiler*. (1.baskı). İstanbul: Hiperyayın,
- Çobanoğlu, Ö. (2012). *Halk Bilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları
- Demirel, Ş., Uludağ, M.E., Tozlu, N., Seven, S. ve Çeçen, M.A. (2011). *Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatında Türler. Edebî Metinlerle Çocuk Edebiyatı*. (2.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirkol, G. ve Dağbaşı, G. (2017). Osmanlı çocuk dergilerinde dil öğretimi: Çocuklara Talim dergisi (1887-1888). *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (18), 815-828.
- Dilidüzgün, S. (2004). *Çağdaş Çocuk Yazını*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Elçin, Ş. (1981). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Elçin, Ş. (1986). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ergin, M. (1970). *Orhun Abideleri* (32). 1000 Temel Eser. İstanbul: MEB
- Erzenli, D. (2014). Eğitim Psikolojisi. İçinde B. Kaymaz (Ed.), İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu Şişli Akademi Dergisi. 1 (ss.30-32).
- Fitcher, J. (1990). *Sosyoloji nedir?* (N. Çelebi, Çev.). Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Gerçek, N. S. (1931). *Türk Gazeteciliği*. Devlet Matbaası.
- Gökçe, E. (2003). *Kelile ve Dimne Beydeba*. İstanbul: Doğa Basın Yayın.
- Gökşen, E. N. (1980). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gönen, M. (2017). *Çocuk Edebiyatı*. Eğiten Kitap.
- Gövsa, İ.A. (1925). *Bedii Terbiye*. İstanbul: Tanin Matbaası.
- Güleç, H. (2012), *Türk Halk Edebiyatı*. (2.baskı). Kriter Yayınevi.

- Gülyüz, H. (2006). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. (3. Baskı). Pegem Akademi Yayınları.
- Güneş, F. (2000). Çocuk Kitaplarının Okunabilirlik Ölçütleri Açısından İncelenmesi. *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu* (337) içinde. Ankara: Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi Yayınları
- Güngör, E. (1993). *Değerler Psikolojisi*. (8) Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları
- Güngör, E. (2000). *Ahlâk Psikolojisi ve Sosyal Ahlâk*. Ötüken Neşriyat.
- Güngör, E. (2008). *Ahlâk Psikolojisi ve Sosyal Ahlâk*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Gürel, Z., Temizyürek, F. ve Şahbaz, N.K (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Öncü Kitap
- Gürses. İ ve Kılavuz. M.A. (2011). Erikson'un psiko-sosyal gelişim dönemleri teorisi açısından kuşaklararası din eğitimi ve iletişiminin önemi. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20 (2). 153-166. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uluifd/issue/13477/162785>
- Güzel, A. (1996). *Mustafa Kemal Atatürk'te Milli Birlik ve Beraberlik*. Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Haralambos, M. (1987). *Sociology: Themes and Perspective*, London: Bell&Hyman.
- Huck, C. & Kiefer, B.Z. (2003). *Children's Literature in the Elementary School*. (8th editon). McGraw Hill Books.
- İpek, O. (2017). *Çocuk edebiyatı çerçevesinde Numan Kartal'ın eserlerinin incelenmesi* (Tez No. 471961) [Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=MqeBVchcxS83sZRmBYQhR&no=G5wCDKI1h1mW38RxE9fpQ>
- İskender, H. (2017). Günlük türünün Türkçe öğretiminde kullanım olanakları üzerine bir değerlendirme: Zlata'nın günlüğü örneği. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (16), 413-423. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksbd/issue/31387/343555>

- Juni, S., Rahamim, E.L., Brannon, R. (2001). Sex Role Development as a Function of Parent Models and Oedipal Fixation. *The Journal of Genetic Psychology*, 146 (1), 89-99.
- Kale, Ö. (2022). Anne kimliğine kuramsal bir bakış (2000-2020). *Asia Minor Studies*. 10 (1), 35-41. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asm/issue/68308/988781>
- Kaltsounis, T. (1987). *Teaching Social Studies in the Elementary School the Basics for Citizenship*. Englewood Cliffs, New Jersey <http://www.swarthmore.edu/socsci/kgergen1/text3.html>, "Narrative, Moral Identity and Historical Consciousness: a Social Constructionist Account." Kenneth J. Gergen, 25.12.2001.
- Kant, I. (2011). *Yargı Yetisinin Eleştirisi*. (A. Yardımlı, Çev.) Ankara: İdea Yayınları.
- Kaplan, M. (2019). *Hayriyye*. Kültür Eserleri Dizisi-622. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara: Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/67684,nabi-hayriyyepdf.pdf?0&tag1=EC14749540EDDA04932E16674F39E835F8E3C7DE&refer=08EA6ABC0B9C3CC1FA21A8F141EBBCBC0B22A857C56E6BD5F8E59591183D10C9>
- Kara, M. (2016). Kur'an'ın değerleri inşası. İçinde H. H. Bircan ve B. Dilmaç (Eds.). Değerler bilançosu dil, din, eğitim, edebiyat, iktisat, iletişim, kamu (ss.151-174). Konya: Çizgi Kitabevi
- Karabulut, M. (2012). Yusuf Atılgan'ın "Aylak Adam" romanında anlatım teknikleri. *Turkish Studies*, 7(1), 1375-1387.
- Karagül, S. (2018). Çocuk Edebiyatı ve Bibliyoterapi. *Çocuk ve Medeniyet*, 3 (6), 43-55. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cm/issue/57212/807886>
- Karataş, E. (2014). Çocuk edebiyatında karakter kavramı. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (33), 60-79. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/musbed/issue/23267/248351>
- Karataş, T. (2007). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.

- Karataş, T. (2011). *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Sütun Yayınları.
- Karatay, H. (2007). Dil Edinimi ve Değer Öğretimi Sürecinde Masalın Önemi ve İşlevi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 3, 471.
- Kayman, F. ve Aydın, E. (2021). Ömer Seyfettin'in And adlı eserinde yer alan şiddet olgusuna ilişkin öğrenci görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 416-429. <https://doi.org/10.16916/aded.858708>
- Kefeli, E. (2002). *Anlatım Tekniği Olarak Mektup*. İstanbul: Kitabevi Yayınları
- Korkmaz Z., Ercilasun, A.B., Gülensoy, T., Parlatur, İ., Zülfikar, H. ve Birinci, N. (2010). *Türk Dili ve Kompozisyon*. Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Köksal, H. (1985). *Milli Destanlarımız ve Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul: Üçdal Neşriyat.
- Kuçuradi, İ. (1996) *Etik*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Kuçuradi, J. (1995). *Felsefi Açıdan Eğitim ve Türkiye'de Eğitim*. İstanbul: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Kuru, H. (2018a). Hamdullah Köseoğlu'nun "Küçük Ressam" ve "Elimi Bırakma Anne" adlı eserlerinin çocuk edebiyatı açısından incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 5 (2), 25-39. <https://doi.org/10.30803/adusobed.371636>
- Kuru, H. (2018b). Hamdullah Köseoğlu'nun "Küçük Balık" adlı çocuk kitabında değerler ve dil zenginliği. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (13), 211-221 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gusbd/issue/36957/373843>
- Lukens, R. J. (1998). *A critical handbook of children's literature*. Diane Publishing.
- Luthi, M. (1995). Masalın; Efsane, Menkabe, Mit, Fabl ve Fıkra Gibi Türlerden Farkı. (S. Karasubaşı, Çev.). *Milli Folklor Dergisi*. (25), 66-68
- Luthi, M. (1997). Avrupa masal tipleri ve kişileri. (S. Sönmez, Çev.) *Millî Folklor Dergisi*, 70.

- Macit, Y. (2016). Değerlerin kaynağı olarak hadisler. İçinde H. H. Bircan ve B. Dilmaç (Eds.). *Değerler bilançosu dil, din, eğitim, edebiyat, iktisat, iletişim, kamu* (ss.189-215). Konya: Çizgi Kitabevi
- Malinowski, B. (1990). *Büyü, Bilim ve Din*. (S. Özkal, Çev.) İstanbul: Kabalcı Yayınevi
- MEB (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi
- Milli Eğitim Temel Kanunu, (METK), Resmi Gazete 14574, (24 Haziran 1973), Kanun no: 1739, s.5101
- Mocan, A. (2012). “Yalnızız” da anlatım teknikleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 7 (3), 1831-1841 <https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/79199/makaleler/7/3/arastirmax-yalnizizda-anlatim-teknikleri.pdf>
- Montaigne, M. (2000). *Denemeler*. (S. Eyupoğlu, Çev.) İstanbul: İş Bankası Yayınları
- Mümeyyiz (1869). *Hakkı Tarık Us Koleksiyonu*, yer no: 0364.
- Necatıgil, B. (1985). *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*. 12, İstanbul.
- Neydim, N. (1998) *Çocuk ve Edebiyat*. İstanbul: Bu Yayınları
- Oğuzkan, A. F. (1987) *Dünya Çocuk Edebiyatının Ana Çizgileri*. Çocuk Edebiyatı Yıllığı. İstanbul: Gökyüzü Yayınları
- Oğuzkan, A. F. (1997). *Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Oğuzkan, A.F. (2013). *Çocuk Edebiyatı*. (10.baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Okay, C. (2006). Eski harfli çocuk dergileri. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (7), 511-518. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/talid/issue/43472/530507>.
- Okay, M.O. (2013) *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

- Öğüt-Eker, G., Ekici, M., Oğuz, M.Ö. ve Özdemir, N. (2003) *Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Ankara: Millî Folklor Yayınları.
- Özdemir O., Özdemir P. G., Kadak M.T., Nasıroğlu S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 4(4), 566-589.
- Özdemir, E. (1999). *Yazınsal Türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, E. (2002). *Yazınsal Türler*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 323-343
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ogusbd/issue/10997/131612>
- Pieper, A. (1999). *Etiğe Giriş*. (V. Atayman ve G. Sezer, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Propp, V. (2001). *Masalın Biçimbilimi-Olağanüstü Masalların Yapısı*. 2 (M. Rifat ve S. Rifat, Çev.). İstanbul: Om Yayınevi.
- Quisumbing, L. R. & De Leo, J. (2005). *Learning to Do: Values for Learning and Working Together in A Globalized World*. Network for International Education and Values Educaation in Partnership with UNESCO-UNVEOK International Centre for Technical and Vocational Education and Training Sourcebook, (Report prepared by The Asia Pasific). Bonn, Germany.
- Rousseau, J.J. (2000). *Emile ya da Çocuk Eğitimi Üzerine* (M. Baştürk ve Y. Kızılcım, Çev.). Erzurum: Babil Yayınları.
- Sakaoğlu, S (1980). *Anadolu Türk Efsanelerinde Taş Kesilme Motifi ve Bu Efsanelerin Tip Kataloğu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sarpkaya, S. (2019). Samed Behrengî'nin eserlerinde çocuk. *Mecmua*, (7), 62-73
<https://doi.org/10.32579/mecmua.521537>
- Sever, S. (2007). *Çocuk ve Edebiyat*. (3.baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

- Sever, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İstanbul: Tudem Yayınları.
- Seyidoğlu, B. (1985). *Erzurum Efsaneleri, Erzurum'da Belli Yerlere Bağlı Olarak Derlenmiş Efsaneler Üzerinde Bir İnceleme*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları
- Seyidoğlu, B. (1992). "Efsane" *Türk Dünyası El Kitabı*. 3. (2). Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları
- Sınar, A (2007). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Morpa.
- Sınar, A. (2006). Türkiye'de çocuk edebiyatı çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* (7), 175-226.
- Suppes, P. (1995) "The Aims of Education", *Philosophy of Education*, Urbana-Champaign: University of Illinois. http://www.ed.uiuc.edu/eps/PES-Yearbook/95_docs/supes.html
- Şimşek, T. (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Rengarenk Yayınları.
- Şimşek, T. (2012). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (Ed.) (2014). *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi. Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayı (756)*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Şirin, M.R (1990). *Masal Mektuplar*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Şirin, M.R. (1998). *Masal Atlası*. İstanbul: İz Yayıncılık
- Şirin, M.R. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M.R. (2007). *Çocuk Edebiyatı Kültürü*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şirin, M.R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış: Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir?* Ankara: Kök Yayıncılık.
- Tanıdır-Alıcı, G. (2011). *Sünbülzâde Vehbi Lütfiye-i Vehbî*. Kahramanmaraş: Ukde Kitaplığı
- Tanpınar, A. H. (1977). *Edebiyat Üzerine Makaleler*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

- Tanpınar, A.H. (1974). Muhayyelat-ı Aziz Efendi, *Türk Edebiyatı*, 3 (27), Mart, 31-32.
- Taşdelen, V. (2016). Çocuk edebiyatında görsel öge. *Çocuk ve Medeniyet*, 1 (1), 123-135.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/cm/issue/57206/807841>
- Tekin, M (2001). *Roman Sanatı (Romanın Unsurları)*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Tekin, M. (2006). *Roman Sanatı 1(Roman Unsurları)*. (4.baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Tel, M., Karakaya, Y.E. ve Gür, E. (2021). Çocuk hikâye kitaplarında spor ve sağlıklı yaşam temasının incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 9 (2). 509-517. <https://doi.org/10.18506/anemon.764006>
- Temizyürek, F. (2003). Türklük Bilimi Araştırmaları. 13
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tubar/issue/16954/177006>
- Tosun, N. (2014a). *Doğu'nun Hikâye Kuramı*. İstanbul: Büyüyenay Yayınları.
- Tosun, N. (2014b). *Modern Öykü Kuramı*. (2.baskı). Ankara: Hece Yayınları.
- Turna, M. (2011). *1980 Türk romanında değerlerin çözülmesi* (Tez No. 291588) [Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=2IpZdvyRlrNETcPA8ZhKug&no=wARL0XNczXD4JNMYeEk2gw>
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). Değer. İçinde Güncel Türkçe sözlük. Erişim tarihi: Ocak 22, 2022,
<https://sozluk.gov.tr>
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). Efsane. İçinde Güncel Türkçe sözlük. Erişim tarihi: Ocak 23, 2022,
<https://sozluk.gov.tr>
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). Estetik. İçinde Güncel Türkçe sözlük. Erişim tarihi: Ocak 20, 2022,
<https://sozluk.gov.tr>
- Türk Dil Kurumu. (t.y.). Hikâye. İçinde Güncel Türkçe sözlük. Erişim tarihi: Ocak 22, 2022,
<https://sozluk.gov.tr>

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Mektup. İçinde Güncel Türkçe sözlük. Erişim tarihi: Ocak 22, 2022, <https://sozluk.gov.tr>

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Roman. İçinde Güncel Türkçe sözlük. Erişim tarihi: Ocak 23, 2022, <https://sozluk.gov.tr>

Türk Dil Kurumu. (t.y.). Tema. İçinde Güncel Türkçe sözlük. Erişim tarihi: Ocak 21, 2022, <https://sozluk.gov.tr>

Ünal, O. (2016). *Popüler Türk çocuk romanlarında çocuk imajı ve çocuk eğitimi (1980-2000)* (Tez No. 442891) [Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=OykDDeWBWTL9-Wm52sZBrPMVMEQYK-2LgfDOTeRuAuQfUWVvyjIQ6kzyRtJLW1r9B>

Yağmur, S. (2019). Türk çocuk edebiyatında doğa-çocuk ilişkisi (543692) [Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi], YÖK Tez Merkezi <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=DQJ0TLQ7a4-ebviNInNJ0w&no=qXuBGgq8v64xRVBcvPZNmA>

Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2005). *Çocuk Edebiyatı*. (3). Ankara: Akçay Yayınları.

Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2006). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçay Yayınları.

Yavuzer, H. (1997). *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitabevi.

Yazıcı-Okuyan, H. (2009). Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin okuma saatlerinde kullanılan çocuk edebiyatı ürünlerini seçme ölçütleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18). 135-159.

Yazıcı-Okuyan, H., Gül-Gedikoğlu, Y. ve Karagül, S. (2012). Çocuk edebiyatı yapıtlarında aile kavramı. *İlköğretim Online*, 11 (2), 395-407. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ilkonline/issue/8589/106742>

Yeşil, M. (2016). Dil ve Değer. İçinde H.H. Bircan & B. Dilmaç (Eds.), *Değerler Bilançosu Dil, Din, Eğitim, Edebiyat, İktisat, İletişim, Kamu* (ss.12) Konya: Çizgi Kitabevi.

- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik değerlerin eğitiminde yöntem ve zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. (2), 65.
- Yılar, Ö. ve Turan, L. (Eds.). (2001). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*. (3.basım) İstanbul: Pegem Akademi Yayınları.
- Yılar, Ö. ve Turan, L. (Eds.). (2011). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı*. (3. Basım) İstanbul: Pegem Akademi Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, O. ve Yakar, Y. M. (2018). Türk çocuk edebiyatında sorun odaklı yaklaşım. *Çocuk ve Medeniyet*, 3 (6), 29-42. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cm/issue/57212/807885>
- Yöntem, A.C. (1918). *Milli Edebiyat Meselesi ve Cenap Bey'le Münakaşalarım*. İstanbul: Kanaat Kitabevi
- Yörükoğlu, A. (2018). *Çocuk Ruh Sağlığı*. (38.basım). İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER

EK 1:

Eserlerin Künyeleri:

Köseoğlu, H. (1981). Gül Açar Yüreğimde. 1.baskı. İzmir: Karınca Matbaacılık.

Köseoğlu, H. (1981). Kırık Testi. 1.baskı. İzmir: Karınca Matbaacılık.

Köseoğlu, H. (1984). Kara Bir Gecede. 1.baskı. İzmir: Gündem Yayınları.

Köseoğlu, H. (1997). Canı Sıkılan Kitap. İzmir: Kanyılmaz Matbaası

Köseoğlu, H. (1998). Yiğit'in Arkadaşları. İstanbul: Prizma Yayıncılık

Köseoğlu, H. (1998). Aynalı Geyik. İzmir: Özgür Eğitim Yayınları.

Köseoğlu, H. (1999). Hoşçakal Çocukluğum. İzmir: Özgür Eğitim Yayınları.

Köseoğlu, H. (2000). Başı Bulutlu Uçurtma. 1.baskı. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Köseoğlu, H. (2000). Trenler Nereye Gider. 1.basım. İzmir: K Yayınları.

Köseoğlu, H. (2001). Ne Bu Sevda Olaydı Ne De Bu Ayrılıklar. 1.basım. İzmir: Kültür Kitap Sarayı Yayınları.

Köseoğlu, H. (2002). Kar Kuşları. İzmir: Tudem Yayınları.

Köseoğlu, H. (2002). Uçan Çocuklar. 2.basım. İzmir: Kültür Kitap Sarayı Yayınları.

Köseoğlu, H. (2003). Kar Çiçekleri. 3.baskı. İstanbul: Bu Yayınevi.

Köseoğlu, H. (2007). Küçük Tay. 1.baskı. İstanbul: Çınar Yayınları.

Köseoğlu, H. (2008). Sevgi ile Barış. İstanbul: Prizma Yayıncılık.

Köseoğlu, H. (2010). Kent Düşleri. 2.baskı. İzmir: Tudem.

- Köseoğlu, H. (2010). Uzak Yaz. 3.baskı. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2011). Çöl ieği. 6.baskı. İzmir: Tudem.
- Köseoğlu, H. (2011). Korkak Oğlan. 4.baskı. İzmir: Tudem,
- Köseoğlu, H. (2011). Sesini Özledim Anne. 1.baskı. İstanbul: Şimşek Yayınları.
- Köseoğlu, H. (2011). Yaz ırakları. 5.baskı. İzmir: Tudem.
- Köseoğlu, H. (2012). Barış'ın Günlüğü. 2.baskı. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2012). Çocuk ve Leylek. 6.baskı. İzmir: Tudem.
- Köseoğlu, H. (2012). Kardelen. 4.baskı. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2012). Yorgunum Anne. 1.baskı. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2013). Dilara'ya Mektuplar. 1.baskı. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2014). ılgın Ezgi. 1.baskı. İstanbul: Doğan Egmont.
- Köseoğlu, H. (2014). Küçük Balık. 1.baskı. İstanbul: Doğan Egmont.
- Köseoğlu, H. (2014). Küçük Savaşçı. 4.baskı. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2015). Kumrunun Günlüğü. 1.baskı. İstanbul: Farklı Yayıncılık.
- Köseoğlu, H. (2015). Saksı ile çekirdek. 12.baskı. Ankara: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2016). Adım Barış. 1.baskı. Ankara: Maske Kitap.
- Köseoğlu, H. (2016). il Horoz. 2.baskı. Ankara: Patik Kitap Yayınları.
- Köseoğlu, H. (2016). Çocuk ve Dede. 3.baskı. İstanbul: Doğan Egmont,
- Köseoğlu, H. (2016). İki Arkadaş. 1.baskı. Ankara: Özlem Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2016). Kaplan Kedi. 2.baskı. Ankara: Patik Kitap Yayınları.
- Köseoğlu, H. (2016). Karabaş'ın Günlüğü. 2.baskı. Ankara: Maske Kitap.

- Köseoğlu, H. (2016). Kaykaylı Simitçi. 1.baskı. Ankara: Maske Kitap.
- Köseoğlu, H. (2016). Kınalı Keklik. 1.baskı. Ankara: Özlem Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2016). Sevimli Köpek ve Küçük Kız. 2.baskı. Ankara: Patik Kitap Yayınları.
- Köseoğlu, H. (2016). Sezer'in Sezgisi. 1.baskı. Ankara: Özlem Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2016). Yeraltı Kenti. 1.baskı. Ankara: Maske Kitap.
- Köseoğlu, H. (2017). Az Gittim Uz Gittim. 10.baskı. İzmir: Tudem.
- Köseoğlu, H. (2017). Bir Yıldız Geçiyor. 5.baskı. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2017). Gülşen'in Öyküsü. 1.baskı. Ankara: Maske Kitap.
- Köseoğlu, H. (2017). Işığın Atası. 1.baskı. Ankara: Özlem Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2017). Karlı Sokak. 1.baskı. Ankara: Özlem Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2017). Konuşan Kitap. 2.baskı. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2017). Telli Turna. 1.baskı. Ankara: Özlem Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2017). Uçurum Kent. 1.baskı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Köseoğlu, H. (2017). Yaramaz Eren. 1.baskı. Ankara: Patik Kitap Yayınları.
- Köseoğlu, H. (2017). Yayla Çiçeği. 6.baskı. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2018). Ah Baba Ah!, 1.baskı. Ankara: Maske Kitap.
- Köseoğlu, H. (2018). Benim Adım Çocuk. 1.baskı. İstanbul: Doğan Egmont.
- Köseoğlu, H. (2018). Dünyayı Kurtaran Çocuk. 3.baskı. Ankara: Maske Kitap.
- Köseoğlu, H. (2018). Elimi Bırakma Anne. 13.baskı. İzmir: Tudem.

- Köseoğlu, H. (2018). K Ressay. 15.baskı. İzzmir: Tudem.
- Köseoğlu, H. (2018). Mavi İrmak. 10.baskı. İzzmir: Tudem.
- Köseoğlu, H. (2018). Telli Kavak. 1.baskı. İstanbul: Doğan Egmont.
- Köseoğlu, H. (2018).  Ak Güvercin. 2.baskı. Ankara: Maske Kitap.
- Köseoğlu, H. (2018). Yazarına Direnen ykler. 7.baskı. İzzmir: Tudem,
- Köseoğlu, H. (2019). Dede Korkut. 2.baskı. Ankara: Maske Kitap.
- Köseoğlu, H. (2019). Kendini Arayan ocuk. 6.baskı. İzzmir: Tudem.
- Köseoğlu, H. (2019). Şaşkın ırac. 2.baskı. Ankara: Patik Kitap Yayınları.
- Köseoğlu, H. (2020). Gece Karası. 3.baskı. Ankara: Maske Kitap.
- Köseoğlu, H. (2020). Güzel Atlar lkesi. 6.baskı. Ankara: Maske Kitap.
- Köseoğlu, H. (2020). K Oyuncu. 1.baskı. Ankara: Minik Parmakocuk Yayınları.
- Köseoğlu, H. (2020). Ormanın Sakladıkları. 2.baskı. İzzmir: Tudem.
- Köseoğlu, H. (2021). Anadolu Söylenceleri. Ankara: Pamey Yayınları
- Köseoğlu, H. (2021). Dedesini Kurtaran Torun. Ankara: Pamey Yayınları
- Köseoğlu, H. (2021). Erik Dalı Okula Gidiyor. 2.baskı. Ankara: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2021). Kar Günlükleri. Ankara: Pamey Yayınları.
- Köseoğlu, H. (2021). Koronavirüs Günlükleri. 1.baskı. İstanbul: Bu Yayınevi.
- Köseoğlu, H. (2021). Manas Destanı. Ankara: Pamey Yayınları
- Köseoğlu, H. (2021). Sevgi Köyü. Ankara: Pamey Yayınları

EK 2:

Şekil 1. Küçük Savaşçı eserinden bir resim

Küçük Savaşçı eserinde sayfa 50’de yer alan görsel Şekil 1’de verilmiştir. Resme bakıldığında görselin anlatılanlar doğrultusunda çizilmediği görülür.

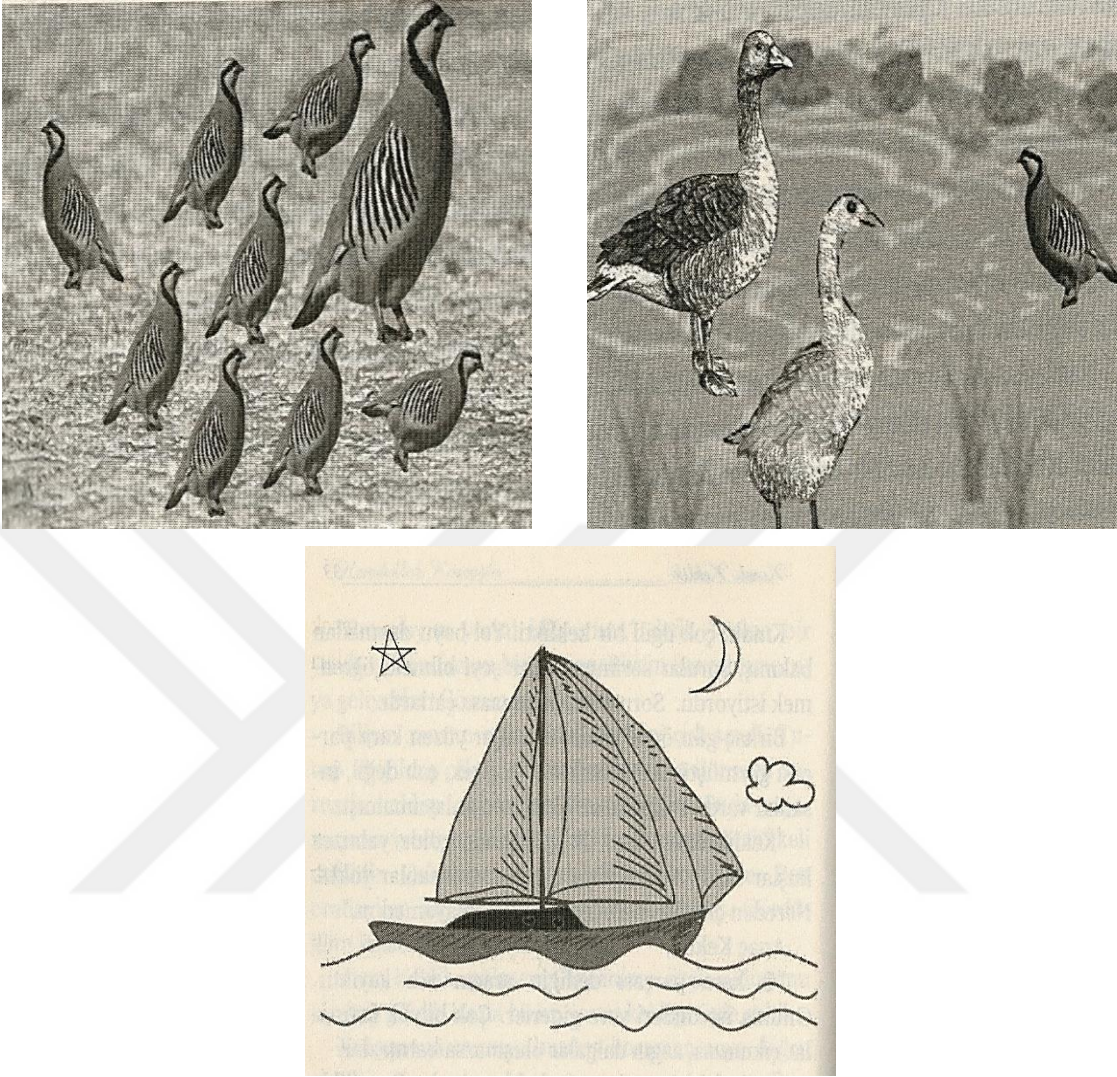
“Çok beklemedi. Giyimli, kuşamlı bir adam göründü bu kez. Sevindi, umutlandı. Büyük olasılıkla bu adam para verirdi. O da parayı alır...”

İlkin seçip ayıramadı geleni. Ancak yaklaşınca gördü. Dondu kaldı birden. Hiç aklına gelmemişti. Gelmezdi. Düşünde görse inanmazdı.

Gelen öğretmeniydi. Görmüştü onu. İyice küçüldü, top kadar kaldı. Kartonu ters çevirip arkasına saklandı.”

Anlatılanlar doğrultusunda görselde, erkek öğretmen yer almalıdır. Görselin, içeriğe uygun şekilde çizilmediği görülür. Bu da, resimleyen kişilerin ve yayınevlerinin dikkatli davranmadığı sonucuna bizleri ulaştırır.

EK 3:

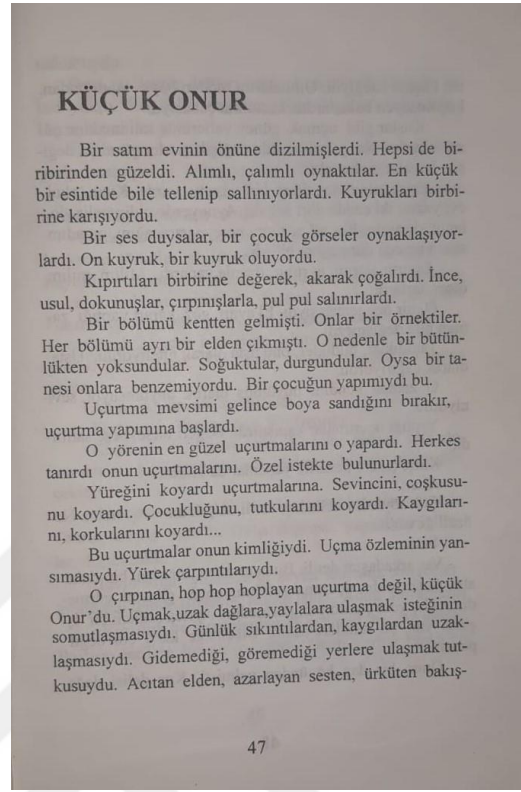
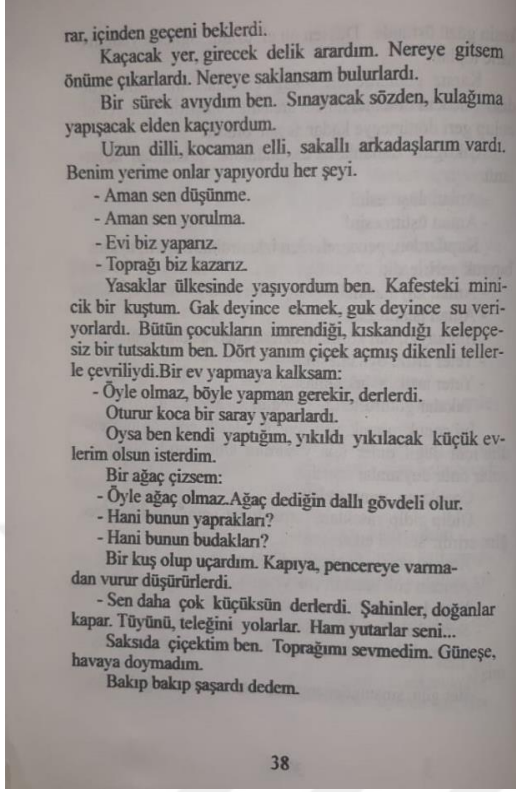

Şekil 2. Kıvalı Keklik eserinden seçilmiş resimler

Kıvalı Keklik eserinde; sayfa 8, 15, 34'te yer alan üç görsel Şekil 2'de verilmiştir. İlk iki görsel, zemin üzerine kopyalanıp yapıştırılan kuşlardan oluşur. Üçüncü görsel, çizilen bir görseldir. Eserdeki görsellerin çizim bütünlüğü yoktur. Görsellere gereken önem verilmemiştir. Görsellerin kalitesi ve içeriği destekleyecek şekilde yansıtılması, eserin sevilmesinde ve okunmasında yer alan unsurlardan biridir.

EK 5:

Şekil 4. Hoşçakal Çocukluğum eserinden sayfalar

Hoşçakal Çocukluğum eserinde, sayfa 38'in kalın punto ile basıldığı görülmüştür. Eserin genelinde ise kalın punto tercih edilmemiştir.